

Date of Publishing : 22/04/2016
Page No. from 1 to 68
Date of posting 30/04/2016
Last Date of Every Month
Posted by MBU

30/-

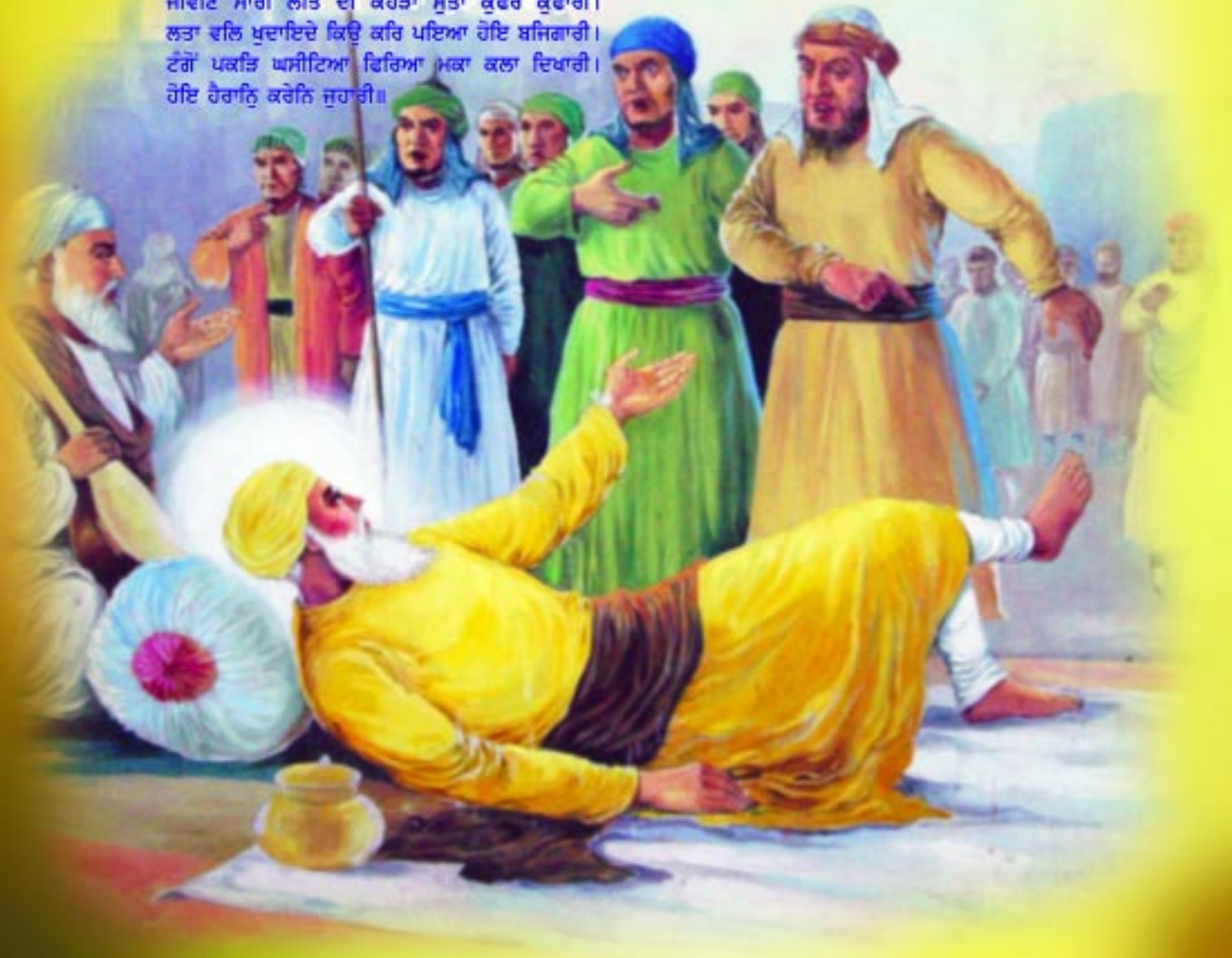
ਬ੍ਰਹਮ ਦੀਸੈ ਬ੍ਰਹਮ ਸੁਣੀਐ ਏਕੁ ਏਕੁ ਵਖਾਣੀਐ॥
ਆਤਮ ਪਸਾਰਾ ਕਰਣਹਾਰਾ ਪ੍ਰਭ ਬਿਨਾ ਨਹੀ ਜਾਣੀਐ॥

ਆਤਮ ਖਾਰਗ

ਮਈ 2016

ਬਾਬਾ ਫਿਰਿ ਮਕੇ ਗਇਆ ਨੀਲ ਬਸਤ੍ਰ ਧਾਰੇ ਬਨਵਾਰੀ।
ਆਸਾ ਹਥਿ ਕਿਤਾਬ ਕਛਿ ਕ੍ਰਿਜਾ ਬਾਂਗ ਮੁਸਲਾ ਧਾਰੀ।
ਬੈਠਾ ਜਾਇ ਮਸੀਤ ਵਿਚਿ ਜਿਥੈ ਹਾਜੀ ਹਜਿ ਗੁਜਾਰੀ।
ਜਾ ਬਾਬਾ ਸੁਤਾ ਰਾਤਿ ਨੇ ਵਲਿ ਮਹਰਾਬੇ ਪਾਇ ਪਸਾਰੀ।
ਜੀਵਣਿ ਮਾਰੀ ਲਤਿ ਦੀ ਕੇਹੜਾ ਸੁਤਾ ਕੁਫਰ ਕੁਫਾਰੀ।
ਲਤਾ ਵਲਿ ਖੁਦਾਇਦੇ ਕਿਉ ਕਰਿ ਪਇਆ ਹੋਇ ਬਜਿਗਾਰੀ।
ਟੰਗੋ ਪਕੜਿ ਘਸੀਟਿਆ ਫਿਰਿਆ ਮਕਾ ਕਲਾ ਦਿਖਾਰੀ।
ਹੋਇ ਹੈਰਾਨਿ ਕਰੇਨਿ ਜੁਹਾਰੀ॥

ਆਤਮ ਮਾਰਗ

ਸਾਲ-ਬਾਈਵਾਂ, ਮਹੀਨਾ-ਮਈ, 2016

ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ
ਬਾਨੀ

ਸਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
ਸੰਤ ਮਾਤਾ (ਬੀਜੀ) ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ
ਚੇਅਰਮੈਨ ਐਡੀਟਰ-ਇਨ-ਚੀਫ
ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਐਡੀਟਰ ਚੀਫ ਐਡੀਟਰ
ਭਾਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

**ਕਿਸੇ ਮਹੀਨੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨਾ ਮਿਲਣ
'ਤੇ ਦਫਤਰ ਸੰਪਰਕ ਨੰ:
84378-12900, 0160-2255002,**

Postal Address for any Enquiry, Money Order,
Cheque and drafts :

**VISHAV GURMAT ROOHANI MISSION
CHARITABLE TRUST**
Gurdwara Ishar Parkash, Ratwara Sahib
(Near Chandigarh) P.o. Mullanpur Garibdas, Teh.
Kharar, Distt. S.A.S Nagar (MOHALI) - 140901, Pb. India

Registration Under Foreign Contribution
(Regulation) Act 1976 R.No.115320023

Exemption U/S 80-G vide Cir. No. 7/2010
[F.No. 197/21/2010-ITA-II]

SUBSCRIPTION - ਚੰਦਾ - (ਦੇਸ਼)

ਸਾਲਾਨਾ	ਜੀਵਨ ਕਾਲ	ਫੀ ਕਾਪੀ
300/-	3000/-	30/-
320/-	3020/-	(For outstation cheques)

SUBSCRIPTION FOREIGN (ਵਿਦੇਸ਼)

ਸਾਲਾਨਾ	ਜੀਵਨ ਕਾਲ
\$ 60/-	\$ 600/-

Please visit us on internet at :-
For Atam Marg Email : atammarg1@yahoo.co.in,
Website - www.ratwarasahib.in, atammarg.in
for other information :
Email : sratwarasahib.in@gmail.com

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦੇ ਸਭ ਹੱਕ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰਿੰਟਰ, ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਤੇ ਐਡੀਟਰ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰਤਵਾੜਾ
ਸਾਹਿਬ ਨੇ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਜੈ ਆਫਸੈਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼, 905
ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਏਰੀਆ, ਫੇਜ਼-2, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਛਪਵਾ ਕੇ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ
'ਆਤਮ ਮਾਰਗ', ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ, ਡਾਕਖਾਨਾ ਮੁੱਲਾਂਪੁਰ ਗਰੀਬਦਾਸ,
ਤਹਿਸੀਲ ਖਰੜ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ - ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ
(ਮੋਹਾਲੀ) ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ।

ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਸੰਬੰਧੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ

ਜੇਕਰ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ 15 ਤਰੀਕ ਤੱਕ
ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ
ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੰਬਰਾਂ ਤੇ ਦਫਤਰੀ ਸਮਾਂ
ਸਵੇਰੇ 10.00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 6.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਫੋਨ
ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋ ਜੀ।

ਫੋਨ :- 84378-12900, 0160-2255002
94172-14391, 94172-14379

Email : atammarg1@yahoo.co.in

ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਕੇਂਦਰ

- ਅਮਰੀਕਾ** - ਬਾਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
ਫੋਨ ਅਤੇ ਫੈਕਸ : 001-408-263-1844
- ਕਨੇਡਾ** - ਭਾਈ ਸਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ, ਵੈਨਕੂਵਰ
ਫੋਨ : 001-604-433-0408
ਭਾਈ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਬੋਸ - ਮੋਬਾਇਲ : 001-604-862-9525
ਫੋਨ : 001-604-599-5000
- ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਠੂ** ਫੋਨ : 001-604-589-9189
- ਇੰਗਲੈਂਡ** - ਬੀਬੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਕੌਰ ਅਤੇ ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ
ਫੋਨ : 0044-121-200-2818
ਫੈਕਸ : 0044-121-200-2879
- ਭਾਈ ਅਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਰਾਜ)** ਮੋਬਾਇਲ : 0044-7968734058
- ਆਸਟਰੇਲੀਆ** - ਬੀਬੀ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ : ਮੋਬਾਇਲ - 0061-406619858

ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਅਦਾਰੇ - ਸੰਪਰਕ ਨੰਬਰ

1. ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਗਜ਼ੀਨ (ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ, ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ)
9417214391, 9417214379, 84378-12900
2. ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ ਸੀਨੀਅਰ
ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ (CBSE)
ਫੋਨ : 0160-2255003
3. ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਫਰੀ ਸਿਲਾਈ ਸੈਂਟਰ
ਮੋਬਾਇਲ : 96461-01996
4. ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਪਬਲਿਕ
ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ (PSEB)
ਫੋਨ : 95920-55581, 01602255004
5. ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ
0160-2254900, 98786-95178, 92176-93845
6. ਮਾਤਾ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਕਾਲਜ ਆਫ ਨਰਸਿੰਗ
ਮੋਬਾਇਲ : 94172-14382
7. ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਡੀਵਾਇਨ ਕਾਲਜ ਆਫ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ
(ਬੀ.ਐੱਫ) ਮੋਬਾਇਲ : 94172-14382
8. ਅਕਾਲ ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ (ਫਰੀ)
ਮੋਬਾਇਲ : 98157-28220

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ

- ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ - 98551-32009
ਸ਼੍ਰੀ ਅਖੰਡਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਸੇਵਾ - 94647-12900
ਆਡੀਓ-ਵੀਡੀਓ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ - 98728-14385
98555-28517, 94172-14385

ਤੱਤਕਰਾ

1.	ਸੰਪਾਦਕੀ
ਭਾਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	5
2.	ਬਾਰਹਮਾਹਾ
ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ	7
3.	ਅਗੇ ਕਰਣੀ ਕੀਰਤਿ ਵਾਚੀਐ.... ॥
ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ	8
4.	ਜਨਮੁ ਪਦਾਰਥੁ ਸਫਲੁ ਹੋਇ
ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ	22
5.	ਜੀਵਨਾ ਸਫਲ ਜੀਵਨ
ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ	27
6.	ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ, ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਤੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ
ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ	31
7.	ਗੁਰ ਸੰਗਤਿ ਕੀਨੀ ਖਾਲਸਾ
ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ	46
8.	ਸ਼ਬਦ ਵਿਚਾਰ, ਆਤਮ-ਪਰਗਾਸ ਦਾ ਵਿਧੀ-ਵਿਧਾਨ	51
9.	ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਗਮਨ
ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ	52
10.	ਪੂਰਨ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਲਈ ਅਨੁਭਵੀ ਮਾਰਗ
ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ	57
11.	ਅੱਠਵੇਂ ਰਤਨ - ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰੇਰੂ ਸਾਹਿਬ
ਗਿਆਨੀ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ	60
12.	ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ
ਵੈਦ ਚਰਨ ਕਮਲ ਨਾਥ	63
13.	ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ :- ਬੈਂਕ ਅਕਾਊਂਟ, ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਫਾਰਮ,
ਹਸਪਤਾਲ ਅਤੇ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ	64

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦਸ ਜਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਸਾਕਾਰ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਇਕ ਪੂਰਨ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਘਾੜਤ ਘੜੀ। ਇਹ ਪੂਰਨ ਮਨੁੱਖ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਨੂੰ ਹਰ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਬਖਸ਼ੀ। ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਦਾ ਨਿਵੇਕਲਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ। ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਮਾਰਗ ਨੂੰ ਵਡਿਆਈ ਬਖਸ਼ੀ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਚਿਤ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ, ਆਪ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਗਿਆਨਨ ਮੈ ਗਿਆਨ ਅਰੁ ਧਿਆਨਨ ਮੈ ਧਿਆਨ।
ਗੁਰ ਸਕਲ ਧਰਮ ਮੈ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ।

ਗ੍ਰਹਿਸਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਦਿਤੀ। ਸੰਸਾਰਕਿ ਤਿਆਗ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਤਿਆਗ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸੰਸਾਰੀ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ। ਨਿਰਲੇਪਤਾ ਧਾਰਨ ਕਰਨੀ ਹੈ -

ਜੈਸੇ ਜਲ ਮਹਿ ਕਮਲੁ ਨਿਰਾਲਮੁ ਮੁਰਗਾਈ ਨੈ ਸਾਣੇ ॥
ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਭਵ ਸਾਗਰੁ ਤਰੀਐ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੇ ॥

ਅੰਗ - ੯੩੮

ਘਰ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ, ਫਰਜ਼ ਪਛਾਣਦੇ ਹੋਏ, ਜੀਵਨ ਬਸਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਨਾਲੇ-ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਉਣ ਦੀ ਜੁਗਤਿ ਸਿੱਖਣੀ, ਇਹੀ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਹੈ। ਇਸ ਪੂਰਨ ਮਨੁੱਖ (ਖਾਲਸੇ) ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੀਵਨ ਜੁਗਤਿ ਦੀ ਸੋਝੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰਪੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਨਿਵੇਕਲੀ ਜੀਵਨ ਜਾਂਚ ਹੈ-

ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰਿ ਭੇਟਿਐ ਪੂਰੀ ਹੋਵੈ ਜੁਗਤਿ ॥
ਹਸੰਦਿਆ ਖੇਲੰਦਿਆ ਪੈਨੰਦਿਆ ਖਾਵੰਦਿਆ
ਵਿਚੇ ਹੋਵੈ ਮੁਕਤਿ॥

ਅੰਗ- ੫੨੨

ਇਸ ਜੀਵਨ ਜੁਗਤ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪੜਾਅ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਆਪ ਜੀ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨੁੱਖਾ ਦੇਹੀ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। 84 ਲੱਖ 99 ਹਜ਼ਾਰ 999 ਜੂਨੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਨਰਾਇਣੀ ਦੇਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ -

ਲਖ ਚਉਰਾਸੀਹ ਜੋਨਿ ਸਬਾਈ ॥
ਮਾਣਸ ਕਉ ਪ੍ਰਭਿ ਦੀਈ ਵਡਿਆਈ ॥ ਅੰਗ - ੧੦੭੫
ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਬਹੁਤੇ ਜੁਗ ਹਾਰਿਓ ਮਾਨਸ ਦੇਹ ਲਹੀ ॥
ਨਾਨਕ ਕਹਤ ਮਿਲਨ ਕੀ ਬਰੀਆ ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀ ॥

ਅੰਗ - ੬੩੧

ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣ ਗੁਰਬਣੀ ਵਿਚ ਇਸ ਪ੍ਰਥਾਇ ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਦੀ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਈ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਮਾਤਾ ਦੇ ਉਦਰ ਵਿਚ ਪੁਠਾ ਲਟਕਦਾ ਹੈ, 101 ਜਨਮਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਸੁਰਤ ਸੁਖਮਨਾ

ਨਾੜੀ ਵਿਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ। ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸਨੂੰ ਬਾਹਰਲਾ ਸੰਸਾਰ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮੁਖੁ ਤਲੈ ਪੈਰ ਉਪਰੇ ਵਸੰਦੇ ਕੁਹਥੜੈ ਥਾਇ ॥
ਨਾਨਕ ਸੋ ਧਣੀ ਕਿਉ ਵਿਸਾਰਿਓ ਉਧਰਹਿ ਜਿਸ ਦੈ ਨਾਇ ॥

ਅੰਗ - ੭੦੬

ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਇਕ ਵੱਡੀ ਭੁੱਲ, ਮਾਇਆ ਦੀ, ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਇਸ ਦੇ ਅੰਤਸਕਰਣ ਨੂੰ ਘੇਰਦੀ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਹਵਾ ਲਗਦੇ ਸਾਰ ਲਿਵ ਟੁੱਟਦੀ ਹੈ ਤੇ ਰੋਂਦਾ ਹੈ -

ਜੈਸੀ ਅਗਨਿ ਉਦਰ ਮਹਿ ਤੈਸੀ ਬਾਹਰਿ ਮਾਇਆ ॥
ਮਾਇਆ ਅਗਨਿ ਸਭ ਇਕੋ ਜੇਹੀ ਕਰਤੈ ਖੇਲੁ ਰਚਾਇਆ ॥
ਜਾ ਤਿਸੁ ਭਾਣਾ ਤਾ ਜੰਮਿਆ ਪਰਵਾਰਿ ਭਲਾ ਭਾਇਆ ॥
ਲਿਵ ਛੁੜਕੀ ਲਗੀ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮਾਇਆ ਅਮਰੁ ਵਰਤਾਇਆ ॥

ਅੰਗ - ੯੨੧

ਹੁਣ ਇਸ ਜੀਵ ਦਾ ਇਕ ਨਵਾਂ ਸਫਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਵਾਹਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਸਰੀਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਬਚਿੱਤਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ-

ਪੁਤਰੀ ਤੇਰੀ ਬਿਧਿ ਕਰਿ ਥਾਟੀ ॥
ਜਾਨੁ ਸਤਿ ਕਰਿ ਹੋਇਗੀ ਮਾਟੀ ॥ ੧ ॥
ਮੂਲੁ ਸਮਾਲਹੁ ਅਚੇਤ ਗਵਾਰਾ ॥
ਇਤਨੇ ਕਉ ਤੁਮੁ ਕਿਆ ਗਰਬੇ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਤੀਨਿ ਸੇਰ ਕਾ ਦਿਹਾੜੀ ਮਿਹਮਾਨੁ ॥
ਅਵਰ ਵਸਤੁ ਤੁਝ ਪਾਹਿ ਅਮਾਨੁ ॥ ੨ ॥
ਬਿਸਟਾ ਅਸਤ ਰਕਤੁ ਪਰੇਟੇ ਚਾਮੁ ॥
ਇਸੁ ਉਪਰਿ ਲੇ ਰਾਖਿਓ ਗੁਮਾਨੁ ॥

ਅੰਗ- ੩੭੪

ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਪੜਾਅ ਦਰ ਪੜਾਅ ਪੈਂਦੀ ਗਈ-

ਪਹਿਲੈ ਪਿਆਰਿ ਲਗਾ ਬਣ ਦੁਧਿ ॥
ਦੂਜੈ ਮਾਇ ਬਾਪ ਕੀ ਸੁਧਿ ॥
ਤੀਜੈ ਭਯਾ ਭਾਭੀ ਬੇਬ ॥
ਚਉਥੈ ਪਿਆਰਿ ਉਪੰਨੀ ਖੇਡ ॥
ਪੰਜਵੈ ਖਾਣ ਪੀਅਣ ਕੀ ਧਾਤੁ ॥
ਛਿਵੈ ਕਾਮੁ ਨ ਪੁਛੈ ਜਾਤਿ ॥
ਸਤਵੈ ਸੰਜਿ ਕੀਆ ਘਰ ਵਾਸੁ ॥
ਅਠਵੈ ਕ੍ਰੋਧੁ ਹੋਆ ਤਨ ਨਾਸੁ ॥
ਨਾਵੈ ਧਉਲੇ ਉਭੇ ਸਾਹ ॥
ਦਸਵੈ ਦਯਾ ਹੋਆ ਸੁਆਹ ॥
ਗਏ ਸਿਗੀਤ ਪੁਕਾਰੀ ਧਾਹ ॥
ਉਡਿਆ ਹੰਸੁ ਦਸਾਏ ਰਾਹ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੭

ਸਮਾਂ ਆਉਣ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਚੰਗੇ ਪੂਰਬਲੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ

ਪੂਰਬ ਕਰਮ ਅੰਕੁਰ ਜਬ ਪ੍ਰਗਟੇ
 ਭੇਟਿਓ ਪੁਰਖੁ ਰਸਿਕ ਬੈਰਾਗੀ॥
 ਮਿਟਿਓ ਅੰਧੇਰੁ ਮਿਲਤੁ ਹਰਿ ਨਾਨਕ
 ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਸੋਈ ਜਾਗੀ॥ ਅੰਗ - ੨੦੪
 ਜਿਨ ਮਸਤਕਿ ਧੁਰਿ ਹਰਿ ਲਿਖਿਆ
 ਤਿਨਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲਿਆ ਰਾਮ ਰਾਜੇ ॥ ਅੰਗ - ੪੫੦

ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਮੂਲਮੰਤ੍ਰ, ਗੁਰਮੰਤਰ ਦੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਇਹ ਆਪਣਾ ਅਸਲੀ ਮੰਤਵ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਲ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਹ ਸੋਝੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ -

ਭਈ ਪਰਾਪਤਿ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹੁਰੀਆ ॥
 ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ ॥
 ਅਵਰਿ ਕਾਜ ਤੇਰੈ ਕਿਤੈ ਨ ਕਾਮ ॥
 ਮਿਲੁ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਭਜੁ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ॥ ਅੰਗ - ੧੨

ਕਬੀਰ ਇਹੁ ਤਨੁ ਜਾਇਗਾ ਕਵਨੈ ਮਾਰਗਿ ਲਾਇ ॥
 ਕੈ ਸੰਗਤਿ ਕਰਿ ਸਾਧ ਕੀ ਕੈ ਹਰਿ ਕੇ ਗੁਨ ਗਾਇ ॥
 ਅੰਗ - ੧੩੬੫

ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਤੇ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਹੈ ਕਿ -

ਮਨ ਤੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪੁ ਹੈ ਆਪਣਾ ਮੂਲੁ ਪਛਾਣੁ ॥ ਅੰਗ - ੪੪੧

ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨਾ, ਜੋਤਿ ਵਿਚ ਸੰਮਿਲਤ ਹੋਣਾ, ਅਭੇਦ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਨੀ। ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ, ਇਸ ਦਾ ਪਰਮ ਲਖਸ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹਿਤ ਸਹਿਜ ਦੇ ਮਾਰਗ, ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚੱਲਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਦੀ ਕਮਾਈ, ਬਾਣੀ ਦੇ ਜਾਪ, ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ, ਰੱਬ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ, ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਜੀਵਨ, ਸਤ, ਸੰਤੋਖ, ਦਇਆ, ਧੀਰਜ, ਖਿਆ, ਮਿੱਠਾ ਬੋਲਣਾ ਇਤਿਆਦਿਕ ਅਨੇਕਾਂ ਗੁਣ ਉਸ ਦੇ ਵਿਹਾਰਿਕ ਜੀਵਨ ਪੱਖ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਰ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਉਹ ਵਿਹਾਰਿਕ ਅਤੇ ਅਮਲੀ ਪੱਖ ਤੋਂ ਪੂਰਨਤਾ ਵਲ ਵਧਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ -

ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਭੁ ਆਰਾਧਿਆ ਪੂਰਾ ਜਾ ਕਾ ਨਾਉ ॥
 ਨਾਨਕ ਪੂਰਾ ਪਾਇਆ ਪੂਰੇ ਕੇ ਗੁਨ ਗਾਉ ॥ ਅੰਗ - ੨੯੫

ਜਿਸ ਨੇ ਬਖਸੇ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ॥
 ਨਾਨਕ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਪਾਤਿਸਾਹੁ ॥ ਅੰਗ- ੫

ਪੂਰੇ ਦੀ ਸਿਫਤ ਸਾਲਾਹ, ਕੀਰਤਨ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਸੱਚੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੂਰੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਜੁਗਤਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਐਸੀ ਦਸੀ ਹੈ -

ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਜੋ ਸਿਖੁ ਅਖਾਏ
 ਸੁ ਭਲਕੇ ਉਠਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ ॥

ਉਦਮੁ ਕਰੇ ਭਲਕੇ ਪਰਭਾਤੀ ਇਸਨਾਨੁ ਕਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸਰਿ ਨਾਵੈ
 ॥ ਉਪਦੇਸਿ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪੁ ਜਾਪੈ
 ਸਭਿ ਕਿਲਵਿਖੁ ਪਾਪੁ ਦੋਖੁ ਲਹਿ ਜਾਵੈ ॥
 ਫਿਰਿ ਚੜੈ ਦਿਵਸੁ ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਾਵੈ
 ਬਹਦਿਆ ਉਠਦਿਆ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ ॥
 ਜੋ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਧਿਆਏ ਮੇਰਾ ਹਰਿ ਹਰਿ
 ਸੋ ਗੁਰਸਿਖੁ ਗੁਰੂ ਮਨਿ ਭਾਵੈ ॥
 ਜਿਸ ਨੇ ਦਇਆਲੁ ਹੋਵੈ ਮੇਰਾ ਸੁਆਮੀ
 ਤਿਸੁ ਗੁਰਸਿਖੁ ਗੁਰੂ ਉਪਦੇਸੁ ਸੁਣਾਵੈ ॥
 ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ ਧੁੜਿ ਮੰਗੈ ਤਿਸੁ ਗੁਰਸਿਖੁ ਕੀ
 ਜੋ ਆਪਿ ਜਪੈ ਅਵਰਹੁ ਨਾਮੁ ਜਪਾਵੈ ॥ ਅੰਗ- ੩੦੫

ਇਸ ਸੁਚੱਜੀ ਜੀਵਨ ਜੁਗਤਿ ਦਾ ਇਹ ਇਕ ਅਹਿਮ ਮਾਰਗ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪੱਖ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਵਿਹਾਰਿਕ ਪੱਖ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਬਸਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਪੂਰਨ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਦੀ ਹੀ ਕਰਮ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੂਰਨ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਜੀਵਨ ਜੁਗਤਿ ਤੇ ਮੰਜ਼ਲ ਹੈ।

ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪਹਿਰਾ ਦਿਤਾ। ਲੱਖਾਂ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਜੀਵਨ ਜੁਗਤਿ ਦੀ ਸੋਝੀ ਕਰਵਾਈ। ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ 17 ਜੂਨ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਵਸ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਗਤਾਂ ਹੁੰਮ-ਹੁੰਮਾ ਕੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋ ਜੀ।

ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਰਾਹੀਂ ਲਾਹਾ ਲੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਜੀਵਨ ਜੁਗਤਿ ਨੂੰ ਦਿੜ੍ਹ ਕਰਾਉਣ ਹਿਤ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਚਲਾਏ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਿਨ ਰਾਤ ਤੱਤਪਰ ਹਨ। ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹਿਤ ਧਾਰਮਿਕ ਦੀਵਾਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਦਿਅਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਦਾਖਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ 10-10 ਮੈਂਬਰ ਅਪਣਾਏ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵੰਡਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੈਂਬਰ ਅਪਣਾਏ ਕੇ (adopt ਕਰਕੇ) ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰੀਏ। ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਇਸ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਕੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਬੜ੍ਹੇਤਰੀ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਭ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਖੇੜੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇ।

ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
 ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਐਡੀਟਰ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ'।

ਜੇਠਿ

(ਜੇਠ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸੰਗਰਾਢ : 14 ਮਈ, ਦਿਨ ਸ਼ਨੀਵਾਰ)

ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਹਰਿ ਜੇਠਿ ਜੁੜਦਾ ਲੋੜੀਐ ਜਿਸੁ ਅਗੈ ਸਭਿ ਨਿਵੰਨਿ ॥
ਹਰਿ ਸਜਣ ਦਾਵਣਿ ਲਗਿਆ ਕਿਸੈ ਨ ਦੇਈ ਬੰਨਿ ॥
ਮਾਣਕ ਮੋਤੀ ਨਾਮੁ ਪ੍ਰਭ ਉਨ ਲਗੈ ਨਾਹੀ ਸੰਨਿ ॥
ਰੰਗ ਸਭੇ ਨਾਰਾਇਣੈ ਜੇਤੇ ਮਨਿ ਭਾਵੰਨਿ ॥
ਜੇ ਹਰਿ ਲੋੜੇ ਸੋ ਕਰੇ ਸੋਈ ਜੀਅ ਕਰੰਨਿ ॥
ਜੇ ਪ੍ਰਭਿ ਕੀਤੇ ਆਪਣੇ ਸੇਇ ਕਹੀਅਹਿ ਧੰਨਿ ॥
ਆਪਣ ਲੀਆ ਜੇ ਮਿਲੈ ਵਿਛੁੜਿ ਕਿਉ ਰੋਵੰਨਿ ॥
ਸਾਧੂ ਸੰਗੁ ਪਰਾਪਤੇ ਨਾਨਕ ਰੰਗ ਮਾਣੰਨਿ ॥
ਹਰਿ ਜੇਠੁ ਰੰਗੀਲਾ ਤਿਸੁ ਧਣੀ ਜਿਸ ਕੈ ਭਾਗੁ ਮਥੰਨਿ ॥ 4 ॥

ਅੰਗ - 134

(ਜੇਠ ਵਿਚ) ਉਸ ਜੇਠ (ਵੱਡੇ) ਹਰੀ ਨਾਲ, ਜਿਸ ਅੱਗੇ ਸਾਰੇ ਨੀਉਂਦੇ ਹਨ, ਜੁੜੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਏ (ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ) ਹਰੀ ਰੂਪੀ ਸਜਣ ਦੇ ਪੱਲੇ ਲਗ ਗਿਆ (ਭਾਵ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਿਆ) ਕਿਸੇ (ਹੋਰਸ) ਨੂੰ ਫੇਰ (ਜਮ ਦੇ ਦੂਤ) ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਨਹੀਂ ਘੱਲੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਲੜ ਲੱਗਿਆਂ ਦੇ ਪੱਲੇ) ਮਾਣਕਾਂ ਮੋਤੀਆਂ (ਤੋਂ ਕੀਮਤੀ) ਨਾਮ (ਰੂਪੀ ਰਤਨ) ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਜਿਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ) ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਨ੍ਹ ਲਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ (ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰਤਨ ਨੂੰ ਜਮ ਜਗਾਤੀ ਕਿਸੇ ਪੱਜ ਨਾਲ ਭੀ ਖੋਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ)। ਜਿਤਨੇ (ਜੀਵ ਨੂੰ) ਮਨ ਭਾਉਂਦੇ ਆਨੰਦ (ਹੋ ਸਕਦੇ) ਹਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਾਸ ਸਾਰੇ ਹੈਨ (ਸੋ ਦਾਮਨ ਲੱਗਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਮਝੋ। ਪਰ ਇਹ ਲੜ ਲੱਗੇ ਜੀਵ ਐਸੇ ਰਜਾ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਸੁਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ (ਹਰੀ ਜੋ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸੋ ਕਰਦਾ ਹੈ (ਤੇ ਇਹ ਲੜ ਲੱਗੇ) ਜੀਵ (ਭੀ) ਉਹੋ ਕੁਛ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਜੋ ਹਰੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ) ਜੋ (ਜੀਵ) ਹਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਰ ਲੀਤੇ ਹਨ ਉਹ ਧੰਨ ਕਹੀਦੇ ਹਨ। (ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ

ਦਾ ਇਹ) ਆਨੰਦ, ਹੇ ਨਾਨਕ! ਉਹੀ ਮਾਣਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਧੂ ਦਾ ਸੰਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, (ਸਾਧੂ ਸੰਗ ਤੋਂ ਬਿਨਾ) ਅਪਣਾ ਲੀਤਾ ਹੀ ਜੇ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਉਹ) ਵਿਛੁੜ ਕੇ ਕਿਉਂ ਰੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਦੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਭਾਗ (ਲਿਖਿਆ) ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰੀ ਰੂਪੀ ਆਨੰਦ ਦਾਇਕ ਮਾਲਕ (ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ) (ਉਸੇ ਨੂੰ) ਜੇਠ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਆਨੰਦ ਦਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਨਿਰੁਕਤ - ਜੇਠਿ - ਜੇਠ ਦੁਆਰਾ। ਜੇਠ-ਜਯੇਸ਼ਠ-ਉਤਮ।

ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ - ਵੱਡਾ।

ਹਰਿ ਜੇਠ (ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ) ਹਰੀ।

ਨਿਵੰਨਿ-ਨਿਉਂਦੇ ਹਨ।

ਦਾਵਣਿ - ਦਾਮਨ (ਪੱਲਾ)

ਸੰਨਿ ਪਾੜ।

ਮਥੰਨਿ - ਮੱਥੇ ਤੇ।

ਅਗੈ ਕਰਣੀ ਕੀਰਤਿ ਵਾਚੀਐ ਬਹਿ ਲੇਖਾ ਕਰਿ ਸਮਝਾਇਆ॥ (ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ)

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ,
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ।

ਸਤਿਨਾਮੁ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ,
ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ!
ਡੰਡਉਤਿ ਬੰਦਨ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ॥
ਡੋਲਨ ਤੇ ਰਾਖਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਕਰਿ ਹਥ॥

ਅੰਗ - ੨੫੬

ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਪ੍ਰਭ ਆਇਆ ਪਰਿਆ ਤਉ ਸਰਨਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬੇਨਤੀ ਅਪਨੀ ਭਗਤੀ ਲਾਇ॥ ਅੰਗ- ੨੮੯

ਧਾਰਨਾ - ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਧੂੜੀ ਦੇ ਦੇ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ,
ਆਇਆ ਮੰਗਤਾ ਦੁਆਰੇ ਤੇਰੇ।

ਪ੍ਰਭ ਦਾਤਉ ਦਾਤਾਰ ਪਰਿਉ ਜਾਚਕੁ ਇਕੁ ਸਰਨਾ ॥
ਮਿਲੈ ਦਾਨੁ ਸੰਤ ਰੇਨ ਜੇਹ ਲਗਿ ਭਉਜਲੁ ਤਰਨਾ ॥
ਬਿਨਤਿ ਕਰਉ ਅਰਦਾਸਿ ਸੁਨਹੁ ਜੇ ਠਾਕੁਰ ਭਾਵੈ ॥
ਦੇਹੁ ਦਰਸੁ ਮਨਿ ਚਾਉ ਭਗਤਿ ਇਹੁ ਮਨੁ ਠਹਰਾਵੈ ॥
ਬਲਿਓ ਚਰਾਗੁ ਅੰਧਾਰ ਮਹਿ
ਸਭ ਕਲਿ ਉਧਰੀ ਇਕੁ ਨਾਮ ਧਰਮ ॥
ਪ੍ਰਗਟੁ ਸਗਲੁ ਹਰਿ ਭਵਨ ਮਹਿ
ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ ਗੁਰੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ॥ ੯ ॥ ਅੰਗ - ੧੨੮੭

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਗੱਜ ਕੇ ਬੋਲਣਾ ਸਤਿਨਾਮੁ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਕਾਰੋਬਾਰ ਸੰਕੋਚਦੇ ਹੋਏ ਆਪ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰਨ ਵਾਸਤੇ, ਮਹੀਨੇ ਵਾਰੀ ਦੀਵਾਨ ਮੱਸਿਆ ਦਾ ਜੋ ਇਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋ। ਜਿੰਨੇ ਕਦਮ ਇਥੇ ਕੋਈ ਚੱਲ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ, ਓਨੇ ਕਦਮਾਂ ਦਾ ਫਲ, ਓਨੇ ਹੀ ਯੱਗਾਂ ਦਾ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਆਪ ਚਿੱਤ ਬਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਸਰਵਣ ਕਰੋਗੇ, ਬੇਅੰਤ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਜੁਗਤੀ ਦਸੀ ਹੈ ਕਿ ਪਿਆਰਿਓ! ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਚਰਨ ਧੂੜ ਬੜੀ ਦੁਰਲੱਭ ਹੈ। ਇਹ ਮਿਲਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੀ। ਜੇ ਭਾਗ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੁੱਖ ਮਸਤਕ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ। ਨਾ ਸਾਧੂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਆਵੇ, ਸਾਧੂ ਦੇ ਕੋਲ ਰਹਿ ਕੇ ਸਾਧੂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਛੰਬਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸੋ ਔਖਾ ਹੈ ਇਹ ਕੰਮ।

ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪਾਸ ਸੰਗਤ ਆਈ

ਦੂਰ ਤੋਂ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਅਸੀਂ ਦੂਰ-ਦਰਾਜ਼ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਸਾਡੇ ਉਪਰਣ ਦਾ ਵੀ ਸਾਧਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਓ, ਹੁਣ ਤਕ ਕੀ ਕਰਦੇ ਓ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਅਸੀਂ ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਵਲੋਂ ਆਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਇਲਹਾਮ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨੇ, ਚਾਹੇ ਵੇਦ ਨੇ, ਚਾਹੇ ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ, ਉਹ ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਰਸਤਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। ਦੂਸਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਕਰਮ ਤੇ ਧਰਮ ਲਿਖੇ ਨੇ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਉਹ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਕਰਮ ਹੈ, ਅੱਜ ਕੀ ਦਿਨ ਹੈ, ਦੀਵਾਲੀ ਹੈ, ਅੱਜ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕਰਮ ਹੈ, ਕੀ ਖਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦਿਨ ਲੰਘਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਬੁਜ਼ਰਗ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਵਰਤਣਾ ਹੈ। ਕੀ ਸਾਡਾ ਧਰਮ ਹੈ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਹਰ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦਾ ਧਰਮ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਹੜਾ ਕਰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ ਹੁਣ। ਤਿੱਥਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦਸਮੀਂ ਹੈ, ਦਸਮੀਂ ਦਾ ਅੱਜ ਵਰਤ ਰੱਖਣਾ ਹੈ, ਇਕਾਦਸ਼ੀ ਦਾ ਵਰਤ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਦੁਆਦਸ਼ੀ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਹਾਰਨੈ। ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਖਾਣੀ ਪੀਣੀ, ਨਿਰਜਲਾ ਇਕਾਦਸ਼ੀ ਆ ਗਈ, ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਪੀਣਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੀ ਕਰਮ ਦੱਸੇ ਨੇ। ਮੱਸਿਆ ਆ ਗਈ ਉਸ ਵਿਚ ਕੀ ਕਰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਆ ਗਈ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਕਿਵੇਂ ਸਾਧਨ ਕਰਨੇ ਨੇ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਉਹ ਵੀ ਅਸੀਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਤੀਰਥਾਂ ਦੀ ਬੜੀ ਮਹਿਮਾ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ। ਤੀਰਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸਤਿਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਕਿ ਗੰਗਾ ਜੀ ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਐਨੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਦਰੀ ਦੇ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਨਾਲ, ਪ੍ਰਾਗਨਾਥ 'ਚ ਜਾਣ ਤੇ ਹੋਰ ਕੇਦਾਰਨਾਥ ਵਗੈਰਾ ਜਾਣ ਨਾਲ, ਕਾਂਸ਼ੀ ਵਗੈਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੀਰਥਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ, ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਕਿਹੜਾ-ਕਿਹੜਾ ਪਾਪ ਨਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਐਸੇ ਦਰਿਆ ਵੀ ਹੈਗੇ ਜਿੱਥੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਪੁੰਨਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਲਵੇ। ਕਈ ਐਸੇ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਾਪ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਵੀ ਅਸੀਂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਰਦੇ ਹਾਂ,

ਪਰ ਮਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮਨ ਸ਼ਾਂਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਪਿਆਰਿਓ! ਇਹ ਜੋ ਕਰਦੇ ਹੋ ਕਰਮ ਤੇ ਧਰਮ, ਇਹਦੇ ਪੁੰਨ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਵਰਤ ਰਖਦੇ ਹੋ ਇਹ ਸਾਰੇ ਜਿਸ ਰਸਤੇ ਵੀ ਕਰਮ ਧਰਮ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਰਸਤਾ ਲੰਮਾ ਰਸਤਾ ਹੈ ਉਥੇ ਜਮਦੂਤਾਂ ਨਾਲ ਵਾਹ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਟੋਲ ਟੈਕਸ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਸੜਕ ਦੇ ਉਤੇ ਕਿ ਇਥੋਂ ਲੰਘਣਾ ਹੈ ਕਿ ਐਨੇ ਪੈਸੇ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਪਾਵੇ, ਐਨਾ ਟੈਕਸ ਦਿਓ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਲੰਘਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਐਨਾ ਟੈਕਸ ਦਿਓ। ਸੜਕਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਜਿਵੇਂ ਟੈਕਸ ਲੱਗੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਹੁਣ ਲੰਘਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਟੈਕਸ ਨਾ ਦੇਵੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਜਮਪੁਰੀ ਨੂੰ ਰਸਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਉਤੇ ਟੋਲ ਟੈਕਸ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। 21 ਪੁਰੀਆਂ ਨੇ ਇਹਦੇ ਉਤੇ, ਲੰਮਾ ਰਸਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਸਤੇ ਦੇ ਉਤੇ ਪਾਪ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਪੁੰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਧਰਮਰਾਜ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਦਰਗਾਹ ਹੈ ਉਹ ਇਸੇ ਰਸਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ -

ਪੁੰਨ ਦਾਨੁ ਜੋ ਬੀਜਦੇ ਸਭ ਧਰਮ ਰਾਇ ਕੈ ਜਾਈ ॥

ਅੰਗ - ੧੪੧੪

ਪਾਪ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਜਾਣਾ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਧੂਹ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਪਰ ਪੁੰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਇਥੋਂ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਪੁੰਨ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਟੈਕਸ ਮੰਗਦੇ ਨੇ, ਬੜੇ ਭਾਰੀ ਟੈਕਸ ਨੇ, ਵੱਡੇ ਟੈਕਸ ਨੇ। ਉਹ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਪੁੰਨ, ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ 'ਚ ਉਹਦਾ ਸਿੱਕਾ ਬਣ ਕੇ ਟੈਕਸ ਦੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਐਨਾ ਤਾਂ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪੁੰਨਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਵੇ, ਪਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਈਰਖਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਚੁਗਲੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਢੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਫਿੱਕਾ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਪੁੰਨ ਕਟ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਕੱਟ ਕੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਬਚਦੇ ਨੇ, ਬਾਕੀ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਉਹ ਕਟ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਫੇਰ ਜਦ ਇਸ ਰਸਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਸਵਰਗ ਤੇ ਨਰਕ ਦਾ ਰਸਤਾ ਇਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਟੈਕਸ ਮੰਗਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ -

ਜਿਹ ਪੈਡੈ ਮਹਾ ਅੰਧ ਗੁਬਾਰਾ ॥

ਅੰਗ - ੨੬੪

ਜਿੱਥੋਂ ਅੰਧ ਗੁਬਾਰ ਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਉਥੋਂ ਜੀਵ ਨਹੀਂ ਲੰਘ ਸਕਦਾ, ਨਾ ਪੁੰਨੀ ਤੋਂ ਲੰਘ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਪਾਪੀ ਨੇ ਤਾਂ ਲੰਘਣਾ ਹੀ ਕੀ ਹੈ। ਉਹ ਫੇਰ ਪੁੰਨੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਦੇਖੋ ਜੀ ਇਸ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਲੰਘਣਾ ਤਾਂ ਹੈ, ਗੁਬਾਰ ਦੇ ਵਿਚੀਂ, ਪਰ ਚਾਨਣਾ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਓਨਾਂ ਹੀ ਹੋਏਗਾ, ਜਿੰਨਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਥੇ ਪੁੰਨ ਦੇ ਦੇਵੋਗੇ। ਸੋ ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਨਾ ਪੁੰਨ ਦੇ। ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਵੀਹ, ਤੀਹ, ਪੰਜਾਹ ਪੁੰਨ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਉਥੇ ਇਕੋ ਹੀ ਟੈਕਸ ਦੇ ਨਾਲ

ਦੇਣੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਫੇਰ ਜੀਵ ਅੱਗੇ ਲੰਘਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਅਗਲੀ ਪੁਰੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਭਿਆਨਕ ਹੈ -

ਜਹ ਮਹਾ ਭਇਆਨ ਤਪਤਿ ਬਹੁ ਘਾਮ ॥ ਅੰਗ - ੨੬੪

ਹੱਦ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਰਮੀ ਦੀ। ਜੀਵ ਜਾਂਦਾ ਹੀ ਫੁੜਕਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਸੂਖਸ਼ਮ ਦੇਹ ਹੈ ਉਸਦੀ, ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਹੀ ਸੂਖਸ਼ਮ ਗਰਮੀ ਹੈ ਉਥੇ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਲੰਘ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਕੋਈ ਪੁੰਨ, ਦਾਨ ਦੇ। ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਪੁੰਨ ਕਰੇ ਨੇ ਤੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅੰਦਰ? ਕਿਤੇ ਛਾਂ ਵਾਸਤੇ ਦਰਖਤ ਲਗਵਾਏ ਹੋਣ? ਲਵਾਏ ਨੇ? ਕਹਿੰਦਾ, ਨਾ ਜੀ ਪੁੱਟੇ ਤਾਂ ਹੈਗੇ, ਲਗਵਾਏ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਕੋਈ ਨਲਕਾ ਲਾਇਆ ਹੋਵੇ? ਨਲਕਾ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਲੋਕ ਲਾਹ ਕੇ ਹੀ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਉਤੋਂ ਮਸ਼ੀਨ। ਕਹਿੰਦੇ, ਪਿਆਸਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਲਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਬਰਤਨ ਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇ, ਕਿਤੇ ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਪੀਣ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ, ਰਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਕੋਈ ਹੋਰ ਛਾਂ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਹੋਣ, ਉਹ ਦੇ-ਦੇ ਤੇਰੇ ਉਤੇ ਛਾਂ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੁੰਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪੁੰਨ ਉਹਦੇ ਬਦਲੇ ਲੈ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਜੀਵ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਪੁੰਨ ਘੱਟ ਹੋਣ, ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਲੰਘਦਾ, ਫੇਰ ਰਾਹ ਵਿਚ ਹੀ ਫੇਰ ਓਹੀ ਹਾਲ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਾਪੀ ਦਾ ਤਾਂ ਹੋਣਾ ਹੀ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਪੁੰਨੀ ਵੀ ਉਥੇ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

ਜਹ ਤ੍ਰਿਖਾ ਮਨ ਤੁਝ ਆਕਰਖੈ ॥

ਅੰਗ - ੨੬੪

ਫੇਰ ਅੱਗੇ ਰਸਤਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਬੇਅੰਤ ਪਿਆਸ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਪਾਣੀ-ਪਾਣੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪਾਣੀ ਮਿਲਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਦਾਨ ਕਰਿਆ ਹੋਵੇ, ਫੇਰ ਪਾਣੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਕ ਬੀਬੀ 34 ਸੈਕਟਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਕਈ ਪੋਟਲੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਲਿਜਾਣੀਆਂ ਉਹਨੇ, ਤੁਹਾਡੇ ਬੀਬੀ ਜੀ (ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਾਤਾ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ) ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਭੈਣ! ਐਨੀਆਂ ਪੋਟਲੀਆਂ ਕਿਉਂ ਚੁੱਕਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਘਾਹ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਸੀ ਕਹਿੰਦੀ, ਤੁਸੀਂ ਇਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਸੁਣ ਲਓ ਮੇਰੀ ਵਾਰਤਾ। ਕਹਿੰਦੀ, ਮੈਂ ਜਿੱਥੇ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਘਰ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਮੇਰੇ ਨਾਮ ਦੀ ਹੀ ਇਕ ਬੀਬੀ ਹੋਰ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਜਿਸ ਵਕਤ ਕਾਲ ਆ ਗਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲੇ। ਐਸਾ ਰਸਤਾ ਆਇਆ ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਹੀ ਪਿਆਸ ਲੱਗੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੀਰਾ! ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਪਾਣੀ ਤਾਂ ਪਿਲਾ ਦਿਓ? ਮਾਰਦੇ ਕੁੱਟਦੇ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਕੋਈ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਗੁਨਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰੇ? ਮਾੜੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰੇ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬੀਬੀ! ਪਾਣੀ ਤਾਂ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚੁੱਕ ਲਈਂ ਤੂੰ ਆਹ ਬਰਤਨ ਕਿੰਨੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪਏ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੀ, ਜਦ ਮੈਂ ਬਰਤਨ ਲੈ ਕੇ ਪਾਣੀ ਪੀਣ

ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਜਿਹੜਾ ਭਾਂਡਾ ਟੇਡਾ ਕਰਕੇ ਪਾਣੀ ਪਾਵਾਂ ਉਹਦੇ 'ਚ ਪਾਣੀ ਸੁੱਕ ਜਾਵੇ। ਪਵੇ ਹੀ ਨਾ। ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਬਰਤਨ ਮੈਂ ਦੇਖੇ ਲੇਕਿਨ ਪਾਣੀ ਨਾ ਮਿਲਿਆ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਵੀਰਾ! ਪਾਣੀ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਕਹਿੰਦੇ, ਬੀਬੀ! ਇਥੇ ਤਾਂ ਓਹੀ ਚੀਜ਼ ਸੈਂਕੜੇ ਗੁਣਾਂ ਹੋ ਕੇ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵਿਚ ਸਰੀਰ 'ਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਬੀਜੀ ਹੋਵੇ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਕਰਦਾ ਕੁਛ। ਬੜੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਈ। ਭੁੱਖ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮੈਨੂੰ ਭੁੱਖ ਬਹੁਤ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕੀ ਦੇਖਿਆ, ਥਾਲ ਉਤਰਦੇ ਨੇ, ਬੇਅੰਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਖਾਣੇ ਪਏ ਨੇ, ਜਿਹੜੇ ਥਾਲ ਨੂੰ ਮੈਂ ਹੱਥ ਲਾਉਣ ਲਗਦੀ ਹਾਂ, ਉਹੀ ਉਡ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਉਂਦੀ ਹਾਂ ਉਹ ਵੀ ਮੇਰੇ ਹੱਥ 'ਚੋਂ ਉੱਡ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਭਾਈ! ਕਿਉਂ ਖੱਪਦੀ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੁਛ ਬੀਜਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਬੀਜਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਇਥੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਕਰਦਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਬੜੀ ਦੁਖੀ ਹੋਈ ਤੇ ਮੈਂ ਧਰਮਰਾਜ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਧਰਮਰਾਜ ਕਹਿੰਦਾ, ਭਾਈ! ਇਹ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਗਲਤ ਲੈ ਆਏ, ਇਸੇ ਘਰ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ, ਇਸੇ ਨਾਮ ਦੀ ਬੀਬੀ ਹੈ, ਇਹਨੂੰ ਛੱਡ ਆਓ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਲੈ ਆਓ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਕੇ ਆਏ, ਫੇਰ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਰਾਹ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਜਿਵੇਂ ਲਿਫਟ ਵਿਚ ਉਤਰੀਦਾ ਹੈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਤਾਰ ਲਿਆ ਮੈਨੂੰ। ਲਿਆ ਕੇ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਚਲੋ ਹੁਣ ਉਹਨੂੰ ਲੈ ਚੱਲੀਏ। ਏਧਰ ਮੈਂ ਜੀਉਂਦੀ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਬੜੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਤਾਂ ਹੋ ਗਈ ਜਿਉਂਦੀ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਘਰ ਹੈ, ਇਹਨੂੰ ਲੈਣ ਗਏ ਨੇ, ਇਹ ਵੀ ਮੇਰੇ ਨਾਉਂ ਦੀ ਹੀ ਹੈ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਕਹਿੰਦੇ ਉਥੇ ਰੋਣਾ ਪਿਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਈ ਚੰਗੀ ਭਲੀ। ਲੋਕ ਕਹਿਣ heart fail (ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ) ਹੋ ਗਿਆ।

ਮੌਤ ਦਾ ਤਾਂ ਬਹਾਨਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਲਿਜਾਣਾ ਹੀ ਲਿਜਾਣਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਕੁਛ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੀ, ਦੇਸ਼ ਬੀਮਾਰੀ ਦੇ ਸਿਰ ਦੇ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਦਰਗਾਹ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖ ਆਈ, ਮੇਰਾ ਕਹਿਣਾ ਤਾਂ ਨਾ ਕੋਈ ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਐਨਾ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਗਸ਼ ਵਗੈਰਾ ਪਈ ਹੋਈ ਸੀ ਇਹਨੂੰ ਤੇ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਇਹਨੂੰ ਕੋਈ ਸੁਪਨਾ ਜਿਹਾ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਹੋ ਗਿਆ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ ਜਿਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅੱਜ ਤੱਕ? ਕਹਿੰਦੀ, ਮੰਨਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੰਸਾਰ ਵਾਲੇ। ਪਰ ਮੈਂ 100% ਮੰਨਦੀ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖ ਆਈ ਸਭ ਕੁਛ। ਉਥੇ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਉਥੇ ਮਿਲਦੀਆਂ ਨੇ। ਇਥੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਬੋਲ ਕੇ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਗਤ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ। ਗੁਰੂ, ਪੀਰ ਆ ਕੇ ਬਾਣੀ ਦੇ

ਰਾਹੀਂ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਨੇ ਪਰ ਇਹ ਐਸਾ ਖੁਟਰ ਜੀਵ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਗੱਲ ਮੰਨਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਸਮਝਾਈ ਜਾਓ, ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ -

ਫਰੀਦਾ ਕੁਕੇਦਿਆ ਚਾਂਗੇਦਿਆ ਮਤੀ ਦੇਦਿਆ ਨਿਤ ॥

ਜੋ ਸੈਤਾਨਿ ਵੰਵਾਇਆ ਸੇ ਕਿਤ ਫੇਰਹਿ ਚਿਤ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੭੮

ਚਾਰੇ ਵੇਦ, ਛੇਈ ਸ਼ਾਸਤਰ, ਸਤਾਈ ਸਿਮ੍ਰਤੀਆਂ, ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਇਹਨੂੰ ਹਾਕਾਂ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਕੇ ਸਮਝਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਲੇਕਿਨ ਕੀ ਮਜ਼ਾਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹਦੇ ਦਿਮਾਗ 'ਚ ਬੈਠ ਜਾਵੇ। ਮਾੜੇ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਵਰਜਦਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਕਹਿ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਹੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਲਤ ਗੱਲ। ਅਜੇ ਮਾਸ ਖਾਣ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਜਾਨਵਰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੀ ਵਿਗਾੜਦਾ ਹਾਂ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਣੀ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਗੰਦਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਐਨਾ ਗੰਦਾ ਕਿ ਨੱਕ ਨਾ ਦੇ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਦੇ ਥੱਲੇ ਅੱਗ ਜਾਲ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਉਬਾਲ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ, ਉਹ ਬਦਬੂ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਹ ਬਦਬੂਦਾਰ ਪਾਣੀ ਪੀਂਦਾ ਹਾਂ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੁਛ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਛੁਰਾ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦਾ। ਪਰ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਮਨੁੱਕਾ ਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ ਬੁੱਧੀ ਦਿਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਨਾ ਕਰ। ਇਹ ਚੀਜ਼ ਮੈਂ ਦਿਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਤੂੰ ਕਸੂਰਵਾਰ ਹੋ ਜਾਏਂਗਾ ਜੇ ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰੇਂਗਾ। ਸਰੀਰ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਨਾ ਕਰ, ਇਹ ਤੈਨੂੰ ਪਾਪ ਲੱਗੇਗਾ। ਪਾਪ ਤੇਰੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਜਾਏਗਾ। ਦੁਖੀ ਹੋਵੇਂਗਾ। ਸੋ ਉਹ ਠੀਕ ਸਾਬਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵਿਗਾੜਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹਦਾ ਕਿੰਨਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਇਹਦਾ 50,000 ਦਾ ਮੁਨਾਫਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਕੋਈ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਦੋ ਦੇਵੇਗਾ ਤਾਂ ਕੀ ਹੈ, ਸਾਰਾ ਇਹਨੇ ਖਾ ਹੀ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਦਮੀ ਆਪਣੇ ਅਸੂਲ ਦੇ ਉਤੇ ਕਾਇਮ ਨਾ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ, ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਦਾ ਹੀ ਇਹ ਭੁੱਲਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕਟਹਿਰੇ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂਗਾ, ਜਵਾਬ ਕਿਵੇਂ ਦੇਵਾਂਗਾ? ਇੱਕਲੀ-ਇੱਕਲੀ ਗੱਲ ਉਥੇ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਪੁੱਛੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਉਥੇ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਚਲਣੀ ਨਹੀਂ ਨਾ ਹੈ। ਜੇ ਮੈਂ ਮੰਤਕਾਂ ਦੇਵਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਕਾਹਦਾ ਪਾਪ ਸੀਗਾ? ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਪਾਪ ਜੇ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਨਾ ਜਪਦਾ, ਸਾਰੇ ਹੀ ਪਾਪ ਨੇ ਤੇਰੇ-

ਨਾਮੁ ਨ ਜਪਹਿ ਤੇ ਆਤਮ ਘਾਤੀ ॥

ਅੰਗ - ੧੮੮

ਆਤਮ ਘਾਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਪਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਸਤੇ ਹੀ

ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਸੋ ਉਹ ਬੀਬੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਐਨਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਐਨੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਹਿ ਰਹੇ ਨੇ, ਪਰ ਮਜ਼ਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੰਨੇ। ਬਾਰ-ਬਾਰ ਐਸੇ ਫੁਰਮਾਨ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਪੜ੍ਹੋ ਪਿਆਰ ਨਾਲ-

ਧਾਰਨਾ - ਰੱਬ ਲੇਖਾ ਮੰਗਦਾ ਜੀ,

ਜਿੰਦੇ ਕਰ ਭਜਨ ਹਿਸਾਬ ਮੁਕਾ ਲੈ।

ਨਾਨਕੁ ਆਖੈ ਰੇ ਮਨਾ ਸੁਣੀਐ ਸਿਖ ਸਹੀ ॥ ਅੰਗ - ੯੫੩

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਅੱਜ ਮਰਦਾਨੇ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ ਤੇ ਮਰਦਾਨਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਜਾਮਾ ਹੈ, ਇਹ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦਾ ਜਾਮਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ ਕਿ ਆਦਮੀ ਦੀ ਕੋਈ ਜਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਬੰਦੇ ਦੀ ਕੋਈ ਜਾਤ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਇਹ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ 'ਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਐਨੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਘਰ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਉਹਦੀ ਜਾਤ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਹਿੰਦੂ ਦੇ ਘਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ ਦੇ ਘਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸਿੱਖ ਤੇ ਮੈਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਮੈਂ ਵੱਡਿਆਂ ਤੋਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੱਕਾ ਹੈਗਾ, ਪੱਛਮ ਦੇ ਵਿਚ ਤੇ ਉਥੇ ਲੋਕ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਆ ਕੇ ਬੜੇ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਤ ਕਰਾ ਦਿਓ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਤੁਹਾਡੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰੇ ਵਹਿਮ ਭਰਮ ਸਭ ਖਤਮ ਹੋ ਗਏ ਨੇ। ਐਵੇਂ ਹੀ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਜਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਖੀਏ, ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਆਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੀ ਮੈਂ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਵਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਉਧਾਰ ਹੋਊ। ਉਧਾਰ ਤਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੁਸੀਂ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਦੇ ਦਿਤੀ, ਉਸੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਸੀ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਮਰਦਾਨਿਆਂ ਦੇਖ ਤੂੰ ਤਾਂ ਜਾ ਸਕੇਂਗਾ, ਪਰ ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਨਾ ਸਾਡਾ ਸਰੀਰ ਜਿਹੜਾ ਹੈ, ਇਹ ਗੈਰ-ਮੁਸਲਮ ਘਰ ਦੇ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਥੇ ਉਹ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ। ਐਨੇ ਕੱਟੜ ਨੇ। ਨਾ ਉਹ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝਦੇ ਨੇ, ਜਿਹੜੀ ਤੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ। ਜੇ ਕੋਈ ਐਸੀ ਗੱਲ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਫਤਵਾ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਹ ਕਾਫਰ ਹੈ। ਸੋ ਦੇਖ ਲੈ ਬਈ ਕਾਫੀ ਕਸ਼ਟ ਸਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਸ਼ਟ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਪੈਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਸ਼ਟ ਸਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਆਪ ਸਮਰੱਥ ਹੋ, ਆਪ ਹੀ ਨਿਰੰਕਾਰ ਹੋ। ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਆਪ ਦੇ ਕੋਤਕ ਦੇਖੇ ਨੇ। ਐਵੇਂ ਹੀ ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾ ਦਿਓ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਕੋਈ ਹੱਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ, ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ! ਕੱਲ੍ਹ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਇਥੇ ਮੈਨੂੰ ਹੱਜ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮਿਲੇ, ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਜਹਾਜ਼ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਸੱਖਰ ਤੋਂ ਚਲਣਾ, ਸਿੰਧ ਦਰਿਆ ਦੇ ਵਿਚੀਂ ਜਾਣਾ ਹੈ ਕਰਾਚੀ, ਕਰਾਚੀ ਜਾ ਕੇ ਵੱਡਾ ਜਹਾਜ਼ ਮਿਲਣਾ ਹੈ, ਉਥੋਂ ਫੇਰ ਅਦਨ ਵਗੈਰਾ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤੇ ਅੱਗੇ ਫੇਰ ਖਾੜੀ ਹੈ, ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਫੇਰ ਉਤਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜਹਾਜ਼ 'ਚੋਂ। ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਜਹਾਜ਼ 10-12 ਮੀਲ 'ਤੇ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਲਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਕਿ ਕਿਤੇ ਪਹਾੜੀ ਵਿਚ ਨਾ ਲੱਗੇ ਕਿਤੇ, ਦੂਏ ਦਿਨ ਫੇਰ ਚਲਦੇ ਨੇ, 10-12 ਮੀਲ ਰੋਜ਼ ਕੱਢਦਾ ਹੈ। ਕਾਫੀ ਪੈਂਡਾ ਹੈ, ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਮੀਲ ਦਾ। ਸਮਾਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਜੇ ਜਹਾਜ਼ 'ਚੋਂ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢ ਦਿਤਾ ਫੇਰ ਕੀ ਕਰਾਂਗੇ? ਕਹਿੰਦਾ, ਨਹੀਂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕੁਛ ਕਹਿੰਦਾ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਨੇੜੇ ਹੀ ਹਾਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਕੈਂਪ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੀਰ ਆਏ ਹੋਏ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਉਥੇ ਚਲੇ ਗਏ, ਵਰਦੀ ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਬਣਾ ਲਈ, ਹਰੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਲਏ, ਹੱਥ ਵਿਚ ਆਸਾ ਲੈ ਲਿਆ, ਕਿਤਾਬ ਕੱਛ ਵਿਚ ਲੈ ਲਈ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਮੁਸੱਲਾ ਸੀ ਉਹ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਦੂਸਰੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਕਾਲੇ ਮਣਕਿਆਂ ਵਾਲੀ ਮਾਲਾ ਲੈ ਲਈ। ਹਾਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਭੇਖ ਬਣਾ ਲਿਆ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਪੁਰਾ ਹੀ। ਸਿਰ 'ਤੇ ਹਰੀ ਦਸਤਾਰ ਬੰਨ੍ਹ ਲਈ। ਉਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਲੜ ਛੱਡ ਲਏ ਪਿੱਛੇ ਨੂੰ। ਪੂਰੇ ਹੀ ਹਾਜ਼ੀ ਲੱਗਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਸੂਫੀ ਪੀਰ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਹੱਜ ਵਾਲੇ ਕਾਫਲੇ 'ਚ ਗਏ, ਜਿਹੜਾ ਉਥੋਂ ਦਾ ਪੀਰ ਸੀ, ਇੰਚਾਰਜ ਉਹਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਦੇਖਿਆ, ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਦੇਖਿਆ, ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਨਮਾਜ਼ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਾਡੇ ਵਾਂਗਣ, ਅੱਖਾਂ ਮੀਚ ਕੇ ਜ਼ਰੂਰ ਬਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਹਰ ਵਕਤ ਬੈਠਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਬਈ ਕੌਣ ਹੋਇਆ ਇਹ? ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕਈ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂ ਹੈ, ਹਿੰਦੂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਾਡਾ ਭੇਸ ਧਾਰ ਕੇ, ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਦੇਖ ਬਈ ਨਾਨਕ! ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਉਥੇ ਹੱਜ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਮਨ੍ਹਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਤਾਂ, ਉਥੇ ਤੂੰ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹ ਸਕਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਹਿੰਦੂ ਓਧਰ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਐਸਾ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ। ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਤੈਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣਗੇ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਉਹ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸੇ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਲੈ ਕੇ ਆਏ। ਸੋ ਚੰਗਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਸਾਡਾ ਸਾਥ ਛੱਡ ਦੇਵੇਂ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਕੋਈ ਨਾ! ਨਹੀਂ ਲਿਜਾਂਦੇ ਭਾਈ ਨਾ ਲਿਜਾਓ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੈਦਲ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਧੁੱਪ ਬਹੁਤ ਕੜਕਵੀਂ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ, ਮੁੜਕੋ-ਮੁੜਕੀ ਹੋਏ ਪਏ ਨੇ। ਪਰ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਨਾ ਕੋਈ ਗਰਮੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਤੇ ਇਕ ਬੱਦਲੀ ਆਈ ਹੋਈ ਹੈ ਬਹੁਤ ਗਾੜੀ, ਜਿਹਦੀ ਛਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ 'ਤੇ ਪਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਹਦੀ ਛਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਿਲਕੁਲ ਛਾਂ 'ਚ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਗਰਮੀ ਦਾ ਨਾਮ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਇਹ ਹੈ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਪੀਰ ਪਰ ਹੈ ਹਿੰਦੂ। ਅਖੀਰ ਉਹ ਤਾਂ ਤੁਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਫੇਰ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਇਥੇ ਹੀ ਲੱਗ ਗਏ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਪਾਉਣ। ਉਥੇ ਕਿਵੇਂ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਰਦਾਨਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਤੁਹਾਡੀ ਰਜ਼ਾ ਮਹਾਰਾਜ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਤੇਰਾ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਮੋੜ ਸਕਦੇ। ਚੱਲ ਬਣੀ ਨੇਤਰ ਬੰਦ ਕਰ। 1400 ਮੀਲ ਦਾ ਫਾਸਲਾ। ਨੇਤਰ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦੇ, ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਨੇ ਕਾਹਬੇ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਬੈਠੇ ਨੇ।

ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਵੀ ਉਥੇ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੀਹ ਮੀਲ ਦੀ ਇਕ ਗੋਲਾਕਾਰ ਸੜਕ ਹੈ ਮੱਕੇ ਦੇ ਦੁਆਲੇ, ਜਿਹੜੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਤੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਾਹਰ ਬੈਠਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਹੱਜ ਲਗਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਸੜਕ ਤੋਂ ਅੰਦਰ ਚਲੇ ਜਾਣ। ਹਿੰਦੂ ਨੇ ਤਾਂ ਜਾਣਾ ਹੀ ਕੀ ਹੈ, ਉਹਨੇ ਤਾਂ ਬੈਠਣਾ ਹੀ ਹੈ ਬਾਹਰ। ਨਾ ਕੋਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਬਾਹਰ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਹੁਣ ਵੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਕਿੰਨੀ ਸਖਤੀ ਹੋਣੀ ਹੈ।

ਅਖੀਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਹੋਇਆ, ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਾਜ਼ੀ ਜਿਹੜੇ ਨੇ, ਬਹੁਤ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਚੁਗਾਨ ਹੈ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ, ਗਰਮੀ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਹੈ, ਰਾਤ ਕੱਟਣ ਵਾਸਤੇ ਲੰਮੇ ਪਏ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜਿੱਥੋਂ ਦੀ ਰਾਹ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਕਾਹਬੇ ਨੂੰ, ਉਸ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਨਾਲ ਹੋ ਕੇ ਕਾਹਬੇ ਵਲ ਨੂੰ ਚਰਨ ਕਰਕੇ ਪਏ। ਜਦੋਂ ਸਵੇਰਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਜੀਵਨ ਨਾਂ ਦਾ, ਉਥੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇੰਚਾਰਜ ਸੀ, ਉਹ ਜਦੋਂ ਦੇਖਦਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਕਿ ਹਾਜ਼ੀ ਪਏ ਨੇ। ਕੀ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਓਧਰ ਨੂੰ ਨੇ। ਆਹ ਕੌਣ ਬੰਦਾ ਆ ਗਿਆ, ਇਹ ਤਾਂ ਪੈਰ ਕਰੀਂ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਆ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਵੱਖੀ 'ਚ ਲੱਤ ਮਾਰੀ। ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਤੂੰ ਕਿਹੜਾ ਕੁਫਰ ਕੁਫਾਰੀ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਹੈਂ ਕਾਹਬੇ ਵਲ ਪੈਰ ਕਰਕੇ? ਲੱਤ ਮਾਰੀ ਜ਼ੋਰ ਦੀ, ਅਰ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਹੜੇ ਕੱਟੜ ਬੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਗਿਆਨ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਗੁੱਸੇ ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਗੁੱਸੇ ਦੇ ਵਿਚ ਫੇਰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋਣ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਬਣੀ ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜੀਵਨ? ਲੱਤਾਂ ਕਿਉਂ ਮਾਰਦਾ ਹੈਂ ਪਿਆਰਿਆ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਰੱਬ ਦਾ ਘਰ ਏਧਰ ਹੀ ਹੈ, ਹੋਰ

ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ, ਜਿੱਧਰ ਰੱਬ ਦਾ ਘਰ ਨਹੀਂ ਓਧਰ ਮੇਰੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਕਰਕੇ ਸੁੱਟ ਦੇ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਉਹਨੇ ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਆਏ ਨੇ ਲੱਤਾਂ ਤੋਂ ਪਕੜ ਕੇ ਘਸੀਟਿਆ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿ ਮਾੜਾ ਜਿਹਾ ਹੀ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਘੜੀਸ ਕੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਲੱਤਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਧਰਤੀ 'ਤੇ। ਕਹਿੰਦਾ ਲੈ, ਏਧਰ ਰਹਿ ਤੂੰ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਦੇਖ ਜੇ ਤੇਰੇ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਆ ਗਿਆ, ਕਿਤੇ ਉਹ ਨਾ ਮਾਰੇ। ਤੂੰ ਦੇਖ ਤਾਂ ਲੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਜਿਹੜੇ ਪੈਰ ਨੇ ਉਹ ਖੁਦਾ ਵਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿਤੇ? ਜਿਸ ਵਕਤ ਦੇਖਿਆ, ਤਾਂ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਾਹਬਾ ਤਾਂ ਓਧਰ ਹੀ ਹੈ। ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਏਧਰ ਕਰੇ ਸੀ, ਇਹ ਕਾਹਬੇ ਵਲ ਨੂੰ ਫੇਰ ਹੋ ਗਏ। ਫੇਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਰਕੇ ਸੁੱਟ ਦਿਤੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਦੇਖ ਲੈ। ਜਦੋਂ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਘੁਮਾਇਆ, ਨਿਗ੍ਹਾ ਕਾਹਬੇ 'ਤੇ ਕਰ ਲਈ ਉਹਨੇ, ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਘੁੰਮਾਉਣ ਲਗ ਗਿਆ। ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਧਰ ਨੂੰ ਚਰਨ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਕਾਹਬਾ ਉਥੇ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਮਝ ਗਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਵਲੀ ਅੱਲਾਹ ਆ ਗਿਆ, ਜਿਹੜਾ ਅੱਜ ਕਾਹਬੇ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਕਰੋੜਾਂ ਗੁਣਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਰਧਾ 'ਚ ਆ ਗਿਆ, ਨਮਸਕਾਰ ਕਰੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਜੀਵ ਹਾਂ, ਬੰਦਾ ਹਾਂ, ਆਪ ਕੋਈ ਕਾਮਲ ਪੀਰ ਹੋ, ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਬੜੀ ਭੁੱਲ ਹੋਈ, ਮੈਂ ਇਕ ਤਾਂ ਆਪ ਦੇ ਲੱਤ ਮਾਰੀ, ਦੂਜਾ ਬੜੀ ਗੁਸਤਾਖੀ ਨਾਲ ਖਿੱਚ-ਖਿੱਚ ਕੇ, ਗੋੜੇ ਦੇ-ਦੇ ਕੇ, ਤੁਹਾਡੇ ਚਰਨ ਸੁੱਟੇ। ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਹੱਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਧਰ ਵੀ ਮੈਂ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ, ਜਿੱਧਰ ਚਰਨ ਤੁਹਾਡੇ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਕਾਹਬਾ ਓਧਰ ਹੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਉਣ ਦੇ ਸਦਕੇ, ਅੰਦਰਲੇ ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਏ ਉਹਦੇ। ਜਿੱਧਰ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਕਾਹਬਾ ਹੀ ਕਾਹਬਾ। ਦੁਹਾਈ ਮਚਾ ਦਿਤੀ ਉਹਨੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਹਾਜ਼ੀਓ! ਅੱਜ ਕੋਈ ਉਹ ਆ ਗਿਆ, ਜਿਹਦਾ ਅਸੀਂ ਅਨੁਮਾਨ ਨਹੀਂ ਲਾ ਸਕਦੇ, ਕੋਈ ਵਲੀ ਅੱਲਾਹ ਆ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਪੈਰ ਘੁੰਮਾਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਜਿੱਧਰ ਘੁੰਮਾਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਕਾਹਬਾ ਓਧਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਰੋ ਦਰਸ਼ਨ, ਦੀਦਾਰ ਕਰੋ। ਰੌਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਸਵੇਰੇ ਹੀ। ਦੂਰ ਤੱਕ ਕਾਹਬੇ 'ਚ ਰੌਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਤੇ ਮਜ਼ਾਰਾਂ ਤੱਕ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਤੇ ਉਥੇ ਰੁਕਨਦੀਨ ਜਿਹੜਾ ਸੀ, ਮੁਲਤਾਨ ਵਾਲਾ ਪੀਰ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਵੱਡਾ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਖਬਰ ਹੋਈ ਤੇ ਉਸਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਆ ਕੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਬੜੀ ਲੰਮੀ ਚੌੜੀ ਚਰਚਾ, ਮੱਕੇ ਦੀ ਗੋਸ਼ਟ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਉਹਨੂੰ, ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲਿਖੀ ਹੋਈ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਤਾਂ ਕੋਈ-ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਗੋਸ਼ਟ ਹੋਈ ਫਾਰਸੀ, ਅਰਬੀ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਉਹਦੇ 'ਚ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸਿਧਾਂਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦੇ ਦੱਸੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਮ ਤੋੜੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਖੀਰ ਦੇ ਉਤੇ ਰੁਕਨਦੀਨ ਕਹਿਣ

ਲੱਗਿਆ, ਹੇ ਨਾਨਕ! ਇਹ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਿੱਧ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਵਲੀ ਅੱਲਾਹ ਹੈਂ, ਅੱਲਾਹ ਦੀ ਖਾਸ ਜਾਤ ਹੈਂ ਜਾਂ ਤੂੰ ਕੋਈ ਫਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਦੱਸ ਕਿ ਤੂੰ ਇਥੇ ਕਰਨ ਕੀ ਆਇਆ ਹੈਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਆਖਰੀ ਪੈਗੰਬਰ ਹਾਂ, ਹੁਣ ਕੋਈ ਪੈਗਾਮ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਏਗਾ ਅੱਲਾਹ ਤੋਂ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਜੇ ਕਹੋ ਕਿ ਮੈਂ ਪੈਗੰਬਰ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਚਨ ਸਤਿ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਠੀਕ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ ਜੋ ਪੈਗੰਬਰ ਨੇ ਗੱਲ ਕਹੀ ਹੈ ਠੀਕ ਕਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਭੁੱਲ ਗਏ, ਮੈਂ ਪੈਗਾਮ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਮੈਂ ਤਾਂ ਪੈਗਾਮਾਂ ਨੂੰ ਦਰੁੱਸਤ ਕਰਨ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਗਲਤ ਗੱਲਾਂ 'ਚ ਚੱਲ ਪਏ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੇਧ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਬੜੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ। ਕਈ ਸੌ ਸਵੇ ਦੀ ਉਹ ਗੋਸ਼ਟ ਹੈ, ਕਈ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਲਿਖ ਵੀ ਦਿਤੀ ਹੈ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ। ਉਹਦੇ 'ਚ ਇਕ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਨਾਨਕ! ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਪਾਪ ਕਰਦੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਵਰਤਦੀ ਹੈ ਉਥੇ? ਜਦੋਂ ਲੇਖਾ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਖੁਦਾ ਤੇ ਫੇਰ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਜਿਵੇਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈ ਕੇ ਮੁੱਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹਦਾ ਲੇਖਾ ਲੈਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਪੈਸੇ ਵਸੂਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਉਹਨੂੰ ਫੇਰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਵੀ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਿਪੁਰਸ਼ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਆ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਪਿਆਰਿਓ! ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ, ਲੇਖਾ ਦੇਣਾ ਤੁਹਾਨੂੰ। ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦੇ ਨਾਲ ਲੇਖੇ ਦੇਵੇਂਗੇ ਤੁਸੀਂ, ਹੁਣ ਸਾਡੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਸਮਝੋ ਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਬਦਲੋ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਫੇਰ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੋਣਾ ਪੈ ਜਾਵੇਗਾ।

ਧਾਰਨਾ - ਜਿੰਦੇ ਰੋਵੇਂਗੀ ਤੇ ਰੋ-ਰੋ ਪਛੋਤਾਵੇਂਗੀ,
ਫੇਰ ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਨਾ ਬਣੇ।

ਆਪੀਨੈ ਭੋਗ ਭੋਗਿ ਕੈ ਹੋਇ ਭਸਮਤਿ ਭਉਰੁ ਸਿਧਾਇਆ ॥
ਵਡਾ ਹੋਆ ਦੁਨੀਦਾਰੁ ਗਲਿ ਸੰਗਲੁ ਘਤਿ ਚਲਾਇਆ ॥
ਅਗੈ ਕਰਣੀ ਕੀਰਤਿ ਵਾਚੀਐ ਬਹਿ ਲੇਖਾ ਕਰਿ ਸਮਝਾਇਆ ॥
ਬਾਉ ਨ ਹੋਈ ਪਉਦੀਈ ਹੁਣਿ ਸੁਣੀਐ ਕਿਆ ਰੂਆਇਆ ॥
ਮਨਿ ਅੰਧੈ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ ॥ ਅੰਗ - ੪੬੪

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਹਾਜ਼ੀਓ! ਇਹ ਜੀਵ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕੁਛ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਹਦੇ ਮੱਥੇ ਦੇ ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਹ ਕੰਮ ਕਰਿਆ ਇਹਨੇ, ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਿਆ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਹੋਰ ਸੁਖਾਲਾ ਸਮਝਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਚਿਤਰ ਤੇ ਗੁਪਤ ਇਹਦੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਇਕ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਨੋਟ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਮਾੜੇ ਕੰਮ ਨੋਟ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਾੜੇ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ। ਲੇਕਿਨ ਜਿਹੜਾ ਗੁਪਤ ਬੈਠਾ ਹੈ

ਫੋਟੋਗਰਾਫਰ, ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਫੋਟੋਆਂ ਲਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਹਦੀਆਂ। ਲਿਖਦਾ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਹ ਮਾੜਾ ਕਰਿਆ, ਆਹ ਚੰਗਾ ਕਰਿਆ ਤੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਜਿਹੜੇ ਚੰਗੇ ਤੇ ਮਾੜੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਉਹ ਜਦੋਂ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਇਕ-ਇਕ ਚੀਜ਼ ਵਾਚੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਥੇ ਫੇਰ - 'ਲੇਖਾ ਕਰਿ ਸਮਝਾਇਆ' ਸਮਝਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੱਕਾ ਕਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਿਆ, ਆਹ ਕੰਮ ਕਰਿਆ, ਦਿਖਾਏ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਜਿਵੇਂ ਫਿਲਮ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਨੇ। ਫੇਰ ਇਹ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਥੇ ਸੁਣਦਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ।

ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ (ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ) ਐਸੇ ਬਚਨ ਸੁਣਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਪਰ ਸਿੱਖਿਆਦਾਇਕ ਬਹੁਤ ਸੀ। ਇਕ ਐਸੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ। ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹਾਂ ਉਹ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਜਾਇਆ ਕਰਦੇ। ਦੋਵੇਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸੁਣਨਾ। ਇਕ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸੁਣਿਆ ਹੈ, ਇਕ ਕੰਬ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸੁਣ ਕੇ ਕਿ ਹੈਂ ਇਹ ਹਾਲ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੋਏਗਾ? ਇਕ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਫਲਾਣੇ ਥਾਂ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਸੀ।

ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਸੀ, ਪਰ ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਸੇ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਤਾਂ ਕਰਕੇ ਦੇਖ ਕਿ ਕੀ ਕਰਿਆ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਕਰਮ ਕਦੇ ਮਿਟਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਫਲ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ -

ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੋ ਲੁਣੈ ਕਰਮਾ ਸੰਦੜਾ ਖੇਤੁ ॥ ਅੰਗ- ੧੩੪

ਜੇ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਚੰਗਾ ਫਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਮਾੜੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਾੜਾ ਫਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਮਾੜੇ ਫਲ ਭੋਗ ਕੇ ਦੁਖੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗਲਤ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਮੈਂ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਸੇਵਾ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਬਾਣੀ ਵੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਫਲਾਣਾ ਆਦਮੀ ਸ਼ਰਾਬਾਂ ਪੀਂਦਾ ਹੈ, ਫਲਾਣਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਉਹਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਬੀਜ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ ਇਹ ਚੀਜ਼। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਜਿਹੜਾ ਕੁਛ ਤੂੰ ਬੀਜਿਆ ਹੈ, ਉਹਦਾ ਤੈਨੂੰ ਫਲ ਖਾਣਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਕਿਥੋਂ ਭਾਲਦੈ ਤੂੰ ਦਾਖ ਬਿਜਓਰੀਆਂ,
ਕਿੱਕਰਾਂ ਦੇ ਬੀਜ ਬੀਜ ਕੇ ਪਿਆਰਿਆ।

ਫਰੀਦਾ ਲੋੜੈ ਦਾਖ ਬਿਜਓਰੀਆਂ ਕਿਕਰਿ ਬੀਜੈ ਜਟੁ ॥

ਹੰਢੈ ਉੰਨ ਕਤਾਇਦਾ ਪੈਧਾ ਲੋੜੈ ਪਟੁ ॥ ਅੰਗ- ੧੩੭੯

ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜਿਸ ਵਕਤ ਬੀਜ ਪਾਏ ਸੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਿੱਕਰ ਦਾ ਬੀਜ ਬੜਾ ਸੋਹਣਾ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਉਤੇ ਧਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਗੋਲ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਕੂਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਬੀਜਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਇਹਦੇ ਵਿਚੋਂ ਤਾਂ ਕੰਡੇ ਨਿਕਲਣੇ ਨੇ, ਕਾਲਾ ਦਰਖਤ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਹੈ ਜਿਹਦੀ ਲੱਕੜੀ ਨਾ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਜਾਲਣ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਜੇ ਕਹੇ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਅੰਗੂਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇ ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿੱਡਾ ਗਲਤ ਹੈ, ਜੇ ਅੰਗੂਰ ਖਾਣੇ ਸੀ ਤਾਂ ਅੰਗੂਰ ਬੀਜਦਾ। **'ਜੇਹਾ ਬੀਜੇ ਸੇ ਲੁਣੈ ਕਰਮਾ ਸੰਦੜਾ ਖੇਤੁ ॥'** ਜਿਹੇ ਜਿਹਾ ਬੀਜੇਗਾ ਵੱਢਣ ਨੂੰ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਮਿਲੇਗਾ। **'ਹੰਢੇ ਉੱਨ ਕਤਾਇਦਾ ਪੈਧਾ ਲੋੜੈ ਪਟੁ ॥'** ਉੱਨ ਕੱਤਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਰੇਸ਼ਮ ਪਹਿਨਣਾ ਹੈ। ਰੇਸ਼ਮ ਤਾਂ ਤਾਂਹੀ ਹੋਏਗਾ ਜੇ ਰੇਸ਼ਮ ਨੂੰ ਕੱਤੇਗਾ। ਉੱਨ ਨਾਲ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਚ ਖਿਆਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਜੀ ਬਾਣੀ ਵੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਘਰ 'ਚ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਸੇਵਾ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਵੀ ਸਾਡਾ ਖਿੜਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ ਦੁੱਖ। ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਨਜਾਇਜ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਸਾਡੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਨੇ ਉਹ ਵੈਰ ਵੀ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਸ਼ਰਾਬਾਂ ਵੀ ਪੀਂਦੇ ਨੇ, ਮਾੜੇ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਰੋਟੀ ਵਧੀਆ ਖਾਂਦੇ ਨੇ। ਇਹਦਾ ਕਾਰਨ ਕੀ ਹੈ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਪਿਆਰਿਆ! ਤੂੰ ਜਿਹੇ ਜਿਹੇ ਬੀਜ ਬੀਜੇ ਸੀ ਉਹੋ ਜਿਹੇ ਤੇਰੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਸੰਗਤ 'ਚ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਕਈ ਗੁਰਸਿੱਖ ਆਪਸ ਵਿਚ ਬਚਨ ਕਰਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬੈਠ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰੋ। ਕਹਿੰਦਾ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਤੋਂ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਆਦਮੀ, ਉਹ ਕਰਮ ਦਾ ਫਲ ਭੋਗਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਆਦਮੀ ਤਾਂ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਕਰਮ ਕਿਵੇਂ ਨਾਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬਾਕੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਨਾਲ ਜਾਂਦੀ, ਫੇਰ ਕਰਮ ਵੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਪਿਆਰਿਓ! ਇਹ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਐਨਾ ਸੂਖਸ਼ਮ ਹੈ ਕਿ ਅੰਤਸਕਰਣ ਦੇ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਗੱਲ ਪੁੱਛਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਾ ਸਮਝੋ, ਇਹ ਮੇਰਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੈ-

ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੇ ਰੂਪ ਹੈ ਖਾਸ।

ਖਾਲਸੇ ਮਹਿ ਹੋਂ ਕਰੋ ਨਿਵਾਸ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁਛ ਲਓ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਉਠ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਗੱਲ ਸਮਝਾਓ ਜੀ ਕਿ ਇਹ ਕਰਮ ਕਿਵੇਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਨੇ? ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਖੋ, ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਕਰਮ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਸੰਸਾਰ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਹਰ ਜੀਵ

ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਰੋਗ ਪਾ ਦਿਤਾ। ਮੱਛੀ ਦੇ ਵਿਚ ਰਸ ਦਾ ਪਾ ਦਿਤਾ। ਆਟਾ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਜੀਭ ਦਾ ਰੋਗ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੁੰਡੀ ਨੂੰ ਸਣੇ ਆਟੇ ਦੇ ਨਿਗੂਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਫੇਰ ਮਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਇਹਨੂੰ। ਹਾਥੀ ਦੇ ਵਿਚ ਸਪਰਸ਼ ਰੋਗ ਹੈ, ਕਾਮ ਦਾ ਰੋਗ। ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦੀ ਹਥਣੀ ਬਣਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਟੋਆ ਪੁੱਟ ਕੇ, ਉਤੇ ਫੂਸ ਦੀ ਛੱਤ ਪਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਹਾਥੀ ਐਨਾ ਮਸਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਰੋਗ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਹੋਇਆ, ਦੇਖਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੂਹਰੇ ਟੋਆ ਹੈ, ਨੱਠ ਕੇ ਟੋਏ 'ਚ ਗਿਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹਰਨ ਹੈ ਉਹਨੂੰ ਕੰਨਾਂ ਦਾ ਰੋਗ ਹੈ, ਸਰਵਣ ਦਾ ਰੋਗ ਹੈ, ਸ਼ਬਦ ਰੋਗ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ। ਉਹ ਜਿਸ ਵਕਤ ਘੰਡੇਹੋੜੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਿਧਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਓਧਰ ਨੂੰ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਾ ਕੇ ਲਿਟਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਉਹਨੂੰ ਉਦੋਂ ਹੀ ਫੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਹੜਾ ਭਵਰਾ ਹੈ ਉਹਨੂੰ ਸੁੰਘਣ ਦਾ ਰੋਗ ਹੈ, ਵਾਸ਼ਨਾ ਦਾ, ਗੰਧ ਦਾ ਰੋਗ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਹਨੂੰ ਤੇ ਉਹ ਫੁੱਲ ਵਿਚ ਬਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸੁੰਘੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਮ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਫੁੱਲ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਵੇਰੇ ਨੂੰ ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੀ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਪਰਵਾਨਾ ਹੈ, ਭਾਮਕੜ ਜਿਹਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਇਹਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਦਾ, ਰੂਪ ਰੋਗ ਹੈ ਇਹਨੂੰ। ਕਹਿੰਦੇ, ਰੂਪ ਰੋਗ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ, ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਜਲ ਜਾਵਾਂਗਾ, ਫੇਰ ਵੀ ਲਾਟ ਦੇ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੀਵਾ ਜਾਲ ਦਿਓ, ਬੇਅੰਤ ਆ ਜਾਣਗੇ। ਫੰਗ ਜਲੀ ਜਾਣਗੇ, ਵਿਚ ਗਿਰੀ ਜਾਣਗੇ, ਮਰੀ ਜਾਣਗੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਪੰਜੇ ਹੀ ਰੋਗ ਇਕੱਠੇ ਦੇ ਦਿਤੇ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮਹਾਂ ਰੋਗ ਜਿਹੜਾ ਦੇ ਦਿਤਾ, ਉਹ ਹਉਮੈ ਦਾ ਰੋਗ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਹਉਮੈ ਦੇ ਰੋਗ ਵਿਚ ਕਰਮ ਤਾਂ ਜਾਨਵਰ ਵੀ ਕਰਦੇ ਨੇ ਪਰ ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਉਮੈ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਹੰ ਬਿਰਤੀ ਨਹੀਂ ਧਾਰਨ ਕਰਦੇ। ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਹੈ ਇਹ ਅਹੰ ਬਿਰਤੀ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹਾਂ, ਕਹਿੰਦੇ ਜਦੋਂ ਚੰਗੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਜੇ ਮਾੜਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹੇ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਰੱਬ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਉਦਾਂ ਤਾਂ ਕਰਦਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹੰਗਤਾ ਬਿਰਤੀ ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਚੰਗੇ ਕਰਮ ਵੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਮਾੜੇ ਵੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਇਕੱਠੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਓਨਾਂ ਚਿਰ ਕਰਮ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਕਰਦਾ। ਸੋ ਜਿਸ ਵਕਤ ਜੀਵ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ, ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਨੂੰ ਹੀ ਹਉਮੈ ਦਾ ਰੋਗ ਲੱਗਣ ਕਰਕੇ ਅਗਿਆਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਚੀਜ਼ ਤਾਂ ਅਗਿਆਨਤਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਦੂਸਰੀ ਅੰਤਸਕਰਣ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤੀਸਰੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਚੇਤਨ, ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਆਤਮਾ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼

ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਤਿੰਨ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਣ ਫੇਰ ਕਰਮ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਜਿਵੇਂ ਆਪਾਂ ਕਿਸੇ ਭਾਂਡੇ 'ਚ ਚੀਜ਼ ਸੰਭਾਲੀਏ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੇਰ ਉਹ ਭਾਂਡਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਦੀ, ਉਹਦੇ 'ਚ ਆ ਕੇ ਕਰਮ ਟਿਕੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਹੋਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਭੱਥਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੀਰਾਂ ਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਂਭਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਤੀਰ ਰੂਪੀ ਕਰਮ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਜਿੰਨੇ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੇਰ ਜਨਮ ਧਾਰਦਾ ਹੈ, ਕੁਛ ਨਵੇਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕੁਛ ਭੋਗਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਜਨਮ ਹੋ ਗਏ, ਉਹ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਰਮ ਐਨੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਕਰੋੜਾਂ ਜਨਮ ਵੀ ਜੇ ਧਾਰਨ ਕਰੀ ਜਾਵੇ ਬਗੈਰ ਕਰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ, ਤਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਉਹਦੇ ਮੁਕਦੇ। ਐਨਾ ਜੀਵ ਕਰਮ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੰਨਾ ਹੋ ਕੇ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਬੇ-ਸੂਝ ਹੋ ਕੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਦੂਸਰਾ ਜਨਮ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੇਰ ਦੇਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਹਨੇ ਕਿਹੜਾ ਕਰਮ ਕਰਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਭੁਲਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਨਖਿੱਧ ਜੂਨੀਆਂ 'ਚ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਕੁੱਤਿਆਂ, ਬਿੱਲੀਆਂ, ਸੂਰਾਂ, ਸੱਪਾਂ ਦੀ ਤੇ ਉਹ ਜਨਮ ਭੋਗਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਪੂਰੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੀ।

ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਆਪਣੇ ਮੁਰੀਦਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ ਤੇ ਇੱਕ ਬੈਲ ਪਿਆ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਕਰੰਗ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਸਿਜਦਾ ਕਰਨ ਲਗ ਗਏ। ਗੋਡਿਆਂ ਭਾਰ ਹੋ ਕੇ, ਸਿਜਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿ ਸੁਬਾਨ ਅੱਲਾਹ, ਸੁਬਾਨ ਅੱਲਾਹ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਰੰਗ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ। ਅਨੁਭਵੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਬਾਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਰਜ ਹੁੰਦੀ, ਜੇ ਐਡੀ ਕਰਨੀ ਕਮਾਈ ਵਾਲੇ ਨਾ ਹੁੰਦੇ। ਕਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀਗੇ ਕਿ ਕਵਿਤਾ ਬਣਾਉਂਦੇ। ਪੂਰਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸੀਗੇ, ਮੁਰੀਦ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮਹਾਰਾਜ! ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕੀ ਕਰਦੇ ਓ। ਕਹਿੰਦੇ, ਮੈਂ ਖੁਦਾ ਦਾ ਨਿਆਂ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਰੱਬ ਦੇ ਵਿਚ ਨਿਆਂ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਹੈ। ਜੇ ਇਕੱਲਾ ਨਿਆਂ ਹੋਵੇ ਫੇਰ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਖਹਿੜਾ ਹੀ ਨਾ ਛੁੱਟੇ ਕਦੇ। ਉਹ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਬਚ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਬਖਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਸਭ ਕੁਛ ਕੀਤੇ ਕਰਾਏ ਨੂੰ, ਜੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਮੰਗ ਲਓ। ਕਹਿੰਦੇ, ਨਿਆਂਕਾਰੀ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ ਮਾੜੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ, ਉਹਦੀ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਜਿਹੜਾ ਬੈਲ ਹੈ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰ ਸੀ। ਘਰ ਵਿਚ ਘੋੜੇ ਘੋੜੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸੀ, ਰਥ ਸੀਗੇ। ਬੱਘੀਆਂ ਸੀ, ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਸੀ, ਕਹਿੰਦੇ ਇਥੇ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ ਪਰ ਲਾਲਚੀ ਬੜਾ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇੱਕ ਦਿਨ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦਾ ਫਿਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਨਾਲ ਦੇ ਖੇਤ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ

ਕੁਝ ਕਣਕ ਦੀਆਂ ਬੱਲੀਆਂ ਇਹਦੀ ਰਕਾਬ 'ਚ ਫਸ ਕੇ ਟੁੱਟ ਗਈਆਂ। ਇਹਦੇ ਮਨ 'ਚ ਕੀ ਆਇਆ ਕਿ ਦਾਣੇ ਨੇ, ਘਰ 'ਚ ਲੈ ਆਇਆ, ਜਿੱਥੇ ਇਹਦਾ ਬੋਹਲ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਹਦੇ 'ਚ ਹੱਥ ਨਾਲ ਮਲ ਕੇ ਪਾ ਦਿਤੀਆਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕੁਛ ਦਾਣੇ ਚਲੇ ਗਏ, ਉਹ ਲੋਭ ਵਸ ਹੋਏ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ ਕਰਮ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹਦਾ ਲੇਖਾ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਜਨਮ ਬੈਲ ਦਾ ਧਾਰ ਕੇ ਉਸੇ ਕਿਸਾਨ ਦੇ, ਜਿਹਦੀਆਂ ਕੁਛ ਬੱਲੀਆਂ ਆਈਆਂ ਸੀ, ਕਹਿੰਦੇ ਉਹਦਾ ਬੈਲ ਬਣ ਕੇ ਲੇਖਾ ਦੇ ਕੇ ਅੱਜ ਕਰੰਗ ਬਣਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹਦੀ ਕਰਤੂਤ ਦੇਖ ਕੇ, ਅੱਲਾਹ ਤਾਲਾ ਦੀ ਰਹਿਮਤ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹੋ ਅੱਲਾਹ ਤਾਲਾ! ਐਨੀ ਕੁ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਲੇਖਾ ਦੇਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ? ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੇਖੇ ਦੇਣੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ, ਜਿਹੜਾ ਕੰਮ ਕਰ ਲਈਏ, ਉਹ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ। ਕਰਦਾ ਹੈ ਆਦਮੀ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ, ਲੇਕਿਨ ਜਦੋਂ ਲੇਖਾ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਰੋਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕਰਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਭੋਗਣਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਜੇ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਿਆਰਿਓ! ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਰਮ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਉਹ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਨਵਾਂ ਜਨਮ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਜਿਹੜੇ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਈ ਹੋਈ ਹੈ ਭੋਗਣ ਦੀ, ਉਹ ਨਾਲ ਲਿਖ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭੋਗਣਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਮੱਥੇ ਵਿਚ ਲਿਖ ਦਿੰਦੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਲਓ ਕਿ ਜੀਵ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਰੋੜ ਮੀਲ ਤੋਂ ਕੋਈ ਤੀਰ ਕਮਾਨ ਵਾਲਾ ਬਾਣ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਕਹਿੰਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਣ ਚਲਦੇ ਨੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ। ਉਹ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਆ ਕੇ ਲਗਦੇ ਨੇ, ਕਹਿੰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਰੋਟੀ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਮਿਲਣੀ ਹੈ, ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਘਰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ, ਕਿੰਨੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਮਿਲਣੀ ਹੈ। ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਵਪਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਨੌਕਰੀ ਚਾਕਰੀ ਮਿਲਣੀ ਹੈ। ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਰਾਲਬਧ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਭੋਗਣ ਵਾਸਤੇ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਖ ਤੇ ਸੁਖ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਲਿਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਇਹਦੇ। ਕਿਹੜੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ, ਕਿਹੜੇ ਸਾਲ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਇਹਨੇ ਕਿਹੜਾ ਦੁਖ ਭੋਗਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਨੇ ਪਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਜਿਹੜੇ ਪਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਨੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਮਿਟਿਆ ਕਰਦੇ। ਉਹ ਤਾਂ -

ਭੋਗੇ ਬਿਨ ਭਾਗੇ ਨਹੀਂ ਕਰਮ ਗਤੀ ਬਲਵਾਨ।

ਐਸਾ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਭੋਗਣ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਵੇ-

ਧਾਰਨਾ - ਫਲ ਦਿਤਿਆਂ ਬਾਝ ਨਾ ਜਾਣਾ,

ਤੇਰਿਆਂ ਕਰਮਾਂ ਨੇ ਪਿਆਰਿਆ -2

ਦਦੈ ਦੋਸੁ ਨ ਦੇਉ ਕਿਸੈ ਦੋਸੁ ਕਰੰਮਾ ਆਪਣਿਆ ॥

ਜੇ ਮੈ ਕੀਆ ਸੇ ਮੈ ਪਾਇਆ ਦੇਸੁ ਨ ਦੀਜੈ ਅਵਰ ਜਨਾ ॥

ਅੰਗ - ੪੩੩

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਖਾਲਸਾ ਜੀ! ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਲਓ ਕਿ ਭੱਥੇ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਤੀਰ ਕਮਾਨ ਦੇ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਜਦੋਂ ਛੱਡ ਦਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਫੇਰ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੱਗਣਾ ਹੀ ਲੱਗਣਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਲਿਓਂ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਦੂਸਰੇ ਕਰਮ ਉਹ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਬੰਦਾ ਇਥੇ ਰੋਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਰੋਜ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਕੁਛ ਤਾਂ ਐਸੇ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਹੀ ਫਲ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਦੇ ਦਿੰਦੇ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਸ਼ੁੰਨ ਮਾਰੇ, ਉਹ ਵੀ ਮਾਰੇਗਾ ਉਸੇ ਵੇਲੇ। ਇਕ ਐਸੇ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਲ ਦੇਰ ਨਾਲ ਮਿਲਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਜਾ ਕੇ ਸੰਚਿਤ ਕਰਮ, ਜਿਹੜੇ ਇਹਦੇ ਬਚੇ ਪਏ ਨੇ, ਸਟੋਰ ਵਿਚ ਪਏ ਨੇ ਅੰਤਸਕਰਣ ਵਿਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਮੇਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਕਦੋਂ ਸਾਡਾ ਸਮਾਂ ਆਵੇ ਤੇ ਕਦੋਂ ਅਸੀਂ ਫਲ ਦੇਈਏ। ਚੰਗਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਫਲ ਦੇਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੰਦਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਦੇਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਚੰਗਿਆਂ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਸਾਧੂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼, ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਸਤਿਸੰਗ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਾੜੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਦੁਖ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰਮ ਕਹਿੰਦੇ ਫਲ ਦਿੰਦੇ ਨੇ।

ਤਿੰਨ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਰਮ ਨੇ - ਇਕ ਕ੍ਰਿਆਮਾਨ ਕਰਮ ਨੇ, ਇਕ ਸੰਚਿਤ ਕਰਮ ਨੇ, ਇਕ ਪਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਨੇ। ਚੌਥੇ ਕਰਮ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਅਸੀਂ ਨਮਿੱਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਕ ਕਰਮ ਐਸੇ ਨੇ ਜੇ ਅਸੀਂ ਨਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਪਾਪ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਪੁੰਨ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਸੁਖ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਇਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗਾਲਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਲਾਇਕ ਬਣਾ ਦੇਵਾਂ, ਜ਼ਮੀਨ-ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਦੇਵਾਂ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ 'ਚ ਰੁਝਿਆ ਹੋਇਆ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ। ਅਗਾਂਹਾਂ ਜਾ ਕੇ ਉਹਨੇ ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਫੇਰ ਰੁਲਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ, ਦਰਗਾਹ 'ਚ ਕੋਈ ਪੁੱਛਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਉਹਨੂੰ ਮਿਲਦਾ, ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਾਂ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਗੰਧਰਬ ਲੋਕ, ਦੇਵ ਗੰਧਰਬ, ਪਿੱਤਰ ਲੋਕ 'ਚ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਿਹੜੇ ਲਾਇਕ ਬੱਚੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਸੁਖ ਵਾਸਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਮਿੱਤ ਕਰਮ ਕਰਨ। ਲੰਗਰ ਚਲਾਉਣ, ਅਖੰਡਪਾਠ ਕਰਾਉਣ, ਹੋਰ ਪਾਠ, ਅਨੇਕਾਂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਾਧਨ ਕਰਨ, ਵਸਤਰ ਦਾਨ ਕਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਫਰਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਆਪਣਾ ਕਰਨਾ। ਜੇ ਨਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਇਹ ਪਾਪ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਸ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨੇ ਨਮਿੱਤ ਕਰਮ ਕੀਤਾ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜਾ ਇਹਨੂੰ

ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਨਮਿੱਤ ਕਰਮ ਕਿ ਕੋਈ ਕਾਰਜ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆ ਗਿਆ, ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਹਿੰਮਤ ਆਪ ਦੀ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਤ ਬਣਦੇ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਮਿੱਤ ਦਾ ਨੇਕ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਆਹ ਮੇਰਾ ਆਹ ਸੰਕਟ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਮੇਰੀ ਇਹ ਤਕਲੀਫ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਉਹਦੇ ਨਮਿੱਤ ਫੇਰ ਉਹ ਪੂਜਾ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪੁੰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਛਕਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਲ ਢੋਂਦਾ ਹੈ, ਪਾਣੀ ਭਰਦਾ ਹੈ, ਜੋੜੇ ਝਾੜਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਮਿੱਤ ਕਰਮ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਕੋਈ ਰੋਗ ਆ ਗਿਆ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਉਹਦੇ ਨਮਿੱਤ ਪਾਠ ਕਰਨੇ ਨੇ, ਕਹਿੰਦੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਿਘਨਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ ਪ੍ਰਾਸ਼ਚਿਤ ਕਰਮ, ਬੰਦਾ ਗਲਤੀ ਕਰ ਗਿਆ, ਗਲਤੀ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਜਿਹੜੀ ਗਲਤੀ ਹੈ ਉਹ ਮੁੱਕਦੀ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਲੇਕਿਨ ਕਿਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਪ੍ਰਾਸ਼ਚਿਤ ਕਰਮ ਕਰੇਂ ਤਾਂ ਇਹਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਸ਼ਚਿਤ ਕਰ।

ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ (ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ) ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਇਕ ਵਾਰੀ ਕੁਝ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਬੰਦਾ ਮਾਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਲੇਕਿਨ ਮਰ ਗਿਆ। ਅੱਠ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ, ਸਾਡਾ ਲੜਕਾ ਗਲਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕੱਚੀ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਮੁਕਦਮਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ੀ ਹੈ, ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੈ ਉਹ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਉਹਦੇ ਉਤੇ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀ ਆ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ?

ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਮਹਾਰਾਜ! ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ, ਪੈਰੋਲ ਦੇ ਉਤੇ ਇਕ ਦੇ ਦਿਨ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕੱਢਦੇ, ਪਰ ਇਕ ਅੱਧਾ ਦਿਨ ਕੱਢ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਕਢਾ ਲਿਆ, ਉਹ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਦੇਖ ਬਈ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ! ਸਹੀ-ਸਹੀ ਗੱਲ ਦੱਸ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਆਪ ਤਾਂ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਹੋ, ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹੋ, ਇਰਾਦਾ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਬੰਦੇ ਨੇ ਕੁਛ ਵਧੀਕੀ ਕਰੀ, ਗੁੱਸਾ ਆ ਗਿਆ ਮੈਨੂੰ ਤੇ ਉਹ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਹੁਣ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ-ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਅਜੇ ਤਸਦੀਕ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਅੱਠ ਸਾਲ ਦਾ ਮੈਂ ਕੱਚੀ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਪਿਆ ਹਾਂ।

ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੁੱਛਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਹੁਕਮ-ਹੁਕਾਮ ਹੋਏ ਪਏ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ, ਛੱਡਣ ਵਾਲੇ

ਵੀ ਤੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਵੀ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਇੱਕ ਕੰਮ ਕਰੇਂਗਾ? ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਜੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਤੂੰ ਪਰਾਸ਼ਚਿਤ ਕਰਮ ਕਰ। ਕਹਿੰਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਦੱਸ ਦਿਓ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਸਵੇਰੇ ਦੋ ਵਜੇ ਉਠ ਕੇ 'ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ' ਦੇ ਪਾਠ ਕਰੀਂ ਜਾਈਂ ਤੇ ਜਦੋਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਪਾਠ ਕਰੀ ਗਿਆ, 50 ਜਾਂ 100 ਪਾਠ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਕਰੀਂ। ਜਿਸ ਵਕਤ 100 ਪਾਠ ਕਰ ਲਿਆ, ਫੇਰ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਦੇਵੀਂ ਉਹਨੂੰ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਹਦਾ ਜੋ ਫਲ ਹੈ ਉਸ ਰੂਹ ਨੂੰ ਲਗ ਜਾਵੇ। ਉਹਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਾਸਤੇ ਲਗ ਜਾਵੇ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਜਦੋਂ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਲੰਘ ਗਏ, ਰੋਜ਼ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਦਿਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆ, ਘਰ ਗਿਆ ਨਹੀਂ ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਹੀ ਆ ਗਿਆ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿਉਂ ਬਈ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ? ਕਹਿੰਦਾ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਜਿਵੇਂ ਆਪ ਨੇ ਆਗਿਆ ਦਿਤੀ ਸੀ, ਮੈਂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਹੁਕਮ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦਿਨ ਸੁਪਨਾ ਆਇਆ, ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜਿਹੜਾ ਮਰਿਆ ਸੀ ਲੈ ਬਈ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਮੁਆਫ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਨਮਿੱਤ ਐਨੇ ਪਾਠ ਕਰ ਦਿਤੇ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਉਹਦਾ ਫਲ ਮਿਲ ਕੇ ਬੜੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਆ ਗਈ ਤੇ ਹੁਣ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਮਾਫ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਮੇਰਾ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਰੌਲਾ ਨਹੀਂ। ਕਹਿੰਦਾ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਸੁਪਨੇ ਤੋਂ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰ ਦਿਓ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਸ਼ਚਿਤ ਕਰਮ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਪ੍ਰਾਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਕਰਮ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਕਰਮ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਲ ਇਥੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਭੋਗਦਾ ਹੈ ਪਰ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਭੋਗਦਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਫੇਰ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭੋਗਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਜੀਵ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਹਨੇ ਕਰੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਰੀ ਫੇਰ ਮੁੜ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਬਣਨ ਦੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਫੇਰ ਇਹਨੂੰ ਵੀ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਚਾਹੇ ਇਹ ਪੁੱਤਰ ਬਣੇ, ਚਾਹੇ ਇਹ ਪਿਉ ਬਣੇ, ਉਹ ਪੁੱਤਰ ਬਣ ਕੇ ਆ ਜਾਵੇ ਫੇਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਰਮ ਦਾ ਫਲ ਭੋਗ ਕੇ ਚੰਗਾ ਕਰਿਆ ਹੈ, ਚੰਗੇ ਦਾ ਫਲ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਮੰਦਾ ਕਰਿਆ ਹੈ, ਮੰਦੇ ਫਲ ਮੰਦਾ ਮਿਲੇਗਾ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਭੋਗਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਸਦੇ ਸੀ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰ ਸੀ, ਗਲਤ ਫੈਸਲੇ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਦੁਨੀਆਂ ਬੜੀ ਦੁਖੀ ਸੀ, ਇਕ ਐਸਾ ਕੇਸ ਆ ਗਿਆ, ਜਿਹਦੇ ਵਿਚ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਬੰਦਾ ਜਿਹੜਾ ਸੀ, ਉਹਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾ

ਮਿਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਝੂਠੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਗਈਆਂ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ਕਿ ਪਿਆਰਿਆ! ਇਸ ਵੇਲੇ ਰੱਬ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜਾ ਤੇਰੀ ਮਦਦ ਕਰੇ। ਤੂੰ ਭਜਨ ਕਰ ਦਿਨ-ਰਾਤ, ਪਾਠ ਕਰ, ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰ। ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਵੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਵਾਂਗੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਤੂੰ ਗੁਨਾਹ ਤਾਂ ਕਰਿਆ ਨਹੀਂ। ਤਾਂ ਐਸਾ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਕਰਿਸ਼ਮਾ ਵਰਤਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਪੜਦਾ ਚੁੱਕ ਦਿਤਾ, ਪੜਦਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਜਿਹੜੇ ਚਿਤ੍ਰ ਤੇ ਗੁਪਤ ਸੀ, ਉਹ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਏ। ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਕਰੇ ਹੋਏ ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸੇ ਬੰਦੇ ਦਾ। ਉਹ ਕਲਮ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਲਮ ਰੁਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਚਲਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਿਆਹੀ ਭਰਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਭਰਦੀ। ਲਿਖ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਐਨੇ ਨੂੰ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਇਕ ਬੰਦਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਲ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ ਤੁਮ ਕਹਾਂ ਸੇ ਆ ਗਏ, ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਕਹੀਂ ਸੇ ਨਹੀਂ ਜਾਤਾ, ਕਹੀਂ ਸੇ ਨਹੀਂ ਆਤਾ, ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਕਰੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਕੀ ਤੂੰ ਛੁਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ? ਕਹਿੰਦਾ, ਨਾ, ਮੈਨੂੰ ਕਿਤੇ ਛੁਪਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਹਰ ਵਕਤ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਹੜਾ ਕੁਛ ਤੂੰ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈਂ ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਨੋਟ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਫੇਰ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦਸ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਆਹ ਇਕ ਕਾਲੀ ਕਾਪੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੈ, ਆਹ ਚਿੱਟੀ ਕਾਪੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਨੇਕ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਉਹ ਚਿੱਟੀ ਕਾਪੀ 'ਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਜਿਹੜੇ ਮਾੜੇ ਕਰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਕਾਲੀ 'ਚ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਤੂੰ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਂਦਾ ਹੈਂ, ਬੇਈਮਾਨੀਆਂ, ਠੱਗੀਆਂ, ਚੋਰੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈਂ ਤੇ ਆਹ ਤੇਰੇ ਪਾਪ ਮੈਂ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਨੇ, 1150 ਪਾਪ ਹੈ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਤੇਰਾ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਪੁੰਨ? ਕਹਿੰਦਾ, ਪੁੰਨ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੈ ਨਹੀਂ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਇਹ ਕਰਨ ਦਾ ਫਲ ਕੀ ਹੋਏਗਾ? ਇਹ ਲਿਖੇ ਪਏ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਹੈ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ? ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਹੋਏਗਾ?

ਕਹਿੰਦਾ, ਤੈਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜਾਵੇਂਗਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਾਂ ਨੇ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਕੱਲੇ-ਇਕੱਲੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਪੁੱਛਣਾ ਹੈ ਤੈਨੂੰ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇਹਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਣੀ ਹੈ, ਫੇਰ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਝੱਲੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀ।

ਧਾਰਨਾ - ਜਦੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਵਹੀ ਲੇਖਾ ਮੰਗਿਆ,
ਫੇਰ ਕੀ ਜਵਾਬ ਦੇਵੇਂਗਾ।

ਨਾਨਕੁ ਆਖੈ ਰੇ ਮਨਾ ਸੁਣੀਐ ਸਿਖ ਸਹੀ ॥

ਲੇਖਾ ਰਬੁ ਮੰਗੇਸੀਆ ਬੈਠਾ ਕਢਿ ਵਹੀ ॥

ਤਲਬਾ ਪਉਸਨਿ ਆਕੀਆ ਬਾਕੀ ਜਿਨਾ ਰਹੀ ॥

ਅਜਰਾਈਲੁ ਫਰੇਸਤਾ ਹੋਸੀ ਆਇ ਤਈ ॥

ਆਵਣੁ ਜਾਣੁ ਨ ਸੁਝਈ ਭੀੜੀ ਗਲੀ ਫਹੀ ॥

ਕੂੜ ਨਿਖੁਟੇ ਨਾਨਕਾ ਓੜਕਿ ਸਚਿ ਰਹੀ ॥ ਅੰਗ - ੯੫੩

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਜਿਸ ਵਕਤ ਫੇਰ ਉਥੇ ਲੇਖਾ ਹੋਇਆ ਉਥੇ ਕੀ ਜਵਾਬ ਦੇਵੇਂਗਾ। ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਤੇਰੇ ਵਰਗੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਣ। ਫੇਰ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਜਵਾਬ ਮੰਗੇ ਤੂੰ ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਵੇਂਗਾ ਕਿ ਛੱਡ ਦੇਵੇਂਗਾ? -

ਪਾਪ ਕਰੇਦੜ ਸਰਪਰ ਮੁਠੇ ॥

ਅਜਰਾਈਲਿ ਫੜੇ ਫੜਿ ਕੁਠੇ ॥ ਅੰਗ - ੧੦੧੯

ਕਹਿੰਦੇ, ਬੱਕਰੇ ਨੂੰ ਕੁੱਠਾ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਜਿਉਂਦੇ ਦੇ ਗਲ ਦੇ ਉਤੇ ਛੁਰੀ ਚਲਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਕਿੰਨਾ ਉਹਨੂੰ ਦੁੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦੇ, ਅਜਰਾਈਲ ਫੜ ਕੇ ਕੁੱਠਦਾ ਹੈ-

ਦੋਜਕਿ ਪਾਏ ਸਿਰਜਣਹਾਰੈ ਲੇਖਾ ਮੰਗੈ ਬਾਣੀਆ ॥ ੨ ॥

ਸੰਗਿ ਨ ਕੋਈ ਭਈਆ ਬੇਬਾ ॥

ਮਾਲੁ ਜੋਬਨੁ ਧਨੁ ਛੋਡਿ ਵਵੇਸਾ ॥

ਕਰਣ ਕਰੀਮ ਨ ਜਾਤੋ ਕਰਤਾ ਤਿਲ ਪੀੜੇ ਜਿਉ ਘਾਣੀਆ ॥

ਅੰਗ - ੧੦੧੯

ਜਿਵੇਂ ਘਾਣੀ 'ਚ ਤਿਲ ਪੀੜ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਥੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਪੀੜ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਡਰ ਗਿਆ ਸੁਣ ਕੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਦਿਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਕਹਿੰਦਾ, ਮੀਚ ਅੱਖਾਂ। ਅੱਖਾਂ ਮੀਚੀਆਂ ਤਾਂ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਲੇਖਾ ਮੰਗਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ -

ਪਾਪੀ ਕਰਮ ਕਮਾਵਦੇ ਕਰਦੇ ਹਾਏ ਹਾਇ ॥

ਨਾਨਕ ਜਿਉ ਮਥਨਿ ਮਧਾਣੀਆ ਤਿਉ ਮਥੇ ਧ੍ਰਮ ਰਾਇ ॥

ਅੰਗ- ੧੪੨੫

ਕੰਬ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਲਈਆਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿਉਂ ਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ, ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਤੇਰੇ ਤੋਂ?

ਕਹਿੰਦਾ, ਬਹੁਤ ਬੁਰੀ ਸਜ਼ਾ ਹੈ। ਸੱਚਮੁੱਚ ਇਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਕਹਿੰਦਾ, ਹੋਰ ਮੈਂ ਇਥੇ ਕੋਈ ਜਾਦੂ ਦਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਤੈਨੂੰ ਅਸਲੀ ਚੀਜ਼ ਦਿਖਾਈ ਹੈ ਤੇ ਇਹ-ਇਹ ਕਰਮ ਤੂੰ ਕੀਤੇ ਕਿ ਨਹੀਂ?

ਕਹਿੰਦਾ, ਹਾਂ ਜੀ ਕੀਤੇ?

ਕਹਿੰਦਾ, ਫੇਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਤੂੰ ਯਕੀਨ ਕਰ ਲੈ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਫੇਰ ਹੁਣ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਗਲਤੀਆਂ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ? ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਹੈ?

ਕਹਿੰਦਾ, ਤੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਭਜਨ ਕਰ। ਜਿੰਨਾਂ ਲੁੱਟ ਦਾ ਮਾਲ ਹੈ ਸਭ ਵੰਡ ਦੇ। ਕਿਸੇ ਸਾਧੂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਫੜ। ਉਸ ਤੋਂ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਲੈ ਕੇ ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰ। ਫੇਰ ਤੇਰਾ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨੇ ਇਰਾਦਾ ਬਣਾ ਲਿਆ ਕਿ

ਮੈਂ ਕੱਲ੍ਹ ਤੋਂ ਹੀ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦੇਣਾ ਹੈ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਤੇ ਆਹ ਜਿੰਨੀਆਂ ਕੋਠੀਆਂ, ਜਾਇਦਾਦ ਬਣਾਈ ਹੈ, ਸਭ ਪੈਸਾ ਵੇਚ ਕੇ ਪੁੰਨ-ਦਾਨ ਕਰ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਲਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੋੜ ਦੇਣਾ ਹੈ।

ਚਿਤ੍ਰਗੁਪਤ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਲਿਖਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਚਿੱਟੀ ਕਾਪੀ 'ਤੇ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਤੂੰ ਹੁਣ ਕੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈਂ?

ਕਹਿੰਦਾ, ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਚੰਗੇ ਖਿਆਲ ਆ ਰਹੇ ਨੇ। ਉਹ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੇਰਾ ਧਿਆਨ ਜੋ ਹੈ ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਲ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਫੇਰ ਮੈਂ ਮਿਲਾਂਗਾ ਤੈਨੂੰ।

ਮਹੀਨੇ, ਦੋ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਇਹਨੇ ਸਭ ਕੁਛ ਵੇਚ ਦਿਤਾ, ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਦਿਤੀ। ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵੇਚ ਕੇ ਵੰਡ ਦਿਤੀ, ਜਿਹਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਪੈਸੇ ਮੋੜ ਦਿਤੇ। ਮਾਫੀਆਂ ਮੰਗੀਆਂ, ਪਛਤਾਵੇ ਕੀਤੇ। ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਵੈਰਾਗੀ ਬੰਦਾ ਆ ਗਿਆ, ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਦੇ ਦਿਤੀ। ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਬੰਦਗੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਫੇਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ, ਪਛਾਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਤੁਸੀਂ ਅੱਜ ਫੇਰ ਆ ਗਏ?

ਕਹਿੰਦਾ, ਹਾਂ।

ਇਹਨੇ ਕਿਹਾ ਦੱਸੋ?

ਕਹਿੰਦਾ, ਤੇਰੇ ਜਿਹੜੇ 1150 ਪਾਪ ਸੀਗੇ, ਤੇਰਾ ਪੁੰਨ ਐਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਫਲ ਵਧ ਗਿਆ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕੱਟ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਕਾਟਾ ਮਾਰ ਦਿਤਾ। ਹੁਣ ਇਹ ਕਾਪੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਰ ਦਿਤੀ ਬੰਦ। ਹੁਣ ਚਿੱਟੀ 'ਚ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਤੇਰਾ, ਜਿੰਨਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਮਿੱਤ ਸਮਾਂ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਨੀ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿੰਨੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੁਣ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹਦਾ ਫਲ ਤੈਨੂੰ ਇਥੇ ਵੀ ਮਿਲੇਗਾ ਤੇ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਵੀ ਜਾ ਕੇ ਮਿਲੇਗਾ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਲੇਖੇ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਨੇ?

ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਬੜਾ ਹੀ ਲੰਮਾ ਚੌੜਾ ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਉਹਦੇ 'ਚੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਮੈਂ ਦਸਦਾ ਹਾਂ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕਰਿਆ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਨਸ਼ੇ ਪੀਂਦੇ ਨੇ ਬੰਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਵਰਤਦਾ ਹੈ?

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਜਿਹੜਾ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦਾ ਹੈ, ਇਥੇ ਮਹਾਤਮਾ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਤੇਰਾ ਜਿਹੜਾ ਜਨਮ ਹੈ ਇਹ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਉੱਤਮ ਦੇਹ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਜਿਹਦੀ ਕੋਈ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹਦੇ ਇਕ ਸਵਾਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਤਿੰਨ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਦੇ ਦਿਓ ਕਿ ਇਕ ਸਾਹ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਆ ਜਾਵੇ, ਇੱਕ ਸਾਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਕੁੱਲ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਿਤੀਆਂ ਨੇ, ਨੇਤਰ ਦਿਤੇ ਨੇ, ਤੰਦਰੁਸਤ ਸਰੀਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਬੰਦਾ ਨਸ਼ੇ ਪੀ ਕੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਰੋਗੀ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹਦਾ ਸਮਾਂ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਕਾਰਾਂ 'ਚ ਲੰਘਦਾ ਹੈ, ਸੁਸਤੀਆਂ 'ਚ ਲੰਘਦਾ ਹੈ। ਇਹਦੀ ਜਵਾਬ ਤਲਬੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਵੇਲੇ। ਫੇਰ ਇਹਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਨਸ਼ੇ ਪੀਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਰੋਜ਼ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚ, ਸੂਖਸ਼ਮ ਸਰੀਰ ਜਿਹੜਾ ਹੈ, ਦੁਖ-ਸੁਖ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਗਲ ਵਿਚੋਂ ਸੌ ਮਣ ਸਿੱਕਾ ਗਰਮ ਕਰਕੇ ਅੱਗ ਉਹਦੇ ਵਿਚੀਂ ਰੋਜ਼ ਲੰਘਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਫੇਰ ਰੋਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਥੇ ਸੁਣਦਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ।-

ਓਥੈ ਹਥੁ ਨ ਅਪੜੈ ਕੂਕ ਨ ਸੁਣੀਐ ਪੁਕਾਰ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੮੧

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਥੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਹੱਥ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਕੂਕ ਪੁਕਾਰ ਕੌਣ ਸੁਣੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਉਥੇ ਸੰਭਾਲ ਸਕਦਾ -

ਓਥੈ ਸਤਿਗੁਰੁ ਬੋਲੀ ਹੋਵੈ ਕਢਿ ਲਏ ਅੰਤੀ ਵਾਰ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੮੧

ਜੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਹੈ ਕੋਈ, ਉਹ ਤਾਂ ਕੱਢ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਰੋਣਾ ਸੁਣ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਹਰ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਦਇਆ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਹਿੰਦਾ ਨੇ ਕਿ ਪਿਆਰਿਓ! ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਹੈ। ਛੱਡ ਦਿਓ ਇਹਨੂੰ ਗਲਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਨੇ। ਦੁਬਾਰਾ ਮੌਕਾ ਦੇ ਦਿਓ, ਕਹਿੰਦੇ ਗੁਰੂ ਕੋਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਕਤੀ (veto power) ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਬੜਾ ਭਾਰਾ ਦੁਖ ਭੋਗਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਵੀ ਦੱਸੇ।

ਫੇਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਪਾਪ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਹਾਂ 96 ਕਰੋੜ ਆਮ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਇਕ ਹੱਤਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ -

ਗਊ ਬ੍ਰਾਹਮਣੁ ਬੰਸ ਘਾਤ ਅਪਰਾਧ ਕਰਾਰੇ।

ਗਊ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣਾ, ਐਸੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਜਿਹਦਾ ਸੁਭਾਅ ਗਊ ਵਰਗਾ ਹੋਵੇ। ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜਿਹੜਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ, ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣਾ ਤੇ ਵੰਸ਼ ਦਾ ਘਾਤ ਕਰ ਦੇਣਾ। ਚੌਥਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣਾ, ਪੰਜਵਾਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਪੈਸਾ ਲੈ ਕੇ ਫੇਰ ਮੁੱਕਰ ਜਾਣਾ, ਦੇਣਾ ਨਾ ਪੈਸਾ।

ਛੇਵਾਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਲੈ ਲੈਣਾ, ਫੇਰ ਉਹਦਾ ਘਾਤ ਕਰਨਾ, ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤੀ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ। ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ ਜਦੋਂ ਪਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਧਰਤੀ ਕੰਬਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ।

ਨਾ ਤਿਸੁ ਭਾਰੇ ਪਰਬਤਾਂ ਅਸਮਾਨ ਖਹੰਦੇ।

ਨਾ ਤਿਸੁ ਭਾਰੇ ਕੋਟ ਗੜ੍ਹ ਘਰਬਾਰ ਦਿਸੰਦੇ।

ਨਾ ਤਿਸੁ ਭਾਰੇ ਸਾਇਰਾਂ ਨਦ ਵਾਹ ਵਹੰਦੇ।

ਨਾ ਤਿਸੁ ਭਾਰੇ ਤਰੁਵਰਾਂ ਫਲ ਸੁਫਲ ਫਲੰਦੇ।

ਨਾ ਤਿਸੁ ਭਾਰੇ ਜੀਅ ਜੰਤ ਅਣਗਣਤ ਫਿਰੰਦੇ।

ਭਾਰੇ ਭੁਈ ਅਕਿਰਤਘਣ ਮੰਦੀ ਹੂ ਮੰਦੇ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੩੫/੮

ਨਾ ਦਰਿਆ ਭਾਰੇ ਨੇ, ਨਾ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਭਾਰੀ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਭਾਰਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ 96-96 ਕਰੋੜ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਇਕ ਹੱਤਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਛੇ ਹੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰ ਲਓ। ਕੋਈ 5 ਅਰਬ 84 ਕਰੋੜ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਹੱਤਿਆ ਜੇ ਪਿਉ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਐਨੀ ਹੱਤਿਆ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਛੇ ਅਰਬ 84 ਕਰੋੜ ਪਾਪ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹਨੂੰ ਸੋ ਨਾਲ ਹੋਰ ਗੁਣਾਂ ਕਰ ਲਓ। ਛੇ ਅਰਬ 84 ਕਰੋੜ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਸਮਝ ਲਓ ਕਿ 61 ਖਰਬ ਪਾਪ, 61 ਖਰਬ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਵੇ। ਜੇ ਮਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਲਵੇ, ਓਡਾ ਹੀ ਵੱਡਾ ਪੁੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਖਰਬਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਚਲੇ ਜਾਓ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਧਾਰ ਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋ ਜਾਵੇ ਉਹ ਮਹਾਂ ਪਾਪੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਮੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਹੋਏਗੀ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੂਰਜ, ਚੰਦਰਮਾ, ਅਸਮਾਨ ਨੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਉਹਨੇ ਨਰਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸੜਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਆ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਉਹ ਛੁਡਾ ਲਵੇ ਤਾਂ ਛੁਡਾ ਲਵੇ, ਲੇਕਿਨ ਛੁੱਟਦਾ ਨਹੀਂ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ - 'ਆਪੀਨੈ ਭੋਗ ਭੋਗਿ ਕੈ ਹੋਇ ਭਸਮਝਿ ਭਉਰੁ ਸਿਧਾਇਆ ॥ ਵਡਾ ਹੋਆ ਦੁਨੀਦਾਰੁ ਗਲਿ ਸੰਗਲੁ ਘਤਿ ਚਲਾਇਆ ॥ ਅਗੈ ਕਰਣੀ ਕੀਰਤਿ ਵਾਚੀਐ ਬਹਿ ਲੇਖਾ ਕਰਿ ਸਮਝਾਇਆ ॥ ਥਾਉ ਨ ਹੋਵੀ ਪਉਦੀਈ ਹੁਣਿ ਸੁਣੀਐ ਕਿਆ ਰੂਆਇਆ ॥ ਮਨਿ ਅੰਧੈ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ ॥' (ਅੰਗ- 464) ਅੰਨੇ ਮਨ ਨੇ ਜਨਮ ਗਵਾ ਲਿਆ। ਫੇਰ ਰੋਂਦਾ ਤੇ ਪਛਤਾਉਂਦਾ ਦਰਗਾਹ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ-

ਬਾਰਿ ਵਿਡਾਨੜੈ ਹੁੰਮਸ ਹੁੰਮਸ ਕੂਕਾ ਪਈਆ ਰਾਹੀ ॥

ਅੰਗ - ੫੨੦

ਕੂਕਾਂ ਮਾਰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਗੁਰਸਿੱਖੋ! ਜਿਹੜੇ ਕਰਮ ਧਰਮ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤੁਸੀਂ, ਇਹ ਜਮਦੂਤ ਜਿਹੜੇ ਨੇ, ਜਦੋਂ ਇਥੋਂ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਲੁੱਟ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਨੇ-

ਕਰਮ ਧਰਮ ਪਾਖੰਡ ਜੋ ਦੀਸਹਿ ਤਿਨ ਜਮੁ ਜਾਗਾਤੀ ਲੁਟੈ ॥

ਨਿਰਬਾਣ ਕੀਰਤਨੁ ਗਾਵਹੁ ਕਰਤੇ ਕਾ
ਨਿਮਖ ਸਿਮਰਤ ਜਿਤੁ ਛੁਟੈ ॥

ਅੰਗ - ੭੪੭

ਜੇ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਹਰੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਆ ਕੇ ਇਕ ਅੱਖ ਦੇ ਝਮਕੇ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ 'ਚ ਵੀ ਜੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਲ ਧਿਆਨ ਚਲਿਆ ਗਿਆ, ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਇਹ ਛੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਜਿਹੜੇ ਤੀਰਥਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋ -

ਕੋਟਿ ਤੀਰਥ ਮਜਨ ਇਸਨਾਨਾ

ਇਸੁ ਕਲਿ ਮਹਿ ਮੈਲੁ ਭਰੀਜੈ ॥

ਅੰਗ- ੭੪੭

ਕਰੋੜਾਂ ਤੀਰਥਾਂ ਦਾ ਇਸਨਾਨ ਕੋਈ ਫਲ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਤੀਰਥਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪੁੰਨ ਘਟ ਗਏ ਨੇ। ਪਾਪ ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਵਧ ਗਏ ਨੇ। ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਨਾਸਤਕ ਹੋ ਗਏ। ਨਾ ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਤ ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਪੀਰ ਦੀ ਸੁਣਦਾ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਲ ਤਾਂ ਚਿੱਤ ਕਰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਨਾ ਜਾਣ ਨੂੰ। ਬਹੁਤਾ ਪੈਸਾ ਵਧ ਜਾਵੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਹੀ ਹਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸਤਿਸੰਗ 'ਚ। ਸੁਖ ਵਧ ਜਾਣ ਆਉਣ ਤੋਂ ਹਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਸੁੱਖਾਂ ਦਾ ਦਾਤਾ ਹੈ ਉਹਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਮਨਮੁੱਖਾਂ ਨੇ ਵਿਸਾਰ ਦਿਤਾ ਦਾਤਾ,

ਦਾਤ ਨੂੰ ਪਿਆਰੀ ਜਾਣ ਕੇ।

ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਸੁੱਖ ਵਿਚ ਆ ਕੇ। ਜੇ ਦੁੱਖ ਆ ਜਾਏ, ਫੇਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੁੱਖ 'ਚ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕਰਦਾ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ -

ਦੁਖੁ ਦਾਰੁ ਸੁਖੁ ਰੋਗੁ ਭਇਆ ਜਾ ਸੁਖੁ ਤਾਮਿ ਨ ਹੋਈ ॥

ਅੰਗ - ੪੬੯

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਭਾਈ ਪ੍ਰੇਮੀਓ! ਜਿਹੜੇ ਤੁਸੀਂ ਤੀਰਥ ਨਾਹੁੰਦੇ ਓਂ, ਇਕ, ਦੋ, ਚਾਰ, 68 ਤੀਰਥਾਂ ਦਾ ਇਸਨਾਨ ਕਿੰਨਾ ਔਖਾ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ 68 ਨਹੀਂ - **'ਕੋਟਿ ਤੀਰਥ ਮਜਨ ਇਸਨਾਨਾ ਇਸੁ ਕਲਿ ਮਹਿ ਮੈਲੁ ਭਰੀਜੈ ॥ (ਅੰਗ-747)** ਇਸ ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਮੈਲ ਨਾਲ

ਭਰੇ ਪਏ ਨੇ। ਕਿਉਂ ਭਰੇ ਪਏ ਨੇ? ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਜਾਂਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਾ ਜਾਣ ਕਰਕੇ, ਤੀਰਥਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਸੋ ਤੀਰਥ ਹਰ ਵਕਤ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ! ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਤੀਰਥਾਂ ਦੇ ਅਭਿਮਾਨੀ ਦੇਵਤਾ ਨੇ, ਚੇਤਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਪ ਦੇ ਸਦਕੇ ਤੀਰਥਾਂ ਦਾ ਫਲ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਫਲ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਇਹ ਤੇ ਦੇਵਤੇ ਬੇਵਸ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੁੱਧ ਹੋ ਜਾਣ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਸਾਨੂੰ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਧੂੜ ਦੇ। ਸੰਤ ਆ ਜਾਣ, ਕਿਤੇ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਚਰਨ ਪਾ ਦੇਣ। ਜਿਹੜੇ ਪਾਪ ਨੇ ਉਹ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਝੱਲੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ, ਪਾਪੀ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਇਸਨਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਐਨੇ ਪਾਪ ਕਰਨ ਲੱਗ ਗਏ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਸੀਵਰੇਜ ਜਿਹੜਾ ਗੰਦ

ਹੈ, ਉਹ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਪਵਿੱਤਰ ਪਾਣੀ ਜਿਹੜਾ ਸੀ, ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਉਹ ਧਰਤੀ 'ਚ ਜਾਣ ਲਗ ਗਿਆ, ਥੱਲੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਜਾ ਮਿਲਿਆ। ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਹੀ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਜਿੰਨੀ ਬਿਮਾਰੀ ਵਧਦੀ ਹੈ ਓਨੇ ਹਸਪਤਾਲ ਹੋਰ ਬਣ ਰਹੇ ਨੇ। ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਕਾਬੂ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ ਕਿ ਬਿਮਾਰੀ ਆਈ ਕਿਉਂ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਬਿਮਾਰੀ ਆਉਂਦੀ ਤਾਂ ਹੈ -

ਪਰਮੇਸਰ ਤੇ ਭੁਲਿਆਂ ਵਿਆਪਨਿ ਸਭੇ ਰੋਗ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੫

ਸਾਰੇ ਰੋਗ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਵੇ। ਸੋ ਇਹ ਤੀਰਥ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਪਾਪੀਆਂ ਤੋਂ ਭਾਰੇ ਹੋਏ-ਹੋਏ, ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਹੋ ਕੇ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜ -

ਧਾਰਨਾ - ਤੀਰਥ ਵੀ ਲੋਚਦੇ,
ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਧੂੜੀ ਤਾਈਂ।

ਗੰਗਾ ਜਮੁਨਾ ਗੋਦਾਵਰੀ ਸਰਸੁਤੀ

ਤੇ ਕਰਹਿ ਉਦਮੁ ਧੁਰਿ ਸਾਧੂ ਕੀ ਤਾਈ ॥ ਅੰਗ- ੧੨੬੩

ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਦੇਵਤੇ ਉਦਮ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਧੂੜੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇ।

ਕਿਲਵਿਖ ਮੈਲੁ ਭਰੇ ਪਰੇ ਹਮਰੈ ਵਿਚਿ

ਹਮਰੀ ਮੈਲੁ ਸਾਧੂ ਕੀ ਧੁਰਿ ਗਵਾਈ ॥ ਅੰਗ - ੧੨੬੩

ਕਿਤੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਧੂੜ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਮੈਲ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਪਿਆਰਿਓ!-

ਬੇਦ ਕਤੇਬ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਸਭਿ ਸਾਸਤ

ਇਨ੍ ਪੜਿਆ ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੋਈ ॥

ਏਕੁ ਅਖਰੁ ਜੋ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਾਪੈ ਤਿਸ ਕੀ ਨਿਰਮਲ ਸੋਈ ॥

ਅੰਗ - ੭੪੭

ਏਕ ਅੱਖਰ ਹੈ 'ੴ', ਜਿਹੜਾ ੴ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਧਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ, ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਆਪ ਵੀ ਤਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਨੂੰ ਤਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੁਲਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਐਸੀ ਉਹਦੇ 'ਚ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਹ ਜੋ ੴ ਹੈ ਇਹ ਸਾਰਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਹੈ?

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਹਾਂ।

ਖੜੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੁਦ ਵੈਸ ਉਪਦੇਸੁ ਚਹੁ ਵਰਨਾ ਕਉ ਸਾਝਾ ॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਜਪੈ ਉਧਰੈ ਸੋ ਕਲਿ ਮਹਿ

ਘਟਿ ਘਟਿ ਨਾਨਕ ਮਾਝਾ ॥

ਅੰਗ - ੭੪੭

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਧੂਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਨਾਮ ਜਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ

ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ।

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ

ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ ॥

ਅੰਗ - ੬੪੨

ਵੱਡੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ, ਲੇਕਿਨ ਬੇਭਾਗੇ ਬੰਦੇ ਕੋਲ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਛ ਹੁੰਦਾ। ਸਾਧੂ ਜਨ ਲੇਚਦੇ ਨੇ ਕਿ ਸੰਗਤ ਦੂਰ ਤਕ ਜਾਵੇ, ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋਵੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਹੋਵੇ, ਕਲਜੁਗੀ ਜੀਵਾਂ ਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲੱਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚੋਂ ਕਿ ਜਾਓ ਜਾ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦੁਖੀ ਹੈ, ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਸਤਿਸੰਗ ਨਾ ਕਰਨਾ। ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ। ਸਾਰੇ ਦੁਖ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਜੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਭੁੱਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ -

ਕੋਟਿ ਬਿਘਨ ਤਿਸੁ ਲਾਗਤੇ ਜਿਸ ਨੋ ਵਿਸਰੈ ਨਾਉ ॥

ਅੰਗ- ੫੨੨

ਜਿਹਨੂੰ ਨਾਮ ਭੁੱਲ ਜਾਵੇ ਕਰੋੜਾਂ ਬਿਘਨ ਆ ਕੇ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਅੱਜ ਦਾ ਜੋ ਦਿਨ ਹੈ, ਦੀਵਾਲੀ ਕਰਕੇ ਆਪਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਲੰਕਾ ਦੇ ਰਾਵਣ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਰਾਜਧਾਨੀ 'ਚ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾਈਆਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਪੜੋਸੀ ਰਾਜਾ ਜਿਹਦਾ ਡਰ ਹਰ ਵਕਤ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਫਤਹਿ ਕਰਕੇ ਵਾਪਸ ਆਏ।

ਸਾਡੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਦੂਹਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਰਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਜਿਸ ਵਕਤ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਕਿਲੇ ਵਿਚ ਕੈਦ ਸੀ ਉਥੇ ਨਾਲ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੇ 52 ਰਾਜੇ ਕੈਦ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛੁੱਟਣ ਦੀ ਕੋਈ ਉਮੀਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਗਲ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਿਹੜਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿਤਾ, ਮੁੜ ਕੇ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਸੀ ਉਹਨੂੰ, ਉਹ ਉਥੇ ਹੀ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੱਢਦੇ। ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦਾ। ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਗੁਰੂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਜਿਸ ਵਕਤ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਿਹਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਲੈ ਕੇ ਆਓ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਰਾਜੇ ਜਿਹੜੇ ਰੋਜ਼ ਬਚਨ ਸੁਣਦੇ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬੁੱਧੀਆਂ ਨਿਰਮਲ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਤੇ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ, ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਗਮੀ ਹੋ ਗਈ। ਰੋਣ ਲਗ ਗਏ ਸਾਰੇ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਕੀ ਗੱਲ ਪਿਆਰਿਓ! ਤੁਸੀਂ ਰੋਂਦੇ ਓ। ਕਹਿੰਦੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਸੰਸਾਰ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾਏਗਾ ਜਿਸ ਵਕਤ ਤੁਸੀਂ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓਗੇ। ਪਰ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਤਾਂ

ਹਨੇਰੀ ਰਾਤ ਛਾ ਜਾਣੀ ਹੈ ਨਾ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਣੇ, ਨਾ ਕੋਈ ਸਾਨੂੰ ਛੁਡਾਵੇ। ਤੁਹਾਡੇ ਆਇਆਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪਾਣੀ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਰੋਜ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਆਪ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣਦੇ ਸੀ ਤੇ ਬੜਾ ਸੁਖ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲੰਘਿਆ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਹੁਣੇ ਤੁਹਾਡੀ ਪਿੱਠ ਦੇਖ ਕੇ ਹੀ ਹਨੇਰਾ ਪੈ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਜੋ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਆਏ ਸੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਨਾ ਬਈ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ। ਕਹਿ ਦਿਓ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੂੰ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਥੇ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿਤਾ, ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹਜ਼ੂਰ! ਉਹ ਤਾਂ ਆ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਜਹਾਂਗੀਰ ਜਿਹੜਾ ਸੀ ਉਹ ਰੂਹਾਨੀ ਤੌਰ ਦੇ ਉਤੇ ਐਨਾ ਦਬ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੀਆਂਮੀਰ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ, ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਬੜਾ ਭਾਰਾ ਗੁਨਾਹ ਕਰਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਵੀ ਜੇ ਉਹ ਆਉਣਾ ਮੰਨ ਲੈਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਕੋਲ ਬਚਨ ਕਰਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਦੇਖ ਆਹ ਸਾਰੇ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇ, ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਸੁਨੇਹਾ ਆਇਆ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਬੜੇ ਜਵਾਨ ਮਰੇ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੀ ਸਾਡੇ ਵੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਅਸੀਂ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਕੈਦ ਕਰਿਆ ਹੈ, ਸਾਡਾ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਚੱਲਣਾ ਜੇ ਇਹ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ। ਗੜਬੜ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਮਨੀ ਦੇ ਦੇਵੋ ਤਾਂ ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਵਾਸਤੇ ਸੋਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਠੀਕ ਹੈ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਮਨ ਹਾਂ। ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਅਮਨ ਅਮਾਨ ਨਾਲ ਰਹਿਣਗੇ। ਆਪਣੀ ਰਿਆਇਆ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣਗੇ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨ ਲਈ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਜਿੰਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਾਮੇ ਨੂੰ ਫੜ ਸਕਦੇ ਨੇ ਉਹ ਲੰਘ ਆਉਣ। ਹੁਕਮ ਅੰਦਰ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਉਥੇ ਹਰਿਦਾਸ ਜੋ ਦਰੋਗਾ ਸੀ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਇਥੇ? ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 52 ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ, 50 ਕਲੀਆਂ ਵਾਲਾ ਸਾਨੂੰ ਚੋਲਾ ਸੁਆ ਕੇ ਦੇਹ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਲੈ ਆ। ਚੋਲਾ ਬਣਾ ਲਿਆਂਦਾ, ਕਲੀਆਂ ਲਗ ਗਈਆਂ। 50 ਨੇ ਤਾਂ ਉਹ ਫੜ ਲਈਆਂ, ਦੋ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਜਾਮਾ ਫੜ ਲਿਆ। ਹੁਕਮ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਜਾਮਾ ਫੜ ਕੇ ਜਿੰਨੇ ਨਿਕਲ ਸਕਦੇ ਨੇ ਨਿਕਲ ਆਉਣ। ਛੋਟੀਆਂ ਤਣੀਆਂ, ਵੱਡੀਆਂ ਤਣੀਆਂ ਜਿੰਨਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਆ ਜਾਣ ਓਨੀਆਂ ਹੀ ਲੰਮੀਆਂ ਚੌੜੀਆਂ ਬਣਾ ਦਿਤੀਆਂ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਕਿਲੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਬੇਅੰਤ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ। ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤਾਂ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਜਲੂਸ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਜੈ-ਜੈਕਾਰ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ, ਖਬਰਾਂ ਫੈਲ ਗਈਆਂ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਭਰ 'ਚ ਕਿ ਗੁਰੂ

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 56 'ਤੇ)

ਜਨਮੁ ਪਦਾਰਥੁ ਸਫਲੁ ਹੋਇ

ਪ੍ਰਵਚਨ - ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਸੰਪਾਦਕ - ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਅਪ੍ਰੈਲ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-26)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਤਾਰਦੇ ਹੋਏ ਇਕ ਨਗਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ, ਉਥੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੀ ਪੁੱਛਣ ਕਿ ਭਾਈ ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਕੀ ਹੈ? ਅੱਗੋਂ ਜਵਾਬ ਮਿਲਦਾ ਸੀ, ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਬ੍ਰਹਮ-ਗਿਆਨੀ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੀ! ਇਥੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਹਨ। ਉਥੋਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਕੋਹੜ ਦੇ ਰੋਗ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਰੋਗ ਨਾਲ ਗ੍ਰਸਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਰੋਗ ਹੋਣ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਰਾਹ ਲੱਭਦਾ ਹੈ ਤੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਨਾਸਤਿਕ ਵੀ ਆਸਤਿਕ ਬਣ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੇ ਅਹਿਲਕਾਰ ਭੇਜੇ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਪ ਆਉਣਾ ਸੀ ਪਰ ਕੋਹੜ ਦਾ ਰੋਗ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਤਕਲੀਫ ਵਿਚ ਹੈ, ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦਾ ਰੋਗ ਹਟਾ ਕੇ ਕਸ਼ਟ ਨਵਿਰਤ ਕਰੋ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਜੇਕਰ ਉਸਨੂੰ ਕੋਹੜ ਦਾ ਰੋਗ ਹੈ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਅਹਿਲਕਾਰ ਬੜੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਨਗਰ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਚਰਬੀ ਕੱਢ ਕੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਮਾਲਸ਼ ਕਰ ਦਿਓ, ਰਾਜਾ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਕੋਹੜ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਢੰਡੇਰਾ ਦੇ ਦਿਓ ਕਿ ਰਾਜੇ ਦਾ ਕੋਹੜ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਦੀ ਮਮਿਆਈ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਢੰਡੇਰਾ ਦੇ ਦਿਤਾ ਗਿਆ, ਸਾਰੇ ਲੁਕ ਗਏ ਜਦ ਕਿ ਸਾਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੀ ਪੁਛਦੇ ਹਨ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਸਾਰੇ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਖੰਡ ਸੀ।

ਕੂੜ ਨਿਖੁਟੇ ਨਾਨਕਾ ਓੜਕਿ ਸਚਿ ਰਹੀ॥ ਅੰਗ- ੯੫੩

ਜਦੋਂ ਢੰਡੇਰਾ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਕੋਈ ਨਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪਾਸ ਆਏ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਰੱਬ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਜੋ ਗੁਪਤ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਲਵਾਇਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਜੋ ਜਲ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਛੂਹ ਕੇ ਵਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਨਾਲ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਇਸ਼ਨਾਨ

ਕਰਵਾਇਆ ਤੇ ਰਾਜੇ ਦਾ ਕੋਹੜ ਠੀਕ ਹੋ ਗਿਆ।

ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ (ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ) ਬਚਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਧਰਮ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ ਜਿੰਨਾ ਝੂਠ ਬੋਲ ਕੇ ਲੋਕ ਪਖੰਡ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਇਤਨਾ ਝੂਠ ਹੋਵੇ। ਤੁਸੀਂ ਚੋਰ ਜਾਂ ਠੱਗ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦੇ ਹੋ ਪਰ ਭੇਖੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਪਾਸੇ 80 ਫੀ ਸਦੀ ਝੂਠ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਇਸ ਪਖੰਡ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਤੇ ਐਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਯੂ.ਪੀ ਦੇ ਸੀਤਾਪੁਰ ਜ਼ਿਲੇ ਦੀ ਸੱਤ ਕੁ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਘਟਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਇਕ ਪਖੰਡੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਗੁਰੂ' ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਬੜੇ ਲੋਕੀਂ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਕਈ ਚੇਲੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਚੇਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਕਲੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੰਢ-ਤੁਪ (setting) ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਅਖਾਣ ਹੈ "ਗੁਰੂ ਜਿਨ੍ਹਾ ਦੇ ਟੱਪਣੇ ਚੇਲੇ ਜਾਣ ਛੁੱਪ।" ਯੱਗ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਅੱਗ ਵਿਚ ਦੇਸੀ ਘਿਓ ਪਾ-ਪਾ ਕੇ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਸੁੱਟੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਨੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਟੇਜ ਤੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵਾਂਗਾ ਤੁਸੀਂ ਘਿਓ ਦੇ ਦਸ ਟੀਨ ਗੋਮਤੀ ਨਦੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਬ ਦਿਓ। ਮੈਂ ਕਹਿ ਦਿਆਂਗਾ ਕਿ ਗੋਮਤੀ ਨਦੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਲਿਆਓ ਤੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਸੁਣ ਲੈਣਗੇ। ਤੁਸੀਂ ਜਾ ਕੇ ਕੱਢ ਲਿਆਇਓ ਫੇਰ ਸਾਰੇ ਮੇਰੀ ਵਾਹ-ਵਾਹ ਹੋ ਜਾਏਗੀ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਬੜੇ ਸਿੱਧ ਪੁਰਸ਼ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਗੋਮਤੀ ਨਦੀ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਵੀ ਘਿਓ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰਾਤ ਨੂੰ ਘਿਓ ਦੇ ਦਸ ਟੀਨ ਗੋਮਤੀ ਨਦੀ ਵਿਚ ਦੱਬ ਦਿਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਸਭ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਦੱਬ ਕੇ ਆ ਗਏ, ਉਥੇ ਭਾਣਾ ਹੋਰ ਹੀ ਵਰਤ ਗਿਆ ਤੇ ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਉਹ ਦਸ ਦੇ ਦਸ ਟੀਨ, ਮੱਛੀਆਂ ਫੜਨ ਆਏ ਮਛੇਰੇ ਕੱਢ ਕੇ ਲੈ ਗਏ।

ਨਕਲੀ ਗੁਰੂ ਨੇ ਦਿਨ ਦੇ ਦੋ ਕੁ ਵਜੇ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਵਚਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਲੋਕ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਣਾਈ ਸਕੀਮ ਮੁਤਾਬਿਕ ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਸਟੇਜ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਘਿਓ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟੀਆਂ ਤੇ ਕਿਹਾ! ਸਾਰਾ ਘਿਓ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ? ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਪਖੰਡ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਕ

ਤਾਂ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸੱਚਮੁੱਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਮਾਧੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸਤਿ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਸ ਪਖੰਡੀ ਗੁਰੂ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਗੋਮਤੀ ਮਾਤਾ ਕਹਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹਮ ਸੇ ਸੇਵਾ ਲੇ। ਜਾਓ! ਨਦੀ ਮੇਂ ਸੇ ਦਸ ਟੀਨ ਘੀ ਕੇ ਲੇ ਆਉ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸੁਣ ਲਈ ਤੇ ਸਭ ਦੇ ਕੰਨ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਆਮ ਲੋਕ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਪਾਣੀ ਦਾ ਘਿਓ ਬਣਾ ਦੇਵੇ ਉਹ ਤਾਂ ਤਾਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਝਾਤ ਮਾਰ ਕੇ ਵੇਖੀਏ ਕਿ ਸੱਚ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਲੜ ਛੱਡ ਕੇ, ਕੋਈ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੇ-ਫਿਰਦੇ ਜਿਹੜਾ ਛੂ-ਮੰਤਰ ਕਰਕੇ ਸਾਡਾ ਕੰਮ ਕਰ ਦੇਵੇ, ਸਾਨੂੰ ਆਪ ਕੁਝ ਨਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇ? ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਨਦੀ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਬਬੇਰਾ ਲੱਭਿਆ ਜਿੱਥੇ ਟੀਨ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਸਨ ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਟੀਨ ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ। ਹੁਣ ਨਕਲੀ ਗੁਰੂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਖੰਡ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਗਿਆ ਤੇ ਚੇਲੇ ਵੀ ਫਸ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਟੀਨ ਲੱਭਦੇ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਕੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ 'ਹਮੇਂ ਗੋਮਤੀ ਮਈਆ ਕਹਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਲੇਤੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ, ਜਾਓ ਲੈ ਕੇ ਆਉ।' ਉਹ ਫੇਰ ਨਦੀ ਤੇ ਗਏ ਪਰ ਜੇ ਟੀਨ ਹੋਣ ਤਾਂ ਲੱਭਣ ਕਿਉਂਕਿ ਟੀਨ ਤਾਂ ਮਛੇਰੇ ਕੱਢ ਕੇ ਲੈ ਗਏ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫੇਰ ਆ ਕੇ ਨਕਲੀ ਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਪਰਚੀ ਲਿਖ ਕੇ ਰੱਖੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਘਿਓ ਦੇ ਟੀਨ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕੱਢ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ, ਲੱਭਦੇ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਪਖੰਡੀ ਗੁਰੂ ਨੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਕਰਦਿਆਂ-ਕਰਦਿਆਂ ਪਰਚੀ ਤੇ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਕਿ ਜੇ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੇ ਤਾਂ ਬਜ਼ਾਰੋਂ ਖਰੀਦ ਕੇ ਲੈ ਆਓ ਪਰ ਮੈਂ ਇਥੇ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਕਹਿ ਬੈਠਿਆ ਹਾਂ, ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਖਹਿੜਾ ਛੁਡਾਓ। ਐਸਾ ਪਖੰਡੀ ਜਿਹੜਾ ਝੂਠੀ ਮਹਿਮਾ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਆਪ ਹੀ ਫਸ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੀ ਛੁਡਾਉਣਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਹੀ ਪਖੰਡ ਦਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਸਤਿ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਵੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੀ ਸੇਧ ਦੇਵੇਗਾ ਸਗੋਂ ਜੀਵਨ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ।

ਸੱਜਣ ਠੱਗ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਦੋ ਤਿੰਨ ਜਗ੍ਹਾ ਜਾ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਹਰ ਥਾਂ ਉਤੇ ਭੇਖੀਆਂ ਦਾ ਬੋਲ ਬਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਖੰਡ ਦਾ ਜਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਕਬੂਲ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਪਖੰਡ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਨਾਸਤਿਕ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਸ ਨੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਾਸਤੇ ਮੰਦਰ ਤੇ ਇਸਲਾਮ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਮਸਜਿਦ ਬਣਾ ਦਿਤੀ, ਰਾਤ ਠਹਿਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਰਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਾ ਦਿਤੀ। ਅੱਧਾ ਭੇਖ ਹਿੰਦੂ ਮੱਤ ਦਾ ਤੇ ਅੱਧਾ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਬਣਾ ਲਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਸਾਂਝਾ ਹੋ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਅੰਦਰ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਧਨ-ਮਾਲ ਲੁੱਟ ਕੇ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਬਾਣ ਮਾਰਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿਤਾ -

ਉਜਲ ਕੈਹਾ ਚਿਲਕਣਾ ਘੋਟਿਮ ਕਾਲੜੀ ਮਸੁ ॥
ਧੋਤਿਆ ਜੁਠਿ ਨ ਉਤਰੈ ਜੇ ਸਉ ਧੋਵਾ ਤਿਸੁ ॥

ਅੰਗ - ੨੨੯

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਪਿਆਰਿਆ! ਨਾਮ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਸੱਜਣ ਹੈ ਪਰ ਕੰਮ ਮਾੜੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਚੰਗੇ ਅਮਲ ਹੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਸਾਥ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਬਾਹਰਲੀ ਚਮਕ ਨਾਲ ਅੰਦਰਲੀ ਮੈਲ ਤਾਂ ਸਾਫ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਿਵੇਂ ਕਾਂਸੀ ਦਾ ਬਰਤਨ ਬਾਹਰੋਂ ਬਹੁਤ ਲਿਸ਼ਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਂਜ ਕੇ ਸਾਫ ਕਰੀਏ ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਕਾਲਖ ਨਿਕਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਮਕਾਨ ਬਾਹਰੋਂ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਲਈਏ ਪਰ ਜੇ ਅੰਦਰੋਂ ਦਇਆ ਧਰਮ ਤੋਂ ਸੱਖਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਚਿੱਟੇ ਵਸਤਰ ਪਹਿਨ ਕੇ ਜੇ ਕੋਈ ਤੀਰਥ ਤੇ ਵਾਸਾ ਕਰ ਲਵੇ ਪਰ ਕੰਮ ਬਗਲੇ ਵਾਲਾ ਕਰੇ ਤੇ ਧੋਖਾ ਦੇ ਕੇ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਘਾਤ ਕਰੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੱਜਣ ਕਹਾਵੇ ਇਹ ਕਿਥੋਂ ਤਕ ਠੀਕ ਹੈ?

ਕਰੈ ਦੁਹਕਰਮ ਦਿਖਾਵੈ ਹੋਰੁ ॥
ਰਾਮ ਕੀ ਦਰਗਹ ਬਾਧਾ ਚੋਰੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੯੪

ਜਿਹੜਾ ਬਾਹਰੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਬਣ ਕੇ ਵਿਖਾਵੇ, ਅੰਦਰੋਂ ਦੁਸ਼ਟ ਕਰਮ ਕਰੇ ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਚੋਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾੜੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਬਾਜ਼ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਭ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਪੰਛੀ ਤੇ ਝਪਟ ਮਾਰ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਮਾਸ ਖਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਬਗਲਾ ਬਾਹਰੋਂ ਹੰਸ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਅੰਦਰੋਂ ਕਪਟੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਇਕ ਲੱਤ ਚੁੱਕ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇੰਜ ਪਖੰਡ ਕਰਕੇ ਉਹ ਮੱਛੀ ਨੂੰ ਖਾਣ ਵਾਸਤੇ ਧੋਖਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਦਰੋਂ ਹੋਰ ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਹੋਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਸੱਜਣ ਨੇ ਸਾਰੇ ਔਗੁਣ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅੱਗੇ ਰੱਖ ਕੇ ਆਪਾ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਨਾਮ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਤਿ-ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿਤਾ। ਜੀਵਨ ਜੁਗਤ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਵਾ ਕੇ ਭਾਈ ਸੱਜਣ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਾਸਤੇ ਮੰਜੀ ਦੇ ਦਿਤੀ। ਜਿਹੜਾ ਸੱਚ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਵੇ ਉਹ ਸਦਾ ਵਾਸਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਤਿ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

3. ਚੋਰੀ - ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਇਹ

ਮਾੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਧਨ ਦੇ ਲਾਲਚ ਕਰਕੇ ਬੰਦਾ ਚੋਰੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਮੌਤ ਪਿਛੋਂ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਚੋਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਫੜੀ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਚੋਰ ਦੇਵੇਂ ਜਹਾਨਾਂ ਵਿਚ ਮੁਜਰਮ ਬਣ ਕੇ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਜਨਮ ਵੀ ਬਿਰਥਾ ਗਵਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਸੰਧੈ ਕਾਰਣਿ ਚਾਕਰ ਚੋਰ॥

ਸੰਧੈ ਸਾਥਿ ਨ ਚਾਲੈ ਹੋਰ॥

ਅੰਗ - ੯੨੭

ਕਰਿ ਚੋਰੀ ਮੈ ਜਾ ਕਿਛੁ ਲੀਆ ਤਾ ਮਨਿ ਭਲਾ ਭਾਇਆ॥

ਹਲਤਿ ਨ ਸੋਭਾ ਪਲਤਿ ਨ ਢੋਈ ਅਹਿਲਾ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ॥

ਅੰਗ - ੧੫੫

ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਪਰਾਈ ਵਸਤੂ, ਪਰਾਇਆ ਧਨ ਤੇ ਮਾਲ ਡੰਗਰ ਆਦਿ ਚੁਰਾਉਣਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗ ਸਕੇ, ਇਹ ਸਰੀਰਕ ਚੋਰੀ ਹੈ। ਲੁਕ-ਲੁਕ ਕੇ ਪਰਾਏ ਰੂਪ ਤੱਕਣੇ ਇਹ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਚੋਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਸਮਝ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਵੇਖਦਾ ਨਹੀਂ ਪਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤਾਂ ਹਰ ਇਕ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਐਸੇ ਬੰਦੇ ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਲੁੱਟਣ ਵਾਸਤੇ ਫਾਹੇ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਠਿਨ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸੰਨ੍ਹਾਂ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਰਾਈਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਭੈੜੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਤੱਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਆਦਿ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਪੀ ਕੇ ਕੁਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅੰਤ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਮਾੜੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਪਛਤਾਵਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੌਤ ਦਾ ਫਰਿਸ਼ਤਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਹਲੂ ਵਿਚ ਤਿਲਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਪੀੜਦਾ ਹੈ -

ਲੈ ਫਾਹੇ ਰਾਤੀ ਤੁਰਹਿ ਪੁਭੁ ਜਾਣੈ ਪ੍ਰਾਣੀ ॥

ਤਕਹਿ ਨਾਰਿ ਪਰਾਈਆ ਲੁਕਿ ਅੰਦਰਿ ਠਾਣੀ ॥

ਸੰਨੀ ਦੇਨਿ ਵਿਖੰਮ ਥਾਇ ਮਿਠਾ ਮਦੁ ਮਾਣੀ ॥

ਕਰਮੀ ਆਪੇ ਆਪਣੀ ਆਪੇ ਪਛੁਤਾਣੀ ॥

ਅਜਰਾਈਲੁ ਫਰੇਸਤਾ ਤਿਲ ਪੀੜੇ ਘਾਣੀ ॥ ਅੰਗ - ੩੧੫

ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕਰਾਂ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇਖ ਕੇ ਵਾਹ-ਵਾਹ ਕਰੇ ਪਰ ਮਾੜੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗੇ, ਇਹ ਮਨ ਦੀ ਚੋਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਜਾਹਿਰ ਕਰਨਾ ਪਰ ਆਪਣੇ ਪਾਪ ਤੇ ਅੱਗੁਣ ਛੁਪਾ ਕੇ ਰੱਖਣੇ। ਪੜਦਾ ਰੱਖ ਕੇ, ਮਨ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦੇ ਧਨ, ਮਾਲ ਤੇ ਇੱਜ਼ਤ-ਮਾਣ ਦੀ ਹਾਨੀ ਕਰ ਦੇਣੀ ਜਾਂ ਕਰਵਾ ਦੇਣੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮਨ ਦੀ ਚੋਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਚੋਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਨ ਕਮਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਖਾਣ, ਪੀਣ, ਪਹਿਨਣ, ਘਰੇਲੂ ਚੀਜ਼ਾਂ, ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਅਤੇ ਕਲਪੁਰਜ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਮਿਲਾਵਟ ਕਰਕੇ ਘਟੀਆ ਬਣਾ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਘੱਟ ਤੋਲਣਾ ਆਦਿ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮਨ ਤੇ ਬੁੱਧੀ ਨਾਲ ਕਦੇ ਭੁੱਲ ਕੇ ਵੀ ਐਸੀ ਚੋਰੀ

ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ।

4. ਬ੍ਰਹਮਚਰੀਆ - ਇਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣਾ ਜਤ-ਸਤ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ, ਕਾਮ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਜਮ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਦਾ ਪਾਲਣ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਉਹ ਰੂਹਾਨੀ ਮਾਰਗ ਤੇ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦਾ। ਅਸੀਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ ਪੜ੍ਹਦੇ ਤੇ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਉਲੰਘਣ ਨਾਲ ਜਿਥੇ ਸਰੀਰਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਉਥੇ ਆਤਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਣਾ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਤੁ ਪਾਹਾਰਾ ਧੀਰਜੁ ਸੁਨਿਆਰੁ ॥

ਅੰਗ - ੮

ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਕਾਇਆ ਕਉ ਗਾਲੈ ॥

ਜਿਉ ਕੰਚਨ ਸੋਹਾਗਾ ਢਾਲੈ ॥

ਅੰਗ - ੯੩੭

ਸਦਾ ਅਨੰਦਿ ਰਹੈ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ ਮਿਲਿ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸੁਖੁ ਪਾਏ ॥

ਅੰਗ - ੩੧

ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਸੰਨਿਆਸੀ ਜਟਾਧਾਰੀ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਜਟਾਂ ਧਾਰਨ ਕਰਨੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਬ੍ਰਹਮਚਰੀਆ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਰੱਖੋ। ਜਿਹੜਾ ਸੀਲ ਭਾਵ ਜਤ ਕਾਇਮ ਰੱਖ ਲਵੇ ਉਹ ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਵੀ ਬਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਜਤ ਕੀ ਜਟਾ ਜੋਗ ਕੋ ਮੱਜਨੁ ਨੇਮ ਕੇ ਨਖਨ ਬਢਾਓ॥

ਗਿਆਨ ਗੁਰੁ ਆਤਮ ਉਪਦੇਸਹੁ ਨਾਮ ਬਿਭੂਤ ਲਗਾਓ॥

ਅਲਪ ਅਹਾਰ ਸੁਲਪ ਸੀ ਨਿੰਦਾ ਦਯਾ ਛਿਮਾ ਤਨ ਪ੍ਰੀਤਾ॥

ਸੀਲ ਸੰਤੋਖ ਸਦਾ ਨਿਰਬਾਹਿਬੋ ਹੂਬੋ ਤ੍ਰਿਗੁਣ ਅਤੀਤਿ॥

ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਹੰਕਾਰ ਲੋਭ ਹਠ ਮੋਹ ਨ ਮਨ ਸਿਉ ਲਯਾਵੈ॥

ਤਬ ਹੀ ਆਤਮ ਤਤ ਕੋ ਦਰਸੇ ਪਰਮ ਪੁਰਖ ਕਹ ਪਾਵੈ॥

ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ

ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣਾ ਬ੍ਰਹਮਚਰੀਆ ਧਰਮ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਹੀਂ ਅੜ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਦਾ ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਧਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਬ੍ਰਹਮਚਰਜ ਤੇ ਮੁਖ ਨਹਿ ਮੁਰੈ॥

ਬ੍ਰਹਮਚਰਜ ਤੇ ਰਿਪੁ ਨਹਿ ਅਰੈ॥

ਬ੍ਰਹਮਚਰਜ ਤੇ ਤੇਜ ਸਵਾਯਾ॥

ਬ੍ਰਹਮਚਰਜ ਤੇ ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਪਾਯਾ॥

ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼

ਸਰੀਰ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਕਾਇਮ ਹੈ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਕਾਇਮ ਹੈ ਜੇ ਆਚਰਣ ਜਾਂਦਾ ਰਹੇ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਬੜੇ ਸੁੰਦਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

If wealth is lost, nothing is lost.

If health is lost something is lost.

If character is lost everything is lost.

ਜੇ ਧਨ ਚਲਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਜੇ ਸਿਹਤ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿੰਨਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਆਚਰਣ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਿਆਣੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਅੱਠ ਲੱਛਣ ਦੱਸ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸਰਵਣ ਸਿਮਰਨ ਕੀਰਤਨ ਚਿਤਵਨ ਬਾਤ ਇਕੰਤ।

ਦ੍ਰਿੜ ਸੰਕਲਪ ਪ੍ਰਯਤਨ ਤਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਸਟ ਕਹੰਤ।

ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀਆਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਲੁੱਕ ਛਿਪ ਕੇ ਸੁਣਨੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਮੰਦ ਵਾਸ਼ਨਾ ਜਾਗਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਐਸੀ ਵਾਸ਼ਨਾ ਜਾਗਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਸ ਦੇ ਰੂਪ ਦੇ ਖਿਆਲ ਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਕਾਂਤ ਬਿਰਤੀ ਧਾਰ ਕੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਵਿਚ ਵਿਭਚਾਰ ਦਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਇਰਾਦਾ ਧਾਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਬਸ ਫੇਰ ਫਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਾਮ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਅਜਾਮਲ ਫਸ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਭਿਆਨਕ ਖੱਡ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜੀਵਨ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਕੇਵਲ ਅਧਰਮ ਦੇ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਹੀ ਲੰਘਿਆ ਸੀ ਤੇ ਨਰਕ ਦੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਡਿੱਗਣ ਲੱਗਾ ਸੀ ਪਰ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਕੇ ਬਚਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕੁਰਹਿਤ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਅੰਦਰ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਐਸੇ ਬਚਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਸੁਧਿ ਜਬ ਤੇ ਹਮ ਧਰੀ ਬਚਨ ਗੁਰ ਦਏ ਹਮਾਰੇ॥

ਪ੍ਰੂਤ ਇਹ ਪ੍ਰਨ ਤੋਹਿ ਪ੍ਰਨ ਜਬ ਲਗ ਘਟ ਥਾਰੇ॥

ਨਿਜ ਨਾਰੀ ਕੇ ਸਾਥ ਨੇਹੁ ਤੁਮ ਨਿਤ ਬਢੈਯਹੁ॥

ਪਰ ਨਾਰੀ ਕੀ ਸੇਜ ਭੂਲਿ ਸੁਪਨੇ ਹੂੰ ਨ ਜੈਯਹੁ॥ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ

ਇਸ ਰਹਿਤ ਤੇ ਪਰਪੱਕ ਰਹਿ ਕੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣਾ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਹੀ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਾਰੀ ਮਾਨਵ ਜਾਤੀ ਦਾ ਪਰਮ ਧਰਮ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਬਚਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਬੱਜਰ ਕੁਰਹਿਤ ਤੋਂ ਸਭ ਨੂੰ ਵਰਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਸਿੱਧੀਆਂ ਹੀ ਨਰਕਾਂ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਰਕਾਂ ਵਿਚ ਐਸਾ ਪਾਪ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਗਲੇ ਨਾਲ ਤਪਦੇ ਥੰਮ ਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗਰਮ ਤੇਲ ਦੇ ਕੜਾਹਿਆਂ ਵਿਚ ਤਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਸ਼ਰਮਸ਼ਾਰ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਸੇਜ ਸੋਹਨੀ ਚੰਦਨੁ ਚੋਆ ਨਰਕ ਘੋਰ ਕਾ ਦੁਆਰਾ ॥

ਅੰਗ - ੬੪੨

ਚੇ ਨਰ ਕਾਇ ਪਰ ਗ੍ਰਿਹਿ ਜਾਇ ॥

ਕੁਚਲ ਕਠੋਰ ਕਾਮਿ ਗਰਧਭ

ਤੁਮ ਨਹੀ ਸੁਨਿਓ ਧਰਮ ਰਾਇ ॥

ਅੰਗ - ੧੦੦੧

ਪਰ ਤ੍ਰਿਅ ਰਾਵਣਿ ਜਾਹਿ ਸੇਈ ਤਾ ਲਾਜੀਅਹਿ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੬੨

ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਧਰਮ ਵਿਚ ਏਕਾ ਨਾਰੀ ਸਦਾ ਜਤੀ ਰਹਿ ਕੇ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਛੋਟੀਆਂ ਨੂੰ ਧੀਆਂ, ਬਰਾਬਰ ਦੀਆਂ ਨੂੰ ਭੈਣਾਂ ਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਤਾਵਾਂ ਸਮਝਣਾ। ਬੀਬੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਇਹੀ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੇ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰ, ਹਾਣ ਦੇ ਨੂੰ ਭਰਾ ਤੇ ਵੱਡਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਸਮਾਨ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪਰ ਤ੍ਰਿਅ ਰੂਪੁ ਨ ਪੇਖੈ ਨੇੜੁ॥

ਅੰਗ - ੨੭੪

ਏਕਾ ਨਾਰੀ ਜਤੀ ਹੋਇ ਪਰ ਨਾਰੀ ਧੀ ਭੈਣ ਵਖਾਣੈ।

ਵਾਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ੬/੮

ਦੇਖ ਪਰਾਈਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਜਾਣੈ।

(ਵਾਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ - ੨੯/੧੧)

ਹਉ ਤਿਸੁ ਘੋਲਿ ਘੁਮਾਇਆ ਪਰ ਨਾਰੀ ਦੇ ਨੇੜਿ ਨ ਜਾਵੈ।

(ਵਾਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ-੧੨/੪)

ਪੁਰਾਤਨ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਛੇ ਜਤੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਛਮਣ ਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਜਤੀ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਲਛਮਣ ਜੀ ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਵੱਡਾ ਗੁਣ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਰਾਵਨ ਸੀਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸੀਤਾ ਜੀ ਹਰ ਮੋੜ ਤੇ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦੇ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਕਿ ਕਿਸ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਹੋ ਕੇ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਮ ਜੀ ਤੇ ਲਛਮਣ ਜੀ ਦੋਵੇਂ ਲੱਭਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸੀ ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਦੇ ਰਸਤੇ ਹੋ ਗਏ, ਉਥੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੁਝ ਗਹਿਣੇ ਮਿਲ ਗਏ। ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੇ ਲਛਮਣ! ਜ਼ਰਾ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰੋ ਕਿ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਸੀਤਾ ਜੀ ਦੀ ਹੈ? ਉਥੇ ਲਛਮਣ ਜੀ ਨੇ ਬੜੀ ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖੀ ਕਿ ਭਰਾਤਾ ਜੀ ਜੇਕਰ ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪਹਿਚਾਣ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਦਸ ਸਕਾਂਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਤੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦੇ ਮਾਦਾਪ੍ਰਸਤੀ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਏਡਜ਼ ਵਰਗੀਆਂ ਭਿਆਨਕ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਗ੍ਰਸਤ ਹੈ ਉਥੇ ਸਤਿਗੁਰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਸਾਡੇ ਉਤੇ ਬੜੀ ਮਿਹਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬੱਜਰ ਕੁਰਹਿਤ ਤੋਂ ਸਖਤ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਬਚਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਪਤੀਬਰਤਾ ਤੇ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸਤੀਬਰਤਾ ਧਰਮ ਪਾਲਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ।

ਗੁਰਮੁਖ ਪਰ ਧਨ ਰੂਪ ਨਿੰਦ ਨ ਗੋਈਐ।

ਵਾਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ੧੯/੧੭

5. ਧੀਰਜ - ਅਣਸੁਖਾਵੇ ਤੇ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਭਰੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਅਡੋਲ, ਸ਼ਾਂਤ, ਗੰਭੀਰ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਧੀਰਜ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਧੀਰਜਵਾਨ ਮਨੁੱਖ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਘਨਾਂ ਦਾ ਸ਼ਾਂਤ ਚਿੱਤ ਰਹਿ ਕੇ ਹੌਸਲੇ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਕੇ ਹਰ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਸਫਲ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਮੁਸੀਬਤ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਹਰ ਬੰਦਾ ਡੋਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਧੀਰਜ ਕਿਸੇ ਵਿਰਲੇ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਭਗਤ ਤੇ ਸੰਤ ਜਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਧਰਤੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਂਤ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਤਿੱਖੇ ਸੰਦਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪੁੱਟੀ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਚੰਦਨ ਦਾ ਪੋਚਾ ਦੇਈ ਜਾਵੇ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੀ, ਸਭ ਕੁਝ ਸਹਿ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕੈ ਧੀਰਜ ਏਕ ॥

ਜਿਉ ਬਸੁਧਾ ਕੋਊ ਖੋਦੈ ਕੋਊ ਚੰਦਨ ਲੇਖ ॥ ਅੰਗ - ੨੭੨

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਧੀਰਜ ਦਿਖਾ ਕੇ ਵੱਡੀ ਮਿਸਾਲ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਨਿਵਾਸ ਰੱਖ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਤਾਰ ਰਹੇ ਸੀ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਭਾਈ ਦਾਸੂ ਜੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਈਰਖਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਪੁਛਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਐਸੀ ਪੀੜ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਕੰਧਾਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰਾਂ ਮਾਰਦਾ ਸੀ। ਮਾਤਾ ਖੀਵੀ ਜੀ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਆਏ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਪੀੜ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਪੀੜ ਦਾ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਭਾਈ ਦਾਤੂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਈਰਖਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਆਪਣੇ ਹਿਮੈਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ੋਭਤ ਹੋਏ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਲਫਜ਼ ਬੋਲੇ ਤੇ ਲੱਤ ਮਾਰੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਿੰਘਾਸਨ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗ ਪਏ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਸੀ ਵਕਤ ਭਾਈ ਦਾਤੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨ ਫੜ ਕੇ ਫੁਰਮਾਇਆ-

ਹਮਰੇ ਤਨ ਅਤਿ ਆਹਿ ਕਠੋਰਾ।

ਤਮਰੇ ਚਰਨ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਨਹੀਂ ਬੋਰਾ।

ਲਗੀ ਹੋਗ ਕਿਛ ਚੋਟ ਮਹਾਨਾ।

ਖਿਮਾ ਕਰੇ ਗੁਰ ਸੁਤ ਬਲਵਾਨਾ। (ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼)

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਧੀਰਜ ਦੇਖੋ, ਕੋਈ ਗੁੱਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਕੋਈ ਸਰਾਪ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਸਗੋਂ ਚਰਨ ਫੜ

ਕੇ ਘੁੱਟਣ ਲੱਗ ਪਏ ਤੇ ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਮਲ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਕਿਤੇ ਸੱਟ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਸਖਤ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਪੁੱਤਰ! ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਕਲੀਫ ਹੋਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਾਫੀ ਦੇ ਦੇਣਾ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੁੱਖਾਂ ਵਰਗਾ ਧੀਰਜ ਗੁਰੂ ਪੀਰਾਂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਫਰੀਦਾ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਕਰਿ ਚਾਕਰੀ ਦਿਲ ਹੀ ਲਾਹਿ ਭਰਾਂਦਿ ॥

ਦਰਵੇਸਾਂ ਨੇ ਲੋੜੀਐ ਰੁਖਾਂ ਦੀ ਜੀਰਾਂਦਿ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੮੧

ਧੀਰਜੁ ਯੁਜਾ ਧਰੰਮੁ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇਆ।

ਵਾਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ੧੯/੧੦

ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਪਿਤਾ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ, ਆਪਣੇ ਲਖਤੇ ਜਿਗਰ ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੁੰਦੇ ਵੇਖਿਆ ਪਰ ਧੀਰਜ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਨਾਲ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਭਾਣੇ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ ਸ਼ੁਕਰ ਕੀਤਾ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਜ਼ਫਰਨਾਮਾ ਭੇਜਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੀ ਕਰਤੂਤ ਲਿਖ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਇਰ ਦੱਸਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕੀ ਹੋਇਆ ਜੇ ਤੂੰ ਚਾਰ ਬਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਅਜੇ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਕੁੰਡਲੀਆ ਪੁੱਤਰ 'ਖਾਲਸਾ' ਬਾਕੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀਆਂ ਨੀਹਾਂ ਪੁੱਟ ਕੇ ਤੇਰੇ ਰਾਜ ਦੀ ਇੱਟ ਨਾਲ ਇੱਟ ਖੜਕਾਏਗਾ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਮੁਗਲ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪੁੱਟ ਕੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖ ਦਿਤੀ।

ਚਿਹਾ ਸੁਦ ਕਿ ਚੁੰ ਬੱਚਗਾਂ ਕੁਸ਼ਤਹਿ ਚਾਰ॥

ਕਿ ਬਾਕੀ ਬਿਖਾਂਦ ਅਸਤ ਪੇਚੀਦਹ ਮਾਰ॥

(ਜ਼ਫਰਨਾਮਾ ਪਾ: ੧੦)

ਆਪ ਜੀ ਜਦੋਂ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਰ ਕੇ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚੇ, ਇਕ ਦਿਨ ਭਰੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਮਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੁੱਜ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਏ ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ ਤੇ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਚਾਰੇ ਲਾਲ ਕਿੱਥੇ ਹਨ? ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬੜੇ ਠਰੰਮੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਨਾਲ ਧੀਰਜ ਦੇ ਕੇ, ਖਾਲਸੇ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਫੁਰਮਾਇਆ -

ਇਨ ਪੁਤ੍ਰਨ ਕੇ ਸੀਸ ਪੈ ਵਾਰ ਦੀਏ ਸੁੱਤ ਚਾਰ॥

ਚਾਰ ਮੁਏ ਤਉ ਕਯਾ ਭਯਾ ਜੀਵਤ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ॥

'ਚਲਦਾ.....!'

ਜੀਵਨਾ ਸਫਲ ਜੀਵਨ ਸੁਨ ਹਰਿ ਜਪਿ ਜਪਿ ਸਦ ਜੀਵਨਾ (ਭਾਗ ਤੀਜਾ)

ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਅਪ੍ਰੈਲ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-28)

ਨਾਮ-ਅਭਿਆਸ - ਪ੍ਰਾਰੰਭਤਾ

ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮ-ਅਭਿਆਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ, ਮਿਹਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਾਰਜ ਬੇਨਤੀ ਰਾਹੀਂ, ਅਰਦਾਸ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ ਜੇ ਨਾਮ ਲਈ ਯਾਚਨਾ ਐਸੀ ਅਰਦਾਸ ਰਾਹੀਂ ਕਰੀਏ ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਨੂੰ, ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ, ਸਰਬ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦੀ ਯਾਚਨਾ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ ਸਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਐਸੀ ਅਰਦਾਸ ਦੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਮਾਣ ਏਥੇ ਦਿਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਜੁੜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ -

ਇਕ ਨਾਨਕ ਕੀ ਅਰਦਾਸਿ ਜੇ ਤੁਧੁ ਭਾਵਸੀ ॥

ਮੈ ਦੀਜੈ ਨਾਮ ਨਿਵਾਸੁ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਵਸੀ ॥ ਅੰਗ - ੭੫੨

ਦੁਇ ਕਰ ਜੋਤਿ ਕਰੀ ਅਰਦਾਸਿ ॥

ਸਦਾ ਜਪੇ ਨਾਨਕੁ ਗੁਣਤਾਸੁ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੪੦

ਦੁਇ ਕਰ ਜੋਤਿ ਮਾਗਉ ਇਕੁ ਦਾਨਾ ਸਾਹਿਬਿ ਤੁਠੈ ਪਾਵਾ ॥

ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਨਾਨਕੁ ਆਰਾਧੇ ਆਠ ਪਹਰ ਗੁਣ ਗਾਵਾ ॥

ਅੰਗ - ੭੪੯

ਨਿਮਨ ਫੁਰਮਾਨ ਵਿਚ ਨਾਮ ਦੀ ਯਾਚਨਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਵਿਧੀ ਵੀ ਦਸ ਦਿਤੀ ਹੈ - ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਬੋਲਣਾ, ਗਾਇਨ ਕਰਨਾ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ) ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਬੋਲੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਸੁਣਨਾ, ਧਿਆਨ ਨਾਲ, ਨੇਤਰਾਂ ਵਿਚ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰ ਅਰਥਾਤ ਧਿਆਨ ਗੁਰੂ ਵਲ ਟਿਕਾਉਣਾ -

ਕਰਨਿ ਹਰਿ ਜਸੁ ਨੇਤ੍ਰ ਦਰਸਨੁ ਰਸਨਿ ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਉ ॥

ਬਲਿਹਾਰਿ ਜਾਏ ਸਦਾ ਨਾਨਕੁ ਦੇਹੁ ਅਪਣਾ ਨਾਉ ॥

ਅੰਗ - ੯੮੮

ਨਾਮ ਜਪੁ, ਸਿਮਰਨ ਕਿਸ ਦਾ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਕਰਨਾ ਹੈ? ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਸਿਮਰਨ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ 'ੴ' ਦੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਸ਼ਬਦ 'ਸਤਿਨਾਮੁ' ਹੈ। 'ਸਤਿ' ਸ਼ਬਦ 'ੴ' ਦੀ ਹਸਤੀ, ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ ਦਾ ਸੂਚਕ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ 'ਨਾਮੁ' ਸਤਿ-ਸਰੂਪ ਹਸਤੀ ਦੀ ਸਰਬ-ਵਿਦਮਾਨ ਚੇਤਨ-ਸਤਾ (ਸ਼ਕਤੀ) ਹੈ ਜੋ ਅਨੇਕ ਗੁਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਹਰੇਕ ਗੁਣ 'ਨਾਮ' ਦਾ ਇਕ ਪੱਖ ਹੈ। ਸਰਬ ਨਾਮ ਇਕੋ ਹਸਤੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ ਜੋ ਅਨੇਕਾਂ ਰੰਗਾਂ ਅਤੇ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ

ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਐਸੀ ਹਸਤੀ ਦੇ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨੂੰ 'ਨਾਮ' ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ - 'ਬਲਿਹਾਰੀ ਜਾਉ ਜੇਤੇ ਤੇਰੇ ਨਾਵ ਹੈ ॥' (ਅੰਗ-1168)

ਇਹ ਸਾਰੇ ਨਾਮ ਉਸ ਹਸਤੀ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ 'ਨਾਮ' ਅਤੇ 'ਨਾਵਾਂ' ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਹੈ। 'ਨਾਵਾਂ' ਨੂੰ 'ਨਾਮੁ' ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਮ, ਰਹੀਮ, ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ, ਦਿਆਲੂ ਆਦਿ ਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ-ਹਸਤੀ ਦਾ ਕੇਵਲ ਇਕ ਗੁਣ ਹੀ ਉਜਾਗਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਨਾਮ ਉਸ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਗੁਣੀ-ਨਿਧਾਨ ਹਸਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ 'ਸਤਿ' ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਜਾਤ ਅਤੇ ਹੋਂਦ ਦਸਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ 'ਸਤਿ' ਹੀ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਨਾਮ ਜਿਵੇਂ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ, ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰ, ਇਹ ਸਫਾਤੀ ਗੁਣਵਾਚਕ ਨਾਮ ਹਨ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਕਿਰਤਮ ਨਾਮ' ਅਤੇ 'ਸਤਿ' ਨੂੰ ਪਰਾਪੂਰਬਲਾ ਜਾਤੀ 'ਨਾਮੁ' ਕਿਹਾ ਹੈ -

ਕਿਰਤਮ ਨਾਮ ਕਥੇ ਤੇਰੇ ਜਿਹਬਾ ॥

ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਤੇਰਾ ਪਰਾ ਪੂਰਬਲਾ ॥

ਅੰਗ - ੧੦੮੩

ਜਪਿ ਮਨ ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਸਦਾ ਸਤਿ ਨਾਮੁ ॥

ਅੰਗ - ੬੭੦

ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਸੁਖਦਾਈ ॥

ਅੰਗ - ੨੮੪

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ 'ਸਤਿਨਾਮੁ' ਅਤੇ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿ-ਸਰੂਪ ਪਰਮਾਤਮ ਹਸਤੀ ਦੇ ਸਰਵੋਤਮ ਨਾਮ ਮੰਨ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਾਪ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਾਂ ਵਾਹੁਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਪਰਮ-ਹਸਤੀ ਦੇ ਨਿਜੀ ਅਨੁਭਵ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਸਿਖ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿਚ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਜਾਪ ਹੀ ਪਰਵਾਣਿਤ ਹੋਇਆ। 'ਵਾਹੁ' ਸ਼ਬਦ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਅਸਚਰਜ, ਅਦਭੁਤ, ਵਿਸਮਾਦਮਈ ਅਤੇ ਰਹੱਸਮਈ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਸੱਚੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ 'ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਸਾਚੇ ਮੈ ਤੇਰੀ ਟੇਕ ॥

ਅੰਗ - ੧੫੩

ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ 'ਵਾਹੁ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸੱਚੀ ਸਿਫਤ, ਸੱਚਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਕਿਹਾ ਹੈ -

ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਅਗਮ ਅਥਾਹੁ ਹੈ... ॥

ਅੰਗ - ੫੧੫

ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਹੈ... ॥

ਅੰਗ - ੫੧੫

ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ 'ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ' ਨਾਮ ਨੂੰ ਉਚਾਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ - 'ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਹੈ' (ਅੰਗ - 1421)

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਵੀ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ 'ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ' ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹਨ - 'ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ॥ (ਅੰਗ-521)

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭੱਟ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਦੇ ਸਵੱਯਾ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ - 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿ ਜੀਉ ॥' ਅੰਗ-1402

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਦਸਿਆ ਹੈ -

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰੁ ਹੈ ਜਪੁ ਹਉਮੈ ਖੋਈ॥ ਵਾਰ ੪੯/੧

ਸੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਜੋ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਰਹੱਸਮਈ ਵਿਸਮਾਦੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਖ-ਪਰੰਪਰਾ ਨੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਲਈ ਸਰਬ-ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਠ ਨਾਮ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮੇਂ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਜਾਪ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਸੋ ਹਰ ਗੁਰਸਿੱਖ ਲਈ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' 'ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ' ਦਾ ਜਾਪ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਣਿਤ ਹੈ। ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਆ ਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਧਿਆਤਮਕ ਸਫਰ ਦੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਇਹ ਦਾਤ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਅਲਖੁ ਹੈ ਕਿਉ ਲਖਿਆ ਜਾਈ ॥

ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਨਾਲਿ ਹੈ ਕਿਉ ਪਾਈਐ ਭਾਈ ॥

ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਵਰਤਦਾ ਰਵਿਆ ਸਭ ਠਾਂਈ ॥

ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਤੇ ਪਾਈਐ ਹਿਰਦੈ ਦੇਇ ਦਿਖਾਈ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੪੨

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਾਰਗ ਸੱਚ ਅਤੇ ਨਾਮ ਦਾ ਮਾਰਗ ਹੈ। ਸੱਚ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਭੌਤਿਕਤਾ ਦੀ ਮੈਲ ਨਾਲ ਰੋਗੀ ਹੋਇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕੇਵਲ ਨਾਮੁ ਹੈ -

ਸੰਸਾਰੁ ਰੋਗੀ ਨਾਮੁ ਦਾਰੂ ਮੈਲੁ ਲਗੈ ਸਚ ਬਿਨਾ ॥

ਅੰਗ - ੬੮੮

ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਸੱਚ ਤੇ ਨਾਮ ਦਾ ਬਖਾਨ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਨਾਮ ਦੀ ਯਾਚਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਸਾਰ 'ਨਾਮ' ਦਸਦੇ ਹਨ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੁਖਾਂ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਦਾਰੂ ਨਾਮ ਹੈ, ਨਾਮ ਹੀ ਮੁਕਤੀ ਦਾਤਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਨਾਮ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਮਹਾਂ ਰਸ, ਜੀਵਨ ਰਹੁਰੀਤ, ਸਦੀਵ ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਗਰਭ ਤੋਂ, ਜਮ

ਦੇ ਦੁਖਾਂ ਤੋਂ, ਕਾਲ ਦੀ ਫਾਗੀ ਤੋਂ, ਦੁਖ, ਮੁਸੀਬਤ, ਬਿਘਨ, ਮੁਹਥਾਜੀ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਬ ਨਿਧਾਨ, ਰਿਪਿ-ਸਿਪਿ, ਨਉਨਿਧਿ, ਗਿਆਨ, ਧਿਆਨ, ਬੁਧਿ, ਮਾਣ, ਅਨੰਦ ਅਤੇ ਹਿਰਦੇ ਦਾ ਖਿੜਾਉ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ (ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ) ਸੱਚ ਅਤੇ ਨਾਮ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਪੈ ਸਕਦੀ ਭਾਵੇਂ ਕਰੋੜਾਂ ਵਰ੍ਹੇ, ਲੱਖਾਂ ਮਣ ਕਾਗਜ਼ ਅਤੇ ਹਵਾ ਵਾਂਗ ਚਲਦੀ ਕਲਮ ਨਾਲ ਨਾਮ ਦੀ ਸਿਫਤ ਸਲਾਹ ਲਿਖੀ ਜਾਵੇ -

ਕੋਟਿ ਕੋਟੀ ਮੇਰੀ ਆਰਜਾ ਪਵਣੁ ਪੀਅਣੁ ਅਪਿਆਉ ॥

ਚੰਦੁ ਸੂਰਜੁ ਦਇ ਗੁਫੈ ਨ ਦੇਖਾ ਸੁਪਨੈ ਸਉਣੁ ਨ ਥਾਉ ॥

ਭੀ ਤੇਰੀ ਕੀਮਤਿ ਨਾ ਪਵੈ ਹਉ ਕੇਵਡੁ ਆਖਾ ਨਾਉ ॥ ੧ ॥

ਸਾਰਾ ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਨਿਜ ਥਾਇ ॥

ਸੁਣਿ ਸੁਣਿ ਆਖਣੁ ਆਖਣਾ ਜੇ ਭਾਵੈ ਕਰੇ ਤਮਾਇ ॥ ੧ ॥

ਰਹਾਉ ॥ ਕੁਸਾ ਕਟੀਆ ਵਾਰ ਵਾਰ ਪੀਸਣਿ ਪੀਸਾ ਪਾਇ ॥

ਅਗੀ ਸੇਤੀ ਜਾਲੀਆ ਭਸਮ ਸੇਤੀ ਰਲਿ ਜਾਉ ॥

ਭੀ ਤੇਰੀ ਕੀਮਤਿ ਨਾ ਪਵੈ ਹਉ ਕੇਵਡੁ ਆਖਾ ਨਾਉ ॥ ੨ ॥

ਪੰਖੀ ਹੋਇ ਕੈ ਜੇ ਭਵਾ ਸੈ ਅਸਮਾਨੀ ਜਾਉ ॥

ਨਦਰੀ ਕਿਸੈ ਨ ਆਵਉ ਨਾ ਕਿਛੁ ਪੀਆ ਨ ਖਾਉ ॥

ਭੀ ਤੇਰੀ ਕੀਮਤਿ ਨਾ ਪਵੈ ਹਉ ਕੇਵਡੁ ਆਖਾ ਨਾਉ ॥ ੩ ॥

ਨਾਨਕ ਕਾਗਦ ਲਖ ਮਣਾ ਪੜਿ ਪੜਿ ਕੀਚੈ ਭਾਉ ॥

ਮਸੂ ਤੋਟਿ ਨ ਆਵਈ ਲੇਖਣਿ ਪਉਣੁ ਚਲਾਉ ॥

ਭੀ ਤੇਰੀ ਕੀਮਤਿ ਨਾ ਪਵੈ ਹਉ ਕੇਵਡੁ ਆਖਾ ਨਾਉ ॥੪॥੨ ॥

ਅੰਗ - ੧੪

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਜੋਗੀਆਂ, ਸੰਨਿਆਸੀਆਂ ਦੇ ਆਸਣਾਂ ਅਤੇ ਤਪਾਂ ਨਾਲੋਂ ਨਾਮ-ਯੋਗ ਨੂੰ ਉਤਮ ਅਤੇ ਸੱਚਾ-ਯੋਗ ਦਸਿਆ -

ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਸਿਧ ਗੋਸਟਿ ਹੋਇ ॥

ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਸਦਾ ਤਪੁ ਹੋਇ ॥

ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਸਚੁ ਕਰਣੀ ਸਾਰੁ ॥

ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਗੁਣ ਗਿਆਨ ਬੀਚਾਰੁ ॥

ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਬੋਲੈ ਸਭੁ ਵੇਕਾਰੁ ॥

ਨਾਨਕ ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਤਿਨ ਕਉ ਜੈਕਾਰੁ ॥ ੩੩ ॥

ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਤੇ ਨਾਮੁ ਪਾਇਆ ਜਾਇ ॥

ਜੋਗ ਜੁਗਤਿ ਸਚਿ ਰਹੈ ਸਮਾਇ ॥

ਅੰਗ - ੯੪੧

ਨਾਮ-ਯੋਗ ਸਹਜ ਯੋਗ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੁਰਤਿ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚੰਗੇ ਅਮਲਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਾਮ ਦੀ ਖੇਤੀ ਨਹੀਂ ਉਗਦੀ -

ਪਹਿਲਾ ਧਰਤੀ ਸਾਧਿ ਕੈ ਸਚੁ ਨਾਮੁ ਦੇ ਦਾਣੁ ॥

ਨਉ ਨਿਧਿ ਉਪਜੈ ਨਾਮੁ ਏਕੁ ਕਰਮਿ ਪਵੈ ਨੀਸਾਣੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੯

ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਭਾਂਡੇ ਦੀ ਸਫਾਈ ਬਿਨਾਂ ਨਾਮ-ਰੂਪੀ ਦੁੱਧ ਸੁੱਧ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ -

ਭਾਂਡਾ ਧੋਇ ਬੈਸਿ ਯੁਪੁ ਦੇਵਹੁ ਤਉ ਦੁਧੈ ਕਉ ਜਾਵਹੁ ॥

ਅੰਗ - ੨੨੮

ਨਾਮ-ਯੋਗ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ, ਨਾਮ ਅਭਿਆਸੀਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ, ਸੇਵਾ, ਸੰਜਮ ਅਤੇ ਅਰਦਾਸ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੰਨੇ ਗਏ ਹਨ। ਨਾਮ ਜਪ ਹੈ, ਸਿਮਰਣ ਹੈ, ਲਿਵ ਹੈ, ਆਤਮ ਦਰਸ਼ਨ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਪੈਂਡਾ ਅਭਿਲਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਅਰੰਭ ਹੋ ਕੇ, ਜਪੁ-ਜਾਪ-ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਪੈਂਡਾ ਤਹਿ ਕਰਦਾ ਮਿਲਾਪ ਤੇ ਸਮਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਰੂਹਾਨੀ ਅਮਲ ਹੈ, ਆਤਮਿਕ ਅਹਿਸਾਸ ਹੈ, ਵਿਸਮਾਦੀ ਅਨੁਭਵ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਹੈ। ਸਤਿਨਾਮੁ ਅਲੱਖ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਲਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ -

ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨ ਵਰਤਦਾ ਰਵਿਆ ਸਭ ਠਾਂਈ ॥

ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਤੇ ਪਾਈਐ ਹਿਰਦੈ ਦੇਇ ਦਿਖਾਈ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੪੨

ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਮਨ ਦਾ ਟਿਕਾਉ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਖਿੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਮਨ ਨਾਮ-ਅਭਿਆਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜੁੜਦਾ। ਏਸੇ ਲਈ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਅਨੰਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਯਾਦ ਰਖੀਏ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਸਰਬ ਸਮਰੱਥ ਅਤੇ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਪਾਠ ਕਰੀਏ, ਨਾਮ-ਜਪੁ ਸਿਮਰਨ ਕਰੀਏ। ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਲਿਖਦੇ ਹਨ - ਪਾਠ ਕੀਰਤਨ, ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ, ਹਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਸਮਝਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਹਾਂ। 'ਕੋਟਿ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਕੋ ਠਾਕੁਰੁ ਸੁਆਮੀ' ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਹਾਂ.....ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ, ਮੈਨੂੰ ਹਜ਼ੂਰੀ ਦਾ ਪਾਠ, ਹਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਅਰਦਾਸ, ਹਜ਼ੂਰੀ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦਾਨ ਕਰੋ।

ਸਿਮਰਨ ਵਿਧੀ - ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੈ - ਪਿਆਰ ਨਾਲ, ਸਹਜ ਵਿਚ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਰਸਨਾ ਨਾਲ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕਰਨਾ, ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਧੁਨੀ ਨੂੰ ਸੁਣਨਾ, ਮਨ ਨੂੰ ਇਸ ਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਟਿਕਾ ਕੇ ਇਕਾਗਰ ਰਖਣਾ ਤੇ ਧੀਰਜ ਰਖਣਾ, ਇਹ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਸਰਲ ਤੇ ਸੌਖਾ ਢੰਗ ਹੈ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼, ਨਾਮ-ਅਭਿਆਸੀ ਇਸ ਜੁਗਤਿ ਨਾਲ ਹੀ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ ਨਾਮ-ਅਭਿਆਸ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪਉੜੀ ਐਸੀ ਹੀ ਹੈ। ਸਿਮਰਨ ਦੀ, ਜਪ ਦੀ, ਧਿਆਨ ਟਿਕਾਣ ਦੀ ਇਹ ਕਿਰਿਆ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ। ਐਸੀ ਹੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਸੇਧ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ -

ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਬਿਭਾਸ ਪੜਤਾਲ ਮਹਲਾ ੪

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਜਪਿ ਮਨ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨ ॥

ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਪਾਵਹਿ ਮਾਨ ॥

ਜਿਨਿ ਜਪਿਆ ਤੇ ਪਾਰਿ ਪਰਾਨ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਸੁਨਿ ਮਨ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਕਰਿ ਧਿਆਨੁ ॥

ਸੁਨਿ ਮਨ ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਅਠਸਠਿ ਮਜਾਨੁ ॥

ਸੁਨਿ ਮਨ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਾਵਹਿ ਮਾਨੁ ॥ ੧ ॥

ਜਪਿ ਮਨ ਪਰਮੇਸੁਰੁ ਪਰਧਾਨੁ ॥

ਖਿਨ ਖੋਵੈ ਪਾਪ ਕੋਟਾਨੁ ॥

ਮਿਲੁ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਭਗਵਾਨੁ ॥ ੨ ॥ ੧ ॥ ੨ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੩੭

ਅਰਥਾਤ - ਹੇ ਮੇਰੇ ਮਨ! ਹਰ ਵੇਲੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਿਆ ਕਰ, (ਇਹੀ ਹੈ ਅਸਲ) ਖਜ਼ਾਨਾ। ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੀ ਬਰਕਤ ਨਾਲ ਤੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਆਦਰ ਹਾਸਲ ਕਰੇਗਾ। ਜਿਸ ਨੇ ਨਾਮ ਜਪਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਸਭ (ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ) ਪਾਰ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਹਨ॥1॥ ਰਹਾਉ॥ ਹੇ ਮੇਰੇ ਮਨ! ਧਿਆਨ ਜੋੜ ਕੇ ਜਪਿਆ ਨਾਮ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ ਕਰ। ਹੇ ਮਨ! ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ 'ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਸੁਣਿਆ ਕਰ।' ਇਹੀ ਹੈ ਅਠਸਠ ਤੀਰਥਾ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ। ਹੇ ਮਨ! ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਪੈ ਕੇ, ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਿਆ ਤੇ ਸੁਣਿਆ ਕਰ। ਇਸ ਨਾਲ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਇੱਜਤ ਖੱਟੇਗਾ। ਹੇ ਮਨ! ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਿਆ ਕਰ, ਓਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੀ ਬਰਕਤ ਨਾਲ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਇਕ ਖਿਨ ਵਿਚ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੇ ਨਾਨਕ! ਸਦਾ ਹਰੀ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜੁੜਿਆ ਕਰ।

ਸਪੱਸਟ ਹੈ ਕਿ ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਜਪਣਾ, ਸੁਣਨਾਂ ਨਾਲ ਸੁਣਨਾ ਅਤੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਉਣਾ, ਇਹੋ ਹੀ ਨਾਮ-ਜਪ-ਸਿਮਰਣ ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਹੈ -

ਸੁਵਣੀ ਸੁਣੀਐ ਰਸਨਾ ਗਾਈਐ ਹਿਰਦੈ ਧਿਆਈਐ ਸੋਈ ॥

ਕਰਣ ਕਾਰਣ ਸਮਰਥ ਸੁਆਮੀ ਜਾ ਤੇ ਬ੍ਰਿਥਾ ਨ ਕੋਈ ॥ ੩ ॥

ਵਡੈ ਭਾਗਿ ਰਤਨ ਜਨਮੁ ਪਾਇਆ ਕਰਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਿਰਪਾਲਾ ॥

ਸਾਧਸੰਗਿ ਨਾਨਕੁ ਗੁਣ ਗਾਵੈ ਸਿਮਰੈ ਸਦਾ ਗੋਪਾਲਾ ॥

ਅੰਗ - ੬੧੧

ਜੋ ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹੈ, ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਮਈ ਨਾਮ ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸ ਤੋਂ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ -

ਰਸਨਾ ਉਚਰੰਤਿ ਨਾਮੰ ਸੁਵਣੰ ਸੁਨੰਤਿ ਸਬਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤਹ ॥

ਨਾਨਕ ਤਿਨ ਸਦ ਬਲਿਹਾਰੰ ਜਿਨਾ ਧਿਆਨੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮਣਹ ॥

ਅੰਗ - ੨੦੯

ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਪ ਨੂੰ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਸੁਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਮਰ ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

ਰਸਨਾ ਨਾਮੁ ਕਰਨ ਸੁਣਿ ਜੀਵੇ ॥

ਪ੍ਰਭੁ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਅਮਰ ਥਿਰੁ ਥੀਵੇ ॥ ਅੰਗ - ੧੧੩੭

ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਤਨ ਮਨ ਦੋਵੇਂ ਨਿਰਮਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪੂਰਨ ਅਰੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ -

ਰਸਨਾ ਸਚਾ ਸਿਮਰੀਐ ਮਨੁ ਤਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਹੋਇ ॥

ਅੰਗ - ੪੯

ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਗੁਣ-ਗਾਇਨ ਕਰਨ ਨਾਲ, ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਸੁਣਨ ਨਾਲ ਅੰਤਰ ਆਤਮਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਹਿਜ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਦੁਖਾਂ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

ਰਸਨਾ ਗੁਣ ਗੋਪਾਲ ਨਿਧਿ ਗਾਇਣ ॥

ਸਾਂਤਿ ਸਹਜੁ ਰਹਸੁ ਮਨਿ ਉਪਜਿਓ ਸਗਲੇ ਦੁਖ ਪਲਾਇਣ ॥

ਅੰਗ - ੭੧੩

ਅਗਲੇ ਪੜ੍ਹਾਅ ਵਿਚ ਇਹ ਸਿਮਰਨ ਜੀਵਨ-ਲਕਸ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਹਰ ਪਲ ਪ੍ਰਭ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ, ਸੁਣਨ, ਲਿਖਣ, ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਬਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

'ਇਵ ਭਣੁ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਮੁਰਾਰੀ।'

ਰਸਨਾ ਉਚਰੈ ਹਰਿ ਸੁਣੈ ਸੁਣੈ ਸੋ ਉਧਰੈ ਮਿਤਾ ॥

ਹਰਿ ਜਸੁ ਲਿਖਹਿ ਲਾਇ ਭਾਵਨੀ ਸੇ ਹਸਤ ਪਵਿਤਾ ॥

ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ ਮਜਨਾ ਸਭਿ ਪੁੰਨ ਤਿਨਿ ਕਿਤਾ ॥

ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਤੇ ਉਧਰੇ ਬਿਖਿਆ ਗੜੁ ਜਿਤਾ ॥

ਨਾਨਕ ਲੜਿ ਲਾਇ ਉਧਾਰਿਅਨੁ ਦਯੁ ਸੇਵਿ ਅਮਿਤਾ ॥

ਅੰਗ - ੩੨੨

ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਕਿਵੇਂ ਸਿਮਰੀਏ? ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਬੜੇ ਸੁਖੈਨ ਵੰਗ ਨਾਲ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ, ਤਰੀਕਾ ਦਸਦੇ ਹਨ -

ਹਰਿ ਪੜੁ ਹਰਿ ਲਿਖੁ ਹਰਿ ਜਪਿ ਹਰਿ ਗਾਉ

ਹਰਿ ਭਉਜਲੁ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰੀ ॥

ਮਨਿ ਬਚਨਿ ਰਿਦੈ ਧਿਆਇ

ਹਰਿ ਹੋਇ ਸੰਤੁਸਟੁ ਇਵ ਭਣੁ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਮੁਰਾਰੀ ॥ ੧ ॥

ਮਨਿ ਜਪੀਐ ਹਰਿ ਜਗਦੀਸ ॥

ਮਿਲਿ ਸੰਗਤਿ ਸਾਧੂ ਮੀਤ ॥

ਸਦਾ ਅਨੰਦੁ ਹੋਵੈ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਕਰਿ ਬਨਵਾਰੀ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਹਰਿ ਹਰਿ ਕਰੀ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਤਬ ਭਇਓ ਮਨਿ ਉਦਮੁ

ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਜਪਿਓ ਗਤਿ ਭਈ ਹਮਾਰੀ ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ

ਕੀ ਪਤਿ ਰਾਖੁ ਮੇਰੇ ਸੁਆਮੀ

ਹਰਿ ਆਇ ਪਰਿਓ ਹੈ ਸਰਣਿ ਤੁਮਾਰੀ ॥ ੨ ॥ ੩ ॥ ੯ ॥

ਅੰਗ- ੬੬੯

ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਗਾਵੀਐ ਸੁਣੀਐ ਮਨਿ ਰਖੀਐ ਭਾਉ ॥

ਦੁਖੁ ਪਰਹਰਿ ਸੁਖੁ ਘਰਿ ਲੈ ਜਾਇ ॥

ਅੰਗ - ੨

ਮਨ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਭਾਵਨਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਨਾਮ ਉਚਰਣ ਤੇ ਸਰਵਣ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਦੁਖ ਕਲੇਸ਼ ਮਿਟ ਜਾਂਦੇ

ਹਨ ਅਤੇ ਹਿਰਦੇ ਰੂਪੀ ਘਰ ਵਿਚ ਸੁਖ ਸਹਿਜ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

'ਸੁਣਿਐ' ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਪਉੜੀਆਂ (8-11) ਵਿਚ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਨ ਦੇ ਕਰਾਮਾਤੀ ਫਲ ਦਸੇ ਹਨ। ਪਉੜੀ 22 ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਜੀਭਾਂ ਨਾਲ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਜਗਿਆਸਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤਾਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਰੂਪ ਹੀ ਹੋ ਜਾਈਏ -

ਇਕ ਦੂ ਜੀਭੋ ਲਖ ਹੋਹਿ ਲਖ ਹੋਵਹਿ ਲਖ ਵੀਸ ॥

ਲਖੁ ਲਖੁ ਗੋੜਾ ਆਖੀਅਹਿ ਏਕੁ ਨਾਮੁ ਜਗਦੀਸ ॥

ਏਤੁ ਰਾਹਿ ਪਤਿ ਪਵੜੀਆ ਚੜੀਐ ਹੋਇ ਇਕੀਸ ॥

ਅੰਗ- ੭

ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਵੀ ਐਸੀ ਯਾਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ - ਲਾਖ ਜਿਹਵਾ ਦੇਹੁ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਮੁਖੁ ਹਰਿ ਆਰਾਧੇ ਮੇਰਾ ਰਾਮ ॥ਕੋਟਿ ਕਰਨ ਦੀਜਹਿ.....ਕਰੋੜਿ ਹਸਤ ਤੇਰੀ ਟਹਲ ਕਮਾਵਹਿ.... ॥ ਤਾਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ, ਨੇੜਾਂ ਨੂੰ ਤੇਰੇ ਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ।

ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸੁਆਮੀ

ਨੇੜੁ ਦੇਖਹਿ ਦਰਸੁ ਤੇਰਾ ਰਾਮ ॥

ਲਾਖ ਜਿਹਵਾ ਦੇਹੁ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ

ਮੁਖੁ ਹਰਿ ਆਰਾਧੇ ਮੇਰਾ ਰਾਮ ॥

ਅੰਗ - ੭੮੦

ਜਿਹਵਾ ਨਾਲ ਸਿਮਰਿਆ, ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਸਰਵਣ ਕੀਤਾ ਪਰਮਾਤਮ-ਨਾਮ ਸਹਿਜੇ-ਸਹਿਜੇ ਜਿਹਵਾ ਤੋਂ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਆ ਵਸਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਿਮਰਨ ਸਵਾਸਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਸਵਾਸ ਸਹਿਜ ਵਿਚ, ਸੁਤੇ ਸਿਧ, ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਆਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਸਿਮਰਨ ਸਵਾਸਾਂ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਕਰਕੇ ਸੁਤੇ ਸਿਧ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਅਭਿਆਸੀ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ, ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਵਿਚ, ਰੋਮ-ਰੋਮ ਵਿਚੋਂ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਵਿਸਮਾਦੀ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਬਖਾਨ ਕਰਨਾ ਕਠਨ ਹੈ। ਸੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ, ਪ੍ਰਭੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਇਹ ਦਾਤ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ -

ਬਿਨੁ ਜਿਹਵਾ ਜੋ ਜਪੈ ਹਿਆਇ ॥

ਕੋਈ ਜਾਣੈ ਕੈਸਾ ਨਾਉ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੫੬

ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਾਚੇ ਕਾ ਭਉ ਪਾਵੈ ॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਬਾਣੀ ਅਘੜੁ ਘੜਾਵੈ ॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਿਰਮਲੁ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਵੈ ॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਵਿਤੁ ਪਰਮ ਪਦੁ ਪਾਵੈ ॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਰੋਮਿ ਰੋਮਿ ਹਰਿ ਧਿਆਵੈ ॥

ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਾਚਿ ਸਮਾਵੈ ॥

ਅੰਗ - ੯੪੧

ਸਵਾਸ-ਸਵਾਸ ਸਿਮਰਨ, ਰੋਮ-ਰੋਮ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਕੀਤੇ ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

'ਚਲਦਾ.....!'

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ, ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਤੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ,
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਕੁ. ਮਿਲਨ।

ਸਤਿਨਾਮੁ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ,
ਪੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ
ਮਹਾਰਾਜ!

ਛੰਡਉਤਿ ਬੰਦਨ ਅਨਿਕ
ਬਾਰ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਾਥ।
ਭੋਲਨ ਤੇ ਰਾਖਹੁ ਪੁਰੂ
ਨਾਨਕ ਦੇ ਕਰਿ ਹਥ।

ਅੰਗ - ੨੫੬

ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਪ੍ਰਭ
ਆਇਆ ਪਰਿਆ ਤਉ
ਸਰਨਾਇ।

ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬੇਨਤੀ ਅਪਨੀ
ਭਗਤੀ ਲਾਇ। ਅੰਗ- ੨੫੬
ਧਾਰਨਾ - ਆਪ ਮੁਕਤ ਮੋਹੇ ਤਾਰੇ
ਜੀ,

ਐਸੇ ਗੁਰ ਕੇ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਈਐ।
ਨਾਰਾਇਨ ਨਰਪਤਿ ਨਮਸਕਾਰੈ ॥
ਐਸੇ ਗੁਰ ਕਉ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਈਐ
ਆਪਿ ਮੁਕਤੁ ਮੋਹਿ ਤਾਰੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਕਵਨ ਕਵਨ ਕਵਨ ਗੁਨ ਕਹੀਐ ਅੰਤੁ ਨਹੀ ਕਛੁ ਪਾਰੈ ॥
ਲਾਖ ਲਾਖ ਲਾਖ ਕਈ ਕੇਰੇ ਕੇ ਹੈ ਐਸੇ ਬੀਚਾਰੈ ॥ ੧ ॥
ਬਿਸਮ ਬਿਸਮ ਬਿਸਮ ਹੀ ਭਈ ਹੈ ਲਾਲ ਗੁਲਾਲ ਰੰਗਾਰੈ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸੰਤਨ ਰਸੁ ਆਈ ਹੈ
ਜਿਉ ਚਾਖਿ ਗੁੰਗਾ ਮੁਸਕਾਰੈ ॥ ੨ ॥ ੧ ॥ ੨੦ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੦੨

ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਖੁ ਅਗੰਮੁ ਹੈ ਨਿਰਵੈਰੁ ਨਿਰਾਲਾ।
ਜਾਣਹੁ ਧਰਤੀ ਧਰਮ ਕੀ ਸਚੀ ਧਰਮਸਾਲਾ।
ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੁ ਲੁਣੈ ਫਲ ਕਰਮ ਸਮਾਲਾ।
ਜਿਉ ਕਰਿ ਨਿਰਮਲੁ ਆਰਸੀ ਜਗੁ ਵੇਖਣਿ ਵਾਲਾ।
ਜੇਹਾ ਮੁਹੁ ਕਰਿ ਭਾਲੀਐ ਤੇਹੇ ਵੇਖਾਲਾ।
ਸੇਵਕ ਦਰਗਹ ਸੁਰਖਰੂ ਵੇਮੁਖੁ ਮੁਹ ਕਾਲਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੩੪/੧

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਗੱਜ ਕੇ ਬੋਲਣਾ ਸਤਿਨਾਮੁ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਚਿੱਤ
ਬਿਰਤੀਆਂ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਨੇਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਸਰੂਪ ਦਾ ਪਿਆਨ
ਕਰੋ। ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਣੀ ਸਰਵਣ ਕਰੋ। ਖੁੱਧੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰੋ,
ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਧਾਰਨ ਕਰੋ। ਜਦੋਂ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਬਾਣੀ ਧਾਰਨ
ਕਰਾਂਗੇ। ਤਾਂ ਜਿਸ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਸਤਿਸੰਗ 'ਚ ਆਏ
ਹਾਂ। ਉਹ ਉਤਮ ਪਦਾਰਥ ਸਾਡੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਵਸ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਥੇ ਤੱਕ
ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੇਵਲ ਇਕੋ ਸਤਿਸੰਗ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਸੁਣ
ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਦਮੀ ਦਾ

ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਰਭਵਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। 'ਇੱਕ ਅਭੁੱਲ ਯਾਦ'

ਉਧਾਰ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਅਤਿਕਥਨੀ ਬਾਤ ਨਹੀਂ
ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਹੈ ਨਿਰਣਾ ਕਿ ਸਤਿਸੰਗ ਕਹਿੰਦੇ ਕੀਹਨੂੰ ਨੇ? ਗੁਰੂ
ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ ਟੀਚਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉੱਚਾ ਰੱਖ ਦਿਤਾ। ਜਿਸਨੂੰ
ਅਸੀਂ ਸਤਿਸੰਗਤ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਹੈ ਸਤਿ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ
ਹੋਏ ਪੁਰਸ਼। ਅਸਤਿ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ
ਹੋਏ ਨਹੀਂ, ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਸਤਿ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ
ਪੁਰਸ਼ ਨੇ, ਉਹ ਪੁਰਸ਼ ਜਦੋਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ, ਉਹਨੂੰ ਸਤਿਸੰਗਤ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ

ਸਤਸੰਗਤਿ ਕੌਸੀ ਜਾਣੀਐ ॥ ਜਿਥੇ ਏਕੋ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੀਐ ॥

ਅੰਗ - ੨੨

ਉਥੇ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਫੇਰ? ਉਥੇ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੁੰਦੀ
ਹੈ। ਇਧਰਲੀਆਂ ਉਧਰਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨਹੀਂ। ਇਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ
ਕਿ ਜੀਵ-ਆਤਮਾ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਜੋ ਵਿਛੁੜ ਚੁੱਕਿਆ
ਅਸਥਾਨ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਸਤਿਸੰਗ ਨੇਟ ਕਰ
ਲਓ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਉਧਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ
ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਹੀਂ, ਯਥਾਰਥ ਬਾਤ ਹੈ। ਉਹਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਚੱਲੀ
ਚੱਲੋ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਸਭ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਹਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ
ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਟੀਚਾ ਬਣਾ ਲਓ ਕਿ ਸਤਿਸੰਗ 'ਚ ਆਭ ਬਚਨ ਕਰੋ ਸੀ।
ਇਥੇ ਮੈਂ ਕਦੋਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਇਥੇ ਆ
ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਦੁਰਲੱਭ ਚੀਜ਼ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ
ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਏ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੁਰਲੱਭ ਕਿਹਾ ਹੈ - 'ਹਰਿ
ਕੀਰਤਿ' ਜਿਥੇ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ -

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ

ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ ॥

ਅੰਗ- ੬੪੨

ਮਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਮਸਤਕ 'ਚ ਲੇਖ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਓਨੀਂ
ਦੇਰ ਤਕ ਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆ ਕੇ

ਵੀ ਬਹਿਰਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੰਨ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਲੇਕਿਨ ਬੋਲਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਕੰਨ ਅੰਦਰ ਨੇ ਉਹ ਐਨੇ ਸਖਤ ਨੇ, ਅੰਦਰ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿੰਦੇ। ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਉਹ ਖੋਲ੍ਹੇ ਨਾ ਜਾਣ, ਉਹਨੂੰ ਦਿੱਬਯ ਕੰਨ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਦਿਬਯ ਨੇਤਰ ਨੇ, ਦਿਬਯ ਰਸਨਾ ਹੈ, ਦਿੱਬਯ ਨਾਸਕਾ ਹੈ, ਦਿੱਬਯ ਸਪਰਸ਼ ਹੈ; ਪੰਜੇ ਹੀ ਇੰਦਰੇ ਐਸੇ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਤਜਰਬਾ ਅੱਜ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਨਾ ਕਦੇ ਸਾਨੂੰ ਫਿਕਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵੀ ਦਿੱਬਯ ਨੈਣ ਕਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਸਕਦੇ ਨੇ? ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਦਿੱਬਯ ਕੰਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਨੇ? ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਉਹ ਦਿੱਬਯ

ਬਲੌਂਗੀ ਵਿਖੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਐਤਵਾਰ ਦੌਰਾਨ ਕੀਰਤਨ ਭਗਤੀ ਵਿੱਚ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਰਸਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਜੇ ਹਰ ਵਕਤ ਰਸ ਨਾਲ ਭਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਉਹ ਦਿੱਬਯ ਸਪਰਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦੀਆਂ ਝੁਣ-ਝੁਣੀਆਂ (vibration) ਹਰ ਵਕਤ ਖੇਤਾ ਹੀ ਖੇਤਾ ਸਰੀਰ ਦੇ, ਜਿਹਨੂੰ ਕ੍ਰਿਤ-ਕ੍ਰਿਤ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਅਵਸਥਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਕੀ ਉਹ ਦਿੱਬਯ ਨਾਸਕਾ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਸਪਰੇਅ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਕੋਈ perfume ਨਾ ਫਿੜਕੀ ਜਾਵੇ, ਕੋਈ ਸੁਗੰਧੀ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਨਾ ਹੋਵੇ ਲੇਕਿਨ ਫੇਰ ਵੀ ਧੀਮੀ-ਧੀਮੀ ਸੁਗੰਧੀ ਮੁੱਕੇ ਹੀ ਨਾ। ਇਹ ਕੋਈ ਐਸੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿ ਕਲਪਤ ਬਾਤਾਂ ਨੇ। ਇਹ ਪ੍ਰਤੱਖ ਬਾਤਾਂ ਉਸ ਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ 'ਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਗੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਜਪਦੇ-ਜਪਦੇ ਇਕ ਐਸੀ ਅਵਸਥਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਪੰਜੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਇਹੀ ਜਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕੀ ਹੈ? ਨੇਤਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਮੈਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵੀ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਬੇਫਾਨੇ ਵੀ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਚੰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਖ ਕੇ ਚੰਗਾ ਫੁਰਨਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਮਾੜੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਮਾੜਾ

ਨਗਰ ਸੁੰਕ (ਨੇੜੇ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ) ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਹਾਜਰੀ ਭਰਦੇ ਹੋਏ।

ਫੁਰਨਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅੱਖਾਂ ਦੇਖਣ ਵਾਸਤੇ ਮਾੜਾ ਚੰਗਾ ਹੀ ਦੇਖਦੀਆਂ ਨੇ, ਇਹ ਦਿੱਬਯ ਨੈਣ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਹ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਨੈਣ ਨੇ। ਇਹ ਦਿੱਬਯ ਮਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਖਬਰ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਇਹ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਜੜ੍ਹ ਮਨ ਨੂੰ ਖਬਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਆਹ ਬੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੁਰਿਆ। ਉਹ ਫੇਰ ਸੰਕਲਪ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬੁੱਧੀ ਜੈਸਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਫੇਰ ਉਹ ਅੰਦਰੋਂ ਫੁਰਨਾ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਉਠਾਲਦਾ ਹੈ। ਦਿੱਬਯ ਰਸ ਨਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ। ਸਾਡੀ ਰਸਨਾ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਬਾਹਰਲੇ ਰਸਾਂ 'ਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਰਸਾਂ ਤੇ ਕਸਾਂ ਦੇ ਵਿਚ। ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸਾਨੂੰ। ਦਿੱਬਯ ਕਰਨ ਨਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਸੁਣੇ ਜਿਹੜੇ ਅੰਦਰਲੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਮੁਗਧ ਹੋ ਜਾਣ, ਮਸਤ ਹੋ ਜਾਣ। ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਐਸਾ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਅਨਹਤ ਬਾਣੀ
ਬਾਨੁ ਨਿਰਾਲਾ ॥
ਤਾ ਕੀ ਧੁਨਿ ਮੇਰੇ ਗੋਪਾਲਾ ॥
ਅੰਗ- ੧੮੬

ਉਹ ਐਸੀ ਧੁਨੀ ਹੈ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵੀ ਮਸਤ ਹੋਇਆ-ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਸ ਧੁਨ 'ਚ। ਸਮਾਧੀ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ। ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਸੁਣਦੀ ਕਿਸੇ-ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹੈ। ਵਿਰਲੇ-ਵਿਰਲੇ ਨੂੰ। ਪੰਜ ਸ਼ਬਦ ਜਿਹੜੇ ਸੁਣਦੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਧੁਨ। ਸਾਜ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਵਜਦੇ ਨੇ? ਪੰਜਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ ਇਕ-ਇਕ ਸਾਜ ਵਜਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਸਾਜ ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸਮਝਿਓ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੌਂਕ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੌਂਕ ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ 10,000 ਬੰਦਾ ਲੈ ਆਓ, ਸ਼ਾਇਦ ਇਕ ਬੰਦਾ ਲੱਭ ਜਾਵੇ ਇਸ ਸ਼ੌਂਕ ਵਾਲਾ ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ੌਂਕ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਬਾਹਰਲੇ ਪਾਸੇ ਬਿਰਤੀ ਹੈ ਸਭ ਦੀ ਅੰਦਰ ਬਿਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੈ। ਉਹਨੂੰ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ, ਤਰਸਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਰਾਹ ਲੱਭ ਜਾਵੇ। ਕਦੇ ਕਿਤੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਕਿਤੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਗਿਆਸੂ ਹੈ, ਖੋਜ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਇਕ ਥਾਂ ਠਹਿਰਦਾ ਨਹੀਂ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹਦੀ ਤਸੱਲੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਚਰਨ ਸ਼ਰਨ ਦੇ ਵਿਚ, ਭੱਟ ਆਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਬਚਨ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਟੋਲੁਣ ਲੱਗ ਗਏ -

ਰਹਿਓ ਸੰਤ ਹਉ ਟੋਲਿ ਸਾਧ ਬਹੁਤੇਰੇ ਡਿਠੇ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੯੫

ਬੜੇ ਦੇਖੇ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਦੇਖੇ। ਲੇਕਿਨ ਐਸਾ ਨਾ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਜਿਹਨੂੰ ਅਸੀਂ ਟੋਲੁਦੇ ਫਿਰਦੇ ਸੀ। ਅੱਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆ ਕੇ, ਆਪ ਦੇ

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸੈਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਭੋਗ ਸਮੇਂ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਸਰਵਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਸਾਹਿਬਾਨ

ਹਜ਼ੂਰ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਉਹ ਸਾਧ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਜਿਹਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਸਾਨੂੰ ਸੀ। ਟੋਲੁਣ ਤੋਂ ਤਾਂ ਹਟੇ ਨਹੀਂ। ਟੋਲੁਦੇ ਫਿਰੀ ਗਏ ਨੇ ਕਿ ਕਿਤੇ ਤਾਂ ਲੱਭ ਹੀ ਜਾਏਗਾ। ਫਿਰਦੇ-ਫਿਰਦੇ ਦੇਖੀ ਚੱਲੇ। ਪਾਰਸ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਟੋਲੁਦੇ ਨੇ, ਸਾਰੀ-ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਪੱਥਰ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ। ਕਿੰਨੇ ਜਫਰ ਜਾਲਦੇ ਨੇ, ਕਦੇ ਕੋਈ ਉਪਾਉ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਕਦੇ ਕੋਈ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਇਕੱਲੇ-ਇਕੱਲੇ ਪੱਥਰ ਦੇ ਨਾਲ ਛੁਹਾਉਂਦੇ ਨੇ ਲੋਹਾ, ਫੇਰ ਦੇਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਹੋ ਗਿਆ ਸੋਨਾ, ਹੋ ਗਿਆ ਸੋਨਾ। ਪਰ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਲੱਭ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ। ਨਾਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ 'ਚ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖਿਆਲੀ ਪੱਥਰ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿਚ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੋਜ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ, ਜਿਹੜੇ ਖੋਜ ਕਰਦੇ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਪਾਰਸ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪਾਰਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਨਾ ਆਉਂਦਾ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨਾ ਕਰਦੇ ਜੇ ਨਾ ਪਾਰਸ ਹੁੰਦਾ। ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਜੇ ਸ਼ੌਂਕ ਹੈ ਵਿਰਲੇ-ਵਿਰਲੇ

ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਗਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਰਸਤਾ ਲੱਭ ਜਾਵੇ ਜਿਹਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਕਲਿਆਣ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਹੋਗੀਆਂ। ਅਨਹਦ ਸਬਦ ਵੀ ਹੋਗੇ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਕੰਨਾਂ ਦੀ ਘੁੰ-ਘੁੰ ਨੂੰ ਅਨਹਦ ਸਬਦ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਨਹੀਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਬਾਕਾਇਦਾ ਸਾਜ਼ ਨੇ। ਸੁਣਦੇ ਨੇ ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਸ਼ੌਂਕ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਦੇ ਨੇ। ਉਹਦੀ ਮਸਤੀ 'ਚ ਬੈਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਬੜੀ-ਬੜੀ ਦੇਰ ਤੱਕ। ਲੇਕਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਉਤੇ ਇਕ ਸਬਦ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ-ਕਿਸੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਉਹਦੀ ਇਕ ਤਰਬ ਜੇ ਸੁਣ ਜਾਵੇ, ਆਦਮੀ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਤੱਕ ਜਾ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਉਸਨੂੰ, ਉਹ ਐਸੀ ਦਿੱਬਯ ਪੁਨ ਹੈ, ਉਹ ਸਹਿ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਇਸ ਸਰੀਰ ਤੋਂ। ਐਸਾ ਹੀ ਦਿੱਬਯ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਦਿੱਬਯ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਸਰੀਰ 'ਚ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਹਿਣਾ ਐਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਝੁਣਝੁਣੀ, ਉਸ ਦੀ ਸਪਰਸ਼ ਹੈ ਉਹ ਸਹਿ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਲੇਕਿਨ ਉਹਦਾ ਅਨੰਦ ਕਿੰਨਾ ਹੈ, ਇਕ ਵਾਰੀ ਫੁਹ ਜਾਵੇ, ਸਾਲਾਂ ਬੱਧੀ ਕੀ,

ਗਰਦਆਰਾ ਨਾਨਕਪੁਰੀ ਟਾਂਡਾ (ਯੂ.ਪੀ.) ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਦੋਂ ਸਮੇਤ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦਾ।

ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ, ਬੀਬੀ ਜੀ (ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਾਤਾ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ) ਦੇ ਪਿੰਡ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਾਬਾ ਦਾਦਾ ਲਗਦਾ ਸੀ ਉਹ, ਬਾਬਾ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ। 90 ਸਾਲ ਦਾ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਸ ਤੋਂ ਗੱਲ ਪੁੱਛੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਬਾਪੂ ਜੀ! ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸੋ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਬਾਪੂ ਜੀ ਦੇ ਕੋਲ ਗਏ ਸੀ, ਉਹ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਕ ਪੁਸਤਕ 'ਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤੁਹਾਡੇ ਉਤੇ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਬੜਾ ਅਸਰ ਹੋਇਆ।

ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਗੱਲ ਸੁਣਦੇ ਸਾਰ ਰੋਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਬੋਲਿਆ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮੈਂ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦਾ ਮਸਕਰਾ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਰ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਮਸਕਰੀ ਕਰਨੀ, ਕਹਿੰਦਾ, ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਨਾਮ ਜਪ ਰਹੇ ਸੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਇਹ ਬੈਠੇ ਸੀਗੇ ਚੁੱਪ ਕਰੇ ਹੋਏ। ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਫੁਰੀ, ਮੈਂ ਗੱਭੇ ਦੀ ਲਾਸ ਲਾਹ ਕੇ ਲੈ ਆਇਆ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਗੰਢਾਂ ਦੇ ਲਈਆਂ, ਮੈਂ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਕਰਨ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਉੱਥੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਖੂਹ 'ਚੋਂ ਪਾਣੀ ਕੱਢੀਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਗੰਢ ਖਿੱਚਣੀ, ਅਗਾਂਹਾਂ ਲੈ ਜਾਣੀ। ਨਾਲ ਹੂੰ-ਹੂੰ ਕਰਨ ਲਗ ਜਾਣਾ। ਕਹਿੰਦਾ, ਤੁਹਾਡੇ ਬਾਪੂ ਜੀ ਨੇ ਨੇਤਰ ਖੋਲ੍ਹੇ, ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਮੇਰੇ ਵਿਚੀਂ ਲੰਘ ਗਿਆ, ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਮੈਂ ਗਿਰ ਗਿਆ, ਮੈਂ ਮੱਥਾ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਧਰਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ। ਤੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਿਜੋਲਾ ਫਾਰਮ (ਯੂ.ਪੀ.) ਵਿਖੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਮਨੋਹਰ ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਹੀਰਾ ਸਿਆਂ! ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਰਸ ਜਿਹਾ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਅਨੰਦ ਦਿਤਾ ਹੈ ਇਹ ਅੱਜ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ, ਇਹ ਨਾ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਲੈ ਲਈਂ, ਹੋਰ ਚਾਹੇ ਕੁਛ ਕਰ ਲੈ। ਮੈਂ ਬੜੀ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਮੇਰੀ ਗਲਤੀ ਰਾਸ ਆ ਗਈ। ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਮਿਲ ਗਈ, ਜਿਹਦਾ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਐਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਫੇਰ ਰੋਣ ਲੱਗ ਗਿਆ।

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਬਾਪੂ ਜੀ! ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸੋ ਕਿ ਉਹਦਾ ਅਸਰ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਉਹ ਤਾਂ ਹੁਣ ਵੀ ਹੈ। ਅਜੇ ਵੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ, ਆਪੇ ਹੀ ਨਾਮ ਦੀ ਧੁਨ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਚੱਲ ਪਈ।

ਸੋ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਨਾ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਤਾਬਾਂ 'ਚ ਲਿਖ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਵਿਸਾਖੀ ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ ਗੁ. ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਜੱਥੇ ਮਨੋਹਰ ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਉਧਾਰ ਵਾਸਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਪਿਆਲਾ, ਨਾਮ ਦਾ ਲਬਾਲਬ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਪਿਆਲਾ ਲੈ ਕੇ ਆਏ। ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ 'ਚ ਆਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਵੀ ਆਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦ ਵੀ ਆਈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਅਮੁੱਕ ਹੈ, ਉਹ ਮੁੱਕਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਉਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਿਆਲੇ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਯਾਚਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਸਸਤੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਚ ਪਏ ਹੋਏ ਨੇ। ਉਹ ਬਾਤ ਆ ਨਹੀਂ ਰਹੀ, ਜਿਹੜੀ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਦੱਸਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਦੱਸਣੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਤੇ ਸਮਝ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ। ਕਰਿਆ ਕੀ ਜਾਵੇ, ਅੱਖਰ ਲੰਗੜੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਵਾਸਤੇ, ਸਾਖੀਆਂ ਨਾਲ ਕੁਛ ਸਮਝ 'ਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਦੂਰ ਤੱਕ ਗਏ ਹੋਏ ਨੇ, ਏਧਰ ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜਗਿਆਸੂ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹੇ-ਥੋੜ੍ਹੇ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕੋ ਹੋਏ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਸ਼ਕ ਤੇ ਮੁਸ਼ਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਪਿਆਰ ਦੇ ਵਿਚ ਸੁਗੰਧੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਫੈਲ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ 'ਚ, ਗੁੱਝੇ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਰਦੇ। ਦੁਨੀਆਂਦਾਰੀ ਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਜਿਹੜੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਬੱਧੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੀ, ਉਹ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ, ਦੋ-ਦੋ ਦਿਨ ਤੁਰ ਕੇ ਫੇਰ ਉਥੇ ਜਾਣਾ, ਆਪਸ ਵਿਚ ਮਿਲਣਾ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨ ਕਰਨੇ, ਦਸ-ਦਸ ਦਿਨ, ਵੀਹ-ਵੀਹ ਦਿਨ ਇਕ ਦੂਜੇ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਠਹਿਰਨਾ, ਬੰਦਗੀ ਕਰਨੀ ਇਕੱਠਿਆਂ ਨੇ ਤੇ ਬਚਨ ਕਰਨੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਸੋ ਆਪ ਬਾਹਰ ਗਏ ਹੋਏ ਨੇ ਤੇ ਚਨਾਬ ਦਰਿਆ ਕੰਢੇ ਦੇ ਚੰਗੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਰਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਉੱਚੇ ਦਰਜੇ ਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਭਾਈ ਫਿਰਨਾ ਸੀ, ਭਾਈ ਜੋਧ ਸੀ। ਇਧਰਲੇ ਪਾਸੇ ਭਾਈ ਭਗੀਰਥ ਦਾ ਲੜਕਾ 22 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਹੈ, ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਵਾਨੀ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਲਗਨ ਲਗ ਗਈ। ਸੀਨੇ 'ਚ ਖਿੱਚ ਖਾ ਗਿਆ, ਹਰ ਵਕਤ ਮਸਤੀ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਦੀ ਮਸਤੀ 'ਚ, ਨੇਤਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਰਸ ਹੈ, ਚਾਲ ਦੇ ਵਿਚ ਮਧੁਰਤਾ ਹੈ। ਬੋਲ ਦੇ ਵਿਚ ਮਿਠਾਸ ਹੈ। ਦਰਸ਼ਨ ਐਸਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰੀ ਦੇਖ ਲਓ ਖਿੱਚ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਪ ਦੇ ਮਨ 'ਚ ਫੁਰਨਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਚੱਲੀਏ, ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੀਏ। ਉਹ ਵੀ

ਪੁੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਰੂਹਾਂ ਨੇ।

ਸੈਂ ਆਪ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਤੋਂ ਮਲਸੀਹਾਂ ਤੋਂ ਚਲਦੇ ਨੇ, ਰਸਤੇ 'ਚ ਰਾਤਾਂ ਕਟਦੇ-ਕਟਦੇ, ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦੇ। ਲੇਕਿਨ ਸੁਹਾਵਣਾ ਥਾਂ ਦੇਖਿਆ, ਉਥੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ 'ਚ ਇਕ ਇਹ ਵੀ ਬਾਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਥਾਂ ਖਿੱਚਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਥਾਂ ਚਰਨ ਵਤ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿ ਅਗਾਂਹਾਂ ਨਾ ਜਾਹ, ਤੂੰ ਇਥੇ ਹੀ ਬਹਿ ਜਾਹ।

ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ (ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ) ਦੱਸਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸਿਮਲੇ ਵਲ ਨੂੰ ਗਏ, ਪਹਾੜਾਂ 'ਤੇ, ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੀਗੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਦੁਨੀਆਂਦਾਰ, ਪਰ ਕਹਿੰਦੇ ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਲੰਘਣਾ, ਥਾਂ ਨੇ ਖਿੱਚ ਲੈਣਾ, ਅਸੀਂ ਉਥੇ ਹੀ ਬਹਿ ਜਾਣਾ, ਅਸੀਂ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਦੇਣਾ ਕਿ ਜਾਓ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਆਉਂਦੇ, ਆ ਜਾਇਓ, ਆਥਣੇ (ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ) ਲੈ ਜਾਇਓ ਸਾਨੂੰ ਏਥੇ' ਹੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਅਸੀਂ ਉਥੇ ਬੈਠ ਰਹਿਣਾ। ਜੇ ਵੀ ਬੰਦਗੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਥਾਂ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ। ਉਹਦਾ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇਕਾਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਮੈਂ ਇਥੇ ਬੈਠ ਜਾਵਾਂ ਤੇ ਲਿਵ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਜਾਵਾਂ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਾਧੂ ਸੰਤ ਥਾਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਐਸੇ ਥਾਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜਿਥੇ ਭਜਨ ਕਰਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਸ਼ਰ ਨਾ ਆਵੇ। ਸੁਥਰਾ ਰਖਦੇ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਥਾਂ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਸੈਂ ਜੰਗਲ ਆ ਗਿਆ, ਘੋਰ ਜੰਗਲ। ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਇਕ ਸੋਹਣਾ ਥਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਨੇੜੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਇਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਿਤਰੇ ਹੋਏ ਪਾਣੀ ਦਾ ਛੱਡ ਹੋ, ਕੋਲ ਕੁਦਰਤੀ ਫੁੱਲ ਉੱਘੇ ਹੋਏ ਨੇ ਤੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਦਰਖਤ ਨੇ। ਉਸ ਥਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਗਏ। ਦਿਨ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਇਧਰਲੇ ਪਾਸੇ ਉਸ ਰੱਖ ਦੇ ਜੋ ਮਾਲਕ ਸੀ, ਨੇੜੇ ਦਾ ਰਾਜਾ ਉਸ ਦੀ ਲੜਕੀ ਇਕੱਲੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਘੋੜ ਸਵਾਰੀ ਵੀ ਜਾਣਦੀ ਸੀ, ਯੁੱਧ ਕਰਨ ਵੀ ਜਾਣਦੀ ਸੀ, ਤੀਰ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਵਿਚ ਬੜੀ ਤਾਕ ਸੀ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜੰਗਲ-ਬੇਲੇ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣਾ। ਫਿਰਦੇ ਰਹਿਣਾ। ਵੱਡਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸ਼ੇਰ ਵਗੈਰਾ ਦਾ ਜਦੋਂ ਮਿਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਬਹੁਤ ਸ਼ੇਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਪੰਜਾਬ 'ਚ, ਜੰਗਲ ਹੀ ਜੰਗਲ ਸੀਗਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਦੂਰੋਂ ਭੁੱਚਕਾ ਪਿਆ, ਭੁਲੇਖਾ ਪਿਆ ਕਿ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਉਹ ਸ਼ੇਰ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸ਼ਾਣ ਲਿਆ, ਲੈ ਕੇ ਚਿੱਲਾ ਚਾੜ੍ਹਿਆ, ਚਾੜ੍ਹਨ ਵੇਲੇ ਕੁਛ ਮਨ 'ਚ ਹੋਇਆ, ਕੁਛ ਦਿਲ 'ਚ ਹੋਈ

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਨਗਰ ਮਾਮੂਪੁਰ ਵਿਖੇ ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਮਹੀਨਾ ਵਾਰੀ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਰਾਤ ਦਾ ਸਮਾਗਮ ਨਿਰਮਲ ਡੇਰਾ ਹਿਰਦਾਪੁਰ ਖੇੜੀ

ਗੱਲ, ਜਿਹੜੀ ਅੱਜ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ। ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਅੰਦਰੋਂ ਕਿ ਦੇਖੀ ਕਿਤੇ ਐਵੇਂ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾਰ ਬੈਠੀ। ਪਰ ਫੇਰ ਅੰਦਰ ਸੁਭਾਅ ਨੇ ਚੋਰ ਪਾਇਆ ਤੇ ਤੀਰ ਮਾਰਿਆ, ਜਾ ਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਲੱਗਿਆ, ਜੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸੀ ਉਹ ਫੁੜਕ ਕੇ ਟੇਡਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਘੋੜਾ ਨਠਾਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖਾਂ, ਕਿੱਡਾ ਕੁ ਸ਼ੇਰ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿੱਡਾ ਕੁ ਚੀਤਾ ਹੈ, ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਕੀ ਦੇਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁੰਦਰ, ਹੋਣਹਾਰ, ਨੌਜਵਾਨ, ਜਿਸਦੇ ਅਜੇ ਦਾਹੜਾ ਮਾੜਾ-ਮਾੜਾ ਉਤਰਨ ਲੱਗਿਆ ਸੀ। ਨਿਰੋਲ ਚਿਹਰਾ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਨੂਰਾਨੀ ਹੈ, ਚਮਕਦਾਰ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਨੈਣ ਸਾਰੇ ਟਿਕੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਅੱਖਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਨੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਰਹੇ ਨੇ, ਆਵਾਜ਼ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਤੇ ਖੂਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੇਖਦੀ ਸਾਰ ਮਨ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਅੱਜ ਬੜਾ ਮਾੜਾ ਕੰਮ ਕਰਿਆ, ਐਨਾ ਸੋਹਣਾ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਭੈਣ ਦਾ ਭਰਾ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਕੀ ਕੰਮ ਕਰਿਆ, ਬੇਸਮਤੀ ਦੇ ਵਿਚ ਬਾਣ ਮਾਰਿਆ। ਉਹਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਫਲ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਧੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਲ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਆਵੇ ਸਾਹਿਬੁ ਚਿਤਿ ਤੇਰਿਆ
ਭਗਤਾ ਭਿਠਿਆ ॥ ਅੰਗ- ੫੨●

ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਅਸੂਲ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਨਾਮ ਚਿੱਤ ਆਉਣ ਲਗ ਜਾਏਗਾ, ਹੋਵੇ ਸਹੀ ਸਾਧੂ। ਉਹਦੇ ਨੇਤਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਮਿਕਨਾਤੀਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਹਨ ਇਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਿੰਨਾਂ-ਜਿੰਨਾਂ ਬੰਦਗੀ ਕਰੇ ਓਨੀਂ ਖਿੱਚ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਵਧਦੀ-ਵਧਦੀ ਅਖੀਰ ਇਥੇ ਤੱਕ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਹਨੂੰ ਫੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਿਆ ਹੈ -

ਫੁਰਮ ਗਿਆਨੀ ਕੀ ਦ੍ਰਿਸਟਿ
ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਬਰਸੀ ॥ ਅੰਗ- ੨੭੩

ਉਹਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ 'ਚੋਂ' ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਵਰਖਾ ਹੋਣ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਖੁਦਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਟਿਆਲੇ ਗਏ ਹੋਏ ਨੇ, ਰੰਗੀ ਰਾਮ ਇਕ ਸੰਤ ਹੈ ਉਥੇ ਉਹ ਕਥਾ ਕਰਨ ਲਗ ਗਏ, ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਤੇ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਬਚਨ ਆ ਗਿਆ -

ਤੈਸਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਤੈਸੀ ਬਿਖੁ ਖਾਣੀ ॥

ਅੰਗ - ੨੭੪

ਉਠ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਬਾਬਾ ਜੀ! ਇਹਦੇ ਅਰਥ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਏ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਲੰਕਾਰਕ

ਧੂ. ਪੀ. ਕਾਸ਼ੀਪੁਰ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਪ੍ਰਚਾਰ ਫੇਰੀ ਅਧੀਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਜਥੇ ਸਮੇਤ ਕੀਰਤਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਦ੍ਰਿਸ਼।

ਵਿਸਾਖੀ ਸਮਾਗਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨਿਰਮਲ ਡੇਰਾ ਹਿਰਦਾਪੁਰ ਖੇੜੀ

ਅਰਥ ਕੀਤੇ ਨੇ ਕਿ ਜੇ ਸਾਧੂ ਹੈ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤੇ ਬਿਹੁ ਨੂੰ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਲੋੜ ਪੈ ਜਾਵੇ ਬਿਹੁ ਪੀਣ ਦੀ ਉਹ ਬਿਹੁ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਪੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੂਲ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ ਪਰ ਆਪਣੇ। ਜੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਪੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਪਿਆਰਿਆ! ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਬਾਣੀ 'ਚ ਅਲੰਕਾਰਕ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ। ਇਹ ਯਥਾਰਥ ਗੱਲਾਂ ਨੇ, ਬਿਹੁ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਇਕੋ ਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ 'ਚ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਉਹਦੇ। ਹਠੀ ਬੰਦਾ ਸੀ, ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ, ਅੱਕ ਦਾ, ਧੜ੍ਹਰੇ ਦਾ ਤੇ ਸੰਖੀਏ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਤ ਕਰਕੇ ਇਕ ਸ਼ਰਬਤ ਬਣਾ ਲਿਆ, ਸ਼ਰਦਾਈ ਬਣਾ ਲਿਆਇਆ ਰਗੜ ਕੇ। ਕਹਿੰਦਾ, ਲੈ ਬਾਬਾ ਜੀ! ਮੈਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤੇ ਬਿਖ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਆਹ ਤਾਂ ਪਈ ਹੈ ਬਿਖ। ਜੇ ਪੀਂਦੇ ਸਾਰ ਬੰਦਾ ਮਰ ਜਾਏਗਾ। ਭੁੱਤੇ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ ਹੁਣੇ ਮਰ ਜਾਏਗਾ। ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਨੇ। ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਬੁੱਧਮਗਿਆਨੀ ਜਿਹੜਾ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਇਕੋ ਨੇ, ਅਭੇਦ ਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਤੇ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਤਾਂ ਫੇਰ ਤੁਹਾਡੀ ਸੰਗਤ 'ਚ ਇਥੇ ਕੋਈ ਬੈਠਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋ। ਬਾਬਾ ਖੁਦਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਰੰਗੀ ਰਾਮ ਜੀ! ਸੰਗਤ ਦਾ ਨਹੀਂ ਅੰਤਵਾਰਾ ਲਈਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਆਪਾਂ ਕਾਹਨੂੰ ਲਈਏ, ਲਿਆਓ ਅਸੀਂ ਓ ਪੀ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਕਥਾ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਗਿਲਾਸ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਪੀ ਗਏ। ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਗਿਰਿਆ, ਹੁਣ ਗਿਰਿਆ। ਗਿਰੇ ਨਹੀਂ ਉਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਕਥਾ ਕਰੀ ਗਏ। ਮਾਫੀ ਮੰਗੀ, ਚਰਨ ਫੜ ਲਏ ਕਿ ਬਾਬਾ। ਸੱਚ ਬੋਲਦਾ ਹੈਂ ਤੂੰ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਸੱਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਪਿੰਡ ਬਰਸਾਨਾ/ਚ ਵਿਖੇ ਭਾਈ ਸਤਿਨਾਮ ਨਿਕ ਪੰਡਾ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਰਾਜਕੀ ਭਰਦੇ ਹੋਏ।

ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੋਲੇ ਮਹੱਲੇ ਤੇ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਸਟਾਲ ਦ੍ਰਿਸ਼।

ਹੁਣ ਅੱਜ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਉਂ ਹੋਇਆ? ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਉਂ ਹੋਇਆ, ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸਾਨੂੰ ਇਹਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਸਾਡੀ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ-

ਤੈਸਾ ਸੁਵਰਨੁ ਤੈਸੀ ਉਸੁ ਮਾਟੀ ॥

ਤੈਸਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਤੈਸੀ ਬਿਖੁ ਖਾਟੀ ॥ ਅੰਗ - ੨੭੫

ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਮੁਹਥਾਜ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਉਲਟ ਨੇ, ਕਿਉਂ ਹੋਈਆਂ ਇਹਦੇ 'ਚ ਅਸਲੀਅਤ ਵੀ ਹੈ ਕੋਈ ਕਿ ਐਵੇਂ ਹੀ ਕਵਿਤਾ ਜੋੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਫੈਸਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ ਉਹ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਐਵੇਂ ਅੱਖਰ ਨਾਲ ਅੱਖਰ ਰਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਸਲ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਅੱਖਰ ਦਾ ਅਰਥ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾਣਦੇ ਨੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਦੇਖੋ, ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਦਿਬਯ ਨੇਤਰ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਰਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਮਿਕਨਾਤੀਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਖਿੱਚਣ ਵਾਲੀ। ਜਿਧਰ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਖ ਲੈਣਗੇ, ਨੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਝੱਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਨੇਤਰਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਵਿਸਥਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਕੋ ਨਿਗ੍ਰਾ ਜੇ ਪੈ ਜਾਵੇ, ਇਕੋ ਵਾਰੀ, ਓਹੀ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਰੇ ਪਾਪ ਕਟ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਇਕ ਚਿਖਾ 'ਤੇ ਪੈ ਗਈ ਸੀ। ਉਥੇ ਝਗੜਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਅੱਗ ਲੈਣ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਜਮਦੂਤਾਂ ਨੇ ਫੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਰੂਹ, ਫੇਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਵਗਣ ਆ ਗਏ। ਉਹ ਝਗੜਾ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ ਕਿ ਇਹਦੇ ਪਾਪ ਸਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਇਹਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿਓ। ਮਾਰੋ ਨਾ। ਸਾਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਕੀ ਹੋ ਗਈ? ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਹਨੂੰ ਮਹਾਂਪਾਪੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ, ਹੁਣ ਬਿਬਾਨ ਲਈ ਫਿਰਦੇ ਹੋ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਪਿਆਰਿਆ! ਜਿਹਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਏ ਹੋ, ਉਹਦੀ ਇਕ ਨਿਗ੍ਰਾ ਪੈ ਗਈ ਇਹਦੇ ਉਤੇ, ਇਕੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਨਾ ਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਔਹ ਦੇਖੋ ਅੱਗ, ਉਹ ਧੂਆਂ। ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਅਸਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਗੜੀਆ ਜੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ, ਪੀਰ ਦਉਲੇ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਰੋਕ ਲਏ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਸੁਣਾ ਕੇ ਜਾਓ, ਹਫਤਾ ਭਰ ਰੋਕ ਕੇ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਸੁਣਦਾ ਰਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਛੱਡਣ ਵਾਸਤੇ ਬਾਹਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੁੱਤੀ ਟੁੱਟੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਛਿੱਤਰ ਸੀਗੇ, ਉਹ ਉਤੇ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਮਾਰਦੇ ਸੀ। ਜਾਮਾ ਪਾਟਿਆ ਹੋਇਆ ਤੇ ਮੈਲਾ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗਰੀਬ ਸਿੱਖ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਿੰਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਇਹਨੂੰ ਕੁਛ ਵੀ। ਹੋਵੇ ਨਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੇ

ਦੇਵਾਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ ਗੜੀਆ! ਔਹ ਜਿਹੜਾ ਡਲ੍ਹਾ ਹੈ, ਖੇਤ ਵਾਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਡਲ੍ਹੇ ਸੀ। ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਿਆ ਕਿ ਔਹ ਜਿਹੜਾ ਵੱਡਾ ਡਲ੍ਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਲਿਆਓ ਚੁੱਕ ਕੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ। ਭਾਈ ਗੜੀਆ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਡਲ੍ਹਾ ਸੋਨਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਨੇ ਸਾਰੇ ਖੇਤ ਦੇ ਉਤੇ ਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਪੀਰ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਕਿਹੜੇ ਡਲ੍ਹੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਮੈਂ ਲਿਆਵਾਂ? ਹੁਣ ਪੀਰ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਇਕ ਡਲ੍ਹਾ ਸੋਨੇ ਦਾ ਬਣਾ ਦਿਤਾ। ਇਹਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੇ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਖੇਤ ਹੀ ਸੋਨੇ ਦਾ ਬਣਾ ਦਿਤਾ।

ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਮਿੱਟੀ ਤੇ ਸੋਨੇ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਸਾਡੇ ਵਾਂਗਣ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸੋਨੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਨੱਠੇ ਫਿਰੀਏ।

ਸੋ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਖੁਦਾ ਸਿੰਘ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਸੰਤ ਰੰਗੀ ਰਾਮ ਜੀ! ਇਹ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ 'ਚੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਵਰਖਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਉਤੇ ਵੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਪਾ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਜ਼ਹਿਰ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਣ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਵਿਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅੱਖਰ ਨਾਲ ਅੱਖਰ ਜੋੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਦੱਸੀ ਹੈ, ਉਹਦੀ ਅਵਸਥਾ 'ਚ ਇਹ ਭੇਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਐਸੇ ਜੋ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੈ, ਬੰਦਗੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ, ਉਹ ਗਿਰੇ ਪਏ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨ ਹੈ, ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਹੈ, ਦਿਲ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਹੀ ਪਿਆਰ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵਾਸਤੇ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਕੋਲ ਆ ਗਏ, ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਮਾਰਿਆ ਹੈ ਤੀਰ। ਲੇਕਿਨ ਮਾਫ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਵਿਚਾਰੀ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਮਨੁੱਖ ਬੈਠਾ ਹਾਂ, ਜਾਂ ਚੀਤਾ ਬੈਠਾ ਹਾਂ। ਇਹਦਾ ਦੋਸ਼ ਕੀ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਵਲ ਪਿਆਰ ਦੀ, ਰਹਿਮ ਦੀ, ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹਦਾ ਦਿਲ ਖਰਾਬ ਹੋਏਗਾ। ਉਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰਨਾ ਕੀ ਸੀ, ਸਭ ਕੁਛ ਭੁੱਲ ਗਈ। ਜਿਹਨੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਛੂਹ ਕੇ ਦੇਖਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਜ਼ਖਮ ਜਿਥੋਂ ਖੂਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਘੁੱਟ ਕੇ ਫੜ ਲਿਆ ਤੇ ਨਾਲ ਮਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮਰ ਜਾਵਾਂ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਸਚਿਤ ਹੋਏਗਾ। ਛੁਰੀ ਕੱਢਾਂ, ਛੁਰੀ ਕੱਢ ਕੇ ਮੈਂ ਮਾਰਾਂ ਆਪਣੇ। ਕਿੱਡਾ ਮੈਂ ਪਾਪ ਕਰਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਪਾਪ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਅੱਜ ਤੱਕ ਤਾਂ ਮਾਂ ਜਾਂ ਪਿਓ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਣ ਦਿਤੀ। ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਪੰਡਤ ਨੇ ਕਥਾ ਸੁਣਾਉਣ ਵੇਲੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ। ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਫਲ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਠ ਕੇ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ, ਘਬਰਾ ਗਈ ਸੀ। ਪਿਤਾ

ਨੇ ਮਸਾਂ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਬੀਬਾ! ਬੇਟੀ! ਇਹ ਪੰਡਤ ਲੋਕ ਵਾਧੂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਡਰਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ, ਪਾਪ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸਾਡੇ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਪਾਪ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਲਿਖਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ, ਆਹ ਪੁੰਨ ਹੈ ਆਹ ਪਾਪ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖਿਆਲ ਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਆਹੀ ਪਾਪ ਹੈ। ਦਿਲ ਘਟਣ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਫਸੋਸ 'ਚ ਚਲੀ ਗਈ। ਨਾਲ ਦੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਓ, ਛੇਤੀ ਜਾ ਕੇ ਪਾਲਕੀ ਲਿਆਓ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨੌਜਵਾਨ ਲੜਕੇ ਨੇ, 22 ਕੁ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਹੈ, ਘਬਰਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਉਸਦੇ ਵਲ ਦੇਖ ਰਹੇ, ਘੂਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਰਹੇ। ਉਸੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਦੇਖ ਰਹੇ ਨੇ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਪਿਆਰ ਦੀ। ਉਹ ਸਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕੀ, ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਉਸ ਵਲ ਦੇਖਦੇ ਨੇ, ਉਹਦੇ ਪਾਪ ਕੰਬੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸੁਭਾਅ ਹੈ ਸਾਧੂਆਂ ਦਾ, ਜੇ ਕੋਈ ਬੁਰਾ ਵੀ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੀ ਅਸਲੀ ਚੀਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ -

ਕਬੀਰ ਸੰਤੁ ਨ ਛਾਡੈ ਸੰਤਈ ਜਉ ਕੋਟਿਕ ਮਿਲਹਿ ਅਸੰਤੁ ॥

ਮਲਿਆਗਰੁ ਭੁਯੰਗਮ ਬੋਢਿਓ ਤ ਸੀਤਲਤਾ ਨ ਤਜੰਤੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੭੩

ਜਿਵੇਂ ਸੱਪ ਵਿੜੇ ਹੋਏ ਨੇ ਚੰਦਨ ਦੇ ਦਰਖਤ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਠੰਢ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਉਹ ਕੋਪ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਸਰਾਫ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲੇ ਸੀ ਜੇ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਕਿ ਤੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾ, ਉਥੇ ਹੀ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ ਉਹਨੇ। ਲੇਕਿਨ ਸੰਤ ਨਹੀਂ ਐਸਾ ਕਰਦੇ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਣਦੀ ਨਹੀਂ, ਕੌਣ ਹੋਂ, ਕਿੱਥੇ ਦੇ ਹੋਂ। ਪਰ ਮੈਂ ਇਕ ਬੜੀ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਕਰੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ ਦੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਬਾਣ ਮਾਰਿਆ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬੜਾ ਪਛਤਾਵਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਐ ਚੰਗੇ ਪੁਰਖ! ਮੈਂ ਵੀ ਇਥੇ ਹੀ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਹੋ ਜਾਵਾਂ ਤੇ ਮੇਰੇ ਪਾਪ ਦਾ, ਮੇਰੇ ਕਰਮ ਦਾ ਬਦਲਾ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਵੇ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬੀਬਾ! ਤੈਨੂੰ ਅਫਸੋਸ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ ਉੱਚਾ ਹੈ, ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲੋਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮਨ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਲੇ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈਂ ਇਹ ਗੱਲ? ਇਹ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਹੀ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਇਹ ਹੁਕਮ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੁਕਮ ਦੀ ਖੇਡ ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਗੁਰਸਿੱਖ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲਓ -

ਧਾਰਨਾ - ਸਾਰੇ ਹੁਕਮ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਵਰਤੇ,

ਦੋਸ਼ ਕੀਹਨੂੰ ਦੇਵੇਂ ਓ ਮਨਾਂ।

ਦਦੈ ਦੋਸੁ ਨ ਦੇਉ ਕਿਸੈ ਦੋਸੁ ਕਰੰਮਾ ਆਪਣਿਆ ॥

ਜੋ ਮੈ ਕੀਆ ਸੋ ਮੈ ਪਾਇਆ ਦੋਸੁ ਨ ਦੀਜੈ ਅਵਰ ਜਨਾ ॥

ਅੰਗ- ੪੩੩

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬੀਬਾ! ਤੂੰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਕਰਿਆ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਚੰਗੇ ਪੁਰਸ਼! ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਬਾਣ ਮਾਰਿਆ ਤੇ ਤੂੰ ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੈਂ, ਫੇਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ ਤੂੰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਕਰਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ, ਨਹੀਂ ਇਹ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਤੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਇਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਇਹ ਪਰਪੰਚ ਪਸਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੁਕਮ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਸਾਰੇ ਭੋਗ ਰਸ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਹੁਕਮੇ ਜੁਗ ਮਹਿ ਆਇਆ ਚਲਣੁ ਹੁਕਮਿ ਸੰਜੋਗਿ ਜੀਉ ॥

ਹੁਕਮੇ ਪਰਪੰਚੁ ਪਸਰਿਆ ਹੁਕਮਿ ਕਰੇ ਰਸ ਭੋਗਿ ਜੀਉ ॥

ਅੰਗ - ੨੬੦

ਹੁਕਮੀ ਸਭੇ ਉਪਜਹਿ ਹੁਕਮੀ ਕਾਰ ਕਮਾਹਿ ॥

ਹੁਕਮੀ ਕਾਲੈ ਵਸਿ ਹੈ ਹੁਕਮੀ ਸਾਚਿ ਸਮਾਹਿ ॥

ਨਾਨਕ ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਸੋ ਥੀਐ

ਇਨਾ ਜੰਤਾ ਵਸਿ ਕਿਛੁ ਨਾਹਿ ॥

ਅੰਗ - ੫੫

ਐਡਾ ਸਪਸ਼ਟ ਫੈਸਲਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ, ਜੇ ਕਿਤੇ ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸ ਜਾਵੇ, ਆਹੀ ਤੁਕ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਪਤਾ ਕੀ ਹੋਏਗਾ? ਕਦੇ ਸੋਚਿਆ ਕਰੋ ਕਿ ਇਹਦਾ ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਹੋਏਗਾ, ਜੇ ਇਹ ਤੁਕ ਮਨ 'ਚ ਵਸ ਗਈ।

ਹਉਮੈ ਬੁਝੈ ਤਾ ਦਰੁ ਸੁਝੈ ॥

ਅੰਗ- ੪੬੬

ਜਦੋਂ ਬੁੱਝ ਗਿਆ ਹੁਕਮ ਨੂੰ -

ਨਾਨਕ ਹੁਕਮੈ ਜੇ ਬੁਝੈ ਤ ਹਉਮੈ ਕਰੈ ਨ ਕੋਇ ॥ ਅੰਗ - ੧

ਹਉਮੈ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੁਕਮ ਦੇ ਬੁੱਝਣ ਨਾਲ ਦਰ ਦੀ ਸੋਝੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਦਰ ਦੀ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ, ਦਰ ਬੰਦ ਪਿਆ। ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਬਾਣੀ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਤਰੀਕੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ। ਅਸੀਂ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡਾ ਮਨ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਮੰਨ ਲਈਏ। ਬਾਗੀ ਹੈ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ, ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਹਾਂ, ਪੈਸੇ ਟਕੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਇਹ ਕਹਿ ਦੇਣ ਕਿ ਆਹ ਗੱਲ ਬੁੱਝ ਲਈਂ, ਫੇਰ ਤੈਨੂੰ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਏਗਾ। ਫੇਰ ਯਾਦ ਰੱਖੋਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਆਹ ਗੱਲ ਬੁੱਝਣੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਥੇ - 'ਨਾਨਕ ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਸੋ ਥੀਐ ਇਨਾ ਜੰਤਾ ਵਸਿ ਕਿਛੁ ਨਾਹਿ ॥' (ਅੰਗ-55) ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੰਤਾਂ ਦੇ ਵਸ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੁਛ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਐਵੇਂ ਦੋਸ਼ ਹੀ ਹੈ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕਿ ਉਹਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਿਆ, ਉਹਨੇ ਐ ਕਰਿਆ।

ਓਨਾਂ ਹੀ ਬੰਦਾ ਅਣਜਾਣ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿੰਨਾਂ ਉ, ਅ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਜਿਹਨੇ ਅੱਜ ਤਕ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਨਹੀਂ ਕਰਿਆ ਤੇ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਬੈਠਦਾ ਹੈ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਬਰਾਬਰ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਵੇਂ ਉਸੇ ਲਾਈਨ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ। ਇਕ ਨੇ ਮੂੰਹ ਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਕ ਨੇ ਪਿੱਠ ਕਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਲਾਈਨ ਇਕੋ ਫੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਦੋਹਾਂ ਨੇ। ਕੋਈ ਤਰੱਕੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਤ ਆਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਲਿਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਇਸ ਕਾ ਬਲ ਨਾਹੀ ਇਸੁ ਹਾਥ ॥

ਕਰਨ ਕਰਾਵਨ ਸਰਬ ਕੇ ਨਾਥ ॥

ਅੰਗ - ੨੨੭

ਉਸ ਗੁਰਸਿੱਖ ਬੱਚੇ ਨੇ ਬਾਣੀ ਕਮਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਾਣੀ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਜੇ ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੀਏ, ਇਕ ਤਾਂ ਪੇਪਰ ਨੇ, ਇਕ ਉਪਰ ਕਾਲੀ ਸਿਆਹੀ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਬਾਣੀ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਅਸੀਂ ਮੱਥੇ ਟੇਕਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ, ਨਾਲ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਹੋਂ। ਹੈ ਬਾਣੀ, ਬਾਣੀ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਕਾਰ ਹੋਈ-ਹੋਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਬਾਣੀ ਸਾਕਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਜਿਹੜਾ ਹਿਰਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਾਣੀ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣਾ ਲਵੇ, ਉਹਦਾ ਸਰੀਰ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਉਹਨੂੰ ਸੋਝੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅੰਦਰ ਜਾਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ -

ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਾਗਿ ਰਹੇ ਦਿਨ ਰਾਤੀ ॥

ਅੰਗ - ੧੦੨੪

ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਜਾਗਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰੀ, ਦੋ ਚਾਰ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰੀਆਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪਛਤਾਵਾ ਨਾ ਕਰੋ। ਇਹ ਤਾਂ ਇਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਕਰੋ। ਅਫਸੋਸ ਵਿਚ ਨਾ ਆਵੋ। ਬੜੇ ਚੰਗੇ ਹੋਂ ਤੁਸੀਂ, ਆ ਕੇ ਫੇਰ ਵੀ ਪੁੱਛਿਆ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਦਿਆ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਦਿਆ ਚੰਗੀ ਅੱਛੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਦਇਆ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਧਰਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਆ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਧਰਮ ਪੈਦਾ ਹੀ ਦਇਆ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੁੱਤਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਇਹਨੂੰ ਦਿਆ ਦਾ। ਜਿਹੜੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਦਿਆ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਮੁਰਖਾਂ ਵਾਂਗਣ ਕਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੱਢ-ਵੱਢ ਜਾਨਵਰ ਖਾਈ ਜਾਓ-ਖਾਈ ਜਾਓ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ, ਫਲਾਣਾ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬਚਾਵੇ ਐਸੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ -

ਐਸੇ ਲੋਗਨ ਸਿਉ ਕਿਆ ਕਹੀਐ ॥

ਜੋ ਪੁਭ ਕੀਏ ਭਗਤਿ ਤੇ ਬਾਹਜ

ਤਿਨ ਤੇ ਸਦਾ ਡਰਾਨੇ ਰਹੀਐ ॥

ਅੰਗ- ੩੩੨

ਕਹਿੰਦੇ, ਡਰਦੇ ਰਹੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਅਸੂਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈਗੇ ਇਹ। ਬੇਅਸੂਲੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ,

ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਇਕੋ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਖੱਪ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਪਾਉਣੀ। ਤੇਰੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਸੁਣਨੀਆਂ, ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਦਸ -

ਜੀਅ ਬਧਹੁ ਸੁ ਧਰਮੁ ਕਰਿ ਥਾਪਹੁ

ਅਧਰਮੁ ਕਹਹੁ ਕਤ ਭਾਈ ॥

ਆਪਸ ਕਉ ਮੁਨਿਵਰ ਕਰਿ ਥਾਪਹੁ

ਕਾ ਕਉ ਕਹਹੁ ਕਸਾਈ ॥

ਅੰਗ- ੧੧੦੩

ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਤੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ ਮੈਂ ਧਰਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਤੂੰ ਅਧਰਮ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਆਏਂਗਾ। ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਹੇਂਗਾ ਅਧਰਮ ਹੈਂ। ਫੇਰ ਤੂੰ ਮੁਖੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਫਤਹਿ ਬੁਲਾਓ। ਮੈਨੂੰ ਮੰਨੋ। ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਕਸਾਈ ਕੀਹਨੂੰ ਕਹੇਂਗਾ ਪਿਆਰਿਆ। ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਦਇਆ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਜਿਥੇ ਦਇਆ ਹੈ ਉਥੇ ਧਰਮ ਹੈ।

ਧੌਲ ਧਰਮੁ ਦਇਆ ਕਾ ਪੁਤੁ ॥

ਅੰਗ - ੩

ਜੇ ਮਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪੁੱਤ ਕਿੱਥੋਂ ਆ ਜਾਏਗਾ। ਧਰਮ ਕਿੱਥੋਂ ਆ ਜਾਏਗਾ। ਖਿਆਲੀ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਧਰਮ ਤਾਂ ਇਕ ਚਰਿੱਤਰ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਅੰਦਰੋਂ ਉੱਗ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਹੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਖੁਆਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਾਂ ਸਾਰੇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ, ਉਤੋਂ-ਉਤੋਂ ਹੀ ਹੈ, ਰੌਲਾ-ਰੱਪਾ ਬਹੁਤ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਗੁਰੂ ਨੇ, ਫਲਾਣਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਨਹੀਂ ਜੀ 'ਆਗਿਆ ਭਈ ਅਕਾਲ ਕੀ' ਪੜ੍ਹ ਲਏਂਗਾ ਫੇਰ ਕੀ ਫਰਕ ਪੈ ਜਾਏਗਾ ਤੇਰੇ 'ਚ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਮੰਨਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ। ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ ਕਿ 'ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਮਾਨਿਓ'। ਜੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮੰਨਣਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬੋਲਦੇ ਨੇ ਉਹ ਵੀ ਗੱਲਾਂ ਮੰਨ ਲੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਮੰਨਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਇਆ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬੀਬਾ! ਤੁਸੀਂ ਬੜੇ ਚੰਗੇ ਲੋਕ ਹੋਂ। ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਗਰੀਬ ਦੀ ਵੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਦੇਖੋ ਹੱਥ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਖੂਨ ਦੀ ਨਾੜੀ ਫੜੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਹੋਰ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਫੜ ਲੈ। ਕਿੰਨੀ ਦਇਆ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੈ। ਧਰਮ ਜਨਮ ਲਏਗਾ ਹਿਰਦੇ 'ਚ।

ਸੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪਾਲਕੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਆਪ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਚੁਕਾ ਕੇ। ਬਹੁਤ ਖੂਨ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਆ ਗਈ। ਬੜਾ ਅਫਸੋਸ ਹੋਇਆ ਘਰ ਜਾ ਕੇ। ਪਿਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ? ਦੇਖ ਇਕ ਫੁਕਰਾ, ਤੁਰਦਾ ਫਿਰਦਾ, ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਅਸਮਾਨ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਥੱਲੇ ਗਿਰ ਗਿਆ? ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਜੇ ਇਕ ਬੰਦਾ ਮਰ ਗਿਆ। ਆਪਾਂ ਤੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੰਦੇ ਯੁੱਧਾਂ 'ਚ ਮਰਦੇ ਨੇ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ। ਜਿਹੜਾ

ਸਾਡੀ ਸਹਿਮਤੀ 'ਚ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਹਨੂੰ ਮਾਰਨ ਨੂੰ ਇਕ ਸਕਿੰਟ ਲਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਐਨੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਤੂੰ ਹੋ ਗਈ। ਤੂੰ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੀ ਮਾਲਕ ਬਣਨਾ ਹੈ ਤੇ ਐਡਾ ਕੋਮਲ ਹਿਰਦਾ ਰੱਖ ਕੇ ਕਿਵੇਂ ਰਾਜ ਕਰ ਲਵੇਂਗੀ ਤੂੰ? ਰਾਠਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਸਖਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਛੱਡ ਪਰ੍ਹੇ ਇਹਨੂੰ। ਮੈਂ ਚੁਕਵਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਜੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਹਕੀਮ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਆਪੇ ਹੀ ਉਹ ਸੇਵਾ ਕਰੇਗਾ, ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕੀ ਹੈ, ਜੇ ਮਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਵੀ ਕੀ ਹੈ। ਰੋਣ ਲੱਗ ਗਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਨਾ ਪਿਤਾ ਜੀ! ਇਹ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰੋ। ਇਹ ਮੇਰਾ ਕਸੂਰ ਹੈ, ਮੈਂ ਮਾਰਿਆ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ। ਦੇਖੋ ਤਾਂ ਸਹੀ ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਪੁਰਸ਼ ਹੈ, ਕੋਈ ਬਦਦੁਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਮੈਨੂੰ ਮਾੜੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਤੂੰ ਕੁਛ ਕਰਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਬੰਦਾ ਮੈਨੂੰ ਲੱਭਿਆ ਹੈ ਅੱਜ ਤੱਕ, ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਕੋਈ ਜਿਹੜਾ ਉਹਨੂੰ ਮਾਰੇ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਕਹੇ ਕਿ ਤੂੰ ਤਾਂ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਕਰਿਆ। ਇਹ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਭਾਗਾਂ ਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਕਦੇ ਨੇਤਰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਹਕੀਮ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਜ਼ਖਮ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿਤੇ ਤੇ ਬਹੁਤ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਮਾਲਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਪਰ ਆਪ ਉਥੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਖਾਣਾ-ਪੀਣ ਵੀ ਭੁੱਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਿਤਾ ਨੇ ਇਸਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਬਉਰੀ ਹੋ ਗਈ ਇਹ ਤਾਂ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ, ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਬੋਲੋ ਨਾ ਮੈਂ ਬਬੇਰਾ ਸਮਝਾ ਕੇ ਦੇਖ ਲਿਆ, ਪਰ ਇਹਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਲਗਨ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਲਗਨ ਤਾਂ ਨੇਕ ਹੈ, ਚੰਗਾ ਹੈ ਜੇ ਇਹ ਤਰਸ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਤਰਸ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਤਾਂ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਤਰਸ ਕਰਦੇ ਹੀ ਹੋਂ। ਜਦ ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪਣੇ ਲੜਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕੋਈ। ਰੋਂਦੀ ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਚੁੱਪ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋ, ਉਹ ਤਰਸ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਉਸ ਤੇ ਤਰਸ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਚੌਥੇ-ਪੰਜਵੇਂ ਦਿਨ ਆਪ ਦੇ ਨੇਤਰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਅਚਾਨਕ, ਦੇਖਿਆ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਐ ਚੰਗੇ ਮਨੁੱਖ! ਮੈਂ ਬੜੀ ਗਲਤੀ ਕਰੀ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਪਛਤਾਵਾ ਵਧ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਰਾਜ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹਾਂ, ਮੇਰਾ ਚਿੱਤ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਆਹ ਫੜ ਕਟਾਰ ਮੇਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਮਾਰ। ਮੇਰੇ ਕਰਮ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਫਲ ਦੇ-ਦੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਨਹੀਂ ਇਥੇ ਕੋਈ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਹੁਕਮ ਹੈ, ਹੁਕਮ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਭ ਕੁਛ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਕਟਾਰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਇਕ ਗੱਲ ਦੱਸਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਜੇ ਕੁਛ ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋਗੇ, ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ-ਇਕੱਲਾ ਅੱਖਰ ਯਾਦ ਰੱਖਾਂਗੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈਂ ਨਾ ਕਿ ਮੈਂ ਮਾਰਿਆ, ਮੈਂ ਮਾਰਿਆ। ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਹ ਤਾਂ ਪੰਜ ਤੱਤ ਦਾ ਸਰੀਰ ਹੈ, ਇਹ ਤੂੰ

ਹੈ ਨਹੀਂ। ਤੂੰ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਵਸਣ ਵਾਲੀ ਹੈਂ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਵਸਣ ਵਾਲੀ ਤੂੰ ਆਖਰੀ ਸਿਰੇ 'ਤੇ ਹੈਂ। ਤੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੂੰ ਰਾਜ ਮਹਿਲਾਂ 'ਚ ਪਲੀ ਹੈਂ। ਆਹ ਗੱਲਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰਾਂ 'ਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਹੈ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਸੱਚ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸ ਕੇ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤੂੰ ਆਹ ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਜੇ ਮੈਂ ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਫੇਰ ਮੈਂ ਕੀ ਹੋਈ? ਫੇਰ ਤਾਂ ਕੁਛ ਵੀ ਨਾ ਹੋਇਆ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਨਹੀਂ, ਇਹਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਸਰੀਰ ਹੋਰ ਹੈ, ਜਿਹਨੂੰ **ਸੁਖਸ਼ਮ ਸਰੀਰ** ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। 19 ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਰੀਰ ਛੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਤੁਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਹਦੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ, ਤੂੰ ਉਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈਂ, ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਹੋਰ ਸਰੀਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹਨੂੰ **ਕਾਰਨ ਸਰੀਰ** ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਉਹ **ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਸਰੀਰ** ਹੁੰਦਾ ਹੈ, **ਮੈਂ ਦਾ ਸਰੀਰ** ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਭਾਵ ਦਾ, ਉਹਨੂੰ ਕਾਰਨ ਸਰੀਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਵੀ ਤੂੰ ਨਹੀਂ। ਆਹ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਿਹੜੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਤੂੰ ਦੇਖਦੀ ਹੈਂ, ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਜਿਹੜਾ ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਕੋਈ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਤੂੰ ਤੇ ਨਾ ਤੂੰ ਸੁਣਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ। ਕੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈਂ ਤੂੰ, ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਸੁਣਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਜੁਬਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਬੋਲਣ ਵਾਲੀ ਹੈਂ ਤੇ ਸਾਰਾ ਕੁਛ ਤੂੰ ਦੇਖ ਰਹੀ ਹੈਂ। ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈਂ, ਸਰੀਰ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਰੀਰ **ਉਪਰ ਜਿਹੜਾ ਫੁਰਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਹਨੂੰ ਮਨ** ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਨਾ?

ਕਹਿੰਦੀ, ਹਾਂ ਮੈਂ ਹਰ ਵਕਤ ਸੋਚਦੀ ਹਾਂ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਸੋਚਦੀ ਹੈਂ ਉਹਨੂੰ ਮਨ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਵੀ ਤੂੰ ਨਹੀਂ। ਫੇਰ ਤੂੰ ਕਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚਦੀ ਹੋਵੇਂਗੀ ਕਿ ਮੈਂ ਜਿਹੜੀ ਸੋਚ ਸੋਚੀ ਹੈ, ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੀ, ਇਹ ਵੀ ਮੈਂ ਕਰਦੀ ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਪਈ-ਪਈ ਮੈਂ ਗਲਤ ਗੱਲਾਂ ਸੋਚ ਲੈਂਦੀ ਹਾਂ ਤੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗਲਤ ਹੈ ਇਹਦੇ 'ਚ ਤਾਂ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨਰਾਜ਼ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਜੇ ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਕਰੀ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹਨੂੰ ਬੁੱਧੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਇਹ ਵੀ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਹੁਣ ਤੇਰਾ ਚਿੱਤ ਉਦਾਸ ਹੈ ਨਾ?

ਕਹਿੰਦੀ, ਹਾਂ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਚਿੱਤ ਖੁਸ਼ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੀ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਰਾਜ਼ੀ ਜਾਵੋਂ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਚਿੱਤ ਹੈ ਇਹ ਵੀ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਹੈਂ।

ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਈ, ਕਹਿੰਦੇ ਭਲੇ ਪੁਰਸ਼! ਤੂੰ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਉਈਂ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਮੈਂ ਫੇਰ ਕੁਛ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਨਹੀਂ ਤੂੰ ਅਸਲੀ ਚੀਜ਼ ਹੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਤੂੰ ਆਤਮਾ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਦੇਖ ਰਹੀ ਹੈਂ, ਤੇਰਾ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ, ਨਾ ਕੋਈ ਮਾਂ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਪਿਓ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਭਰਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੱਤਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈਂ ਤੂੰ ਇਸ ਸਰੀਰ ਨੂੰ, ਅਗਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹਦੇ ਸਬੰਧ ਨੇ। ਇਹ ਇਕ ਬੁਧੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਜਿਹਨੂੰ ਹਉਮੈ ਦੀ ਬੁਧੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਸੁਰਤ ਆ ਗਈ ਅੰਦਰ, ego ਦੀ ਸੁਰਤ, ਹਉਮੈ ਦੀ ਸੁਰਤ, ਉਹ ਹਉਮੈ ਦੀ ਸੁਰਤ ਨੇ ਬਣਾ ਦਿਤੇ ਕਿ ਆਹ ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਹੈ, ਆਹ ਮੇਰਾ ਭਰਾ ਹੈ, ਆਹ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਹੈ, ਆਹ ਮੇਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ, ਆਹ ਮੇਰੀ ਕੋਠੀ ਹੈ, ਆਹ ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਹੈ, ਆਹ ਮੇਰਾ ਧਰਮ ਹੈ, ਮੈਂ ਫਲਾਣੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਧਿਮਕੇ ਦਾ ਹਾਂ, ਕਹਿੰਦੇ ਇਸ ਸੁਰਤ ਨੇ ਇਹਨੂੰ ਬੁੰਦਲਾ ਲਿਆ। ਅਸਲੀ ਸਰੂਪ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੰਦੀ ਤੇ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਮਨ ਭੋਲਿਆ ਹਉਮੈ ਸੁਰਤ ਵਿਸਾਰ।

ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਸੁਰਤ ਹੈ ਇਹ ਹਉਮੈ ਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਹਉਮੈ ਦੀ ਸੁਰਤ ਕਰਕੇ ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਬੇਸੁਰਤ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਉਹਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਅੱਖਾਂ ਦੇਖਦੀਆਂ ਨੇ, ਕੰਨ ਸੁਣਦੇ ਨੇ, ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਸੁਰਤ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਉਹ ਸੁਰਤ ਤਾਂ ਆ ਗਈ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੀ, ਕੱਪੜੇ ਪਾਉਣ ਦੀ, ਆਹ ਸੁਰਤ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਪਛਾਣ ਤਾਂ ਸਹੀ ਇਹ ਕੌਣ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਜਾਣਦਾ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਤੇਰੀ ਘਰਵਾਲੀ ਹੈ, ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਸੁਰਤ ਜਿਹੜੀ ਹੈ, ਸੁਰਤ ਦਾ ਖਾਨਾ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਸੁਰਤ ਦਾ ਖਾਨਾ ਬਦਲਦੇ ਸਾਰ, ਹੋਰ ਕੁਛ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਰਿਸ਼ਤਾ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਹਉਮੈ ਦੀ ਸੁਰਤ ਦੇ ਵਿਚ, ਆਪਣੇ ਤੇ ਪਰਾਏ, ਚੰਗੇ ਮੰਦੇ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਜਿਸ ਵਕਤ ਹਉਮੈ ਦੀ ਸੁਰਤ ਹਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ -

ਮਨ ਮੇਰੇ ਜਿਨਿ ਅਪੁਨਾ ਭਰਮੁ ਗਵਾਤਾ ॥

ਤਿਸ ਕੈ ਭਾਣੈ ਕੋਇ ਨ ਭੁਲਾ ਜਿਨਿ ਸਗਲੇ ਬ੍ਰਹਮੁ ਪਛਾਤਾ ॥

ਅੰਗ - ੬੧੦

ਜਿਹਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਪਛਾਣ ਆ ਗਈ, ਉਹਨੂੰ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਸੁਰਤ ਆ ਗਈ। ਇਥੇ ਭੁੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੋਈ। ਉਹ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਬਦਲ ਗਈ, ਹੋਰ ਸੁਰਤ ਆ ਗਈ -

ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਬੁਧਿ ਹਰਿ ਲਈ ਮੇਰੀ

ਬੁਧਿ ਬਦਲੀ ਸਿਧਿ ਪਾਈ ॥

ਅੰਗ - ੩੨੯

ਸੁਰਤ ਬਦਲ ਗਈ, ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਹੜਾ ਕਾਂਟਾ ਸੀ ਬਦਲ ਦਿਤਾ, ਦੂਜਾ ਕਾਂਟਾ ਆ ਗਿਆ, ਰੱਬ ਵਾਲੀ ਸੁਰਤ

ਦਾ। ਸੋ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬੀਬਾ! ਇਹ ਦੇਹੀ ਤਾਂ ਮੰਨਦੀ ਹੈਂ, ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹਉਮੈ ਤੱਤ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੀ ਚੰਗੇ ਪੁਰਸ਼, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਅਗਾਂਹਾਂ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹਾਂ ਗੱਲ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ 'ਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਆਈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੋਚੀ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਭੁੱਖ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਮਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹਾਂ, ਬਾਪ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਇਹ ਮੇਰੇ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਲਗਦੇ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਨਹੀਂ ਇਹ ਤਾਂ ਹਉਮੈ ਕਰਕੇ ਤੈਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਤੂੰ ਅਚਾਹ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈਂ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਤੂੰ ਦਿੰਦੀ ਹੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈਂ ਸਭ ਨੂੰ, ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਲੈਣ ਦੀ ਮੰਗਤਾ ਬਿਰਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਛਾਣ। ਫੇਰ ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈਂ, ਨਿਰਾ ਹੀ ਪਿਆਰ ਜਿਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਕਹਿੰਦੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ, ਪਿਆਰ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਰੂਪ ਹੈ ਤੇਰਾ, ਤੂੰ ਉਹ ਹੈਂ।

ਕਹਿੰਦੀ, ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਨੇ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਹ ਹਾਂ ਜਿਹੜੀ ਕੱਪੜੇ ਪਾਈਂ ਬੈਠੀ ਹਾਂ, ਤੈਨੂੰ ਦੇਖਦੀ ਹਾਂ, ਮੇਰਾ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਜਾਵੇਂ ਤੇ ਮੈਂ ਫੇਰ ਤੈਨੂੰ ਕਹਾਂ ਕਿ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਨਾ ਇਹ ਜਿਹੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਜਿਹੜੇ ਖਿਆਲ ਨੇ ਇਹ ਹਉਮੈ ਕਰਕੇ ਖਿਆਲ ਨੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਤੇਰੀ ਸੁਰਤ ਸੁੱਤੀ ਪਈ ਹੈ, ਅਜੇ ਜਾਗੀ ਨਹੀਂ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਹੁਣ ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਗੱਲ ਕਹਿ ਦਿਤੀ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ? ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਹੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਝੱਲ ਹੁੰਦੀ। ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਓਹੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕੁਛ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਉਹਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਸਤੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤੂੰ ਅਮਰ ਹੈਂ, ਕਦੇ ਮਰਨਾ ਨਹੀਂ ਤੂੰ।

ਕਹਿੰਦੀ, ਮੈਂ ਦਾਦਾ ਜੀ ਦੇਖੇ ਨੇ ਮਰਦੇ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਨਹੀਂ, ਸਰੀਰ ਲਾਂਭੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਤੇਰਾ ਦਾਦਾ ਜੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਹ ਨਹੀਂ ਮਰਿਆ। ਉਹ ਹੁਣ ਵੀ ਹੈਗਾ, ਉਹਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੇਰੀ ਪੋਤੀ ਕਿੱਥੇ ਹੈ?

ਮਰਣਹਾਰੁ ਇਹੁ ਜੀਅਰਾ ਨਾਹੀ ॥

ਅੰਗ - ੧੮੮

ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਦੇਹੀ ਹੈ ਤੇਰੀ, ਇਹ ਤੇਰਾ ਧਨ ਹੈ, ਤੇਰੇ ਸਬੰਧੀ ਨੇ, ਤੇਰੀਆਂ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਨੇ, ਕਿੰਨੀਆਂ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਨੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਦੇਹ ਹੰਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹਟਦੀ, ਸਾਰੀ ਜਿੰਦਗੀ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਲਓ ਜਿੰਨਾਂ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਰੂਹਾਨੀ ਮਾਰਗ ਐਵੇਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਜੀਉਂਦੇ ਮਰਨਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਏਧਰੋਂ ਮਰੋ, ਓਧਰ ਜਾਗੋ ਤਾਂ ਸਮਝ 'ਚ ਆਏਗਾ। ਜੇ ਇਧਰ ਵੀ ਜੀਉਂਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ

ਕੁਛ। ਕੁਛ ਬਣ ਜਾ ਫੇਰ ਜਿਹੜਾ ਕੁਛ ਤੇਰਾ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਾ ਗੱਲ ਸਮਝ 'ਚ ਆਏਗੀ। ਇਹ ਮਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ -

ਪਹਿਲਾ ਮਰਣ ਕਬੂਲਿ ਜੀਵਨ ਕੀ ਛਡਿ ਆਸ ॥
ਹੋਹ ਸਭਨਾ ਕੀ ਰੋਣਕਾ ਤਉ ਆਉ ਹਮਾਰੈ ਪਾਸਿ ॥

ਅੰਗ - ੧੧੦੨

ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਬੂਲ ਹੈ ਜੀ ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਲੈ ਲਓ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਸਿਰ ਲੈ ਕੇ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਸੀਂ ਤੇਰਾ। ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਮਿੱਟੀ। ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਜਿਹੜਾ ਤੇਰਾ ਆਪਾ ਭਾਵ ਹੈ, ਉਹ ਮਰਨਾ ਕਬੂਲ ਕਰ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਸਦਾ ਦਾ ਜੀਵਨ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਉਹ ਜੀਵਨ ਲੈਣ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿਆਰ ਹੋ। ਜਿਹਨੂੰ ਤੂੰ ਜੀਵਨ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈਂ, ਇਹਨੂੰ ਮਰਨਾ ਕਬੂਲ ਲੈ। ਫੇਰ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਤੇਰੇ ਸਮਝ 'ਚ ਆਏਗੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਆਉਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬੀਬਾ! ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਤੇਰੀ ਦੇਹੀ ਹੈ ਆਹ ਤੁਹਾਡਾ ਰਾਜ ਭਾਗ ਐਨਾ ਵੱਡਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਬੰਧੀ ਨੇ, ਮਾਂ ਹੈ ਪਿਉ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਜਿਹੜੀਆਂ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਨੇ, ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਆਹ ਚੀਜ਼ ਮਿਲ ਜਾਵੇ, ਮੇਰੀ ਦੇਹ ਸੁੰਦਰ ਹੋਵੇ। ਮੈਨੂੰ ਲੋਕ ਜਾਨਣ, ਮੇਰੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਹੋਵੇ। ਲੋਕ ਕਹਿਣ ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਸੰਤ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਤੇ ਹੋਰ ਹੈ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਵਾਸ਼ਨਾ ਹੀ ਹੈ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸਲੀਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ। ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਉਸਤਤ ਕਰੀ ਜਾਵੇ, ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਅੱਛੀ ਲਗਦੀ, ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐਵੇਂ ਹੀ ਨੇ ਗੱਲਾਂਬਾਤਾਂ, ਤਾਂ ਉਸਤਤ ਕੀਹਦੇ 'ਚ ਹੈ। ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੰਤ ਨੂੰ ਕਿ ਸੰਤ ਕੌਣ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸੰਤ ਕਹੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਉਹਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਹ ਚੰਗਾ ਹੈ ਕਿ ਮੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਚਾਹੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰੇ, ਸਾਰੀ ਉਸਤਤ ਕਰੀ ਜਾਓ, ਸੰਤ ਤੱਕ ਦੋਵੇਂ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੀਆਂ। ਨਾ ਉਸਤਤ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਨਾ ਨਿੰਦਿਆ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ। ਦੂਰ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਦੋ ਮੁੱਠੀਆਂ ਸੁਆਹ ਦੀਆਂ ਸੁੱਟ ਦਿਤੀਆਂ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਕੀ ਗੱਲ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਆਹ ਨਿੰਦਕਾਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਆਹ ਉਸਤਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ। ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਸੰਤ ਕੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।

ਸੋ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਇਹ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਨੇ। ਲੋਕ ਵਾਸ਼ਨਾ ਹੈ, ਧਨ ਵਾਸ਼ਨਾ ਹੈ, ਪਰਲੋਕ ਵਾਸ਼ਨਾ ਹੈ, ਬੇਅੰਤ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਨੇ। ਅਨੁਸਠਾਨ ਵਾਸ਼ਨਾ ਹੈ, ਵਿਦਿਆ ਦੀ ਵਾਸ਼ਨਾ ਹੈ, ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਦੀ ਵਾਸ਼ਨਾ ਹੈ, ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਾਂਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਵਾਸ਼ਨਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਇਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬੀਬਾ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਓਹਲੇ ਤੇਰੀ ਆਤਮਾ ਹੈ ਇਹ ਪੜਦੇ ਨੇ। ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਇਹ ਪੜਦੇ ਨਹੀਂ ਹਟਦੇ, ਆਤਮਾ ਸਾਖਸ਼ਾਤਕਾਰ ਨਹੀਂ

ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਗਲਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੋਰ ਦਾ ਹੋਰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਚੰਗੇ ਪੁਰਸ਼! ਆਹ ਜਿਹੜੀ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਬੈਠੀ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਦਰਦ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਆਰ ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਜਾਗਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਪਛਤਾਉਂਦੀ ਹਾਂ। ਕੀ ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹਾਂ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਨਹੀਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਪੰਜ ਤੱਤ ਦੀ ਦੇਹ ਬਿਨਸ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਸਦਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਰਦੀ। ਐਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਕਰੋੜਾਂ ਦੇਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਤਕ ਮਿਲ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਅਰਬਾਂ ਦੇਹਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਨੇ, ਇਹ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਹੈਂ ਤੇ ਗਲਤੀ ਹੈ ਬੜੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ, ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਹਟਦੇ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ।

ਧਾਰਨਾ - ਆਤਮ ਤੇਰਾ ਰੂਪ ਹੈ,
ਦੇਹੀ ਕਿਉਂ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਆਪ ਨੂੰ।

ਮਨ ਤੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪੁ ਹੈ ਆਪਣਾ ਮੂਲੁ ਪਛਾਣੁ ॥ ਅੰਗ- ੪੪੧

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਜਿਹੜਾ ਮੂਲ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਹਉਮੈ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਜਿਹੜਾ ਮੂਲ ਭੁੱਲਦਾ ਹੈ ਉਹਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਮਿਲੇਗਾ। ਐਸੇ ਬਚਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਕਹਿੰਦੇ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇਹ ਕਿਉਂ ਮੰਨਦਾ ਹੈਂ ਪਿਆਰਿਆ! ਇਹ ਤਾਂ ਦੇਹਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਨੇ। ਕਰੋੜਾਂ ਫੇਰ ਮਿਲਣੀਆਂ ਨੇ। ਕੋਈ ਆਦਿ ਅੰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਦੇ ਕੋਈ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਦੇ ਕੋਈ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਤੂੰ ਕਹੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਦੇਹ ਹੀ ਮੈਂ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਸੱਪ ਦੀ ਦੇਹ ਕੌਣ ਹੋਇਆ? ਤੂੰ ਸੱਪ ਵੀ ਬਣਿਆ ਹੈਂ -

ਕਈ ਜਨਮ ਗਜ ਮੀਨ ਕਰੰਗਾ ॥

ਕਈ ਜਨਮ ਪੰਖੀ ਸਰਪ ਹੋਇਓ ॥

ਕਈ ਜਨਮ ਹੈਵਰ ਬ੍ਰਿਖ ਜੋਇਓ ॥

ਅੰਗ- ੧੭੬

ਕਦੇ ਬਲਦ ਵੀ ਬਣਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਘੋੜਾ ਬਣ ਕੇ ਪਿੱਠਾਂ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਢੋਹਦਾ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਨੱਠਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੈਲ ਬਣ ਕੇ ਹਲ ਖਿਚਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਬੇਅੰਤ ਦੇਹਾਂ ਮਿਲ ਗਈਆਂ, ਕਿਹੜੀਆਂ ਦੇਹ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ ਕਿ ਮੈਂ ਆਹ ਹਾਂ? 84 ਲੱਖ ਮਿਲੀਆਂ ਨੇ ਤੈਨੂੰ। ਫੇਰ ਤੂੰ ਦੇਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ। ਮੈਂ ਦੇਹ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਦੇਹ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਆਹ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹਾਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੈਨੂੰ ਸਾਡੀ ਗੱਲ ਸਮਝ 'ਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ? ਤੂੰ ਸਿੱਖ ਬਣਿਆ ਹੈਂ, ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਕੁਛ ਲੈਣਾ ਹੈ, ਮੱਥੇ ਟੇਕਦਾ ਹੈਂ ਤੇ ਮੰਨਣਾ ਛੱਡਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੈਂ ਆਹ ਹਾਂ ਜੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਦੇਹ ਹੈ, ਇਹ ਦੇਹੀ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਇਹ ਤੈਨੂੰ ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਹੈ -

ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਬਹੁਤੇ ਜੁਗ ਹਾਰਿਓ ਮਾਨਸ ਦੇਹ ਲਹੀ ॥

ਨਾਨਕ ਕਹਤ ਮਿਲਨ ਕੀ ਬਰੀਆ ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀ ॥

ਅੰਗ- ੬੩੧

ਤੂੰ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸੀਗਾ। ਤੈਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਦੇਹੀ ਮਿਲ ਗਈ, ਫਿਰਦੇ-ਫਿਰਦੇ, ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਆਹ ਦੇਹੀ ਤੋਂ ਤੂੰ ਕੰਮ ਲੈਣਾ ਹੈ, ਤੂੰ ਦੇਹੀ ਬਣ ਕੇ ਹੀ ਬਹਿ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਇਸ ਦੇਹੀ ਕਉ ਸਿਮਰਹਿ ਦੇਵ ॥

ਸੇ ਦੇਹੀ ਭਜੁ ਹਰਿ ਕੀ ਸੇਵ ॥ ਅੰਗ - ੧੧੫੯

ਇਹ ਤੈਨੂੰ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਮਸ਼ੀਨ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਸੋਚਦੀ ਹੈ, ਖਾਂਦੀ ਹੈ, ਪੀਂਦੀ ਹੈ, ਜਜ਼ਬੇ ਨੇ, ਪਰ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਭੁਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਨੇ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤੂੰ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਵੜ ਕੇ। ਮਸ਼ੀਨ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਮਸ਼ੀਨ ਹਾਂ। ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਕਾਰ 'ਚ ਬੈਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਾਰ ਮੰਨ ਲਵੇ। ਕਾਰ ਚੜ੍ਹਾਈ ਹੋਵੇ ਟਰੱਕ 'ਤੇ। ਜੇ ਉਹਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਕਿ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ? ਕਹਿੰਦਾ, ਟਰੱਕ। ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਇਹਨੇ ਤਾਂ ਨਸ਼ਾ ਪੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਹੀ ਹਾਲ ਸਾਡਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹਾਂ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਤੁਰੇ ਅਜੇ। ਇਥੇ ਹੀ ਖੜ੍ਹੇ ਹਾਂ। ਉਮਰਾਂ ਬੀਤ ਗਈਆਂ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਦੀਆਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਮਨ ਤੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪੁ ਹੈ ਆਪਣਾ ਮੂਲੁ ਪਛਾਣੁ ॥

ਮਨ ਹਰਿ ਜੀ ਤੇਰੈ ਨਾਲਿ ਹੈ ਗੁਰਮਤੀ ਰੰਗੁ ਮਾਣੁ ॥ ਅੰਗ- ੪੪੧

ਕਬੀਰ ਨਿਰਮਲ ਬੁੰਦ ਅਕਾਸ ਕੀ ਪਰਿ ਗਈ ਭੂਮਿ ਬਿਕਾਰ ॥
ਬਿਨੁ ਸੰਗਤਿ ਇਉ ਮਾਂਨਈ ਹੋਇ ਗਈ ਭਠ ਛਾਰ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੭੫

ਸੁਆਹ ਬਣ ਗਈ ਕਹਿੰਦੇ ਨਿਰਮਲ ਬੁੰਦ ਜਿਹੜੀ ਆਕਾਸ਼ ਦੀ ਸੀ। ਆਤਮਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਅੰਸ ਸੀ।

ਪੰਚ ਤਤੁ ਮਿਲਿ ਕਾਇਆ ਕੀਨੀ ॥

ਤਿਸ ਮਹਿ ਰਾਮ ਰਤਨੁ ਲੈ ਚੀਨੀ ॥ ਅੰਗ- ੧੦੩੦

ਕਾਇਆਂ ਤਾਂ ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਕਰੀ ਹੈ। ਇਹਦੇ 'ਚ 25 ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੇ। ਅੱਖਾਂ ਨੇ, ਕੰਨ ਨੇ, ਪੰਜ ਗਿਆਨ ਇੰਦਰੇ ਨੇ। ਫੇਰ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਗੁਣ ਚਲਦੇ ਨੇ ਹਰ ਵਕਤ। ਰਜੇ ਗੁਣ, ਤਮੇ ਗੁਣ ਤੇ ਸਤੋ ਗੁਣ। ਤਿੰਨ ਸਰੀਰ ਨੇ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਕੋਟ ਹੈ, ਦੂਸਰਾ ਹੈ, ਤੀਸਰਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਸਰੀਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ - 'ਤਿਸ ਮਹਿ ਰਾਮ ਰਤਨੁ ਲੈ ਚੀਨੀ ॥' ਜੇ ਉਹ ਜੋਤ ਨਾ ਹੋਵੇ -

ਏ ਸਰੀਰਾ ਮੇਰਿਆ ਹਰਿ ਤੁਮ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਰਖੀ

ਤਾ ਤੂ ਜਗ ਮਹਿ ਆਇਆ ॥ ਅੰਗ - ੯੨੧

ਜੇ ਜੋਤ ਖਿੱਚ ਲਵੇ, ਫੇਰ ਰੱਖ ਲਓ ਉਹਨੂੰ। ਦੋ ਦਿਨ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਸੜ ਜਾਏਗਾ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਜਾਲ ਦਿਓ ਇਹਨੂੰ। ਕਹਿੰਦੇ, ਐਡੀ ਤੇਰੀ ਕੱਚੀ

ਬੁੱਧੀ, ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਹੀ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈਂ।

ਆਤਮ ਰਾਮੁ ਰਾਮੁ ਹੈ ਆਤਮ

ਹਰਿ ਪਾਈਐ ਸਬਦਿ ਵੀਚਾਰਾ ਹੇ ॥ ਅੰਗ- ੧੦੩੦

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਤੈਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਨਾ ਹੁੰਦੀ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਓਨੀਂ ਦੇਰ ਤੱਕ ਤੈਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ। ਬ੍ਰਹਮ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਬ੍ਰਹਮ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਰੂਪ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ -

ਬਿਨੁ ਸਬਦੈ ਅੰਤਰਿ ਆਨੇਰਾ ॥

ਨ ਵਸਤੁ ਲਹੈ ਨ ਚੁਕੈ ਫੇਰਾ ॥

ਸਤਿਗੁਰੁ ਹਥਿ ਕੁੰਜੀ ਹੋਰਤੁ ਦਰੁ ਖੁਲੈ ਨਾਹੀ

ਗੁਰੁ ਪੂਰੈ ਭਾਗਿ ਮਿਲਾਵਣਿਆ ॥ ਅੰਗ - ੧੨੪

ਓਨਾਂ ਚਿਰ ਜੰਮਣਾ ਮਰਨਾ ਨਹੀਂ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਸਤ ਸੰਤੋਖਿ ਰਹਹੁ ਜਨ ਭਾਈ ॥

ਖਿਮਾ ਗਹਹੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਰਣਾਈ ॥ ਅੰਗ- ੧੦੩੦

ਕਹਿੰਦੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਰਹਿਤਾਂ ਧਾਰਨ ਕਰੋ ਫੇਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ -

ਆਤਮੁ ਚੀਨਿ ਪਰਾਤਮੁ ਚੀਨਹੁ

ਗੁਰੁ ਸੰਗਤਿ ਇਹੁ ਨਿਸਤਾਰਾ ਹੇ ॥ ਅੰਗ - ੧੦੩੦

ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਣੋ। ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਜਿਹੜਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ ਉਹਦੇ ਵਰਗਾ ਹੀ ਹੈ, ਜਿਹੋ ਜਿਹੇ ਤੁਸੀਂ ਹੋ। ਤੁਹਾਡਾ ਤੇ ਉਹਦਾ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਇਹੁ ਰਾਮ ਕੀ ਅੰਸੁ ॥

ਅੰਗ- ੮੨੧

ਕਿਰਨ ਤੇ ਸੂਰਜ ਦਾ ਫਰਕ ਨਹੀਂ। ਜਾਤ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਇਕੋ ਨੇ। ਪਾਣੀ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੂੰਦ ਇੱਕੋ ਹੀ ਨੇ। ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਗਿਲਾਸ ਦਾ ਪਾਣੀ ਹੈ ਉਹ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ। ਉਹ ਬਹੁਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਘੱਟ ਹੈ। ਪਾਣੀ 'ਚ ਤਾਂ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਖੋਜੋ, ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਚੀਨੋ। ਸੰਗਤ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੀ, ਬ੍ਰਹਮ ਨੇਸ਼ਟੀ, ਬ੍ਰਹਮ ਸਰੋਤਰੀ, ਬ੍ਰਹਮ ਬਕਤੇ ਦੀ। ਜਿਹੜਾ ਅਦ੍ਵੈਤ ਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਵੇ। ਦ੍ਵੈਤ ਦੇ ਵਿਚ ਕਦੇ ਭੁੱਲ ਕੇ ਵੀ ਨਾ ਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇ। ਉਹਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਨਿਸਤਾਰਾ ਹੋਣਾ ਹੈ ਤੇ ਅਗਾਂਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਆਹ ਸੰਸਾਰ ਕੀ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ, ਸਾਰਾ ਹੀ ਆਤਮ ਪਸਾਰਾ ਹੈ।

'ਚਲਦਾ.....!'

ਗੁਰ ਸੰਗਤਿ ਕੀਨੀ ਖਾਲਸਾ

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਸੁਰਿ ਨਰ ਮੁਨਿ ਜਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਖੋਜਦੇ
ਸੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਗੁਰ ਤੇ ਪਾਇਆ ॥
ਪਾਇਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਗੁਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਨੀ
ਸਚਾ ਮਨਿ ਵਸਾਇਆ ॥
ਜੀਅ ਜੰਤ ਸਭਿ ਤੁਧੁ ਉਪਾਏ
ਇਕਿ ਵੇਖਿ ਪਰਸਣਿ ਆਇਆ ॥
ਲਬੁ ਲੋਭੁ ਅਹੰਕਾਰੁ ਚੂਕਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਭਲਾ ਭਾਇਆ ॥
ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਜਿਸ ਨੋ ਆਪਿ ਤੁਠਾ
ਤਿਨਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਗੁਰ ਤੇ ਪਾਇਆ ॥ ਅੰਗ- ੯੧੮
ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਹੈ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ
ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਗੁਰਮਤਿ ਪਾਏ ਰਾਮ ॥
ਹਉਮੈ ਮਾਇਆ ਬਿਖੁ ਹੈ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ
ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਿ ਬਿਖੁ ਲਹਿ ਜਾਏ ਰਾਮ ॥

ਅੰਗ -
੫੩੮

ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀਓ, ਖਿਆਲਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੀਏ, ਚਿੱਤ ਬਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰੀਏ ਇਕਾਗਰ, ਰਸਨਾ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰੋ ਜੀ, 'ਸਤਿਨਾਮੁ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ।' ਕੰਮਾਂ ਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਿਹਲੇ ਹੋ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਐਨੇ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਸਮਾਂ ਮਿਲ ਜਾਣਾ, ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ -

ਸਤਸੰਗਤਿ ਕੈਸੀ ਜਾਣੀਐ ॥
ਜਿਥੈ ਏਕੋ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੀਐ ॥ ਅੰਗ- ੭੨

ਜਿੱਥੇ ਸਾਨੂੰ ਅੰਦਰਲਾ ਰਸਤਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦਾ ਉਹ ਹੈ ਸਤਿਸੰਗਤ। ਇਹਦੀ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ, ਇਹ ਮਿਲਦਾ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਭਾਗਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ -

ਬਿਨੁ ਭਾਗਾ ਸਤਸੰਗੁ ਨ ਲਭੈ
ਬਿਨੁ ਸੰਗਤਿ ਮੈਲੁ ਭਰੀਜੈ ਜੀਉ॥ ਅੰਗ - ੯੫

ਸੋ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਜਿਹੜੇ ਐਨੇ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਭਰੀ ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਫੇਰ ਵੀ ਸਮਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਪਹੁੰਚੇ, ਤੁਹਾਡਾ ਇਹ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਪਿੱਛੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਮਾਘੀ ਦੇ ਦਿਨ ਬਾਰੇ, ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ, ਤੀਰਥ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਪਰ ਸਤਿਗੁਰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਬਾਣੀ ਦੇ ਵਿਚ ਜੋ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਇਸ਼ਨਾਨ -

ਮਾਘਿ ਪੁਨੀਤ ਭਈ ਤੀਰਥੁ ਅੰਤਰਿ ਜਾਨਿਆ ॥
ਅੰਗ - ੧੧੦੯

ਪਵਿੱਤ੍ਰੁ ਪਵਿੱਤ੍ਰੁ ਪਵਿੱਤ੍ਰੁ ਪੁਨੀਤ ॥
ਨਾਮੁ ਜਪੈ ਨਾਨਕ ਮਨਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ॥ ਅੰਗ- ੨੭੯

ਸੌ ਵਾਰੀ ਕਹੁ, ਪੁਨੀਤ ਇਕ ਵਾਰੀ। ਐਨੀ ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾਈ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਅੰਦਰਲੇ ਤੀਰਥ 'ਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਜੁਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ, ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ, ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਚਰਨ ਸ਼ਰਨ 'ਚ ਆ ਕੇ ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਆਪਾਂ ਇਕ ਬਹੁਤ ਬਚਿੱਤ੍ਰੁ ਕਥਾ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਸਰਵਣ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਮਾਘੀ ਦੇ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਕਤਿਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰਕੇ, ਦਸਵਾਂ ਦਿਨ ਮਨਾ ਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਮਿੱਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ, ਹੁਣ ਅੱਗੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਤਿੰਨ ਢਾਬ ਹਨ ਇਕ ਖਿਦਰਾਣੇ ਦੀ, ਇਕ ਰੁਪਾਣੇ ਦੀ, ਇਕ ਧਿਗਾਣੇ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਉਤੇ ਢਾਬ ਬਣੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਆਪਣੇ ਬਿਰਦ ਬਾਣੇ ਦੀ ਲਾਜ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਰੁਪਾਣੇ ਦੀ ਢਾਬਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ, ਕਮਾਨ ਦੇ ਉਤੇ ਤੀਰ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ, ਇਕ ਐਸੇ ਜਾਨਵਰ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਮੈਲ ਖਾਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਹਦਾ ਨਾਮ ਦੀ ਘੋਗੜ। ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਸਿੰਘ ਸਨ, ਪੁੱਛਦੇ ਨੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਕੀ ਭੇਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਿੱਛੇ ਵੀ ਇਕ ਭਲਾ ਕਰਕੇ ਆਏ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਇਕ ਖੇਤ ਦੀ ਲੰਘ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਕ ਤਿੱਤਰ ਬਹੁਤ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਰੌਲਾ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ-

ਭੂਮੀਆ ਭੂਮਿ ਉਪਰਿ ਨਿਤ ਲੁਝੈ ॥
ਛੋਡਿ ਚਲੈ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਨਹੀ ਬੁਝੈ ॥ ਅੰਗ - ੧੮੮

ਇਹ ਹੈ ਤੱਤ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਿ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰ ਜਿਸ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸੀ, ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਖੱਪ ਕੇ ਮਰ ਗਿਆ - 'ਅੰਤ ਮਤੇ ਸੋ ਗਤੇ'। ਹੁਣ ਵੀ ਇਹ ਕਾਣਾ ਤਿੱਤਰ ਹੈ, ਇੱਕ ਅੱਖ ਤੋਂ ਕਾਣਾ ਹੈ ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਇਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਲੰਘਣਾ, ਇਸਨੇ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਖੇਤ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਕਿਉਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਹੋ। ਅਜੇ ਵੀ ਮਲਕੀਅਤ ਹੈ ਅੰਦਰ। ਐਡਾ ਵੱਡਾ ਭੂਮੀਆਂ ਹੁਣ ਵੀ ਇਸੇ ਗੱਲ ਲਈ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਪਿੱਛੇ ਲੂਝ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮਾਇਆ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਵਡਿਆਈ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਚਾਰ ਦਿਨ ਦੀ ਹੈ -

ਵਡੇ ਵਡੇ ਜੋ ਦੀਸਹਿ ਲੋਗ ॥
ਤਿਨ ਕਉ ਬਿਆਪੈ ਚਿੰਤਾ ਰੋਗ ॥ ੧ ॥
ਕਉਨ ਵਡਾ ਮਾਇਆ ਵਡਿਆਈ ॥

ਸੋ ਵਡਾ ਜਿਨਿ ਰਾਮ ਲਿਵ ਲਾਈ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਭੂਮੀਆ ਭੂਮਿ ਉਪਰਿ ਨਿਤ ਲੁਝੈ ॥

ਛੋਡਿ ਚਲੈ ਤਿਸਨਾ ਨਹੀ ਬੁਝੈ ॥ ੨ ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਇਹੁ ਤਤੁ ਬੀਚਾਰਾ ॥

ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਭਜਨ ਨਾਹੀ ਛੁਟਕਾਰਾ ॥ ਅੰਗ - ੧੮੮

ਭੂਮੀਏ ਦਾ ਇਥੇ ਹੀ ਵਾਸਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਇਥੇ ਹੀ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਜੰਮਦਾ ਹੈ, ਬਾਰ-ਬਾਰ ਮਰਦਾ ਹੈ। 'ਜਹਾਂ ਆਸਾ ਤਹਾਂ ਵਾਸਾ।' ਅੱਜ ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਆਪਣੇ ਬਿਰਦ ਬਾਣੇ ਦੀ ਲੱਜ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਲਿਆਓ, ਕਾਣਾ ਹੈ ਅੱਖ ਤੋਂ, ਫੜ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ, ਉਸ ਦਾ ਆਪ ਨੇ ਭਲਾ ਕੀਤਾ।

ਘੋਗੜ ਦੇ ਜਦੋਂ ਤੀਰ ਮਾਰਿਆ, ਨਵੇਂ ਸਿੰਘ ਸਨ ਮਲਵੱਈ, ਬਰਾੜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਹ ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਇਹਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਤਿੱਤਰ ਵਾਂਗੂੰ। ਇਹਦਾ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਪਿੱਛਲਾ ਜਨਮ ਦੱਸੋ? ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਤੋਂ ਇਹਨੇ ਸਿੱਖੀ ਧਾਰਨ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਿੱਖੀ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਸੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਉਣ ਲਈ ਨਿਮੰਤਰਣ ਦਿਤਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਓ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪਾਣੀ ਛਕੋ ਕਿਉਂਕਿ ਰੀਤ ਪਰੰਪਰਾ ਚੱਲੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਹੋਵੇ, ਪੰਜ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਉਣਾ, ਫੇਰ ਉਹ ਚੂਲਾ ਪੜ੍ਹਦੇ ਨੇ, ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਪੰਜਾਂ ਦੀ ਅਰਦਾਸ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਂ 'ਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ, ਉਹ ਸੁਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਹਨੂੰ ਵੀ ਬੁਲਾਇਆ। ਇਹਨੇ ਕੀ ਕੀਤਾ, ਜਦੋਂ ਨੌਜਵਾਨ ਬੱਚੀ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਵਰਤਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸਦੇ ਰੂਪ ਵੱਲ ਵੇਖਦਾ ਹੈ -

ਰੂਪੈ ਕਾਮੈ ਦੋਸਤੀ ਭੁਖੈ ਸਾਦੈ ਗੰਢੁ ॥

ਲਬੈ ਮਾਲੈ ਘੁਲਿ ਮਿਲਿ ਮਿਚਲਿ ਉਘੈ ਸਉੜਿ ਪਲੰਘੁ ॥

ਅੰਗ- ੧੨੮੮

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਕਾਰ ਉਤਪੰਨ ਹੋਏ, ਮੰਦ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਫੇਰ ਸਿਪਾਹੀ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਉਸ ਬੀਬਾ ਨੂੰ ਲਿਆਓ, ਇਹ ਸਭ ਸਮਝ ਗਈ ਕਿ ਹੁਣ ਇਸ ਦਾ ਦੀਨ ਈਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤਾਂ ਅਗਰ ਉਹ ਬੱਚੀ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਕਹਿ ਕੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪਿਤਾ ਜੀ! ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਮੇਰੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨਗੇ -

ਰੋਗਨ ਤੇ ਅਰ ਸੋਗਨ ਤੇ ਜਲ ਜੋਗਨ ਤੇ ਬਹੁਤ ਭਾਂਤਿ ਬਚਾਵੈ॥

ਸਤੁ ਅਨੇਕ ਚਲਾਵਤ ਘਾਵ ਤਉ ਤਨ ਏਕ ਨ ਲਾਗਨ ਪਾਵੈ॥

ਰਾਖਤ ਹੈ ਅਪਨੇ ਕਰੁ ਦੈ ਕਰਿ, ਪਾਪ ਸਮੁੰਹ ਨ ਭੇਟਨ ਪਾਵੈ॥

ਔਰ ਕੀ ਬਾਤ ਕਹਾ ਕਹ ਤੇ ਸੋ, ਸੁ ਪੇਟ ਹੀ ਕੇ ਪਟ ਬੀਚ

ਬਚਾਵੈ॥ (ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ)

ਹੁਣ ਉਹ ਨੌਜਵਾਨ ਬੱਚੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ -

ਤਾਤੀ ਵਾਉ ਨ ਲਗਈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਸਰਣਾਈ ॥

ਚਉਗਿਰਦ ਹਮਾਰੈ ਰਾਮ ਕਾਰ ਦੁਖੁ ਲਗੈ ਨ ਭਾਈ ॥ ੧ ॥

ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਭੇਟਿਆ ਜਿਨਿ ਬਣਤ ਬਣਾਈ ॥

ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਅਉਖਧੁ ਦੀਆ ਏਕਾ ਲਿਵ ਲਾਈ ॥ ੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਰਾਖਿ ਲੀਏ ਤਿਨਿ ਰਖਨਹਾਰਿ ਸਭ ਬਿਆਧਿ ਮਿਟਾਈ ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਕਿਰਪਾ ਭਈ ਪ੍ਰਭ ਭਏ ਸਹਾਈ ॥

ਅੰਗ- ੮੧੯

ਹੁਣ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਘੋਗੜ ਬਣਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਰਿਆਇਆ ਦਾ ਰਾਜਾ ਚੌਧਰੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਬਦਨੀਤੀ ਤੇ ਇਹ ਬੀਬਾ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਯਾਦ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਬਾਣੀ ਸੁਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਿਆਰਿਆ ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਨਾਤੇ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਤੂੰ ਕੀ ਕੀਤਾ? -

ਲੈ ਫਾਹੇ ਰਾਤੀ ਤੁਰਹਿ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਣੈ ਪ੍ਰਾਣੀ ॥

ਤਕਹਿ ਨਾਰਿ ਪਰਾਈਆ ਲੁਕਿ ਅੰਦਰਿ ਠਾਣੀ ॥

ਸੰਨੀ ਦੇਨਿ ਵਿਖੰਮ ਬਾਇ ਮਿਠਾ ਮਦੁ ਮਾਣੀ ॥

ਕਰਮੀ ਆਪੇ ਆਪਣੀ ਆਪੇ ਪਛੁਤਾਣੀ ॥

ਅਜਰਾਈਲੁ ਫਰੇਸਤਾ ਤਿਲ ਪੀੜੇ ਘਾਣੀ ॥ ਅੰਗ- ੩੧੫

ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ -

ਦੇਖਿ ਪਰਾਈਆਂ ਚੰਗੀਆਂ, ਮਾਵਾਂ ਭੈਣਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਣੈ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੨੯/੧੧

ਪਰ ਤ੍ਰਿਅ ਰੂਪੁ ਨ ਪੇਖੈ ਨੇਤ੍ਰੁ ॥

ਸਾਧ ਕੀ ਟਹਲ ਸੰਤਸੰਗਿ ਹੇਤੁ ॥

ਕਰਨ ਨ ਸੁਨੈ ਕਾਹੂ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ॥

ਸਭ ਤੇ ਜਾਨੈ ਆਪਸ ਕਉ ਮੰਦਾ ॥

ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਬਿਖਿਆ ਪਰਹਰੈ ॥

ਮਨ ਕੀ ਬਾਸਨਾ ਮਨ ਤੇ ਟਰੈ ॥

ਇੰਦ੍ਰੀ ਜਿਤ ਪੰਚ ਦੋਖ ਤੇ ਰਹਤੁ ॥

ਨਾਨਕ ਕੋਟਿ ਮਧੇ ਕੇ ਐਸਾ ਅਪਰਸ ॥

ਅੰਗ- ੨੭੪

ਹੁਣ ਉਹ ਬੀਬਾ ਜਦੋਂ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਜ਼ੋਰ ਜੁਲਮ ਕਰਨ ਲਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਬੱਚੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਇਹ ਬਚਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਓ ਪਾਪੀਆ! -

ਪਾਪੀ ਕਰਮ ਕਮਾਵਦੇ ਕਰਦੇ ਹਾਏ ਹਾਇ ॥

ਨਾਨਕ ਜਿਉ ਮਥਨਿ ਮਾਧਾਣੀਆ ਤਿਉ ਮਥੇ ਧ੍ਰਮ ਰਾਇ ॥

ਅੰਗ - ੧੪੨੫

ਤੂੰ ਇਸ ਸਰੀਰ ਵਾਸਤੇ -

ਬਿਸਟਾ ਅਸਤ ਰਕਤੁ ਪਰੇਟੇ ਚਾਮ ॥

ਇਸੁ ਉਪਰਿ ਲੇ ਰਾਖਿਓ ਗੁਮਾਨ ॥

ਅੰਗ- ੩੭੫

ਜਾਹ, ਫੇਰ ਤੈਨੂੰ ਮੇਰਾ ਸਰਾਪ ਲੱਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ -

ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਬਸਹਿ ਸਾਧ ਕੀ ਰਸਨਾ ॥

ਨਾਨਕ ਜਨ ਕਾ ਦਾਸਨਿ ਦਸਨਾ ॥

ਅੰਗ - ੨੬੩

ਪੰਨ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਫੁਰਮਾਨ ਲੱਗੇ ਕਿ ਇਹ ਸੌ ਵਾਰੀ ਉਸ ਬੀਬਾ ਦੇ ਸਰਾਪ ਦੇਣ 'ਤੇ ਘੋਗੜ

ਬਣ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਬਿਰਦ ਬਾਣੇ ਦੀ ਲਾਜ ਆਈ, ਚਲੇ ਇਹਨੇ ਸਿੱਖੀ ਧਾਰਨ ਕੀਤੀ ਸੀ -

ਭੁਲਣ ਅੰਦਰਿ ਸਭ ਕੇ ਅਭੁਲ ਗੁਰੂ ਕਰਤਾਰੁ ॥ ਅੰਗ- ੬੧

ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਪਈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਾਣੇ ਤਿੱਤਰ ਦਾ ਉਧਾਰ ਆਪ ਨੇ ਕੀਤਾ ਤੇ ਹੁਣ ਘੋਗੜ ਦਾ ਭਲਾ ਕੀਤਾ -

ਉਚ ਅਪਾਰ ਬੇਅੰਤ ਸੁਆਮੀ ਕਉਣੁ ਜਾਣੈ ਗੁਣ ਤੇਰੇ ॥
ਗਾਵਤੇ ਉਧਰਹਿ ਸੁਣਤੇ ਉਧਰਹਿ ਬਿਨਸਹਿ ਪਾਪ ਘਨੇਰੇ ॥
ਪਸੂ ਪਰੇਤ ਮੁਗਧ ਕਉ ਤਾਰੇ ਪਾਹਨ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰੈ ॥
ਨਾਨਕ ਦਾਸ ਤੇਰੀ ਸਰਣਾਈ ਸਦਾ ਸਦਾ ਬਲਿਹਾਰੈ ॥

ਅੰਗ - ੮੦੨

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਦਾ, ਭੁੱਲੀਆਂ ਭਟਕੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਦਾ, ਭਲਾ ਕਰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਹੋਇਆ ਕੀ ਜਿਹੜੀ ਨਵੀਂ ਭਰਤੀ ਸੀ ਬਰਾੜ, ਮਲਵੱਈ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਘੋੜੇ ਦੀਆਂ ਲਗਾਮਾਂ ਫੜ ਲੈਂਦੇ ਨੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਹੁਣ ਅੱਗੇ ਡੱਲੇ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਚੌਧਰੀ ਡੱਲਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਸਾਡਾ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਚੱਲਣਾ, ਇਥੇ ਸਾਡਾ ਇਲਾਕਾ ਹੈ, ਲੱਖੀ ਜੰਗਲ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਹੁਣ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ, ਤਨਖਾਹ ਦਿਓ ਸਾਡੀ। ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਹਾਂ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਕਿਤੇ ਟਿਕ ਕੇ ਬੈਠਾਂਗੇ, ਸੰਗਤਾਂ ਆਉਣਗੀਆਂ ਭੇਟਾ ਚੜ੍ਹਨਗੀਆਂ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਤੁਹਾਡੀ ਤਨਖਾਹ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗੀ। ਪਰ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਮੰਨਦੇ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੀਂਹ ਪੁਆਵਾਂਗੇ, ਮੀਂਹ ਤਾਂ ਪਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਤੀਰ ਕਮਾਨ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਇਆ, ਅਸਮਾਨ ਵਲ ਛੱਡਿਆ, ਬੱਦਲ ਗਰਜੇ, ਬਾਰਿਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ, ਜਿਹੜੇ ਤਾਂ ਸਿਦਕੀ ਸਿੱਖ ਸਨ, ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਸਨ। ਉਹ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਉਤੇ ਚਾਦਰੇ ਤਾਣ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਝੁੰਡਾਂ, ਦਰਖਤਾਂ ਥੱਲੇ ਜਾ ਬੈਠਦੇ ਨੇ। ਬਾਰਿਸ਼ ਪੈ ਗਈ, ਫੇਰ ਕਹਿੰਦੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਇਹ ਤਾਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋ ਗਈ। ਸਾਡੀ ਤਨਖਾਹ ਵੀ ਦੇ ਦਿਓ। ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋਲ ਕੀ ਘਾਟਾ ਸੀ, ਇਕ ਗੁਰਸਿੱਖ ਆਇਆ ਕੁਬੇਰ, ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ। ਉਸ ਨੇ ਖੱਚਰ ਭਰੀ ਮੋਹਰਾਂ ਦੀ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਭੇਟਾ ਕੀਤੀ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਢਾਲਾਂ ਭਰ-ਭਰ ਕੇ ਤਨਖਾਹਾਂ ਵੰਡਦੇ ਨੇ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਈਆਂ। ਦੁਬਾਰਾ ਫੇਰ ਆ ਗਏ ਕਹਿੰਦੇ ਮਹਾਰਾਜ! ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਤਨਖਾਹ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਨਾਲ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਪੁੱਛਦੇ ਨੇ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤਨਖਾਹ? ਕਹਿੰਦੇ, ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਹਾਂ ਹੀ, ਤਨਖਾਹ ਸਾਨੂੰ ਦਿਓ। ਉਹ ਤਾਂ ਚਲੇ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲ ਗਈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਘਰ ਛੱਡ ਕੇ ਆਏ, ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਹੋ ਗਈ, ਉਹ ਵੀ ਦੇਖਣਗੇ ਕਿ ਕੀ ਲਿਆਏ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਦਿਓ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਫੇਰ ਢਾਲਾਂ ਭਰ-ਭਰ ਕੇ ਵੰਡ ਦਿਤੀਆਂ।

ਖਾਵਹਿ ਖਰਚਹਿ ਰਲਿ ਮਿਲਿ ਭਾਈ ॥

ਤੋਟਿ ਨ ਆਵੈ ਵਧਦੇ ਜਾਈ ॥

ਅੰਗ - ੧੮੬

ਜਿਹੜਾ ਬਚਿਆ ਉਥੇ ਦੱਬ ਦਿਤਾ, ਗੁਪਤ ਸਰ ਖਜ਼ਾਨਾ ਉਸ ਸਥਾਨ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੁਣ ਭਾਈ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਈ। ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੰਗਲੀ ਲੋਕ ਹਨ, ਹੈ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਹੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਤਾਂ ਜੋ ਮੰਗਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਨਾਮ। ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਗਤ 'ਚੋਂ ਸੋਝੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ -

ਵਿਣੁ ਤੁਧੁ ਹੋਰੁ ਜਿ ਮੰਗਣਾ ਸਿਰਿ ਦੁਖਾ ਕੈ ਦੁਖ ॥

ਦੇਹਿ ਨਾਮੁ ਸੰਤੋਖੀਆ ਉਤਰੈ ਮਨ ਕੀ ਭੁਖ ॥

ਅੰਗ - ੯੫੮

ਹੁਣ ਅਸਲ ਵਿਚ ਧਨ-ਦੌਲਤ ਨੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਰਜਾਇਆ ਨਹੀਂ -

ਜਿਸੁ ਗ੍ਰਿਹਿ ਬਹੁਤੁ ਤਿਸੈ ਗ੍ਰਿਹਿ ਚਿੰਤਾ ॥

ਜਿਸੁ ਗ੍ਰਿਹਿ ਥੋਰੀ ਸੁ ਫਿਰੈ ਭ੍ਰਮੰਤਾ ॥

ਦੁਹੁ ਬਿਵਸਥਾ ਤੇ ਜੋ ਮੁਕਤਾ ਸੋਈ ਸੁਹੇਲਾ ਭਾਲੀਐ ॥

ਅੰਗ- ੧੦੧੯

ਹੁਣ ਜਿਹਦੇ ਕੋਲ ਬਹੁਤੀ ਹੈ ਉਹਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਸਤਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਹਦੇ ਕੋਲ ਥੋੜ੍ਹੀ ਹੈ ਉਹ ਭਰਮਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ, ਦੌੜਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ -

ਪਾਪਾ ਬਾਝਹੁ ਹੋਵੈ ਨਾਹੀ ਮੁਇਆ ਸਾਬਿ ਨ ਜਾਈ ॥

ਅੰਗ - ੪੧੭

ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ। ਇਹ ਜੇ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਤਰ੍ਹੱਠੇ ਹੋ ਤਾਂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਹ ਮਾਇਆ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਨਾਮ ਸੰਤੋਖੀਆ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਨ ਦੀ ਭੁੱਖ ਉਤਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ -

ਬਿਨਾ ਸੰਤੋਖ ਨਹੀ ਕੋਊ ਰਾਜੈ ॥

ਅੰਗ - ੨੭੯

ਕਿਉਂਕਿ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਨਹੀਂ ਬੁਝਦੀ, ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਅੱਗ ਹੈ, ਅੱਗ 'ਤੇ ਹੋਰ ਬਾਲਣ ਪਾਓ, ਹੋਰ ਭੜਕਦੀ ਹੈ।

ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਬਿਰਲੇ ਹੀ ਕੀ ਬੁਝੀ ਹੇ ॥

ਅੰਗ - ੨੧੩

ਇਹ ਤਾਂ ਬੁਝਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਲੱਖ ਤੋਂ ਕਰੋੜ, ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਹੋਰ, ਪਰ੍ਹੇ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ, ਇਹ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਦਿਓ -

ਰਾਜੁ ਨ ਚਾਹਉ ਮੁਕਤਿ ਨ ਚਾਹਉ

ਮਨਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਚਰਨ ਕਮਲਾਰੇ ॥

ਅੰਗ- ੫੩੪

ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਦਾਨਿਆਂ! ਤੂੰ ਜੇ ਮੰਗ ਰੱਖੀ ਹੈ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਮੰਗ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਨਹੀਂ, ਜਿਵੇਂ ਦਿਹਾੜੀਦਾਰ ਉਜਰਤ ਮੰਗਦਾ ਹੈ, ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਕੋਈ ਔਖਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੋ ਤੇਰੀ ਮੰਗ ਹੈ ਇਹਦੀ ਤਾਂ ਕੀਮਤ ਕੋਈ ਦੇ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ -

ਸਾਈ ਨਾਮੁ ਅਮੋਲੁ ਕੀਮ ਨ ਕੋਈ ਜਾਣਦੇ ॥
ਜਿਨਾ ਭਾਗ ਮਥਾਹਿ ਸੇ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਰੰਗੁ ਮਾਣਦੇ ॥

ਅੰਗ - ੮੧

ਇਥੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿੱਖੀ ਧਾਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਮੰਤਰ ਲਈਦਾ ਹੈ, ਮੰਤਰ ਦੀ ਕਰੀਦੀ ਹੈ ਕਮਾਈ, ਤਾਂ ਜਾ ਕੇ ਨਾਮ ਤੱਕ ਰੁਸਵਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਪਿਆਰਿਆ! ਤੂੰ ਆਹ ਕੰਮ ਕਰ, ਜੋ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਹਰਿ ਸਚੇ ਤਖਤ ਰਚਾਇਆ ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ ਮੇਲਾ।
ਨਾਨਕ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰੰਕਾਰ ਵਿਚਿ ਸਿਧਾਂ ਖੇਲਾ।
ਗੁਰ ਸਿਮਰਿ ਮਨਾਈ ਕਾਲਕਾ ਖੰਡੇ ਕੀ ਵੇਲਾ।
ਪੀਵਹੁ ਪਾਹੁਲ ਖੰਡੇਧਾਰ ਹੁਇ ਜਨਮ ਸੁਹੇਲਾ।
ਗੁਰ ਸੰਗਤਿ ਕੀਨੀ ਖਾਲਸਾ ਮਨਮੁਖੀ ਦੁਹੇਲਾ।
ਵਾਹ ਵਾਹ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਆਪੇ ਗੁਰੁ ਚੇਲਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਸਿੰਘ ਦੂਜਾ, ਵਾਰ ੪੧/੧

ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਹੈ, ਖੰਡੇ ਬਾਣੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣਾ। ਗੁਰੂ ਵਾਲਾ ਬਣਨਾ, ਗੁਰੂ ਕੋਲੋਂ ਮੰਤਰ ਲੈਣਾ।

ਇਸ ਕਰਕੇ ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਲੈਣ ਦਾ ਇਹ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਸੋ ਜਨਮ ਸੁਹੇਲਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ, ਜਨਮ ਸਫਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ, ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਛਕਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਜਿਹੜੇ ਇਹ ਦਾਤ ਲੈਂਦੇ ਸੀ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਮੰਤਰ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਸੀ। ਦੂਸਰਾ ਜਿਹੜਾ ਮਸੰਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਉਹਨੂੰ ਸਿੱਖ ਤੇ ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁਣ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਹੀ - 'ਗੁਰ ਸੰਗਤਿ ਕੀਨੀ ਖਾਲਸਾ ਮਨਮੁਖੀ ਦੁਹੇਲਾ।' ਧੰਨ ਹਨ ਐਸੇ ਗੁਰੂ। ਵਿਚ ਮਸੰਦ ਪ੍ਰਥਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤੀ, ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਜੋੜ ਦਿਤਾ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਦਾਨਿਆਂ! ਤੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਲੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਇਹ ਮਿਲਾਪ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਫੇਰ ਤੂੰ ਭਾਵੇਂ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ -

ਅੰਤਰਿ ਗੁਰੁ ਆਰਾਧਣਾ ਜਿਹਵਾ ਜਪਿ ਗੁਰੁ ਨਾਉ ॥
ਨੇਤ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੇਖਣਾ ਸੁਣਣੀ ਸੁਣਣਾ ਗੁਰੁ ਨਾਉ ॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਤੀ ਰਤਿਆ ਦਰਗਹ ਪਾਈਐ ਨਾਉ ॥

ਅੰਗ - ੫੧੭

ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਥਾਂ ਤਾਂ ਮਿਲਣਾ ਹੈ ਜੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣਨਾ ਹੈ। ਜੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਬਣੇ ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੋਕ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ -

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਇਹੁ ਤਤੁ ਬੀਚਾਰਾ ॥
ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਭਜਨ ਨਾਹੀ ਛੁਟਕਾਰਾ ॥

ਅੰਗ - ੧੮੮

ਸਿਮਰਨੁ ਭਜਨੁ ਦਇਆ ਨਹੀ ਕੀਨੀ
ਤਉ ਮੁਖਿ ਚੋਟਾ ਖਾਹਿਗਾ ॥

ਅੰਗ - ੧੧੦੬

ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਲਾਜ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਬਿਰਧ ਬਾਣੇ ਦੀ ਦਾਨਿਆਂ। ਤੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਲੈ। ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ

ਨੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਾਇਆ, ਮਨ ਮੰਨ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਵਾਲਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲਈਆਂ ਤੋਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਅਸੀਂ ਆਹ ਜਦੋਂ ਬਰਾੜਾਂ ਨੇ ਘੋੜੇ ਦੀਆਂ ਲਗਾਮਾਂ ਫੜ ਕੇ ਤਨਖਾਹਾਂ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਲਈਆਂ ਸੀ। ਤੂੰ ਮਾਲਵੇ ਦੀ ਰੱਖ ਵਖਾਈ। ਜਿਵੇਂ ਮਾਝੇ ਦੀ, ਮਾਝੇ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਬੇਦਾਵਾ ਦਿਤਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਾਨ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿਤੀ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ, ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦੀ ਅਹੂਤੀ ਪਾ ਕੇ, ਜਿਵੇਂ ਮਾਝੇ ਦੀ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰੱਖੀ, ਤੂੰ ਮਾਲਵੇ ਦੀ ਰੱਖ ਵਖਾਈ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਇਹ ਕੌਤਕ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਹੁਣ ਡੱਲੇ ਦੀ ਜੂਹ ਸਾਬੋ ਕੀ ਤਲਵੰਡੀ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ। ਉਥੇ ਨੌ ਮਹੀਨੇ, ਨੌ ਦਿਨ, ਨੌ ਘੜੀਆਂ, ਨੌ ਪਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਿਰਾਜਦੇ ਹਨ। ਉਥੇ ਸੰਗਤਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਭਾਈ ਡੱਲਾ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਵਾਲਾ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਐਨਾ ਔਖਾ ਸਮਾਂ ਸੀ, ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਯਾਦ ਕਰਿਆ। ਦੇਖੋ, ਇਹ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਜਵਾਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛਾਤੀਆਂ ਦੇਖੋ ਕਿੰਨੀਆਂ ਚੌੜੀਆਂ ਨੇ, ਕੱਦ ਕਿੰਨੇ ਉੱਚੇ ਨੇ, ਕਿੰਨੇ ਤਕੜੇ ਜਵਾਨ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਵੀ ਆ ਕੇ ਯੁੱਧ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਜੌਹਰ ਦਿਖਾਉਂਦੇ।

ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਮਰਜ਼ੀਵੜੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਪਿਆਰ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਮੁੱਖ ਮੋੜਦੇ, ਜਿਹੜੇ ਦੂਸਰੇ ਨੇ ਹਿਰਸ ਦੇ, ਦੇਖਾ ਦੇਖੀ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ, ਇਹ ਤਾਂ -

ਝੜਿ ਝੜਿ ਪਵਦੇ ਕਚੇ ਬਿਰਹੀ॥

ਅੰਗ - ੧੪੨੫

ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਡਿੱਗ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਪਿਆਰ 'ਚ ਹਨ ਉਹ ਨਹੀਂ ਮੁੱਖੜਾ ਮੋੜਿਆ ਕਰਦੇ। ਹੁਣ ਭਾਈ ਡੱਲੇ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮਹਾਰਾਜ! ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸਮਾਂ ਆਏ 'ਤੇ ਤੈਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਬਾਰ-ਬਾਰ ਡੱਲਾ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅੱਜ ਇਕ ਗੁਰਸਿੱਖ ਬੰਦੂਕ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਲਿਆ ਫੇਰ ਟੈਸਟ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ। ਕਸਵੱਟੀ ਪੇਪਰ ਪੈ ਕੇ ਹੀ ਪਰਖ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਲਿਆ ਹੁਣ ਤੂੰ ਕੋਈ ਆਪਣਾ ਬੰਦਾ ਲਿਆ, ਅਸੀਂ ਰਾਈਫਲ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਵੇ। ਹੁਣ ਐਸੀ ਕਸਵੱਟੀ, ਫੇਰ ਉਹ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦੀ?

ਕਬੀਰ ਕਸਉਟੀ ਰਾਮ ਕੀ ਝੂਠਾ ਟਿਕੈ ਨ ਕੋਇ ॥
ਰਾਮ ਕਸਉਟੀ ਸੋ ਸਹੈ ਜੋ ਮਰਜੀਵਾ ਹੋਇ ॥ ੧ ॥

ਅੰਗ- ੯੪੮

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਡੱਲਿਆ! ਮੌਤ ਤੋਂ ਉਹ ਨਹੀਂ ਡਰਦਾ-
ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਵੈ ਅਮਰੁ ਸੋ ਹੋਇ ॥

ਅੰਗ- ੨੮੭

ਇਹ ਤਨਖਾਹ ਦਾਰ, ਕਿੱਥੇ ਅੱਗੇ ਆ ਸਕਦੇ ਨੇ।

ਹੁਣ ਕੋਈ ਵੀ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ। ਬਬੇਰਾ ਡੱਲਾ ਲਾਲਚ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਮੈਦਾਨੇ-ਏ-ਜੰਗ 'ਚ ਤਾਂ ਲੜਾਂਗੇ, ਇਥੇ ਐਵੇਂ ਕਿਉਂ ਮਰੀਏ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਜਾਓ ਕਿਸੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੂੰ ਲਿਆਓ। ਇਕ ਸਿੱਖ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇਕ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਪਈ ਤਾਂ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਦੌੜਦੇ-ਦੌੜਦੇ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕੋਲ ਜਾ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੋਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਚਾਅ ਹੈ ਮਰਨ ਦਾ।

ਕਬੀਰ ਮੁਹਿ ਮਰਨੇ ਕਾ ਚਾਉ ਹੈ ਮਰਉ ਤ ਹਰਿ ਕੈ ਦੁਆਰ ॥
ਮਤ ਹਰਿ ਪੂਛੈ ਕਉਨੁ ਹੈ ਪਰਾ ਹਮਾਰੈ ਬਾਰ ॥ ਅੰਗ- ੧੩੬੭

ਹੁਣ ਡੱਲਾ ਸਮਝ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਹੈ ਅਸਲ ਸਿਦਕਵਾਨ ਮਰਜੀਵਤਿਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖੀ।

ਰਤੇ ਸੋਈ ਜਿ ਮੁਖੁ ਨ ਮੋੜੰਨਿ ਜਿਨ੍ਹੀ ਸਿਵਾਤਾ ਸਾਈ ॥
ਝੜਿ ਝੜਿ ਪਵਦੇ ਕਚੇ ਬਿਰਹੀ ਜਿਨ੍ਹਾ ਕਾਰਿ ਨ ਆਈ ॥

ਅੰਗ- ੧੪੨੫

ਹੁਣ ਐਸੇ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਦਰਬਾਰ ਸਜਿਆ ਹੈ। ਗੱਡਿਆਂ 'ਤੇ ਦੋ ਸਿੱਖ ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਤਿਲੋਕ ਸਿੰਘ ਰਸਦਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਗੱਲ ਚਲਾਈ ਸਿੱਖ ਨੇ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚਮਕੌਰ ਦੇ ਯੁੱਧ ਵਿਚ, ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਜੋ ਸਰੀਰ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਤਮ ਸਸਕਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਣੀਏ। ਵੈਰਾਗਮਈ ਪ੍ਰਸੰਗ ਭਾਈ ਰਾਮਾ ਤੇ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਏ ਤਾਂ ਸਰਹੰਦ ਸੀ, ਮਾਲੀਆ ਭਰਨ, ਉਥੇ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਮਕੌਰ ਦੇ ਵਿਚ ਜੰਗ ਹੋਇਆ। ਅਸੀਂ ਉਥੇ ਫੇਰ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਏ। ਰਸਤੇ 'ਚ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਿਰ 'ਚ ਸੁਆਹ ਪਾ ਲਈ, ਕੱਪੜੇ ਪਾੜ ਲਏ। ਪਾਗਲਾਂ ਵਾਲਾ ਭੇਖ ਬਣਾ ਲਿਆ ਤੇ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਕੀ ਵੇਖਿਆ, ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਇਕ ਬੀਬੀ ਨੇ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ, ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ, ਜਿਹਦਾ ਨਾਂ ਬੀਬੀ ਸਰਨ ਕੌਰ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਤੁਰਕਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਰਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸੇ ਅਗਨ ਦੇ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿਤਾ। ਅਧਸਤੀਆਂ ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਉਥੇ ਅਸੀਂ ਵੇਖੀਆਂ। ਅਸੀਂ ਭੇਖ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਕਿਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸਰੀਰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ। ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ, ਅਰਦਾਸ ਸੁਣੀ ਗਈ -

ਬਿਰਥੀ ਕਦੇ ਨ ਹੋਵਈ ਜਨ ਕੀ ਅਰਦਾਸਿ ॥

ਨਾਨਕ ਜੋਰੁ ਗੋਵਿੰਦ ਕਾ ਪੂਰਨ ਗੁਣਤਾਸਿ ॥ ਅੰਗ - ੮੧੯

ਜਦੋਂ ਆਪ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ। ਉਥੇ ਫੇਰ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਕਿ ਰਾਤ ਨੂੰ ਯੁੱਧ ਹੋ ਕੇ ਹਟਿਆ, ਹਨ੍ਹੇਰੀ ਚੱਲੀ। ਮਾਨੋਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸਰੀਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਬਨਸਪਤੀ

ਨੇ, ਟਾਹਣੀਆਂ ਨੇ ਪੱਤਿਆਂ ਨੇ ਢਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਸਾਨੂੰ ਮੁੱਖ ਚੰਦਰਮਾ ਦੇ ਲਿਸ਼ਕਾਰੇ ਦੇ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਏ। ਅਸੀਂ ਫੇਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਫੇਰ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਰੱਖ ਕੇ ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਜੋ ਸਨ, ਅਸੀਂ ਦੱਬ ਕੇ ਆਏ ਹਾਂ। ਸਮਾਂ ਪੈਣ 'ਤੇ ਉਹ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ। ਹੁਣ ਐਸਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਕੀਤੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਸੁਣਾਇਆ, ਜਿਹੜੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਅਧਜਲੇ ਹੋਏ ਪਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਅਸੀਂ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ।

ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਿਆਰਿਓ! ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੰਗੋ, ਜੋ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਮੰਗੋਗੇ ਤੁਹਾਡੀ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਾ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਸਫਲ ਹੈ ਜਿਤੁ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਮਨੁ ਮੰਨੇ ॥
ਜਾ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਮਨੁ ਮੰਨਿਆ ਤਾ ਪਾਪ ਕਸੰਮਲ ਭੰਨੇ ॥

ਅੰਗ - ੩੧੪

ਹੁਣ ਜੋ ਵੀ ਮੰਗੋਗੇ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੇਵੇਗਾ।
ਚਤੁਰ ਦਿਸਾ ਕੀਨੋ ਬਲੁ ਅਪਨਾ ਸਿਰ ਉਪਰਿ ਕਰੁ ਧਾਰਿਓ ॥
ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਟਾਖੁ ਅਵਲੋਕਨੁ ਕੀਨੋ ਦਾਸ ਕਾ ਦੁਖੁ ਬਿਦਾਰਿਓ ॥
ਹਰਿ ਜਨ ਰਾਖੇ ਗੁਰ ਗੋਵਿੰਦ ॥
ਕੰਠਿ ਲਾਇ ਅਵਗੁਣ ਸਭਿ ਮੇਟੇ ਦਇਆਲ ਪੁਰਖ ਬਖਸੰਦ ॥
ਰਹਾਉ ॥
ਜੋ ਮਾਗਹਿ ਠਾਕੁਰ ਅਪੁਨੇ ਤੇ ਸੋਈ ਸੋਈ ਦੇਵੈ ॥
ਨਾਨਕ ਦਾਸੁ ਮੁਖ ਤੇ ਜੋ ਬੋਲੈ ਈਹਾ ਉਹਾ ਸਚੁ ਹੋਵੈ ॥

ਅੰਗ- ੬੮੧

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਿਆਰਿਓ! ਤੁਸੀਂ ਕੀਤੀ ਸੇਵਾ। ਸੇਵਾ ਵੀ ਐਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨੇਤਰਾਂ 'ਚ ਜਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਮੰਗੋ, ਜੋ ਵੀ ਮੰਗੋਗੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਸੀਂ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀ ਮੰਗਿਆ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਅਸੀਂ ਹਾਂ ਰਾਹਕ, ਸਾਨੂੰ ਦਰ-ਦਰ 'ਤੇ ਧੱਕੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ, ਕਿਤੇ ਟਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਰਹਿਣ ਦਾ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਿਆਰਿਓ! ਤੁਸੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਸੇਵਾ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਟਿਕਾਣਾ ਇਥੇ ਹੀ ਕੀ ਅੱਗੇ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਮਿਲੇਗਾ। ਇਥੇ ਤੁਸੀਂ ਰਾਜ ਕਰੋਗੇ। ਫੁਲਕੀਆਂ ਦੀ ਵੰਸ ਜਿਵੇਂ ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ, ਨਾਭਾ, ਜੀਂਦ ਇਹ ਰਿਆਸਤਾਂ, ਭਾਈ ਰਾਮਾ ਤੇ ਤਿਲੋਕਾ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕ ਸਿੰਘ ਹੋਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫੇਰ ਵੰਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਬਚਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਾਜ ਕੀਤਾ। ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਮੇਵਾ ਮਿਲਿਆ, ਫਲ ਮਿਲਿਆ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਆਪਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਇਥੋਂ ਵਿਚਾਰ ਅੱਗੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਹੋਈਆਂ ਭੁੱਲਾਂ ਮੁਆਫ ਕਰਨੀਆਂ, ਇਥੇ ਹੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ ਵਿਚਾਰ ਆਤਮ-ਪਰਗਾਸ ਦਾ ਵਿਧੀ-ਵਿਧਾਨ (ਸਹਜ-ਮਈ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ)

ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੫ ॥ (ਅੰਗ-੨੩੬)

ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਰਿਦ ਅੰਤਰਿ ਧਾਰੈ ॥
ਪੰਚ ਜਨਾ ਸਿਉ ਸੰਗੁ ਨਿਵਾਰੈ ॥
ਦਸ ਇੰਦ੍ਰੀ ਕਰਿ ਰਾਖੈ ਵਾਸਿ ॥
ਤਾ ਕੈ ਆਤਮੈ ਹੋਇ ਪਰਗਾਸੁ ॥ ੧ ॥

(ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਵਸਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਕਾਮ ਆਦਿਕ ਪੰਜ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਸਾਥ ਹਟਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਦਸਾਂ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਆਤਮਾ ਵਿਚ ਰੂਹਾਨੀ ਚਾਨਣ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।)

ਐਸੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਤਾ ਕੈ ਹੋਇ ॥
ਜਾ ਕਉ ਦਇਆ ਮਇਆ ਪ੍ਰਭ ਸੋਇ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

(ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਉਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਦਇਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਉਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਆਤਮਕ ਬਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ)

ਸਾਜਨੁ ਦੁਸਟੁ ਜਾ ਕੈ ਏਕ ਸਮਾਨੈ ॥
ਜੇਤਾ ਬੋਲਣੁ ਤੇਤਾ ਗਿਆਨੈ ॥
ਜੇਤਾ ਸੁਣਣਾ ਤੇਤਾ ਨਾਮੁ ॥ ਜੇਤਾ ਪੇਖਨੁ ਤੇਤਾ ਧਿਆਨੁ ॥ ੨ ॥

(ਐਸੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਕੀ ਹਨ? ਐਸੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਵੈਰੀ ਮਿੱਤਰ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਜਿਤਨਾ ਉਹ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਸਭ ਆਤਮਕ ਸੂਝ ਦਾ ਗਿਆ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਤਨਾ ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸਿਫਤ-ਸਾਲਾਹ ਹੀ ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਜਿਤਨਾ ਉਹ ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਸਭ ਕੁਝ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਸੁਰਤ ਜੋੜਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ।)

ਸਹਜੇ ਜਾਗਣੁ ਸਹਜੇ ਸੋਇ ॥
ਸਹਜੇ ਹੋਤਾ ਜਾਇ ਸੁ ਹੋਇ ॥
ਸਹਜਿ ਬੈਰਾਗੁ ਸਹਜੇ ਹੀ ਹਸਨਾ ॥
ਸਹਜੇ ਚੁਪ ਸਹਜੇ ਹੀ ਜਪਨਾ ॥ ੩ ॥

(ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਜਾਗਦਿਆਂ, ਸੁੱਤਿਆਂ, ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਆਤਮਕ ਅਡੋਲਤਾ ਵਿਚ ਟਿਕਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਰਜਾ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਚਾਹੇ ਗਮੀ ਹੋਵੇ, ਚਾਹੇ ਖੁਸ਼ੀ, ਉਸ ਦੀ ਰੂਹਾਨੀ ਆਤਮਿਕ ਦਸਾ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਚੁੱਪ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਆਤਮਿਕ ਅਡੋਲਤਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।)

ਸਹਜੇ ਭੋਜਨੁ ਸਹਜੇ ਭਾਉ ॥
ਸਹਜੇ ਮਿਟਿਓ ਸਗਲ ਦੁਰਾਉ ॥
ਸਹਜੇ ਹੋਆ ਸਾਧੁ ਸੰਗੁ ॥

ਸਹਜਿ ਮਿਲਿਓ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਨਿਸੰਗੁ ॥ ੪ ॥

ਉਸਦਾ ਖਾਣ ਪੀਣ, ਵਰਤੋਂ ਵਿਹਾਰ ਸਹਜ ਵਿਚ ਹੀ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਢੈਤ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ, ਕਪਟ-ਭਾਵ ਮਿਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਮਿਲਾਪ ਤੇ ਪਰਮਾਤਮ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਹਜੇ ਗ੍ਰਿਹ ਮਹਿ ਸਹਜਿ ਉਦਾਸੀ ॥
ਸਹਜੇ ਦੁਬਿਧਾ ਤਨ ਕੀ ਨਾਸੀ ॥
ਜਾ ਕੈ ਸਹਜਿ ਮਨਿ ਭਇਆ ਅਨੰਦੁ ॥
ਤਾ ਕਉ ਭੋਇਆ ਪਰਮਾਨੰਦੁ ॥ ੫ ॥

ਘਰ ਗ੍ਰਹਿਸਤੀ ਵਿਚ, ਜਾਂ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਉਪਰਾਮਤਾ ਸਮੇਂ ਉਹ ਅਡੋਲ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੇਰ ਤੇਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਮਿਟਾ ਕੇ ਉਹ ਸਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰਮ-ਅਨੰਦ ਦੇ ਮਾਲਕ ਪ੍ਰਭੂ ਵਿਚ ਲਿਵ ਜੋੜੀ ਰਖਦਾ ਹੈ।

ਸਹਜੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਓ ਨਾਮੁ ॥
ਸਹਜੇ ਕੀਨੋ ਜੀਅ ਕੋ ਦਾਨੁ ॥
ਸਹਜ ਕਥਾ ਮਹਿ ਆਤਮੁ ਰਸਿਆ ॥
ਤਾ ਕੈ ਸੰਗਿ ਅਬਿਨਾਸੀ ਵਸਿਆ ॥ ੬ ॥

ਆਤਮਕ ਅਡੋਲਤਾ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਾ ਉਹ ਆਪ ਵੀ ਨਾਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਦਾਤਿ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਹਜ ਦੀ ਸਿਫਤ-ਸਲਾਹ ਵਿਚ ਮਗਨ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਮਾਣਦਾ ਹੈ।

ਸਹਜੇ ਆਸਣੁ ਅਸਥਿਰੁ ਭਾਇਆ ॥
ਸਹਜੇ ਅਨਹਤ ਸਬਦੁ ਵਜਾਇਆ ॥
ਸਹਜੇ ਰੁਣ ਝੁਣਕਾਰੁ ਸੁਹਾਇਆ ॥
ਤਾ ਕੈ ਘਰਿ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਸਮਾਇਆ ॥ ੬ ॥

(ਆਤਮਕ-ਅਡੋਲਤਾ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ ਸਦੀਵ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਉਹ ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ ਅਨਹਦ-ਨਾਦ ਦੀ ਝੁਣਕਾਰ ਦਾ ਅਗੰਮੀ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦਾ ਹੈ।)

ਸਹਜੇ ਜਾ ਕਉ ਪਰਿਓ ਕਰਮਾ ॥
ਸਹਜੇ ਗੁਰੁ ਭੋਟਿਓ ਸਚੁ ਧਰਮਾ ॥
ਜਾ ਕੈ ਸਹਜੁ ਭਇਆ ਸੋ ਜਾਣੈ ॥
ਨਾਨਕ ਦਾਸ ਤਾ ਕੈ ਕੁਰਬਾਣੈ ॥ ੭ ॥ ੩ ॥

ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਸਹਜ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ। ਸਹਜ ਦੀ ਵਾਰਤਾ ਦਸੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਐਸੇ ਸਹਜ-ਮਈ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਗਮਨ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਚਮਤਕਾਰ)

ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਨ-ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਅਪ੍ਰੈਲ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ - 58)

ਇਥੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਪੂਰਨ ਹਉਮੈਂ ਅਭਾਵਤਾ ਦਿਖਾਈ ਹੈ, ਜੋ ਹੋਰ ਕਈ ਅਵਤਾਰਾਂ ਪੈਗੰਬਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰੂਹਾਨੀ ਰੱਬੀ ਪੈਗਾਮ ਦੱਸਣ ਲੱਗਿਆਂ 'ਮੈਂ' ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ ਉਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੂਹਾਨੀ ਵਸੀਕਾਰਤਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਹਉਂ ਦਾ ਲੇਸ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਇਥੇ ਦਾਉ ਨਹੀਂ ਖਾਧਾ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਢਾਡੀ ਦੱਸ ਕੇ ਤੇ ਵਿਹਲਾ ਦੱਸ ਕੇ ਹਉਂ ਅਭਾਵਤਾ ਦੱਸੀ। ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੀਵੇਂ ਹੋਣ ਦੀ ਅਰ ਅਸਮਾਨੀ, ਰੂਹਾਨੀ, ਰੱਬੀ ਵਸੀਕਾਰਤਾ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ਹੋਣ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਰੂਹਾਨੀ ਵਸੀਕਾਰਤਾ ਤੇ ਔਜ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ -

ਢਾਢੀ ਸਚੈ ਮਹਲਿ ਖਸਮਿ ਬੁਲਾਇਆ॥ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਉਥੋਂ ਸੱਚੀ ਸਿਫਤ ਸਲਾਹ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਦਾ ਪਤਾ ਦਿਤਾ, ਉਸ ਨਾਮ ਦਾਤ ਦਾ ਜਗਤ ਵਿਚ ਪਸਾਉ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਆਪਣਾ ਰੱਬੀ ਕਮਾਮ ਦੱਸਿਆ ਤੇ ਅੰਤ ਪੂਰੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਣ, ਰੱਬੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਪਤਾ ਦੇ ਦਿਤਾ। **'ਜੈਸੀ ਮੈ ਆਵੈ ਖਸਮ ਕੀ ਬਾਣੀ'** ਤੇ **'ਬੀਜਉ ਸੁਝੈ ਕੇ ਨਹੀ ਬਹੈ ਦੁਲੀਚਾ ਪਾਇ'** ਆਦਿਕ ਥਾਂਈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੱਬੀ ਵਸੀਕਾਰਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਤੋਂ ਪਿਆ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਗਰਭ ਜੂਨਿ ਵਿਚ ਆ ਕੇ 'ਨਾਨਕ ਰੂਪ' ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਆਖਣਾ ਬੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ; ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਾ ਮਨੁੱਖ ਕਹਿਣਾ ਬੀ ਝੂਠ ਬੋਲਣਾ ਹੈ। ਉਹ ਰੱਬੀ ਨੂਰ ਦੇ ਸੋਮੇ, ਉਹ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦੇ ਦਾਤਾ, ਉਹ ਇਲਾਹੀ ਰੰਗ ਦੇ ਰੰਗੇ, ਉਹ ਅਲੂਹੀਅਤ, ਰੱਬੀਅਤ, ਦੈਵੀ ਸ਼ਕਤਿ ਤੇ ਤਾਣ ਦੇ ਸਰਸ਼ਾਰ ਚਸ਼ਮੇ; ਉਹ ਇਲਾਹੀ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਦਿਪਤ ਸੂਰਜ, ਹਰ ਵੇਲੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਲੀਨ, ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਮਛਲੀ ਵਾਂਗੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੀਰ ਦੇ ਵਾਸੀ, ਤਿੰਨਾਂ ਕਾਲਾਂ ਵਿਚ ਤੇ ਅਕਾਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਕਦੇ ਨਾ ਸਾਂਈਂ ਤੋਂ ਵਿਛੋੜੇ, ਵਿੱਥ ਅੰਤਰੇ, ਦੂਰੀ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ, ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ ਸਦਾ ਮਿਲ ਰਹੇ, ਚਾਨਣਾ ਹੀ ਚਾਨਣਾ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਗੋਵਿੰਦ ਰੂਪ ਸਨ, ਹਨ ਤੇ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਜੂਦ ਬਾਬਤ ਭਾਵ ਬਾਕੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ, ਭੱਟਾਂ ਦੇ ਸਵੈਣੀਆਂ ਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਸਿੰਘ (ਦੂਜੇ ਦੀ ਬਾਣੀ) ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਹਨ। ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ

ਦਰਗਾਹੇ ਜਾਣ, ਪੁੱਤ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹਾਲ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।

ਪਰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਉਹ ਹਉਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ, ਲੇਸ਼ਾ ਵਿਦਿਆ ਵਿਚ ਬੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ, ਨਿਜ ਨੂੰ ਢਾਡੀ ਤੇ ਦਾਸ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਰੱਬ ਅੱਗੇ। ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੀ ਰੱਬੀ ਵਸੀਕਾਰਤਾ ਵਲੋਂ ਰੱਬ ਦੇ ਰੰਗ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੋਣੋਂ ਰੱਬੀਅਤ, ਈਸ਼ਵਰਤਤ੍ਵ, ਅਲੂਹੀਅਤ, ਦੈਵੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸਰਸ਼ਾਰ ਹੋਣੋਂ ਕਦੇ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਰ ਆਪ ਇਸ ਦੇ ਪਤੇ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੀ ਉੱਚੀ ਰੱਬੀ ਵਸੀਕਾਰਤਾ ਸਾਫ ਦਸਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਹਉਮੈਂ ਦਾ ਅਭਾਵ ਪੂਰਨ ਹੈ

ਤੇ ਇਹ ਸੱਚ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੂਰਨ ਹੈ।

ਹਉਮੈਂ ਦਾ ਅਭਾਵ ਕਰਦੇ ਐਸੀ ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਸੱਚ ਲੋਪ ਹੋ ਜਾਏ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਸਲ ਸਰੂਪ ਬਾਬਤ ਗਲਤ ਬਿਆਨ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਏ। ਨਾ ਸੱਚ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਐਸੇ ਤਰੀਕੇ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਨਾਲ ਹਉਮੈ ਲਸਾਂ ਮਾਰਨ ਲਗ ਜਾਏ। ਕੇਵਲ ਉਚਰਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਕਈ ਇਕ ਸਾਖੀਆਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੱਬੀ ਵਸੀਕਾਰਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਬੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਬ੍ਰਹਮਦਾਸ ਪੰਡਤ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ, ਸਮਝ ਬੁੱਝ ਕੇ, ਫਿਰ-ਫਿਰ ਡੋਲਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਜਾਹ ਗੁਰੂ ਕਰ। ਉਸ ਪੁੱਛਿਆ, ਕਿੱਥੋਂ ਲੱਭਾ ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਪਤਾ ਦਿਤਾ। ਉਥੇ ਇਕ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਇਕ ਸੂਹੇ ਵਸਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲੀ ਸੂਰਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ, ਬ੍ਰਹਮ ਦਾਸ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਲੱਭਦਾ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਜਵਾਬ ਮਿਲਿਆ, ਇਹ ਹੁਣ ਤਕ ਤੇਰਾ ਗੁਰੂ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਮਾਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਪੁੱਛਿਆ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੱਚਾ ਗੁਰੂ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜਵਾਬ ਮਿਲਿਆ, ਗੁਰੂ ਸੱਚਾ ਤਾਂ ਉਹੋ ਸੀ, ਜਿਸ ਪਾਸੋਂ ਤੂੰ ਆਇਆ ਹੈਂ। ਤਦ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾਸ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਪੈਰੀਂ ਆ ਪਿਆ, ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾਨ ਦੇਣ ਨਾਲ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਗਿਆ, ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਭਾਰ ਸੱਟ ਪਾਏ ਤੇ ਸੁਖੀ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਰੱਬੀ ਵਸੀਕਾਰਤਾ।

ਇਸ ਰੱਬੀ ਵਸੀਕਾਰਤਾ ਦੇ ਦਰਜੇ ਦਾ ਨਾਮ, ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਤੋਂ ਬਹੁੰ ਉੱਚਾ ਹੈ - ਦੈਵੀ, ਦੇਵਤੇ, ਪਿਕੰਬਰ, ਅਵਤਾਰ, ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖੀ ਦਰਜਿਆਂ ਤੋਂ ਬੀ ਉੱਚਾ ਹੈ - ਗੁਰੂ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਰਕੇ

ਦਸਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਪਦ ਦਾ ਅਰਥ ਨਿਰਾ ਉਸਤਾਦ ਜਾ ਮੁਰਸ਼ਿਦ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਜਨਮਸਾਖੀ ਵਿਚ ਰੱਬ ਜੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ 'ਗੁਰੂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ ਉਹੋ ਗੁਰੂ ਹਨ, ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਤੋਂ ਭਿੰਨਤਾ, ਅੰਤਰੇ, ਵਿੱਥ, ਵਿਛੋੜੇ ਵਿਚ ਤ੍ਰੈਕਾਲ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੇ। ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਕਦੇ ਜੁਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ-ਗੁਰੂ ਜਾ ਗੁਰੂ-ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਹਨ। ਇਹੋ ਇਲਾਹੀ ਭੇਤ ਪੰਜਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ 'ਕੋਟਿ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਕੇ ਠਾਕੁਰੁ ਸੁਆਮੀ' ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਨਿਰੂਪਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਸਿੰਘ (ਦੂਜੇ) ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, "**ਵਹੁ ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਪੁਰਖ ਭਗਵੰਤ ਰੂਪ**" ਤੇ ਭੱਟਾਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, "**ਭਨਿ ਮਥੁਰਾ ਕਛੁ ਭੇਦੁ ਨਹੀਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਪਰਤਖ ਹਰਿ**" ਇਹ ਸਾਰੇ ਲਫਜ਼ 'ਗੋਬਿੰਦ ਰੂਪ' ਭਗਵੰਤ ਰੂਪ' ਪਰਤਖ ਹਰਿ, ਉਸੇ ਤਾਤਪਰਜ ਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪਦ 'ਗੁਰ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ' ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਦਰਜਾ ਹੈ, ਜੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਜੋਨੀ ਵਿਚ ਆਏ ਦਾ ਲਖਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੋ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਨਿਜ ਪਿਆਰੇ ਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਨਾਲ ਨਿਰੰਤਰ ਅਭੇਦ ਮੇਲ ਵਿਚ ਹੈ, ਪਰ ਜੋ ਮਨੁੱਖਾਂ, ਫਿਲਸਫ਼ਾਦਾਨਾਂ, ਪੀਰਾਂ, ਪੈਕੰਬਰਾਂ, ਅਵਤਾਰਾਂ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਰੱਬੀ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੀ ਸਦਰਸਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਂਈਂ ਰੂਪ ਨੂੰ ਸਾਂਗੋਪਾਗ ਪਰਤੱਖ ਕਰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁਪਤ ਪ੍ਰਗਟ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜੀਵਤ-ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਜੀਵਨ-ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੇ ਦਾਮਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੇ ਵਸੀਕਾਰਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕੇਵਲ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ 'ਜੀਅਦਾਨ' ਦਾ ਦਾਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜੀਅ ਦਾਨ ਦੇ ਭਗਤੀ ਲਾਇਨਿ

ਹਰਿ ਸਿਉ ਲੈਨਿ ਮਿਲਾਏ ॥

ਅੰਗ - ੭੪੯

ਇਹ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚੋਂ ਆਪ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਜੀਅ-ਦਾਨ ਦੇ ਕੇ ਦਾਤਾ ਮੁਰਦੇ ਜੀਵਾਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਗਤ ਵਿਚ ਕਰਮ-ਬੱਧ ਹੋ ਕੇ, ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਕੈਦਖਾਨੇ ਜਾਣ ਵਾਂਗੂੰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਸਗੋਂ ਪਰਮ-ਸੁਤੰਤਰ, ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੀ ਖਾਤਰ ਜਗਤ ਦੇ ਉਧਾਰ ਵਾਸਤੇ ਜਗਤ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਤੇ ਡਾਕਟਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰਨ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਰਮਬੱਧ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਮਰਨ ਰਹਿਤ ਆਖੀਦਾ ਹੈ।

ਹਾਂ ਜੀ, ਉਸ ਉਪਕਾਰ ਹਿਤ ਆਏ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਰੂਪ ਗੁਰੂ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਹੁਣ ਸੱਚਖੰਡ ਤੋਂ ਮਾਤਲੋਕ ਵਲ ਰੁਖ ਕੀਤਾ, ਸੁਲਤਾਨਪੁਰੇ ਆਏ ਤੇ ਆਪਣੇ ਡੇਰੇ ਗਏ। ਡੇਰੇ ਦਾ ਆਪਣਾ ਮਾਲ ਮਤਾ ਲੁਟਾ ਦਿਤਾ। ਲੋਕੀਂ ਆਨ ਜੁੜੇ ਖਾਨ ਬੀ ਸੁਣ ਕੇ ਆਇਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਆਸ ਲਾਹ ਚੁੱਕੇ ਸੇ। ਤੀਏ ਦਿਨ ਫੇਰ ਪਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਤਰ ਆਇਆ ਸਮਝ ਕੇ ਸਾਰੇ ਅਚੰਭਾ ਹੋ

ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਇਕ ਡਾਢੇ ਅਚਰਜ ਰੰਗ ਵਿਚ ਲਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਖਾਨ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਨਾਨਕ! ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਹੋਇਆ? ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੋਲੇ ਨਹੀਂ। ਲੋਕਾਂ ਕਿਹਾ, ਦੇਖੋ ਚਿਹਰਾ ਕੈਸਾ ਦਮਕਦਾ ਹੈ, ਬੋਲਦਾ ਕੁਸਕਦਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਮਾਲ ਲੁਟਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਕੋਈ ਚੋਟ ਖਾਧਾ ਹੈ। ਜਦ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੂਏ, ਸਹੇ ਨਾ, ਤਾਂ ਨਵਾਬ ਦਿਲਗੀਰ ਹੋ ਕੇ ਟੁਰ ਪਿਆ। ਇਧਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਤਨ ਦੇ ਇਕ ਸਾਢੇ ਬਿਨਾਂ ਸਭ ਕੁਛ ਲੁਟਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਉਜਾੜ ਜਾ ਕੇ ਡੇਰਾ ਲਾਇਆ, ਪਰ ਮਰਦਾਨਾ ਰਬਾਬ ਲੈ ਕੇ ਪਾਸ ਜਾਇ ਬੈਠਾ, ਹੋਰ ਪ੍ਰੇਮੀ ਬੀ ਜਾ ਬੈਠੇ, ਦੂਜੇ ਮਤਾਂ ਦੇ ਸਾਧੂ ਭੀ ਜਾ ਬੈਠੇ ਪਰ ਆਪ ਅੱਠ ਪਹਿਰ ਨਾ ਬੋਲੇ ਨਾ ਚਾਲੇ। ਘਰ ਦੇ ਭੀ ਆਏ, ਸਭ ਦੇਖ ਕੇ ਮੁੜ ਗਏ, ਬੋਲੇ ਨਹੀਂ। ਚਿਹਰਾ ਇਕ ਨੂਰਾ ਦਾ ਅਲਾਂਬਾ ਲਗਦਾ ਸੀ ਤੇ ਨੈਣਾਂ ਤੋਂ ਮਾਨੋਂ ਕੁਛ ਬਰਸਦਾ ਹੈ।

ਮਸੀਤ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਉਂਦੇ ਜਾਗਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਣਾ, ਮਾਤਾ ਸੁਲੱਖਣੀ ਲਈ ਅਤਿ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੀ ਪਰ ਜਦ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਆਪਣਾ ਮਰਦਾਵਾਂ ਡੇਰਾ, ਜਿੱਥੇ ਆਏ ਗਏ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਸੀ, ਲੁਟਾ ਘੱਤਿਆ ਹੈ ਤੇ ਬੋਲਦੇ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਜਾ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਵਧੇਰੇ ਸੰਤਾਪ ਹੋਇਆ। ਨਿਨਾਣ ਨੂੰ ਆਖੇ ਕਿ ਕੋਈ ਉਪਾਉ ਕਰੋ, ਖਬਰੇ ਬਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬਲਾ ਚੋਟ ਕਰ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਵੀ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਆਖਣ ਕੋਈ ਭਿਰਾ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰ, ਕਈ ਮੁੱਲਾਂ ਪੰਡਤ ਲੈ ਜਾ, ਝਾੜਾ ਦਾਰੂ ਕਰੋ। ਪਰ ਬੇਬੇ ਆਖਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਬੀ ਇਕ ਕੌਤਕ ਸੀ, ਇਹ ਬੀ ਇਕ ਕੌਤਕ ਹੈ, ਵੀਰ ਰੱਬੀ ਜੋਤ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਜੋ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸੇ ਠੀਕ ਹੈ, ਸੋਈ ਭਲਾ ਹੈ। ਪਰ ਲੋਕੀਂ ਆਖੇ ਨਾ ਲੱਗੇ, ਸਾਕ ਪਿਆਰ ਵਾਲੇ ਇਕ ਮੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਗਏ, ਉਹ ਕੁਛ ਝਾੜੇ ਫੂਕ-ਫੂਕ ਕੇ ਤਵੀਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਗਾ ਪਰ ਅੱਗੋਂ ਅਵਾਜ਼ ਆਈ -

ਪ੍ਰਿਗੁ ਤਿਨਾ ਕਾ ਜੀਵਿਆ ਜਿ ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਵੇਚਹਿ ਨਾਉ ॥

ਖੇਤੀ ਜਿਨ ਕੀ ਉਜੜੈ ਖਲਵਾੜੇ ਕਿਆ ਥਾਉ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੪੫

ਇਹ ਤੱਕ ਕੇ ਮੁੱਲਾਂ ਟੁਰ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਫਕੀਰ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਚੋਟ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੋਲੇ ਤਾਂ ਗਿਰਦ ਆਏ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਕ ਇਹ ਸੁਣਾਇਆ -

ਨਾ ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ ਹੈ ਨਾ ਮੁਸਲਮਾਨ।

ਗੱਲ ਫੈਲ ਗਈ, ਹਿੰਦੂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਤਾਣ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਕਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਦੀਨ ਪਰ ਵਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਓਸ ਨੇ ਨਵਾਬ ਪਾਸ ਚੁਗਲੀ

ਲਾਈ। ਨਵਾਬ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਨਾਨਕ ਦੇ ਖਹਿੜੇ ਨਾ ਪਉ ਉਹ ਕੋਈ ਵਲੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਫਕੀਰਾਂ ਦੇ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਪਈਦਾ, ਜੇ ਫਕੀਰ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇੱਡੀ ਚੰਗੀ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡਦਾ? ਡੇਰਾ ਲੁਟਾਉਂਦਾ? ਜੰਗਲੀਂ ਜਾ ਬਹਿੰਦਾ? ਪਰ ਕਾਜ਼ੀ ਤੇ ਮੁਫਤੀ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਜੋ ਕੁਛ ਨਾਨਕ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਸ ਵਿਚ ਦੀਨ ਦੀ ਹਾਣਤ ਹੈ। ਅੰਤ ਨਵਾਬ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸੱਦ ਭੇਜਿਆ ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜਾਣੋਂ ਨਾਂਹ ਕੀਤੀ। ਫੇਰ ਖਾਨ ਨੇ ਆਦਮੀ ਭੇਜਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਆ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖਾਨ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਰੱਬ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਰੱਬ ਲੇਖੇ ਆ ਕੇ ਦੀਦਾਰ ਦਿਓ।

ਰੱਬ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਸੁਣ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਠ ਖੜੇ ਹੋਏ ਤੇ ਖਾਨ ਪਾਸ ਆਏ। ਖਾਨ ਨੇ ਉਠ ਕੇ ਅਦਬ ਨਾਲ ਬਿਠਾਇਆ ਤੇ ਆਖਿਆ। ਇਹ ਮੁੱਤਕਾ ਗਲੋਂ ਲਾਹ ਦਿਓ ਤੇ ਚੋਗਾ ਪਾ ਕੇ ਕਮਰਬੰਦ ਲਾ ਲਓ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੁੱਤਕਾ ਲਾਹ ਕੇ ਕਮਰਬੰਦ ਲਾ ਲਿਆ। ਫੇਰ ਨਵਾਬ ਨੇ ਆਪਣਾ ਅਫਸੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੁਸਕਰਾਏ ਤੇ ਬੋਲੇ, ਨਾ ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ ਹੈ ਨਾ ਮੁਸਲਮਾਨ।' ਹੁਣ ਨਵਾਬ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਪ ਤੋਂ ਕਾਜ਼ੀ ਜੀ ਕੁਝ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਫੇਰ ਨਵਾਬ ਕਾਜ਼ੀ ਵਲ ਤੱਕ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, ਕਾਜ਼ੀ ਜੀ ਪੁੱਛੋ, ਹੁਣ ਨਾ ਪੁੱਛਿਆ ਜੇ ਤਾਂ ਸਾਂਈਂ ਦੇ ਲੋਕ ਮੇਨ ਧਾਰ ਲੈਣਗੇ। ਤਦ ਕਾਜ਼ੀ ਪੁੱਛਣਾ ਕੀਤੀ, ਤੂੰ ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨਹੀਂ ਤੂੰ ਕੀ ਲੱਧਾ ਹੈ? ਹਿੰਦੂ-ਹਿੰਦੂ ਨਾ ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਦੀਨ ਕੈਮ ਹੈ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਿਵੇਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹਨ?

ਤਦ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੋਲੇ -

ਮੁਸਲਮਾਣੁ ਕਹਾਵਣੁ ਮੁਸਕਲੁ ਜਾ ਹੋਇ
ਤਾ ਮੁਸਲਮਾਣੁ ਕਹਾਵੈ ॥
ਅਵਲਿ ਅਉਲਿ ਦੀਨੁ ਕਰਿ ਮਿਠਾ
ਮਸਕਲ ਮਾਨਾ ਮਾਲੁ ਮੁਸਾਵੈ ॥
ਹੋਇ ਮੁਸਲਿਮੁ ਦੀਨ ਮੁਹਾਣੈ
ਮਰਣ ਜੀਵਣ ਕਾ ਭਰਮੁ ਚੁਕਾਵੈ ॥
ਰਬ ਕੀ ਰਜਾਇ ਮੰਨੇ ਸਿਰ ਉਪਰਿ
ਕਰਤਾ ਮੰਨੇ ਆਪੁ ਗਵਾਵੈ ॥
ਤਉ ਨਾਨਕ ਸਰਬ ਜੀਆ ਮਿਹਰੰਮਤਿ ਹੋਇ
ਤ ਮੁਸਲਮਾਣੁ ਕਹਾਵੈ ॥

ਅੰਗ - ੧੪੧

ਫੇਰ ਕਾਜ਼ੀ ਨੇ ਪੁਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮਰਦਾਨੇ ਦੀ ਰਬਾਬ ਵਲ ਸੈਨਤ ਕੀਤੀ, ਰਬਾਬ ਵੱਜਿਆ ਤੇ ਆਪ ਗਾਂਵਿਆ -

ਮਿਹਰ ਮਸੀਤਿ ਸਿਦਕੁ ਮੁਸਲਾ ਹਕੁ ਹਲਾਲੁ ਕਰਾਣੁ ॥
ਸਰਮ ਸੁੰਨਤਿ ਸੀਲੁ ਰੋਜਾ ਹੋਹੁ ਮੁਸਲਮਾਣੁ ॥
ਕਰਣੀ ਕਾਬਾ ਸਚੁ ਪੀਰੁ ਕਲਮਾ ਕਰਮ ਨਿਵਾਜੁ ॥
ਤਸਬੀ ਸਾ ਤਿਸੁ ਕਰਮਨ ਭਾਵਸੀ ਨਾਨਕ ਰਖੈ ਲਾਜੁ ॥ ੧ ॥

ਮ: ੧ ॥

ਹਕੁ ਪਰਾਇਆ ਨਾਨਕਾ ਉਸੁ ਸੁਅਰ ਉਸੁ ਗਾਇ ॥
ਗੁਰੁ ਪੀਰੁ ਹਾਮਾ ਤਾ ਭਰੇ ਜਾ ਮੁਰਦਾਰੁ ਨ ਖਾਇ ॥
ਗਲੀ ਭਿਸਤਿ ਨ ਜਾਈਐ ਛੁਟੈ ਸਚੁ ਕਮਾਇ ॥
ਮਾਰਣੁ ਪਾਹਿ ਹਰਾਮ ਮਹਿ ਹੋਇ ਹਲਾਲੁ ਨ ਜਾਇ ॥
ਨਾਨਕ ਗਲੀ ਕੂੜੀਈ ਕੂੜੇ ਪਲੈ ਪਾਇ ॥ ੨ ॥

ਮ: ੧ ॥

ਪੰਜਿ ਨਿਵਾਜਾ ਵਖਤ ਪੰਜਿ ਪੰਜਾ ਪੰਜੇ ਨਾਉ ॥
ਪਹਿਲਾ ਸਚੁ ਹਲਾਲੁ ਦਇ ਤੀਜਾ ਖੈਰ ਖੁਦਾਇ ॥
ਚਉਥੀ ਨੀਅਤਿ ਰਾਸਿ ਮਨੁ ਪੰਜਵੀ ਸਿਫਤਿ ਸਨਾਇ ॥
ਕਰਣੀ ਕਲਮਾ ਆਖਿ ਕੈ ਤਾ ਮੁਸਲਮਾਣੁ ਸਦਾਇ ॥
ਨਾਨਕ ਜੇਤੇ ਕੂੜਿਆਰ ਕੂੜੇ ਕੂੜੀ ਪਾਇ ॥ ੩ ॥

ਅੰਗ - ੧੪੧

ਇਹ ਸੱਚੇ ਸੱਚ ਸੁਣ ਕੇ ਕਾਜ਼ੀ ਅਚਰਜ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਖਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਕਾਜ਼ੀ ਜੀ! ਸ਼ਰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਨਾਨਕ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸੱਚੇ ਸੱਚ ਤੋਲ ਕੇ ਧਰ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਤੋਲ ਲਈਏ ਅਸੀਂ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਮੁਸਮਾਨ ਹਾਂ। ਕਾਜ਼ੀ ਨੇ ਹੁਣ ਗੱਲ ਟਾਲਣ ਲਈ ਆਖਿਆ, ਪੇਸ਼ੀ ਦਾ ਵੇਲਾ ਹੈ, ਨਿਮਾਜ਼ ਕਜ਼ਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਚਲੋ ਮਸੀਤੇ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹੀਏ। ਤਦ ਸਾਰੇ ਮਸੀਤੇ ਗਏ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਬੀ ਨਾਲ ਲੈ ਗਏ। ਸਾਰੀ ਜਮਾਤ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਕਾਜ਼ੀ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਲੱਗਾ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਲਾਂਭੇ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹੇ ਤੇ ਕਾਜ਼ੀ ਵੱਲ ਤੱਕ-ਤੱਕ ਕੇ ਮੁਸਕਰਾਏ।

ਜਦ ਨਿਮਾਜ਼ ਹੋ ਮੁੱਕੀ ਤੇ ਫੇਰ ਆ ਕੇ ਬੈਠੇ ਤਾਂ ਕਾਜ਼ੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਨਮਾਜ਼ ਨੂੰ ਹਾਸੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਵਾਬ ਪਾਸ ਕੀਤੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ, ਨਵਾਬ ਜੀ! ਕਾਜ਼ੀ ਜਦ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ, ਖੁਦਾ ਦੀ ਨਮਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਮਨ ਨਮਾਜ਼ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਦੇ ਘਰ ਘੋੜੀ ਦੀ ਵਛੇਰੀ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਸੀ, ਘੋੜੀ ਨਵੀਂ ਸੁਈ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਫਿਕਰ ਖਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੇ ਮਤਾ ਵਛੇਰੀ ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਨਾ ਜਾ ਪਵੇ, ਸੋ ਇਸ ਦੀ ਨਮਾਜ਼ ਰੱਬ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕਬੂਲੀ ਤੇ ਇਹੋ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੱਸਿਆ ਸੀ।

ਇਹ ਸੱਚੀ ਤੇ ਦਿਬ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਦਿਲ ਦੀ ਜਾਣੀ ਗੱਲ ਜਦ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅਝੱਕ ਦਸ ਦਿਤੀ ਤਾਂ ਕਾਜ਼ੀ ਕੰਬ ਉਠਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਗੱਲ ਸੱਚ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾਇਆ ਕਿ ਤੇਰੇ ਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਰੱਬ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੋਈ ਹੈ ਤਦ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਨਵਾਬ ਨੂੰ ਬੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਮਾਜ਼ ਵੇਲੇ ਆਪ ਦਾ ਦਿਲ ਕਾਬਲ ਵਿਚ ਘੋੜੇ ਖਰੀਦ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨਵਾਬ ਨੇ ਬੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸੱਚੀ ਪਾਈ ਤੇ ਮੰਨੀ। ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਿਕੰਬਰ ਹੋਣ ਦੀ ਸੱਟ ਵਦਾਣ ਦੀ ਚੋਟ ਵਾਂਗੂ ਪਈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਇਕ

ਸਲੋਕ ਗਾਵਿਆਂ, ਜਿਸ ਪਰ ਸੱਯਦ, ਸ਼ੇਖ, ਕਾਜ਼ੀ, ਮੁਫਤੀ, ਖਾਨ ਖ਼ਾਨੀਨ, ਮੁਕੱਦਮ ਸਾਰੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ। ਖਾਨ ਬੋਲਿਆ, "ਕਾਜ਼ੀ! ਨਾਨਕ ਹੱਕ ਨੂੰ ਪਹੁਤ ਹੈ, ਅਵਰ ਪੁਛਣੇ ਕੀ ਤਕਸੀਰ ਰਹੀ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਨੇ 'ਅਮਲੁ ਕਰਿ ਧਰਤੀ ਬੀਜ ਸਦਬੋ ਕਰਿ' ਸ਼ਬਦ ਗਾਵਿਆਂ। ਨਵਾਬ ਤੋਂ ਹੁਣ ਰਿਹਾ ਨਾ ਗਿਆ, ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਨਾਨਕ ਰਾਜੁ ਮਾਲੁ ਹੁਕਮ ਹਾਸਲੁ (ਜੋ ਮੇਰਾ ਹੈ) ਸਭ ਤੇਰਾ ਹੈ, ਇਥੇ ਟਿਕੇ ਅਸੀਂ ਸੇਵਾ ਕਰਾਂਗੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਨਵਾਬ ਹੁਣ ਟਿਕਣਾ ਕਿੱਥੇ? ਤੂੰ ਵੱਸ, ਸੁਖੀ ਰਹੁ, ਰਾਜ ਮਾਲ ਤੇਰੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਤਿਆਗ ਕੇ ਚੱਲੇ ਹਾਂ, ਸਾਂਈਂ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ, ਹੁਕਮ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਜਾਉਣੇ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕਾਰ ਕਰਨ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਜੋ ਜਮ੍ਹਾਂ ਸਨ, ਲੱਗੇ ਸਿਫਤਾਂ ਕਰਨ ਕਿ ਬਾਬਾ ਸੱਚ ਰੰਗਣ ਵਿਚ ਰੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਰੱਬ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। 'ਇਹ ਤਨੁ ਮਾਇਆ' ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ ਏਥੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਉਚਾਰਿਆ। ਫੇਰ ਉੱਠ ਕੇ ਬਨ ਵਿਚ ਜਾ ਬੈਠੇ। ਤਦ ਮਰਦਾਨਾ ਵੀ ਜਾ ਬੈਠਾ।

ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਪਾਠ ਕਰੋ

ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਦਿਨ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੈਵੀ ਆਗਿਆ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਜੋ ਭੁੱਲ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਾਜ਼ੀ ਤੇ ਨਵਾਬ ਦੀ ਦੂਰ ਕੀਤੀ ਸੋ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨੀ ਕਿ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ, ਪਾਠ ਕਰਨੇ ਨਾਮ ਉਚਾਰਨਾ, ਧਿਆਨ ਜੋੜਨੇ ਕਿ ਤਾੜੀ ਲਾਉਣੀ, ਉਪਾਸਨਾ ਕਰਨੀ ਕਿ ਪੂਜਾ ਵਿਚ ਆਉਣਾ, ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਾ ਕਿ ਸਿਫਤ ਸਲਾਹ ਵਿਚ ਜਾਣਾ, ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਮਾਨੋਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਵੰਨੇ ਸਨਮੁਖ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਜਤਨ ਹਨ, ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਬਾਹਰਲੀ ਸੁਰਤ ਤੇ ਕਰਤੱਬ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮਨ ਆਪਣੇ ਤਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਬੁੱਲੇ ਲੁਟਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਂ, ਇਹ ਕਰਨੀਆਂ ਸੂਰਤਵਾਨ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਿੰਦ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ, ਇਸ ਲਈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਜਦ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਆਰੰਭੀ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਮੱਤ ਇਹ ਦਿਤੀ ਕਿ -

ਭਜਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਕਰੋ।

ਕਿਤਨੇ ਸਿੱਖ ਇਸ ਵੇਲੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਕਿਤਨੇ ਜੋ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਖਦੇ ਹਨ ਮਨ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ, ਸੁਆਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਨਿਤਨੇਮ ਕਰੀਦਾ ਹੈ, ਸੁਖਮਨੀ ਦਾ ਪਾਠ ਬੀ ਰੋਜ਼ ਦੂਏ ਦਿਨ ਮੁਕਾ ਲਈਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਵਾਧੂ ਪਾਠ ਜਪੁਜੀ ਦੇ ਬੀ ਕਰੀਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸੁਆਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਹੁਣ ਜੋ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵੀਚਾਰੋ ਇਹਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬਾਂ ਨੂੰ ਘੋਖੋ ਤਾਂ ਇਹ ਖੇਚਲ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਜੋ ਕੁਛ ਅੱਜ

ਕਾਜ਼ੀ ਤੇ ਨਵਾਬ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਅੱਜ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਅਸਾਂ ਇਹ ਸਾਖੀ ਪੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਕਾਜ਼ੀ ਤੇ ਨਵਾਬ ਨੂੰ ਖੂਬ ਝਾੜ ਪਾਈ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਜਿਸ ਨੇ ਅੰਤਰਯਾਮਤਾ ਨਾਲ ਜਾਣ ਲਿਆ ਜੋ ਕਾਜ਼ੀ ਮੁੱਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਰਤੀ, ਪਰ ਤੀਜੀ ਗੱਲ ਛੱਡ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਦੀ ਇਹ ਸਾਖੀ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੋਈ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਕਾਜ਼ੀ ਤੇ ਨਵਾਬ ਵਰਗੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਈ ਨਿਤਨੇਮ ਕਰੋ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੋ ਪਰ ਰੱਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ, ਗੈਰ ਹਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਕੇ ਜੇ ਸੁਆਦ ਨਾ ਆਵੇ ਤਾਂ ਕਸੂਰ ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਹੈ। ਜਦ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਸਮਝੋ ਤੇ ਇਹ ਸਮਝੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਬਾਣੀ ਉਹ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਂ, ਇਹ ਸਮਝ ਕੇ ਮਨ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਲਾਈਏ ਕਿ ਜੇ ਹੁਣ ਸਾਡਾ ਮਨ ਉੱਡੇਗਾ ਤੇ ਜੀਭ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੇਗੀ ਤਦ ਜਿਸ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਕਿੰਵ ਖੁਸ਼ ਹੋਸੀ? ਉਸ ਨਾਲ ਮਨ ਕਿਵੇਂ ਜੁੜਸੀ?

ਮਨ ਜੁੜਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ੈਆਂ ਨਾਲ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ ਚਿੰਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਅਸਰ ਪੈਸੀ। ਜੇ ਬਾਣੀ ਭਜਨ ਵੇਲੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜੇਗਾ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸਰੂਪ ਦਾ ਅਸਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਠੰਢ, ਸੁਖ ਆਤਮ ਖੇੜਾ, ਆਤਮ ਰਸ ਲੈ ਕੇ ਆਵੇਗਾ, ਤੇ ਜੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸ਼ੈਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇਗਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਲੈ ਲਏਗਾ। ਸੋ ਜੋ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਵੇਲੇ ਕਾਜ਼ੀ ਵਾਂਗੂੰ ਸੰਸਾਰਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇਗਾ ਉਸ ਤੇ ਅਸਰ ਖਿੰਡਾਉ ਦਾ ਪਏਗਾ, ਤਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ ਤੇ ਸਮਝੋ ਕਿ ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਖ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਹੇ ਮੇਰੇ ਸਿਖ! **ਹਜ਼ੂਰੀ ਦਾ ਭਜਨ, ਹਜ਼ੂਰੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰ। ਮਨ ਧਾਵਦਾ ਹੈ, ਮਨ ਦੌੜਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਸੁਭਾਉ ਇਹੋ ਹੈ, ਇਸਨੂੰ ਵਰਜ, ਮੋੜ, ਬਾਣੀ ਦੇ ਅਰਥ ਵੱਲ ਲਾ।** ਵੇਖ ਬਾਣੀ ਕੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਬਾਣੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਜਸ ਕਰਦੀ ਹੋ, ਫੇਰ ਜੁੜ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨੀਂ, ਹਾਂ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ। ਨਾਮ ਵਾਲੇ ਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰ, ਜੋ ਉਹ ਦੱਸਣ ਕਿ ਕਿੰਵ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮਨ ਸਨੇ-ਸਨੇ ਦੌੜਨਾ ਛੱਡਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਪੱਕ ਕਰ -

1. ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ, ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ।
2. ਚਾਹੇ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਸਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੇ ਆਤਮ ਨੈਣ ਅਜੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਨਹੀਂ।
3. ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਬਾਣੀ ਤੇ ਭਜਨ ਹੈ।
4. ਮੈਂ ਪਾਠ ਕਰਾਂ, ਪਾਠ ਸੁਣਾਂ, ਕੀਰਤਨ ਕਰਾਂ,

ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਾਂ, ਭਜਨ ਵਿਚ ਬੰਦਗੀ ਵਿਚ ਲੱਗਾਂ।

5. ਪਾਠ ਕੀਰਤਨ, ਭਜਨ ਹਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਸਮਝਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਹਾਂ। 'ਕੋਟਿ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਕੇ ਠਾਕੁਰੁ ਸੁਆਮੀ' ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਹਾਂ। ਉਹ ਮੇਰੀ ਅਰਦਾਸ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਹੈ ਮੈਂ ਹੁਣ ਭੈ ਵਿਚ, ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ, ਉਸ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਰਾ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਾਂ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਂ। ਜੇ ਮਨ ਉੱਡੇ ਤਾਂ ਰੋਕਾਂ। ਨਾ ਰੁਕੇ, ਫੇਰ ਰੋਕਾਂ, ਰੋਕਣ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਂ, ਗੁਰ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਂ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਆਪ ਨੇ ਕਾਜ਼ੀ ਤੇ ਨਵਾਬ ਨੂੰ ਹਜ਼ੂਰੀ ਦਾਨ ਕੀਤੀ ਸੀ ਮੈਨੂੰ ਬੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਦਾਨ ਕਰੋ। ਤੁਸੀਂ ਸਦਾ ਜੀਉਂਦੇ ਹੋ, ਦੇਹੀ ਵਿਚ ਕਿ ਦੇਹੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ, ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੋ, ਜਾਗਤੀ ਜੋਤਿ ਹੋ। ਜਿਵੇਂ ਓਦੋਂ ਤਰੁੱਠੇ ਸਾਓ ਅੱਜ ਮੇਰੇ ਤੇ ਤਰੁੱਠੇ, ਮੈਨੂੰ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ, ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨੀ, ਭਜਨ ਕਰਨਾ, ਦਾਨ ਕਰੋ। ਤੁਸੀਂ ਦਿਆਲ ਹੋ, ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਹੋ ਮੈਂ ਸਿੱਖ ਹਾਂ, ਚਾਹੇ ਨਾਮ ਧਰੀਕ ਸਿੱਖ ਹਾਂ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ! ਤੇਰਾ ਸਿੱਖ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਦੇ ਸਦਕੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਦਾ ਪਾਠ, ਹਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਅਰਦਾਸ, ਹਜ਼ੂਰੀ ਦਾ ਭਜਨ ਦਾਨ ਕਰੋ।

ਜੇ ਮਨ ਅਜੇ ਭੀ ਲੁੱਤਖੁੱਤੀਆਂ ਮਾਰੇ ਤਦ ਬੰਦਗੀ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਆਪਣਾ ਦੁੱਖ ਕਹੋ ਕਿ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਜੀਓ! ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੋ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਪਾਠ ਕਰਿਆ ਕਰਾਂ, ਭਜਨ ਅਰਦਾਸ ਪਾਠ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਗੈਰ ਹਜ਼ੂਰੀਆ ਨਾ ਹੋਵਾਂ, ਮੇਰੇ ਗੈਰ ਹਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਰੋਗ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰੋ, ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ, ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰ ਜਿਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਹਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਿਸੰਗ ਦੀ ਮਦਦ ਲਓ।

ਆਪ ਜਤਨ ਲਾਓ, ਬਾਹਰ ਜਾਂਦਾ ਮਨ ਵਰਜੋ, ਇਸ ਨੂੰ ਹੋੜੇ, ਮੱਤ ਦਿਓਸੁ ਕਿ ਹੇ ਸਦਾ ਹਿੱਲਣੇ ਤੇ ਨਾਂ ਟਿਕਣੇ ਮਨ! ਹੁਣ ਮੈਂ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਹ, ਕੋਟ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਦੇ ਠਾਕਰੇ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਲੈ ਕੇ ਆਯਾ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਸਾਰਾ ਢਹਿ ਪਉ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਰਨ, ਛੱਡ ਸੰਕਲਪ, ਵਿਕਲਪ, ਖਿਆਲ, ਆਸ, ਅੰਦੇਸੇ ਇਹ ਉਡਾਰੀਆਂ ਤੇਰੀਆਂ ਆਪਣਾ ਘਾਤ ਹੈ। ਆ ਆਪਣੇ ਘਰ, ਏਹੜ ਤੇਹੜ ਛੱਡ ਤੇ ਇਕ ਹਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਘਰ ਆ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ ਜੇ ਰੱਬ ਸੁਣੇ ਤੇ ਤੇਰਾ ਭਵਜਲ ਤਰਿਆ ਜਾਵੇ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣ ਪਵੇ ਸਹਿਜੇ-ਸਹਿਜੇ ਭਾਵੇਂ ਛੇਤੀ, ਜਿਵੇਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬਖਸ਼ੇ, ਹਜ਼ੂਰੀ ਦਾ ਸਬਕ ਪਕਾਓ। ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਹੋ ਕੇ ਅਰਜ਼ਾਂ ਕਰੋ, ਸਦਾ ਪਾਠ ਵੇਲੇ ਸਮਝੋ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ 'ਹੈ' ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੇਰੇ ਹਾਜ਼ਰਾ ਹਜ਼ੂਰ ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਜੋ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ ਉਹ ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਲ ਲਾਏਗਾ।

ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਖਾਲੀ ਕਰਾ ਦਿਤਾ। ਸਾਰੇ ਰਾਜੇ ਜਿੰਨੇ ਬੰਦੀ ਸੀ ਉਥੇ, ਸਾਰੇ ਛੁਡਾ ਲਏ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਹੀ ਕਿਲ੍ਹਾ ਸੀ। ਸੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਨੇ ਬੰਦੀ ਛੋੜ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਦਿਤਾ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜਿਸ ਵਕਤ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਕੋਲ ਘੁਢਾਣੀ ਆ ਕੇ ਠਹਿਰੇ। ਉਥੇ ਕਾਫੀ ਦਿਨ ਠਹਿਰੇ ਤੇ ਚੋਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੰਗ ਲਿਆ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਦੇ ਜਾਓ ਤੇ ਆਪ ਦਾ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਆਏਗਾ ਤਾਂ ਇਹ ਆਪ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਕੌਤਕ ਕਰਿਆ ਹੈ, ਉਪਕਾਰ ਕਰਿਆ ਹੈ, ਬੰਦੀ ਛੋੜ ਦਾ, ਇਹ ਚੋਲੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਆ ਜਾਏਗਾ। ਅਸੀਂ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖਾਂਗੇ ਚੋਲਾ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਥੇ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਸੀ, ਖੱਤਰੀਆਂ ਦੇ ਘਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਤਮਾਕੂ ਪੀਣ ਲਗ ਗਏ, ਫੇਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰਦਵਾਰੇ 'ਚ ਰਖ ਲਿਆ। ਉਥੇ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਹੈ। ਇਕ ਜੋੜਾ, ਇਕ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਪੰਜ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦਾ ਨਿਤਨੇਮ ਹੈ। ਨਿਤਨੇਮ ਦਾ ਗੁਟਕਾ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ, ਪੰਜ ਗ੍ਰੰਥੀ ਵੀ ਉਥੇ ਪਈ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਚੋਲਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਵਕਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਦੀਵਾਲੀ ਦਾ ਦਿਨ ਸੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀਵਾਲੀ ਤਾਂ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹੀ ਸੀ, ਦੀਵੇ ਬਾਲਦੇ ਸੀ, ਲੇਕਿਨ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਸਭ ਨੇ।

ਦੀਵਾਲੀ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਨੇ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਪਿਆਰਿਓ -

ਸੰਤਹੁ ਸਾਗਰੁ ਪਾਰਿ ਉਤਰੀਐ ॥

ਜੇ ਕੇ ਬਚਨੁ ਕਮਾਵੈ ਸੰਤਨ ਕਾ ਸੇ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਤਰੀਐ ॥

ਅੰਗ - 282

ਪੂੜੀ ਮੰਗਦੇ ਹੋ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਚਨ ਕਮਾ ਕੇ ਇਸ ਭਵਜਲ ਤੋਂ ਤਰ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਬੋਲੇ ਭਾਈ।

ਗੁਰ ਸਤੋਤਰ, ਅਰਦਾਸ, ਹੁਕਮਨਾਮਾ।

ਪੂਰਨ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਲਈ ਅਨੁਭਵੀ ਮਾਰਗ

(A Practical Guide To Holistic Health)

ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ
ਅਨੁਵਾਦਕ ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਮਲਹੋਤਰਾ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਅਪ੍ਰੈਲ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ -60)

ਸੂਰਜਮੁਖੀ ਦੇ ਬੀਜ, ਬਦਾਮ, ਸੋਇਆਬੀਨ, ਦਾਲਾਂ ਅਤੇ ਅਨਾਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੇਵੇ ਤੇ ਬੀਜਾਂ ਵਿਚ ਓਨੀ ਹੀ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿੰਨੀ ਮੀਟ ਵਿਚ। ਪਰ ਕਈ ਅਲੋਚਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਚੰਗੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਉਹ ਮਾਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤਕ ਇਹ ਸੱਚ ਵੀ ਹੈ। ਸੋ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ, ਦਾਲ, ਚਾਵਲ, ਕਣਕ, ਇਹ ਮਿਲ ਕੇ ਸੰਪੂਰਨ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਮਿਲਾ ਕੇ, ਲੋੜੀਂਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੇ amino acid ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੀਟ ਦੀ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਚਰਬੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਲਾਭ ਹਨ, ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ ਘੱਟ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬਵਾਸੀਰ ਵੀ ਘੱਟ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਤੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੈਂਸਰ ਵੀ ਘੱਟ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਹਿਰਦੇ ਰੋਗ ਵੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵੀ ਲੰਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਬੁੱਢੇ ਹੋ ਕੇ ਸੋਚ ਠੀਕ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਬੁੱਧੀ ਵੀ ਠੀਕ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਕਾਜ ਵੀ ਠੀਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੀਟ ਖਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਐਨੀ ਵਧ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਸਤਿਆ ਮਾਸਾਹਾਰੀ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜੇ ਸ਼ੇਰ ਤੇ ਹਾਥੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ, ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਤੋਂ ਵਧ ਨਹੀਂ ਲੜ ਸਕਦਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹਾਥੀ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਤਕ ਲਗਾਤਾਰ ਲੜ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੇਰ ਮਾਸਾਹਾਰੀ ਹੈ ਹਾਥੀ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਖਾਣਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੋਸ਼ਟਿਕ ਹੈ।

ਚਾਹੇ ਤੁਸੀਂ ਮਾਸਾਹਾਰੀ ਹੋ ਜਾਂ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਕ ਆਦਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਸਮੱਸਿਆ ਵੀ ਖੜੀ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਤੁਸੀਂ ਚੰਗੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦੇ। ਸਾਡੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸੋਧ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਪਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਨੂੰ ਚੰਬੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਇਹ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੀ ਚੀਜ਼ ਠੀਕ ਨਹੀਂ, ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੀਮਾਰ

ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਭਿਅਕ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਅੱਜ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰੋਗਾਂ ਨਾਲ ਗ੍ਰਸਤ ਹੈ। ਉਹ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਕਿਸ ਕੰਮ ਜਿਹੜੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੀਮਾਰ ਕਰੇ, ਕਮਜ਼ੋਰ ਬਣਾਵੇ ਤੇ ਨਿਕੰਮਾ ਕਰ ਦੇਵੇ।

ਗਿਰਾਵਟ ਰੋਕਣ ਲਈ, ਅਧੋਗਤੀ ਰੋਕਣ ਲਈ ਲੋਕ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਟਾਮਿਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਬਨਾਵਟੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਲ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚੀਜ਼ਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਰਬ ਰੋਗ ਅਉਖਧ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਲੋਕ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ ਮੈਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਵਿਟਾਮਿਨ ਖਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਪੁਰਾਤਨ ਸ਼ਾਸਤਰ ਤਾਂ ਵਿਟਾਮਿਨ ਦਾ ਨਾਮ ਤਕ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ। ਉਹ ਤਾਂ ਜੀਵਨ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜੂਸ, ਜੜੀਆਂ, ਬੂਟੀਆਂ ਹੋਰ ਕੁਦਰਤੀ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਤਾਜ਼ੇ ਫਲਾਂ ਦਾ ਜੂਸ ਤੇ ਤਾਜ਼ੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਜੂਸ। ਸੰਤਰੇ ਦੇ ਜੂਸ ਵਿਟਾਮਿਨ 'ਸੀ' ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਹੈ। ਇਹ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੁਦਰਤੀ ਫਲਾਂ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਛੇਤੀ ਹਜ਼ਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪਰ ਜੇਕਰ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਤੇ ਫਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਚਬਾ ਕੇ ਖਾਏ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕੇਗੀ। ਸੋ ਜੂਸ ਕਢਦਿਆਂ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ-ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਕਾਇਮ ਰਹੇ। ਅਸੀਂ ਕਾਹਲੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਜ਼ਾਰੀ ਜੂਸ ਕੱਢਣ ਦੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਵਰਤਦੇ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੱਢਿਆ ਜੂਸ ਉਹ ਪੀਂਦੇ ਹਨ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੜੀ ਪੋਸ਼ਟਿਕ ਖੁਰਾਕ ਲਈ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੱਢੇ ਜੂਸ ਦੀ ਪੋਸ਼ਟਿਕਤਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਫਲ ਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁੱਟ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਚੋੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਟਾਮਿਨ ਤੇ ਧਾਂਤਾਂ ਬਣੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਕੁਛ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਕੋਈ ਮਸ਼ੀਨ ਦੰਦਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਜਿਹੜੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਚੱਬ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਫਲ ਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਚਿੱਥ ਕੇ ਹੀ ਖਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਵਿਟਾਮਿਨ ਤੇ ਧਾਤੂ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਚਿਥਿਆ ਖਾਣਾ ਹਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਮਿਹਦੇ ਦੇ ਦੰਦ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਮਾੜਾ ਖਾਣਾ, ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਭੋਜਨ ਸਰੀਰ ਲਈ, ਸਰੀਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅੰਗਾਂ ਲਈ ਖਰਾਬ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਦੇ ਕੰਮ ਕਾਜ ਲਈ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਬਹੁਤ ਤੇਲ,

ਘਿਉ ਵਾਲਾ ਖਾਣਾ, ਬਹੁਤ ਰੜਿਆ, ਭੁੰਨਿਆ ਖਾਣਾ, ਮਿਰਚ ਮਸਾਲੇ ਵਾਲਾ ਖਾਣਾ, ਸਿਹਤ ਲਈ ਬਿਲਕੁਲ ਖਰਾਬ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਤੇਲ, ਘਿਉ ਵਾਲਾ ਖਾਣਾ, ਮਿਹਦੇ ਅਤੇ ਹਾਜ਼ਮੇ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਲੋਕ ਤਲਿਆ ਖਾਣਾ ਬਹੁਤ ਤੇਲ, ਘਿਉ ਵਾਲਾ ਖਾਂਦੇ ਹਨ ਉਥੇ ਹਿਰਦੇ ਰੋਗ ਵਧੇਰੇ ਹਨ, ਐਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਵਧੇਰੇ ਪਕਾਇਆ ਖਾਣਾ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇਹ ਹੈ।

ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਵੀ ਖਾਓ ਉਸ ਲਈ ਚੌਕਸ ਹੋਵੋ, ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ, ਬਹੁਤ ਭੁੰਨੋ ਨਹੀਂ, ਰਗੜੋ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਹੀ ਬਹੁਤ ਰਿੰਨੋ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸੁਆਦ ਬਣੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਖਾਣੇ ਦੇ ਗੁਣ ਬਦਲ ਦਿੰਦੇ ਹੋ ਉਸ ਦੀ ਸਾਰੀ ਪੋਸ਼ਟਿਕਤਾ ਬਦਲ ਦਿੰਦੇ ਹੋ। ਉਹ ਹਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਉਹ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਕੋਈ ਗੁਣ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਭਾਵੇਂ ਪੇਟ ਭਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਜੋ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਹ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜਾਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਵਧ ਖਾ ਲੈਂਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਭੁੱਖ ਮਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪਰ ਜੇਕਰ ਖਾਣਾ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਰਿੰਨਿਆ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਬਣਾਇਆ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੁਟਿਆ ਪੀਸਿਆ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਔਖਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਨਾ ਛੇਤੀ, ਸੌਖੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਜ਼ਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਮਿਹਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਪੂਰੀ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਹਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਥੋੜ੍ਹੀ ਬਹੁਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤਾਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਖਾਣੇ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਚਿੱਥ ਲੈਂਦੇ ਹੋ, ਚਬਾ ਲੈਂਦੇ ਹੋ। ਖਾਣਾ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਖਾਣਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ, ਖਾਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਖਾਣੇ ਦੇ ਗੁਣ ਲੈਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਜਿੰਨਾਂ ਵਧ ਤੁਸੀਂ ਖਾਣੇ ਨੂੰ ਚਿੱਥੋਗੇ, ਚਬਾਉਗੇ, ਉਨਾਂ ਹੀ ਵਧ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਭਾਰ ਘਟਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਖਾਣੇ ਨੂੰ ਖੂਬ ਚਬਾਓ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਕ ਗਰਾਹੀ ਨੂੰ ਪੈਂਤੀ ਵਾਰੀ ਚਬਾਓ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੋਗੇ ਤੁਸੀਂ ਕਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵਧ ਨਹੀਂ ਖਾ ਸਕਦੇ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਭਾਰ ਵੀ ਘਟਾ ਲਵੋਗੇ। ਤੁਸੀਂ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵਧ ਖਾ ਰਹੇ ਹੋ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਖਾਣਾ ਚਬਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਹੋ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਖਾਣੇ ਦੇ ਗੁਣ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕੁਛ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਰੀਰ ਹੋਰ ਖਾਣ ਨੂੰ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਭਾਰ ਘਟਾਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ, ਉਹ ਖਾਓ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਸਰੀਰ ਲਈ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਲਈ ਠੀਕ ਹੋਵੇ। ਜੇਕਰ ਖਾਣਾ ਤਾਜ਼ਾ ਹੈ, ਬਿਲਕੁਲ ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ, ਚੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਨਾ ਵਧ ਨਾ ਘੱਟ ਗਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਫੇਰ ਜੇਕਰ ਉਹ ਖਾਣਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਚਬਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਫੇਰ

ਤੁਸੀਂ ਵਧ ਖਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਨਾ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਾਰ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਆਏਗੀ। ਵੱਧ ਖਾਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੈ, ਮੋਟਾਪਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਭੈੜੀ ਬਿਮਾਰੀ ਹੈ, ਜਿੰਨਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਖਾਂਦੇ ਹਨ ਓਨੇ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸੋ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਖਾਂਦੇ ਹੋ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇਖ ਕੇ ਖਾਓ, ਭੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਖਾਓ, ਪੂਰਾ ਪੇਟ ਨਾ ਭਰੋ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖਾਣੇ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਏ, ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਏ, ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਏ ਖਾਣਾ ਕਿਵੇਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਸਿੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖਾਣਾ ਕਿਵੇਂ ਖਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਚੰਗਾ, ਸੋਹਣਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਬਨਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਖਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਹਣਾ, ਸੁਹਾਵਣਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਬਨਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਅਵੱਸ਼ਕ ਹੈ। ਕਦੀ ਵੀ ਖਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਖਾਣ ਲੱਗਿਆਂ ਤਣਾਓ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿਓ। ਖਾਣਾ ਖਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਚੰਗਾ ਮਿਜਾਜ਼, ਚੰਗੀ ਬਿਰਤੀ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵੀ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜੇਕਰ ਚੰਗੇ ਮਿਜਾਜ਼, ਚੰਗੀ ਬਿਰਤੀ ਨਾਲ ਨਾ ਖਾਓ ਤਾਂ ਖਾਣਾ ਜ਼ਹਿਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੰਧ ਮਨ ਨਾਲ ਹੈ, ਸੁਭਾਅ ਨਾਲ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੀ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨਾਲ ਹੈ, ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਹੈ। ਖੋਜ ਕਰਕੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ, ਖਾਣਾ ਜਿਹੜਾ ਬਣਿਆ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਹੋਣ ਚੰਗਾ ਬਣਿਆ ਹੋਵੇ ਪਰ ਖਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਜੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਹੀਂ ਠੀਕ, ਤਣਾਓ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਚਰਚਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਜਿਹੜੀ ਸੋਹਾਵੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਅਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਕਾਰ ਜਿਵੇਂ ਬਦਹਜ਼ਮੀ, ਪੇਟ ਖਰਾਬ, ਕਬਜ਼ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਿਕਾਰ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਦੇ ਰਸ ਨਹੀਂ ਬਣਨਗੇ। ਦਬਾਅ, ਤਾਂਘ, ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ, ਗੁੱਸਾ ਸਾਰੇ ਅੰਦਰ ਦੀਆਂ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਦਬਾਅ ਹੋਣ ਨਾਲ ਘਬਰਾਹਟ ਹੋਣ ਨਾਲ ਆਂਤੜੀਆਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸੁੰਘੜ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਘਟ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਗ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਫੇਰ ਬਹੁਤ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਗ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਵੀ ਸਰੀਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਤਰੀਕਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪਾਚਨ ਸ਼ਕਤੀ। ਜੇਕਰ ਖਾਣਾ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਪੇਟ ਦੀ ਵੱਡੀ ਆਂਤ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਉਥੇ ਜਰਾਸੀਮ ਨਾਲ ਉਹ ਖਾਣਾ ਘੁੱਸ ਜਾਵੇਗਾ, ਉਸ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੈਲਾਪਨ ਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਜਿੰਨਾਂ ਪੋਸ਼ਟਿਕ ਖਾਣਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਓਨਾਂ ਹੀ ਚੰਗਾ ਸੁਹਾਵਣਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਖਾਣਾ ਨਾ ਖਾਓ, ਭਾਵੇਂ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਭੁੱਖ ਕਿਉਂ ਨਾ ਲੱਗੀ ਹੋਵੇ। ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ ਨਾ ਘੋਲੇ, ਖਾਣ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨੂੰ ਲੜਾਈ ਦਾ ਅਖਾੜਾ ਨਾ ਬਣਾਓ। ਖਾਣ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨੂੰ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਸੁਹਾਵਾ ਵਾਤਾਵਰਣ

ਬਣਾਓ। ਪਿਆਰ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਬਣਾਓ, ਸੋਹਣੀ ਪਿਆਰ ਦੀ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕਰੋ, ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਮਨੋਵਿਰਤੀ ਬਣਾਓ। ਤੁਹਾਡਾ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਦੋਸਤ, ਤੁਹਾਡਾ ਡਾਕਟਰ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਖਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਖੁਸ਼ ਰਹਿਣਾ ਸਿੱਖੋ, ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਰਹੋ, ਖੁਸ਼ੀ ਸਿਰਜਨਾਤਮਕ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਤੇ ਨਾ ਛੱਡੋ, ਇਹ ਨਾ ਕਹੋ ਕਿ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ, ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਬਣਾ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਖੁਸ਼ੀ ਪੈਦਾ ਕਰੋ। ਭੇਦ, ਵਿਭਿੰਨਤਾ, ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੈ, ਪਰ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਆਪਣੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ।

ਪਹਿਲੇ ਲੋਕ ਖਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਸੀ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦਾ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਿੱਸਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਰਦਾਸ ਦਾ ਇਕ ਆਤਮਕ ਭਾਵ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅੰਦਰ ਰਸਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਖਾਣਾ ਹਜ਼ਮ ਕਰ ਸਕੋ, ਤੁਹਾਡਾ ਤਨਾਅ, ਦਬਾਅ ਦੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਆਂਤੜੀਆਂ ਠੀਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਗ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੋ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ, ਲੰਮੇ ਸਾਹ ਲੈਣੇ ਕੁਛ ਮਿੰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣਾ, ਇਕਸਾਰਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮਨ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਤੇ ਨਾੜਾਂ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਖਾਣਾ ਖਾਂਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਆਦ ਨਾਲ ਖਾਂਦੇ ਹੋ। ਖਾਣਾ ਅੰਦਰ ਧੱਕਣਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕਾਹਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਖਾਣਾ ਹੁੰਦਾ, ਕਾਹਲ ਵਿਚ ਖਾਧਾ ਖਾਣਾ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੈ।

ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਹੈ 5-10 ਮਿੰਟ ਤਕ ਆਰਾਮ ਕਰੋ। ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਲੇਟੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੱਜੀ ਨਾਸਿਕਾ ਚੱਲਣ ਲਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਗਰਮਾਈ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਹਾਜ਼ਮੇ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਖਾਣੇ ਤੋਂ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹੀ ਪੀਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਖਾਣਾ ਖਾਂਦਿਆਂ ਪਾਣੀ ਪੀਣਾ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਦੇ ਰਸਾਂ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਖਾਣਾ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਨਾਲ ਹੀ ਹਾਜ਼ਮਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੁਰਾਤਨ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਖਾਣੇ ਤੋਂ ਇਕ ਦਮ ਬਾਅਦ ਪਾਣੀ ਪੀਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੈ। ਜੇ ਖਾ ਕੇ ਇਕ ਦਮ ਸੌ ਜਾਓਗੇ, ਤੁਹਾਡਾ ਹਾਜ਼ਮਾ ਪੂਰਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਖੂਨ ਦਾ ਦੌਰਾ, ਹਿਰਦਾ, ਸਵੈ ਚਲਿਤ ਨਾੜੀ ਤੰਤੂ (automatic nervous system) ਨੂੰ ਹਾਨੀ ਪਹੁੰਚੇਗੀ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਭੈੜੇ ਸੁਪਨੇ ਆਉਣਗੇ। ਸੋ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੀ ਕਿਉਂ ਕਰੋ?

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਘਰਾੜੇ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੇ ਬਹੁਤਾ ਨਾ ਖਾਓ, ਸੁਆਸ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲਵੋ ਤਾਂ ਘਰਾੜੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣਗੇ। ਘਰਾੜਿਆਂ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਣ ਹਨ - ਬਹੁਤਾ ਖਾਣਾ, ਬਹੁਤੇ ਥੱਕੇ ਹੋਣਾ। ਰਾਤ ਦੇ ਖਾਣੇ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਘੰਟੇ

ਬਾਅਦ ਹੀ ਸੌਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਖਾਣਾ ਹਜ਼ਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਥੋੜ੍ਹਾ-ਥੋੜ੍ਹਾ ਫਲ ਦਿਨ ਵਿਚ ਖਾਣਾ, ਥੋੜ੍ਹਾ-ਥੋੜ੍ਹਾ ਜੂਸ ਦਿਨ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰੀ ਲੈਣਾ ਵਧੇਰੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਹੈ, ਬਹੁਤੇ ਫਲ ਬਹੁਤ ਜੂਸ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਖਾਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ, ਹੋਰ ਰੁਝੇਵੇਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਰਾਤ ਦੀ ਰੋਟੀ ਲੇਟ ਦੇਰ ਨਾਲ ਹੀ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਰੀਰ ਲਈ ਇਹ ਪਚਾਣਾ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੌਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖਾਣਾ ਹਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਰਾਤ ਦਾ ਖਾਣਾ ਬਹੁਤ ਹਲਕਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਦੇਰ ਨਾਲ ਖਾਣ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਲਈ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਕੋ ਨਿਸਚਿਤ ਸਮੇਂ ਖਾਣਾ ਖਾਧਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਮੈਂ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਹੈ ਖਾਸ ਕਰਕੇ, ਜਿਹੜੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦੇਰ ਤਕ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। Air hostess ਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਾਜ਼ਮਾ, ਪਾਚਕ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਗੜੀ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਏਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਾਕੀ ਸਰੀਰ ਦਾ ਸਿਸਟਮ ਵੀ ਗੜਬੜ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਤੇ ਨੀਂਦ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਸਰੀਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਿਸਟਮ ਤੇ ਅਸਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਇਕ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਮੇਂ ਤੇ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਦਾ ਸਿਸਟਮ ਬਹੁਤ ਠੀਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਬੇ-ਟਾਈਮ ਤੇ ਖਾਧਾ ਖਾਣਾ ਪੇਟ ਵਿਚ ਗੈਸ ਤੇ ਹੋਰ ਖਰਾਬੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਏਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਹੋਰ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਉਪਰ ਦਿਤੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋਗੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਲਿਆਓਗੇ ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚੇ ਰਹੋਗੇ, ਚੰਗੇ ਸੁਅਸਥ ਰਹੋਗੇ। ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲੈਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਹੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਅੰਤਰ ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਿਚ ਤੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕੁਝ ਖਾਣ ਨੂੰ ਦਿਓ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਖਾਣਾ। ਜੇਕਰ ਡਾਕਟਰ ਕਹੇ ਕਿ ਖਾਣਾ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਖਾਓਗੇ, ਪਰ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਤੇ ਜਾਨਵਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟਰੇਨਿੰਗ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸਮਝਦਾਰ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੀ ਠੀਕ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਖਾਣ ਦੇ ਵਧ ਸ਼ੌਕੀਨ ਹੋ ਜਾਣ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਕੰਟਰੋਲ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਪੁਰਾਤਨ ਲੋਕ ਖਾਣਾ ਬਣਾ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭੋਗ ਲਾ ਕੇ, ਭੇਟ ਕਰਕੇ ਹੀ ਖਾਂਦੇ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਠੀਕ ਰੱਖਣਾ ਅਤਿ ਅਵਸ਼ਕ ਹੈ। ਸੁਅਸਥ ਰਹਿਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਹੀ ਜੰਤਰ ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਬੇਲਾਗ ਹੋ ਕੇ ਨਿਰਸੁਆਰਥ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਜੀਵਨ ਰਹੱਸ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਜੀਵਨ ਇਕ ਪੂਜਾ ਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅੱਠਵੇਂ ਰਤਨ - ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰੇਰੂ ਸਾਹਿਬ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ, ਦੇਖੋ ਅਪ੍ਰੈਲ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-56)

ਇਥੇ ਆਪ ਜੀ ਕਿਉਂ ਆਏ ਸਨ? ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਦਸੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦਰਿਆਏ ਸਿੰਘ ਵਿਚ, ਜਿਥੇ ਕਿ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਅੰਗੀਠਾ ਹੈ, ਨੌਂ ਮਾਘ ਨੂੰ ਨਦੀ ਵਿਚ ਖੜੇ ਕੇ ਹੀ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਦੇਣਗੇ, ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਸਰੀਰ ਅੰਦਰੋਂ ਉਹ ਆਪ ਉਡ ਜਾਣਗੇ ਤਦ ਫਿਰ ਜਲ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨੂੰ ਕੌਣ ਰੋਕੇਗਾ?

ਇਸੇ ਹੀ ਅਸਥਾਨ ਪਰ ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਜਣ ਬਸਤਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ। ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਭਈ ਦੇ ਕਫਨੀਆਂ ਤੇ ਬਾਕੀ ਛੇ ਕਲੀਏ ਕੁੜਤੇ ਲਈ ਆਉਣੇ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਤਦ ਕਫਨੀਆਂ ਚਾਰ ਸਨ। ਦੋ ਹੋਰ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਕਫਨੀਆਂ ਹੀ ਬਣਵਾਈਆਂ ਸਨ। ਪਰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ, "ਅਸਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਸਾਧ ਨੂੰ ਇਕ ਕਫਨੀ ਪਾਉਣੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਲਾਜ ਵੀ ਨਿਭਾਉਣੀ ਹੈ। ਪਰ ਹੋਰ ਜੋ ਵੀ ਪਾਣਾ ਚਾਹੇ ਚੰਗਾ ਹੈ, ਉਸ ਅੰਦਰ ਸਾਡੀ ਕੀ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰੀ ਹੈ? ਕਫਨੀ ਲੈ ਕੇ ਆਪ ਜੀ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਗਏ ਤੇ ਬਾਬਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਖਲੋ ਕੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਸੀ -

ਹੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਹੇ ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ, ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਇਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਰਣ ਸਰਣ ਵਿਚ ਲਗਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਰਦ ਬਾਣੇ ਦੀ ਲਾਜ ਤੁਸਾਂ ਆਪ ਹੀ ਨਿਭਾਉਣੀ। ਹੇ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ, ਐਸੀ ਮਿਹਰ ਕਰੋ ਜੋ ਸਾਡੀ ਸੰਪਰਦਾਇ ਤੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਇਹ ਬੱਚਾ ਚੌਹਾਂ ਕੁੰਟਾਂ ਵਿਚ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕੇ। ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਕਫਨੀ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਗਲ ਪਾ ਦਿਤੀ ਤੇ ਸਿਰ ਪਰ ਹੱਥ ਧਰ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਲੈ ਬਈ ਸਾਧਾ ਅਸਾਂ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਤੈਨੂੰ ਪੂਰਾ ਬਲ, ਸਤਾ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਸਹਿਤ ਸਾਧ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਜਾਹ ਤੇਰੀ ਜਾਗੀਰ ਚੌਂਹੀ ਕੁੰਟੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਦੁਨੀਆਂ ਤੇਰੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਨ ਹਿਤ ਤਰਸਿਆ ਕਰੇਗੀ।

ਸੰਗਤ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਪਰ ਆਪ ਜੀ ਫਿਰ ਰਾਮਪੁਰ ਆ ਗਏ। ਪਰ ਇਹ ਚਰਚਾ ਆਮ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਆਪ ਫਿਰ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ। ਸੋ ਨਗਰ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਕਾਰਨ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹਿਆ। ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸਾਫ ਕਿਹਾ, ਸਾਡੇ ਵੱਡਿਆਂ ਦੇ ਅੰਗੀਠੇ ਦਰਿਆ ਸਿੰਘ ਵਿਚ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਸਰੀਰ ਉਥੇ ਹੀ ਛੱਡਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਕੋਈ

ਸੱਜਣ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰੀ ਚੁੱਕੇ ਕਿ ਸਾਡਾ ਸਰੀਰ ਉਥੇ ਪੁਚਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤਦ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਸਰਦਾਰ ਬਖਤਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਲੈ ਲਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਫਿਰ ਉਥੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਧਨ ਆਰੰਭ ਦਿਤਾ। ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਵਲੋਂ ਸਬੰਧ ਤੋੜ ਦਿਤਾ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਸਰਦੀਆਂ ਨੇੜੇ ਪੁਜਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਵੇਦਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਉਮੰਗ ਵੀ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਆਪ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਸਮੇਂ ਵੈਰਾਗਮਈ ਦਸ਼ਾ ਅੰਦਰ ਆ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਘੋੜੇ ਪਰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬਾਹਰੋਂ ਆਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਸਚਖੰਡ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆ, ਕਲਗੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਦੇਸ਼ਾ ਮੇਰਾ ਦੇਵੀ' 'ਭਈ ਨਿਰਾਸੀ ਬਹੁਤ ਦਿਨ ਲਾਗੈ' ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਨ ਧਾਰ ਕੇ ਸਾਧਨਾ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਅੰਦਰ ਹਰ ਸਮਾਂ ਕਟਦੇ ਸਨ। ਸੇਵਕ ਵੀ ਹਰ ਸਮੇਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਧਰੋਂ ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਸਤੂਆਣੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਦਸ਼ਾ ਕਾਫੀ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰ ਦਾ ਜਖਮ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਿਗੜ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਅਪਰੇਸ਼ਰਨ ਤੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਦਵਾ ਦਾਰੂ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਰਹੀ। ਫਿਰ ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰੇਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇਹ ਅਡੋਲ ਨਿਸਚਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮਸਤੂਆਣੇ ਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਤੋਂ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਵਾਅਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਸ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸਚਖੰਡ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਬਚਨ ਉਹ ਕਈ ਵਾਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਕਿ ਦਮਦਮੇ ਸਾਹਿਬ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਆਉ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਘਰ ਚੱਲੀਏ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਸੇਵਾ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਆਰਾਮ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਹੈ। ਤਦ ਮਸਤੂਆਣੇ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਖੇ! ਤੁਸਾਂ ਦਸ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਚਲਣਾ ਅਸੀਂ ਪਿਛੋਂ ਪੁਜ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਸੋ ਭਾਵ ਤਾਂ ਸਾਫ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹਰ ਸਮੇਂ ਹੀ ਨਿਜ ਧਾਮ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਪੁਜੋਗੇ ਤਦ ਸਾਡੀ ਤਿਆਰੀ ਵੀ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਹੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਅੰਤਮ ਕੁਚ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ

ਅਸੀਂ ਉਪਰ ਦਸ ਆਏ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਸੈਦੂ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਿਜਧਾਮ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਸੋ ਆਪ ਜੀ ਆਖਰੀ ਸਫਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਿਆਰੀਆਂ ਅਰੰਭ ਦਿਤੀਆਂ। ਗੋਖੇ ਦੀ ਛਪੜੀ ਪਰ ਬੈਠਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਆਪ ਜੀ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦੇਹ ਨਾਲੋਂ ਨਾਤਾ ਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਾਂ ਤਦ ਇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਨਾਤੇ ਵੀ ਤੋੜ ਦੇਣੇ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਗੋਖੇ ਦੀ ਛਪੜੀ ਦੇ ਟੋਏ ਪਰ ਬੈਠਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਹੋਰ-ਹੋਰ ਵਖਰੀ-ਵਖਰੀ ਜਗ੍ਹਾ ਰੋਜ਼ ਬੈਠਣਾ ਅਰੰਭ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਕਿਹਾ

ਕਰਦੇ ਸਨ, ਇਹ ਜਗ੍ਹਾ ਵੀ ਯਾਦ ਕਰਿਆ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਏਥੇ ਕੋਈ ਬੈਠਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁਣ ਪਟਿਆਲੇ ਤੋਂ ਸੰਤ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਆ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਕੌਤਕ ਵਰਤਾਏ। ਕੋਈ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਲਜੋਈ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੁਹਿਰਦ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ 7 ਮਾਘ 1884 ਬਿਕਰਮੀ ਨੂੰ ਪਾਸ ਸੱਦਿਆ ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਭਾਈ ਕਲ੍ਹ ਨੂੰ ਇਕ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਹੈ ਸਾਰੇ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹੋ। 7 ਮਾਘ ਦੀ ਸਵੇਰੇ ਸਮੇਂ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਨਗਰ ਤੇ ਹੋਰ ਆਸ ਪਾਸ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਖਾਸ ਕਾਰਜ ਕਰਨ। ਨਗਰ ਤੋਂ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਰਸਤਾ ਇਕ ਛੱਪੜ ਪੈਣ ਕਾਰਣ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖਰਾਬ ਸੀ। ਸੋ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਲਗਾ ਕੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹਿ ਕੇ ਠੀਕ ਕਰਵਾਇਆ। ਫਿਰ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਫਿਰ ਕੇ ਰਾਹ ਦੀਆਂ ਰੋੜੀਆਂ ਠੀਕ ਕਰਵਾਈਆਂ ਕਿ ਭਾਈ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਲੰਘਣ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਕਲੀਫ ਹੋਵੇਗੀ। ਫਿਰ ਸ਼ਾਮ ਸਮੇਂ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਡੇਰੇ ਆ ਕੇ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਮੰਜੀ ਪਰ ਬੈਠ ਗਏ ਤੇ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਗਏ ਕਿ ਭਾਈ ਤਕਲੀਫ ਜੇਹੀ ਹੈ। ਸੋ ਪਿਛਲੇ ਕਾਫੀ ਲੰਬੇ ਅਰਸੇ ਪਿਛੋਂ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਗਏ ਸਨ। ਵਰਨਾ ਉਹ ਸਖਤ ਬੁਖਾਰ ਹੋਣ ਪਰ ਵੀ ਬਾਹਰ ਜਾਣੋਂ ਨਹੀਂ ਰੁਕੇ ਸਨ। ਇਹ ਰਾਤ ਸਾਰੀ ਲੰਘ ਗਈ। ਹਰ ਪਾਸੇ ਸਿਮਰਨ ਤੇ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਵੇਰੇ ਡਾਕਟਰ ਵੀ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਾਮ ਸਮੇਂ ਰਾਏ ਦਿਤੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਸਲਾਹ ਤਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਦ ਸੋਚ ਸਮਝ ਲਵੋ ਕਲ੍ਹ ਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਨਾ ਦੇਣਾ। ਡੇਰੇ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਪਾਠ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੱਛਾ ਭਾਈ, ਅੱਜ ਦੀ ਰਾਤ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਾ ਕਰੋ। ਕਲ੍ਹ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਹੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਲਵਾਂਗੇ। ਰਾਤ ਸਮੇਂ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਪਾਸੋਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕੁਝ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁੱਛਿਆ। ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ। ਜੇਕਰ ਚਾਹੇ ਤਦ ਅਸੀਂ ਹੱਥੀਂ ਡੋਰਾਂ ਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਇਹ ਕਰੜਾ ਜਿਹਾ ਕਾਰਜ ਤੈਥੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਲਗਾ। ਫਿਰ ਸੰਤ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਕੀਤੀ, ਭਾਈ ਤੁਸਾਂ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿਣਾ। ਮਾਇਆ ਤੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਖੋਜ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ। ਬਾਚ੍ਹਾਂ ਵਜੇ ਜੋ ਸਿੰਘ ਸੁਖਮਨੀ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਸਨ ਰੋਕ ਕੇ ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਸੁਣੋ ਸਾਧਸੰਗਤ, ਅੱਜ ਮੈਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਧਰਤੀ ਪਰ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਅਸਾਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਦੁਖ ਕਲੇਸ਼ ਤੇ ਕਲਾਹ ਦਾ ਘਰ ਹੈ, ਅਲੱਗ ਹੀ ਰਹਿਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਨ ਪਰ ਕੋਈ ਬੁਰਾ ਅਸਰ ਪਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਦਿਉ। ਫਿਰ ਹਸ ਕੇ ਕਹਿਣ

ਲੱਗੇ, ਇਹ ਬਾਬਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਦਰਬਾਰ ਹੈ ਅਸੀਂ ਉਠੇ ਤੇ ਘਾਟੇ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੇਵਕ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਸ਼ਕਤੀ ਸਹਿਤ ਭਗਤੀ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਮੁਰੀਦ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਕਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਅਸੀਂ ਰੱਜ ਕੇ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਘਾਟ ਰਹੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਲੋੜਵੰਦ ਦੀ ਲੋੜ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ ਤਦ ਹੁਣੇ ਹੀ ਮੰਗ ਲਵੋ। ਹੁਣ ਅਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਖਾਸ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਸਾਧਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕਾਂ ਖਾਤਰ ਹੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, 'ਇਸ ਸਾਧ ਬਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਦੀ ਲਾਜ ਹੁਣ ਬਾਬਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਥ ਹੈ।'

ਫਿਰ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ, ਹੁਣ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕੋਈ ਨਾ ਬੁਲਾਵੇ। ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਵਾਸ ਖਿਚਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਦੂਸਰਾ ਸਵਾਸ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਲੋਕਾਂ ਤਕਿਆ ਪਰਮ ਅਭਿਆਸੀ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਫੋੜ ਕੇ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਦੇ ਉਪਰ ਇਕ ਖੂਨ ਦੀ ਬੂੰਦ ਬਾਹਰ ਆਈ ਤੇ ਸਵਾਸਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਰ ਇਹ ਸਾਰੀ ਅੰਤਮ ਕਿਰਿਆ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਮਾਪਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਦੋ ਖਾਸ ਗੱਲਾਂ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਕਰਨੀਆਂ ਉਤਨੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਜਿੰਨਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਲਿਖਣਾ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਉਠ ਕੇ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਕੇ ਚੌਂਕੜਾ ਮਾਰ ਕੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ -

ਕੋਟਿ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਕੇ ਠਾਕੁਰ ਸੁਆਮੀ
 ਸਰਬ ਜੀਆ ਕਾ ਦਾਤਾ ਰੇ॥
 ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੈ ਨਿਤ ਸਾਰਿ ਸਮਾਲੈ
 ਇਕੁ ਗੁਨੁ ਨਹੀ ਮੂਰਖਿ ਜਾਤਾ ਰੇ ॥ ੧ ॥
 ਹਰਿ ਆਰਾਧਿ ਨ ਜਾਨਾ ਰੇ ॥
 ਹਰਿ ਹਰਿ ਗੁਰੁ ਗੁਰੁ ਕਰਤਾ ਰੇ ॥
 ਹਰਿ ਜੀਉ ਨਾਮੁ ਪਰਿਓ ਰਾਮਦਾਸੁ ॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸੁਖ ਸਾਗਰ
 ਸਰਬ ਘਟਾ ਭਰਪੂਰੀ ਰੇ ॥
 ਪੇਖਤ ਸੁਨਤ ਸਦਾ ਹੈ ਸੰਗੇ
 ਮੈ ਮੂਰਖ ਜਾਨਿਆ ਦੂਰੀ ਰੇ ॥ ੨ ॥
 ਹਰਿ ਬਿਅੰਤੁ ਹਉ ਮਿਤਿ ਕਰਿ ਵਰਨਉ
 ਕਿਆ ਜਾਨਾ ਹੋਇ ਕੈਸੇ ਰੇ ॥
 ਕਰਉ ਬੇਨਤੀ ਸਤਿਗੁਰ ਅਪੁਨੇ
 ਮੈ ਮੂਰਖ ਦੇਹੁ ਉਪਦੇਸੇ ਰੇ ॥ ੩ ॥
 ਮੈ ਮੂਰਖ ਕੀ ਕੇਤਕ ਬਾਤ ਹੈ
 ਕੋਟਿ ਪਰਾਧੀ ਤਰਿਆ ਰੇ ॥
 ਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ ਜਿਨ ਸੁਣਿਆ ਪੇਖਿਆ

ਸੇ ਫਿਰਿ ਗਰਭਾਸਿ ਨ ਪਰਿਆ ਰੇ ॥ ਅੰਗ - ੬੧੨

ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਸਿਰ ਝੁਕਾਇਆ ਸੀ ਮਾਨੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਪਾ ਕੇ ਹੀ ਚਲਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਕਹਿ ਕੇ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਸਵਾਸਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਖਿਚਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਸਵਾਸ ਖਿੱਚੇ ਤਕ ਕੋ ਇਕ ਸੇਵਕ ਨੇ ਚੀਕ ਮਾਰੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸ ਦੇ ਲੜ ਲਾ ਚਲੇ ਹੋ। ਇਹ ਦਰਦ ਭਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਫਿਰ ਨੇਤਰ ਖੋਲ ਦਿਤੇ ਤੇ ਫੁਰਮਾਇਆ, ਭਾਈ ਤੁਸਾਂ ਸਾਨੂੰ ਧੁਰ ਤੋਂ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਕਾਬਲ ਹੋਵੇਗਾ ਉਹ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਲਵੇਗਾ, ਸਾਨੂੰ ਕਿਸ ਨੇ ਪਗੜੀ ਬੱਧੀ ਸੀ? ਉਹ ਉਸ ਮਾਲਕ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ ਜੋ ਕਹਿਣ ਤੇ ਸੁਣਨ ਅਥਵਾ ਮਹੰਤੀਆਂ ਗੱਦੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਉਚਾ ਹੈ।

ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਹੀ ਫਿਰ ਸਵਾਸ ਖਿੱਚੇ ਕੇ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਜਲੂਸ ਉਸੇ ਹੀ ਰਸਤੇ ਨਹਿਰ ਕੋਲ ਪੁੱਜਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਸਾਫ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਨਗਰ ਦੇ ਲੋਕ ਇਹ ਜਾਣ ਸਕੇ ਸਨ ਕਿ ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕਿੰਨਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਫਿਕਰ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਆਉਣਗੀਆਂ ਤੇ ਤਕਲੀਫ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਸਮੇਤ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸੈਦੂ ਦਰਿਆਏ ਸਿੰਧ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾ ਕੇ ਬਾਬਾ ਕਰਮ

ਸਿੰਘ ਤੇ ਆਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਥਾਨ ਪਰ ਹੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਦਸਵੀਂ ਦੇ ਦਿਨ ਇਸ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਆ ਕੇ ਵੱਡੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਸੰਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਰਾਏ ਮੰਨ ਕੇ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਦਸਤਾਰ ਮਹੰਤੀ ਸੰਤ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਤੇ ਹੋਤੀ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਚਲਾਣ ਦੀ ਸੌਂਪਣਾ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਹ ਖਜ਼ਾਨੇ ਤੇ ਪੈਸੇ ਗਿਣਨ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਗਏ ਤੇ ਫਿਰ ਕੇਵਲ ਮਾਤਰ ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰਾਸਤਾਂ ਇਕ ਕੰਬਲੀ ਦੀ ਝੰਬੀ ਤੇ ਇਕ ਜੇਬੀ ਘੜੀ ਤੇ ਲੋਹੇ ਦਾ ਗੜਵਾ ਵਿਰਾਸਤ ਜਾਣ ਕੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰ ਪਏ। ਫਿਰ ਇਥੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਤ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਰੰਭ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਤ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਰਖਿਆ ਹੈ। ਨਵੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਵਾਈ ਹੈ। ਪਰ ਅੱਗੋਂ ਨੂੰ ਕਮੇਟੀ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਕਮੇਟੀਆਂ ਸਮੇਂ ਉਸਾਰੀ ਘਟ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(ਗਿਆਨੀ ਮੋਹਰ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਤ 'ਨੌ ਰਤਨ' ਵਿਚੋਂ
ਪੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ)

ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਐਤਵਾਰ ਬਲੌਂਗੀ ਤੇ ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਐਤਵਾਰ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ।

ਸਮਾਂ - 12.00 ਵਜੇ ਤੋਂ 4.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ।

ਸੰਗਰਾਂਦ - 14 ਮਈ, ਦਿਨ ਸ਼ਨੀਵਾਰ

(ਸਮਾਂ ਸਵੇਰੇ 5.30 ਵਜੇ ਤੋਂ 7.30 ਵਜੇ ਤੱਕ)

ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ - 21 ਮਈ, ਦਿਨ ਸ਼ਨੀਵਾਰ

(ਸਮਾਂ - ਦੁਪਹਿਰ 12.00 ਤੋਂ 4.00 ਵਜੇ ਤੱਕ)

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ - ਹਰੇਕ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਰਾਤ ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ - ਨਿਰਮਲ ਡੇਰਾ ਹਿਰਦਾਪੁਰ ਖੇੜੀ (ਨੇੜੇ ਬਿੰਦਰਖ)

(ਸਮਾਂ - ਸ਼ਾਮ 6.00 ਤੋਂ ਰਾਤ 12.00 ਵਜੇ ਤੱਕ)

ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ

ਵੈਦ ਚਰਨ ਕਮਲ ਨਾਥ, ਸਪੁੱਤਰ ਵੈਦ ਮੇਘ ਨਾਥ ਜੀ ਸਿੱਧ, ਧੂਰੀ
ਫੋਨ ਨੰ: 98153-04390, 98156-07803

ਗ੍ਰੀਖਮ ਰੁੱਤ

ਗਰਮੀ ਦੀ ਰੁੱਤ ਜੇਠ ਹਾੜ੍ਹ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਦੀ ਧੁੱਪ ਦੁਖਦਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਸਾਲ ਇਸ ਰੁੱਤ ਵਿਚ ਹੀ ਤਾਪਮਾਨ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੈ, ਪਿਛਲੇ 50-60 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਗਰਮੀ ਦੀਆਂ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜਨ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੌਸਮ ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਵੀ ਤਾਪਮਾਨ ਵਧਦਾ ਹੀ ਰਹੇਗਾ। ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੈਰਾਨਗੀ ਅਤੇ ਘਬਰਾਹਟ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਤਾਪਮਾਨ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਗਰਮੀ ਸਹਿਣ ਦੇ ਆਦੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਆਯੁਰਵੇਦ ਦੇ ਅਚਾਰੀਆ ਚਰਕ ਜੀ ਅਨੁਸਾਰ ਗ੍ਰੀਖਮ ਰੁੱਤ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਆਪਣੀਆਂ ਤੇਜ਼ ਕਿਰਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਤਰਲ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਸੋਸ਼ਣ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਰੀਰ ਕੁਦਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਗਰਮੀ ਵਿਚ ਸੰਤੁਲਨ (ਬਰਾਬਰ) ਬਣਾਈ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਗਰਮੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਪਸੀਨਾ ਆਉਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤਾਪਮਾਨ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਰੀਰ ਇਹ ਤਲਾਮੇਲ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤਕ ਠੀਕ ਹੀ ਰਖਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਕਿ ਗਰਮੀ ਝੱਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਗਰਮੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਧ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਕਈ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਠੰਡੀ ਰੁੱਤ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਗਰਮ ਰੁੱਤ ਵਿਚ ਸਰੀਰ ਕੁਝ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਰੁੱਤ ਵਿਚ ਖਾਣ ਪਾਣ ਦਾ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਖਾਣ ਪਾਣ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਬੇਧਿਆਨੀ ਦਾ ਵੀ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਛੇੜੀ-ਛੇੜੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਗਰਮੀ ਦੀ ਰੁੱਤ ਵਿਚ ਦਸਤ ਲੱਗਣੇ, ਥਕੇਵਾਂ, ਬੇਹੋਸ਼ੀ, ਲੂ ਲੱਗਣਾ, ਸਿਰ ਦਰਦ, ਅੱਖਾਂ ਲਾਲ ਹੋਣਾ, ਅੱਖਾਂ ਦੁਖਣੀਆਂ ਜਾਂ ਜਲਣ ਹੋਣੀ, ਚਮੜੀ ਰੋਗ, ਹਾਜ਼ਮਾਂ ਖਰਾਬ ਹੋਣਾ, ਉਲਟੀਆਂ ਲੱਗਣੀਆਂ ਅਤੇ ਚੱਕਰ ਆਦਿ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਤਰਲ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਰਸਾ (ਸੂਪ), ਦਹੀਂ, ਬਿਲ ਦਾ ਸ਼ਰਬਤ, ਠੰਢਿਆਈ, ਪਤਲਾ ਸੱਤੂ, ਦੁੱਧ ਪਾਣੀ ਦੀ ਲੱਸੀ, ਜਲ ਜੀਰਾ, ਅੰਬ ਦਾ ਸਰਬਤ ਆਦਿ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਠੀਕ ਹੈ। ਬਜ਼ਾਰੂ ਕੋਲਡ ਡਰਿੰਕ (ਠੰਡੇ) ਪੀਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ। ਗਰਮੀ ਦੀ ਰੁੱਤ ਵਿਚ ਠੰਡੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ ਨਹਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗਰਮੀ ਵਿਚ ਪਿੱਤ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਬਣ ਦੀ ਥਾਂ ਮੁਲਤਾਨੀ ਮਿੱਟੀ (ਗਾਜ਼ਣੀ) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੁਲਤਾਨੀ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਸਾਬਣ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਪਿੱਤ ਨਿਕਲ ਆਵੇ ਤਾਂ ਮਹਿੰਦੀ ਤੇ ਨਿੰਮ ਦੇ ਨਰਮ ਪੱਤੇ ਰਗੜ ਕੇ ਲੇਪ ਕਰੋ। ਬਨਾਵਟੀ ਕਰੀਮਾਂ, ਪਾਊਡਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਪਸੀਨਾ ਰੋਕਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ।

ਪਸੀਨਾ ਸਰੀਰ ਦੀ ਮੈਲ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਦੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਤੌਤ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਸੰਤੁਲਿਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਮੌਸਮੀ ਫਲ, ਸਲਾਦ, ਪਿਆਜ਼, ਖੀਰਾ, ਕੱਕੜੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਲਾਲ ਮਿਰਚ ਅਤੇ ਗਰਮ ਮਸਾਲੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਘੱਟ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਨਿੰਬੂ ਦਾ ਸਰਬਤ ਪੀਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਏ.ਸੀ, ਕੂਲਰ, ਪੰਖੇ ਦੀ ਹਵਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਰਾਤ ਨੂੰ ਖੁੱਲੀ ਹਵਾ ਵਿਚ ਸੌਣਾ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਣੀ ਪੀ ਕੇ ਸੈਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਭਜਨ ਪਾਠ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮਨ ਤੇ ਸਰੀਰ ਨਿਰੋਗ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮਾਤਾਵਾਂ, ਭੈਣਾਂ ਅਤੇ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰ ਤੇ ਕੱਪੜਾ ਬੰਨ ਕੇ ਰੱਖਣ। ਸਿਰ ਨੰਗਾ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਕੇਸ ਝੜਣੇ, ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਛੇੜੀ ਸਫੈਦ ਹੋਣਾ, ਸਿਰ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ਕੀ, ਸਿਕਰੀ ਆਦਿ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਜੋੜ ਘਟਦੀ ਹੈ। ਤੇਜ਼ ਧੁੱਪ ਵਿਚ ਚੱਲਣਾ, ਗਰਮੀ ਵਿਚ ਭੁੱਖੇ ਪਿਆਸੇ ਫਿਰਨਾ, ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ੋਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ, ਨੰਗੇ ਪੈਰ ਜਾਂ ਖਾਲੀ ਪੇਟ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਰਮੀ ਦੀ ਰੁੱਤ ਵਿਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸੁੱਖੀ ਅਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਜੇਕਰ ਜਾਣਾ ਹੀ ਪਵੇ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਪੀ ਕੇ ਜਾਓ, ਸਿਰ ਤੇ ਤੋਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਠੰਡੇ ਚਸ਼ਮੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਖਾਣ ਪੀਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਭ ਚੀਜ਼ਾਂ ਢਕ ਕੇ ਰੱਖੋ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮੱਖੀ ਮੱਛਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਫਾਈ ਦਾ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਰਫ, ਆਈਸਕਰੀਮ ਅਤੇ ਫਰਿਜ਼ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਠੰਡਾ ਪਾਣੀ ਪੀਣਾ ਸਿਹਤ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੈ। ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਘੜੇ ਦਾ ਠੰਡਾ ਪਾਣੀ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਮੱਛਰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਧੂਫ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੈਲੀ ਜੰਤਰ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਲਾ ਕੇ ਸੌਣਾ ਸਿਹਤ ਲਈ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਹਿਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਗਲੇ ਦੀ ਖਰਾਬੀ, ਦਿਲ ਦੇ ਰੋਗ, ਘਬਰਾਹਟ ਅਤੇ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗਰਮੀ ਵਿਚ ਸਵੇਰੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਧੋਤੇ ਹੋਏ ਉੱਜਲ ਸੂਤੀ, ਵਸਤਰ ਹੀ ਪਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਨਣ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦਾ ਰੰਗ ਹਲਕਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਗਰਮੀ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਗਰਮੀ ਵਿਚ ਸਰੀਰ ਅੰਦਰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਘੱਟ ਜਾਣ ਨਾਲ ਦਸਤ, ਮਰੋੜ, ਬੇਚੈਨੀ, ਜੀਅ ਕੱਚਾ ਹੋਣਾ, ਖੱਟੇ ਡਕਾਰ, ਪੇਸ਼ਾਬ ਦੀ ਜਲਣ, ਪੇਟ ਦੇ ਰੋਗ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਰੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੌਸਮੀ ਫਲ, ਦਾਲ-ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਯੁਕਤੀ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕੁਦਰਤ ਮਾਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਲਾਭਕਾਰੀ ਵਸਤੂਆਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਲਾਭ ਲੈਣ ਲਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜੇ ਚੀਜ਼ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਦਵਾਈ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹੀ ਸਰੀਰ ਲਈ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹੈ। ਖਰਬੂਜਾ, ਅਉਲਾ, ਤ੍ਰਿਫਲਾ ਇਸ ਰੁੱਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹਨ। ਸਿਹਤ ਗਿਆਨ ਲਈ ਪੁਸਤਕ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਗਿਆਨ ਭੰਡਾਰ (ਲੇਖਕ: ਵੈਦ ਮੇਘ ਨਾਥ ਜੀ ਸਿੱਧ) ਪੜ੍ਹੋ।

ਜ਼ਰੂਰੀ ਬੇਨਤੀ

'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ/ਰਿਨਿਊਲ ਜਾਂ ਦਸਵੰਧ ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਾਖਾ ਰਾਹੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ -

ਭਾਰਤ (INDIA)

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ/ਰਿਨਿਊਲ ਭੇਜਣ ਲਈ

VGRMCT/Atam Marg Magazine

S/B A/C No. 12861000000003

RTGS/IFSC Code - PSIB0021286

Branch Code - C1286

ਦਸਵੰਧ ਭੇਜਣ ਲਈ -

Vishav Gurmat Roohani Mission Charitable Trust

SB A/C No. 12861000000001

RTGS/IFSC Code - PSIB0021286

Branch Code - C1286

ਵਿਦੇਸ਼ (Abroad)

Vishav Gurmat Roohani Mission Charitable Trust

Punjab National Bank

SB A/C No. 0779000100179603

RTGS/IFSC Code - PUNB0077900

Branch Code - 077900

ਜੇਕਰ ਚੈਕ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਰਾਹੀਂ ਮਾਇਆ ਭੇਜਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸਾਰ Gurudwara Ishar Parkash Ratwara Sahib, P.O. Mullanpur Garibdas. Distt SAS Nagar (Mohali) - 140901 ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ਜੀ।

ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਆਪ ਜੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਪਤ੍ਰਿਕਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਬਣੇ ਤਾਂ ਇਸ ਫਾਰਮ ਨੂੰ ਭਰ ਕੇ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋ ਜੀ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂਬਰ ਹੋ ਅਤੇ ਰਿਨਿਊਵਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਫਾਰਮ ਨੂੰ ਭਰ ਕੇ ਚੈਕ ਦੇ ਨਾਲ ਭੇਜੋ ਜੀ।

ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਚੈਕ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ "VGRMCT/ATAM MARG MAGAZINE" ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ਜੀ।

ਨਵੀਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਰਿਨਿਊਵਲ ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ

within India

Foreign Membership

Subscription Period	By Ordinary Post/Cheque	By Registered Post/Cheque	Annual	Life
1 Year	Rs. 300/320		U.S.A. 60 US\$	600 US\$
3 Year	Rs. 750/770		U.K. 40 £	400 £
5 Year	Rs. 1200/1220		Euro 50 •	500 •
Life	Rs 3000/3020			

ਪੁਰਾਣੇ ਅੰਕ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ ਟਿਕ ਕਰੋ ਜੀ ਜਨਵਰੀ ਫਰਵਰੀ ਮਾਰਚ ਅਪ੍ਰੈਲ ਮਈ ਜੂਨ ਜੁਲਾਈ ਅਗਸਤ ਸਤੰਬਰ ਅਕਤੂਬਰ ਨਵੰਬਰ ਦਸੰਬਰ

ਨਾਮ/Name ਅਤੇ ਪਤਾ Address.....

.....Pin Code.....Phone..... E-mail :.....

ਮੈਂ.....ਰੁਪਏ ਮਨੀਆਰਡਰ/ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ/ਚੈਕ ਨੰ.....ਮਿਤੀ.....ਰਾਹੀਂ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਦਸਖਤ.....

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਸਮਾਂ : ਸਵੇਰੇ 9.30 ਤੋਂ 2.00 ਤੱਕ (ਐਤਵਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ)

ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ - ਸਵੇਰੇ 10.00 ਤੋਂ 12.00 ਤੱਕ

ਫੋਨ ਨੰ: 0160-2254900, 98786-95178, 92176-93845,

ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਨਾਮ	ਸਪੈਸ਼ਲਿਸਟ	ਦਿਨ
1. ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਕੌਰ ਗਰੇਵਾਲ	ਔਰਤਾਂ ਸਬੰਧੀ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰ	ਸੋਮਵਾਰ
2. ਡਾ. ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ	"
3. ਡਾ. ਸਵੇਤਾ	ਫੀਜ਼ੀਓਥੈਰੇਪਿਸਟ	ਸੋਮਵਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ
4. ਡਾ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ	ਹੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰ	ਮੰਗਲਵਾਰ
5. ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ (ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ.)	"
6. ਜੇ.ਪੀ.ਆਈ ਹਸਪਤਾਲ ਮੋਹਾਲੀ ਵਲੋਂ ਡਾਕਟਰ	ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰ	"
7. ਸ੍ਰੀ ਮਾਈਕਲ ਜੀ	ਐਕਸਰੇ ਸਪੈਸ਼ਲਿਸਟ	ਮੰਗਲਵਾਰ-ਵੀਰਵਾਰ
8. ਡਾ. ਐਮ. ਐਲ. ਕਟਾਰੀਆ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ/ਸਰਜਨ, ਐਮ.ਐਸ, ਡੀ.ਐਨ.ਬੀ., ਡੀ.ਓ.ਐਮ.ਐਸ, ਡੀ.ਐਮ.ਆਰ.ਈ, ਫੈਲੋ ਇੰਡੀਅਨ ਅਕੈਡਮੀ ਆਫ ਮੈਡੀਕਲ ਸਪੈਸ਼ਲਿਟੀਜ਼)	ਬੁੱਧਵਾਰ
9. ਡਾ. ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ/ਈ.ਐਨ.ਟੀ/ਬਲੱਡ ਸ਼ੂਗਰ ਆਦਿਕ ਬੁੱਧਵਾਰ	"
10. ਡਾ. ਜੇ. ਐਸ. ਗੁਜਰਾਲ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ/ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਪੈਸ਼ਲਿਸਟ	"
11. ਡਾ. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਸੰਧੂ	ਹੋਮਿਓਪੈਥਿਕ ਸਪੈਸ਼ਲਿਸਟ	"
12. ਡਾ. ਆਰ.ਐਸ ਸੰਧੂ	ਹੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਸਪੈਸ਼ਲਿਸਟ	ਵੀਰਵਾਰ
13. ਡਾ. ਸੰਤੋਸ਼ ਅਨੇਜਾ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ	"
14. ਡਾ. ਐਸ.ਮਲਹੋਤਰਾ	ਔਰਤਾਂ ਸਬੰਧੀ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰ	"
15. ਡਾ. ਐਸ.ਕੇ ਬਾਂਸਲ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ	ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ
16. ਡਾ. ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ ਅਤੇ ਚਮੜੀ ਰੋਗਾਂ ਲਈ, ਏਅਰੋ ਸਪੇਸ ਮੈਡੀਸਨ	"
17. ਡਾ. ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ/ਈ.ਐਨ.ਟੀ/ਬਲੱਡ ਸ਼ੂਗਰ	ਐਤਵਾਰ
18. ਡਾ. ਜਿੰਦਲ, ਡਾ. ਗਰਗ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ	"

* ਦੰਦਾਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਡਾਕਟਰ - ਅਪ੍ਰੈਲ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਹਰ ਮੰਗਲਵਾਰ ਅਤੇ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਆਇਆ ਕਰਨਗੇ।

* ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਡਾਕਟਰ - ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਆਇਆ ਕਰਨਗੇ।

* ਹੋਮਿਓਪੈਥਿਕ ਡਾ. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਸੰਧੂ, ਹੋਮਿਓਪੈਥਿਕ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਸੈ: 26, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਹਰ ਬੁੱਧਵਾਰ ਸਮਾਂ - 10 ਤੋਂ 12 ਵਜੇ ਤੱਕ।

ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ ਟੈਸਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ

1. ਬਲੱਡ ਟੈਸਟ, 2. ਸਾਰੇ ਬਲੱਡ ਸੈੱਲ ਕਾਉਂਟ ਟੈਸਟ 3. ਬਲੱਡ ਸ਼ੂਗਰ ਟੈਸਟ 4. ਕਿਡਨੀ ਟੈਸਟ 5. ਲਿਵਰ ਟੈਸਟ
6. ਲਿਪਿਡ ਪਰੋਫਾਈਲ ਟੈਸਟ 7. ਬਾਇਰਾਇਡ ਟੈਸਟ, 8. ਹਿਮਿਓਗਲੋਬਿਨ ਟੈਸਟ 9. ਪੇਸ਼ਾਬ ਟੈਸਟ (ਰੂਟੀਨ ਅਤੇ ਕਲਚਰ)
10. ਸਟੂਲ ਟੈਸਟ, 11. ਈ.ਸੀ.ਜੀ, 12. ਐਕਸਰੇ

* ਸਾਰੇ ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ ਟੈਸਟ ਅੱਧੀ ਕੀਮਤ ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਵਾਈਆਂ ਬਿਨਾਂ ਮੋਖ (ਫਰੀ) ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੂਚਨਾ

ਹਰ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹੇਗਾ। ਸਮਾਂ 11.00 ਤੋਂ 1.00 ਤੱਕ।

ਹਰ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ

ਦੇ ਬਾਨੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਜੋ ਕਿ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਉਪਲੱਬਧ ਹਨ।

ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਮ	ਪੰਜਾਬੀ	ਹਿੰਦੀ
1. ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਾਰਗ	120/-	70/-
2. ਕਿਵ ਕੂੜੇ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ		35/-
3. ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ (ਸੱਤ ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)	400/-	235/-
4. ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ - (ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)	400/-	
5. ਹੋਵੈ ਅਨੰਦੁ ਘਣਾ		30/-
6. ਚਉਥੈ ਪਹਿਰਿ ਸਬਾਹ ਕੈ	55/-	60/-
7. ਸੁਰਤਿਆਂ ਉਪਜੈ ਚਾਉ	55/-	60/-
8. ਬਾਬਾਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ	50/-	50/-
9. ਸਰਬ ਪ੍ਰਿਅ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ	10/-	10/-
10. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫੁਹਾਰ	10/-	10/-
11. ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਮਾਰਗ	60/-	70/-
12. ਪੁਰਾਤਨ ਟੀਕਾ - ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ	10/-	15/-
13. ਅਮਰ ਜੋਤਾਂ	20/-	15/-
14. ਹਿਮਾਲਿਆ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸੰਗ ਨਿਵਾਸ	100/-	
15. ਅਮਰ ਗਾਥਾ	200/-	100/-
16. ਧਰਮ ਯੁਧ ਕੇ ਚਾਇ	50/-	
17. ਪਵਿੱਤਰ ਪੈਂਡਾ	25/-	
18. ਭਗਤ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ	10/-	10/-
19. ਵੈਸਾਖੀ	10/-	10/-
20. ਰਾਜ ਯੋਗ		
21. ਸਾਜਨ ਚਲੇ ਪਿਆਰਿਆ	10/-	10/-
22. ਅਭਿਨਾਸੀ ਜੋਤ ਭਾਗ - 1	90/-	90/-
23. ਅਭਿਨਾਸੀ ਜੋਤ ਭਾਗ - 2	90/-	90/-
24. ਰੂਹਾਨੀ ਗੁਲਦਸਤਾ ਭਾਗ - 1	60/-	60/-
25. ਰੂਹਾਨੀ ਗੁਲਦਸਤਾ ਭਾਗ - 2	60/-	60/-
26. ਸੰਤ ਤੁਮਾਰੇ ਤੁਮਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ	50/-	
27. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨ ਸਾਧ ਕੀ ਬਾਣੀ		
28. ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਪਰਸੀਐ	120/-	
29. ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ.....।	100/-	
30. ਅਨੰਦਮਈ ਜੀਵਨ ਜਾਚ	50/-	
31. ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੇ ਪੁਸ਼ਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉੱਤਰ	60/-	
32. ਅਨੁਭਵੀ ਪ੍ਰਵਚਨ		
33. ਰਿਸ਼ੀਆ ਮੁਨੀਆਂ ਦਾ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ	35/-	
34. ਅੰਦਰਲੀ ਖੋਜ	300/-	
35. ਸਿਮਰਤ ਕਹਾਂ ਨਹੀਂ	135/-	
36. ਰੂਹਾਨੀ ਪ੍ਰਵਚਨ	35/-	
37. 'ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਜੁਗਤੀਆਂ	250/-	
38. 'ਮਾਨੁਖ ਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ'		
39. 'ਯੋਗਾ ਉਪਰ ਲੈਕਚਰ'		
40. 'ਕਰਮ ਬੰਧਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ'		
41. ਜੀਵਨ ਜੁਗਤਿ		
42. ਮਾਰਗ ਚੋਣ	60/-	
43. ਮਨੋਭਾਵਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਵਰਤੋਂ	50/-	
44. ਆਤਮ ਗਿਆਨ	120/-	
45. ਜਨਮ ਪਦਾਰਥੁ ਸਫਲੁ ਹੋਇ	120/-	

ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਮ	ਪੰਜਾਬੀ
46. ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ (ਭਾਗ -1)	65/-
47. ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ (ਭਾਗ -2)	65/-
48. ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਅਮਰ ਨਿਧਾਨ	10/-
49. ਕਲਜੁਗਿ ਜਹਾਜ ਅਰਜੁਨ ਗੁਰ	100/-
50. ਧਰਮ ਹੇਤਿ ਸਾਕਾ	20/-
51. ਮੰਝ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬੋਹਿਥਾ	30/-
52. ਜਾ ਕੈ ਮਨਿ ਗੁਰ ਕੀ ਪਰਤੀਤ	30/-
53. ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਮਾਨਿਉ	10/-
54. ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ	10/-
55. ਤ੍ਰੈ ਸ਼ਤਾਬਦੀ	20/-

English Version	Price
1. Baisakhi (ਵੈਸਾਖੀ)	. 5/-
2. How Rend The Veil of Untruth (ਕਿਵ ਕੂੜੇ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ) .	70/-
3. Discourses on the Beyond-1 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ 1)	50/-
4. Discourses on the Beyond -2 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ 2)	50/-
5. Discourses on the Beyond -3 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ 3)	50/-
6. Discourses on the Beyond -4 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ 4)	60/-
7. Discourses on the Beyond -5 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ 5)	60/-
8. The way to the imperceptible (ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਮਾਰਗ)	80/-
9. The Lights Immortal (ਅਮਰ ਜੋਤਾਂ)	20/-
10. Transcendental Bliss (ਚਉਥੈ ਪਹਿਰਿ ਸਬਾਹ ਕੈ)	70/-
11. How to Know Thy Real Self-(Vol-1) (ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ)	80/-
12. How to Know Thy Real Self-(Vol-2) (ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ)	80/-
13. How to Know Thy Real Self-(Vol-3) (ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ)	110/-
14. The Dawn of Khalsa Ideals	. 10/-
15. A Glimpse of His Holiness - Baba ji	. 5/-
16. Divine Word Contemplation Path', (ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਾਰਗ)	150/-
17. The Story of Immortality (ਅਮਰ ਗਾਥਾ)	260/-
18. Why not thy contemplate the Lord? (ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ ?)	200/-

ਉਪਰੋਕਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਆਪ ਜੀ ਮਨੀਆਰਡਰ, ਚੈਕ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਰਾਹੀਂ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਟਰਸਟ ਦੇ ਅਕਾਊਂਟ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੀ ਮਾਇਆ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਮੋਬਾਇਲ ਨੰਬਰ 9417214391, 9417214379, 9592009106 ਤੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

**A/c Name : Vishav Gurmat Roohani Mission
Charitable Trust (Atam Marg Magazine)
Punjab & Sind Bank - S/B A/C No. 12861000000003
RTGS/IFSC Code - PSIB0021286\ Branch Code - C1286**

**Our Address: VGRMCT, Gurdwara Ishar Parkash,
Ratwara Sahib,
(Near Chandigarh) P.o. Mullanpur Garibdas,
Teh. Kharar, Distt. S.A.S Nagar (Mohali)
140901, Pb. India**

How to Serve The Lord and Meditate on Him ?

Sant Waryam Singh Ji
English Translation: Prof. Beant Singh

(Continued from P. 79, issue April, 2016)

Before I started speaking, you were hearing about the glory and significance of holy company. These are not concocted stories, a creation of the mind, just imaginary things. What enlightened holy men have seen and realized, they have conveyed to the world. Why is attending holy company significant? Well, hear about it too. Observance of intense penances and meditations for 10000 years *Satyuga* were equal to that of 1000 years in *Treta* and 100 years in *Dwapar*. But in the present age of *Kaliyuga*, in which you are sitting here, if you listen to this discourse alone with perfect concentration of mind without letting it wander anywhere, you will reap much greater fruit. Guru Sahib says that you will receive the fruit of performing millions of 'yagyas' (sacrificial rituals) -

'Merit of million-fold yagyas comes to such as listen to and chant the Lord's Name.'

P. 546

ਕਈ ਕੋਟਿਕ ਜਗ ਫਲਾ ਸੁਣਿ ਗਾਵਨਹਾਰੇ ਰਾਮ॥

King Prikshit was the son of Abhimanyu who was killed in the war of Mahabhart, and the grandson of Arjan. The Pandavas gave the kingdom to him and themselves went to the Hemkunt mountains from where they never returned. So Prikshit succeeded to the throne of *Hastinapur*. When he was on a heroic pilgrimage incognito, he happened to pass through a forest. He

observed a man dressed in black and holding a dagger in his hand. He was killing an ox. He was shocked at somebody's killing an ox in his kingdom. So he thought of punishing the man. He raced his steed towards him and drew out his sword. When he came close to the person in black, the latter said, "King Prikshit! stop; when somebody is to be punished with death, his statement ought to be taken, otherwise, injustice will be done to him. You are a king. It is the duty of the king to do justice-

'The king's vow is to dispense justice; the scholar's meditation on holy truth.' P. 1240
ਰਾਜੇ ਚੁਲੀ ਨਿਆਵ ਕੀ ਪੜਿਆ ਸਚੁ ਧਿਆਨੁ॥

If the king dispenses justice, only then does he prosper, otherwise, sin accrues to him.

King Prikshit said, "Let me hear what you wish to say."

He (Person in black) said, "O King! I am *Kaliyuga*. Just as you are the ruler of *Hastinapur*, Delhi, I am the ruler of the earth, of the whole universe at present; I am ruling everywhere. My three brothers have passed; I am the fourth one who has come to rule over the earth."

The king said, "What will you do?" He said, "Under my rule -

'If anyone practises truth, he is frustrated, and prosperity visits not the home of one

who performs penances.

If anyone contemplates the Name Divine, he gets a bad Name.

These are the characteristics of Kaliyuga (Dark Age).' P. 902

**ਜੇ ਕੋ ਸਤੁ ਕਰੇ ਸੋ ਛੀਜੈ
ਤਪ ਘਰਿ ਤਪੁ ਨ ਹੋਈ॥
ਜੇ ਕੋ ਨਾਉ ਲਏ ਬਦਨਾਵੀ
ਕਲਿ ਕੇ ਲਖਣ ਏਈ॥**

Neither will I allow anyone to perform austerities, nor to practise Divine Name contemplation because I have such charming things to attract the people that men of earlier ages could not even imagine. If man finds himself free from them, only then will he be able to practise Name meditation. I will not let him have any leisure for practising Divine Name contemplation."

In today's world, there is television, there is electronic media, there are various other things to occupy man's time and mind; there are many drugs, tours and travels in which he is badly involved -

'In this world, the mortal is come to meditate on the Lord alone.

But from his very birth is he allured by the fascinating Maya.' P. 251

**ਯਾ ਜੁਗ ਮਹਿ ਏਕਹਿ ਕਉ ਆਇਆ॥
ਜਨਮਤ ਮੋਹਿਓ ਮੋਹਨੀ ਮਾਇਆ॥**

He (Kaliyuga) said, "I will not let anyone contemplate the Name Divine. If anyone does so, I will make disrepute fall to his share. People will go against him and join hands to harass him."

He said, "What more?"

He (Kaliyuga) said, "I won't let anyone enjoy the fruit of his good deeds. Such things will happen under my rule, as are simply unimaginable. The cows will give up their nature of eating good fodder and start eating filth and garbage."

Sometime ago, in the countries of Europe, cows were fed on meat. As a result, the cows got crazy. This led to an uproar and all countries became vigilant. Why did the cows become crazy? Because the customary practice was violated. This animal is 'Satoguni' (virtuous traits) but was forcibly made 'tamoguni' (undesirable traits). The Kaliyuga further said, "Alcohol, meat and sex will be prevalent in my age. At huge gatherings, people will give recognition to those who delude them, such as dancers, mime artists, fake holy men, but the true ones will live in obscurity. Under my rule there will be countless hypocritical holy men whose coffers will always remain full. I will corrupt one and all. Even at pilgrim centres, there will be immorality, looting and killing, hypocrisy and heresy. I will not permit truth in any religion. I will mix falsehood and prudery in it. I will give wrong and contrary meanings to it." At this King Prikshit said, "In that case, you should not be left alive." He said, "O king! listen to me further. In my age, the fruit of two 'gharis' (one ghari = 22.5 minutes) of attending holy company is equal to 10000 years of practising austerities in the Satyuga (Golden Age)."

Once a dispute arose between two great saints of India, Vashist and Vishwamittar. Sage Vishwamittar said to Sage Vashisht, "Sir, you should practise penances and austerities." He said, "Penances are not required because I attend the company of the holy." At this Vishwamittar said, "Of what significance is holy company? There you sit comfortably on carpets under shamanas. Water stands and free kitchens, function there. It is we

who practise penances and austerities. We hang upside down all the day long. By night, all the blood goes into the head, brow and eyes. The lower portion dies. Then the blood is brought down by massaging the body. We observe fasts. Living in the forests we subsist on wild fruit. We stand in cold water. We sit round burning fires in summer. How can holy company equal all these rigorous penances?" The two argued with each other, but the matter could not be decided. At last, they decided to get the matter settled by the gods living in Paradise. First, they went to Lord Brahma, then Lord Shiva, but both put them off. Even Lord Vishnu, when approached could not settle the dispute. He advised them to go to *Sheshnag*. (Mythical snake, Hydra; according to *Puranas*, seven nether worlds rest on its head; it is supposed to have a thousand heads which provide shade over Lord Vishnu's head). When the two sages went to *Seshnag*, he said, "I support the worlds. A slight neglect on my part will cause explosions. The stars moving in the sky will break from their orbits. I preserve them on the power of the Name Divine -

'All beings by the might of the Name are sustained.

By the might of the Name are sustained continents and universe.' P. 284

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਸਗਲੇ ਜੰਤ ॥

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ॥

Name-Power is getting used in my task. Give me something in exchange for it, meditation and practice of penances. If the earths become settled, I will decide your dispute."

Sage Vishwamittar said, "I offer 10,000 years of my practice of austerities in

exchange."

But the continents kept wavering. Sheshnag said, "Give more of your penances, brother."

Vishwamittar had practised penances upto 58000 years. But all this was not enough to make the earths stable.

He said, "I have not done more practice of meditations and penances than this."

So, Seshnag said, "Vashisht Ji! now you should give your penances in exchange."

He said, "Revered Sheshnag Ji! I will not offer much. Only the fruit of attending the holy company with perfect concentration of mind for just four '*gharis*' (one *ghari* = 22.5 minutes) shall I offer unto you in exchange." When Sage Vashisht gave this much of attending the holy company, the earths stopped wavering.

Seshnag said, "Now there is no need for me to decide the dispute between you. It is already decided. Your practice of austerities and meditations spread over 58000 years could not keep the equilibrium of the earths, but Sage Vashisht's attending the company of holy with perfect concentration of mind for just four *gharis* (one *ghari* = 22.5 minutes) restored the balance. It is very much there before you to see."

So, *Kaliyuga* said, "King Parikshit! I am *Kaliyuga*. Under my rule, devotees will get the fruit of attending the company of the holy. Secondly, at the point of death, if a man utters God's Name just once with perfect concentration of mind, what will happen? That Name, so great and powerful

it is, will cut the noose of death round his neck. He will not come into the clutches of death.”

So, those of you who have come here have been urged and inspired by God. It is due to your virtuous deeds. You could not have come on your own volition. God has inspired trolley-owners to run free kitchens, others to put up shamanas and make other arrangements. It is only when your virtuous deeds have fully matured to bear fruit that you have assembled here in the form of holy congregation in the august presence of *Sri Guru Granth Sahib*. Now, what you have to do is that you are not to let your mind wander hither and thither. There are some methods of restraining the mind and keeping it under control. First, with your eyes keep *Sri Guru Granth Sahib* in your mind, with your ears listen to *Gurbani*, with intellect, reflect on it and after reflection lodge it in your mind and heart, and when your turn comes, sing it loudly with love and devotion. By singing *Gurbani*, your tongue will be purified, on listening, ears will become pure and pious, on glimpsing, eyes will be purified and through reflection, intellect will become pure and chaste. So, it is all gain and gain. When you attend the holy congregation in this manner, you will reap fruit. Sins of millions of births will start dwindling on taking the first step towards holy congregation.

So Guru Sahib has been very kind that, by coincidence, we have assembled here. It is going to be a six-day programme. I had given five days, but the sixth day, the organisers have added on their own, and printed in the posters. Two or three types of discourses will be delivered here. One

type of discourse is for the new devotees or seekers. Different kinds of words have to be used for them. They are fearful. Second kind of discourses are interesting which are meant for devotees of a little higher level, just as matriculation students. For devotees of the level of B.A., M.A. and Ph.D., discourses are of a high level. There truth or reality is talked about. So, in this way, from time to time, we shall continue discussing according to the merit and ability of the seekers. You should try to listen and imbibe. Now-a-days, an article is being published in the '*Atam Marg*' magazine. Its title is '*Agam Agochar Da Marg*' [The Path to the Inaccessible and Unknowable]. Neither do we have any understanding of the inaccessible, nor of the unknowable. But we do know that there is a path leading up to Him. About this path to the Inaccessible and the unknowable, we are writing in the '*Atam Marg*' after careful understanding and deliberation. In the first instalment of this article, it was written that, first and foremost, we should have 100 percent faith in the existence of God. All know that there is God but our mind does not become aligned with Him. We are not able to see Him. Our mind's cable does not become connected with God. Well, we have heard that there is God, but what He is like, we know not anything -

*'Neither is known God's form and outline,
Nor where He has His abode,
Nor what he wears for His apparel.
What His name is, we know not,
Nor the Name by which He is called.
I do not understand how to describe Him,
Because beyond description He is.'*

Akal Ustat(93), Tenth Guru

**ਨਹੀਂ ਜਾਨ ਜਾਈ ਕਛੁ ਰੂਪ ਰੇਖੰ ॥
ਕਹਾਂ ਬਾਸੁ ਤਾਂ ਕੋ, ਚਿਰਿ ਕਉਨ ਭੇਖੰ ॥**

**ਕਹਾ ਨਾਮ ਤਾਂ ਕੈ, ਕਹਾਂ ਕੈ ਕਹਾਵੈ ॥
ਕਹਾ ਕੈ ਬਖਾਨੋ, ਕਹੇ ਮੋ ਨਾ ਆਵੈ ॥**

We cannot describe Him because we do not know Him. Well! if we do not know Him, we should listen to the utterances of the holy and imbibe them. In this way, slowly and slowly, we shall come to know Him because the Guru's edict is -

'O saints! thus is crossed the world-ocean. He who practises the word of the saints, he is ferried across by the Guru's grace.' P. 747
**ਸੰਤਹੁ ਸਾਗਰੁ ਪਾਰਿ ਉਤਰੀਐ ॥
ਜੇ ਕੋ ਬਚਨੁ ਕਮਾਵੈ ਸੰਤਨ ਕਾ
ਸੋ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਤਰੀਐ ॥**

In the second instalment of the article, it was stated that the second requirement is a capable Guru because an incapable and immature Guru cannot ferry you across the world-ocean, that is, he cannot liberate you-

'Through the false Guru, one is emancipated not.' P. 932
ਕਾਚੇ ਗੁਰ ਤੇ ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੁਆ ॥

Liberation or emancipation cannot be obtained from a raw or immature holy preceptor. He himself is entrapped and drowns his disciples too -

'He himself is drowned in the four Vedas and drowns his disciples as well.' P. 1370
ਆਪ ਫੁਬੇ ਚਹੁ ਬੇਦ ਮਹਿ ਚੇਲੇ ਦੀਏ ਬਹਾਇ ॥

Once Sovereign Seventh Guru Sahib was standing under a banyan tree outside village Ladhai in Ferozpur District. On one side stood tall elephant grass. There was a rustling sound in it as if animals were coming running. Everybody started looking in that direction. What did they see? A big serpent was coming. It was heading straight towards Guru Sahib. The Sikhs present there said, "True Sovereign! it is coming towards you."

Guru Sahib said, "Let it come; it is in

great suffering." At that time, Guru Sahib took off his bow. He used to have an arrow with a half-moon head, as the moon appears on the first or second lunar day. Guru Sahib shot the arrow at the serpent and cut off its head. There and then, it fell with a thud. The Sikhs said, "O True Sovereign! What is this wonderful happening? We haven't followed it. Why did it head towards you?" Guru Sahib said, "Hear the story from the serpent itself, so that you may be convinced and the doubts of the Sikhs coming hereafter may also be dispelled. Brother! tell your story."

He said, "O True Guru! I was a hypocritical Guru (Preceptor), a false and immature one. I took tithe from my followers and gobbled it myself. Instead of using the devotees' offerings for noble tasks, I used them for my selfish ends. I would tell them a false word and hymn for recitation and contemplation. If I had myself been liberated, the devotees too would have been emancipated. Revered Sir! they kept me in their mind while contemplating the word given by me. Since at the time of death, my mind was concentrated on Maya (Mammon; material riches), I have come to this sad pass."

It is a Divine principle that a man having his mind in Maya at the time of death is not liberated. Such is the *Gurbani* edict -

'At the last moment, he who thinks of wealth and dies in such a thought, is born again, and again as the serpent species.'
P. 526

**ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਜੋ ਲਫਮੀ ਸਿਮਰੈ
ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ ॥
ਸਰਪ ਜੋਨਿ ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ ॥**

He said, "Holy Sir! I became a snake.

It is with your grace that I have been emancipated because for a long time I had been suffering in torment. You have shown compassion unto me and by severing my head with your blessed hands, you have liberated me from this low species." Guru Sahib said, "Why are these holes in your body?"

He said, "True Sovereign! the devotees who gave me donations, I kept using all that money on myself. Now they contemplate me. Of them whoever dies comes into my body incarnated as a worm. Sir! they are eating my flesh. Kindly liberate them also."

Guru Sahib said to a Sikh accompanying him, "Brother! utter *Waheguru* (God's Name) and sprinkle water on the body of the serpent." Guru Sahib showed compassion because it is the duty of the Guru (Holy Preceptor) to save all those 'jevs' (men, souls) in the world who have gone astray. One is 'Pandit Guru' (Learned Preceptor). He knows everything but he has no Divine authority. The second type of preceptor is capable and all-powerful. He has obtained an exalted state or position from God. So exalted is he that he is, in a way, God Himself. The Guru's edict is -

*'I have churned the body ocean and I have seen an exnaming thing come to view.
The Guru is God and God is the Guru, O Nanak.*

There is no difference between the two, my brother.' P. 442

**ਸਮੁੰਦੁ ਵਿਰੋਲਿ ਸਰੀਰੁ ਹਮ ਦੇਖਿਆ
ਇਕ ਵਸਤੁ ਅਨੁਪ ਦਿਖਾਈ ॥
ਗੁਰ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੁੰਵਿੰਦੁ ਗੁਰੁ ਹੈ
ਨਾਨਕ ਭੇਦੁ ਨ ਭਾਈ ॥**

Guru Sahib says that there is no

difference between Guru and God; they are one. He who views the Guru as man and separate from God, can never find liberation; he has to go to the hells and suffer there. Therefore, one should have faith in the Perfect Guru.

The Guru is very much needed. What kind of being should he be? In this context, Bhai Gurdas Ji says -

*Refrain: Unique and sans rancour is the True Guru,
He is inaccessible too.*

**ਧਾਰਨਾ - ਨਿਰਵੈਰ ਨਿਰਾਲਾ ਜੀ -2, 2.
ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਖ ਅਗੰਮ ਹੈ -2, 4.**

*'The True Guru is inaccessible.
He is unique and without enmity.
Regard him as the land of religion or righteousness and the true place of worship.
As one sows, so does one reap;
Determines he the fruit of actions.
Like a clear mirror, he views or reflects the world.*

*Man sees in him what one seeks;
The Guru's servant acquits himself honourably in the Court Divine,
While the apostate is disgraced.'*

Bhai Gurdas Ji, Var 34/1

**ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਖੁ ਅਗੰਮੁ ਹੈ ਨਿਰਵੈਰੁ ਨਿਰਾਲਾ।
ਜਾਣਹੁ ਧਰਤੀ ਧਰਮ ਕੀ ਸਚੀ ਧਰਮਸਾਲਾ।
ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੋ ਲੁਣੈ ਫਲ ਕਰਮ ਸਮਾਲਾ।
ਜਿਉਕਰਿ ਨਿਰਮਲੁ ਆਰਸੀ ਜਗੁ ਵੇਖਣਿ ਵਾਲਾ।
ਜੇਹਾ ਮੁਹੁ ਕਰਿ ਭਾਲੀਐ ਤੇਹੋ ਵੇਖਾਲਾ।
ਸੇਵਕ ਦਰਗਹ ਸੁਰਖਰੁ ਵੇਮੁਖੁ ਮੁਹਕਾਲਾ ॥**

The capable or omnipotent Guru has special attributes. The Gurbani edict is -

*'He, who shows the Lord's abode within man's mind home,
He alone is the omnipotent and omniscient True Guru.'* P. 1291

**ਘਰ ਮਹਿ ਘਰੁ ਦੇਖਾਇ ਦੇਇ
ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਸੁਜਾਣੁ ॥**

This body in which the 'jeevatma' (man's soul) abides is its home -

*'The body fortress has nine doors.
The tenth is kept unseen.'* P. 954

**ਨਉ ਦਰਵਾਜੇ ਕਾਇਆ ਕੋਟੁ ਹੈ
ਦਸਵੈ ਗੁਪਤੁ ਰਖੀਜੈ ॥**

In this very home is the abode of God.
*'Within the body-village is the castle of the
mind.*

*Within the city of the Tenth Gate is the
abode of the True Lord.*

*Ever stable and immaculate is this place.
The Lord Himself has created it.'* P. 1033

ਕਾਇਆ ਨਗਰੁ ਨਗਰ ਗੜ ਅੰਦਰਿ ॥

ਸਾਚਾ ਵਾਸਾ ਪੁਰਿ ਗਗਨੰਦਰਿ ॥

ਅਸਥਿਰੁ ਥਾਨੁ ਸਦਾ ਨਿਰਮਾਇਲੁ

ਆਪੇ ਆਪੁ ਉਪਾਇਦਾ ॥

He who enables man to see God's abode is the Guru (Holy Preceptor). None other than the capable and omnipotent Guru can afford you to have a glimpse of God's abode. All those attributes do not come which the omnipotent Guru reveals from within the body itself. Such a one is the Guru. His way of working is not known to anyone -

*'The True Guru is inaccessible. He is unique
and without enmity.'*

Bhai Gurdas Ji, Var 34/1

ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਅਗੰਮੁ ਹੈ ਨਿਰਵੈਰੁ ਨਿਰਾਲਾ ।

The True Guru is without rancour. His functioning is unique and wonderful, and his field is that of religion. As one sows, so does one reap. What manifests or grows depends upon the seed that is sown. He is like a clear mirror that reflects both the goodly and the ugly. He liberates the devoted servant both here and in the hereafter at the Divine Portal. Such is the relationship between the guru and the disciple -

'The True Guru cherishes his disciple.'

P. 286

ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਿਖ ਕੀ ਕਰੈ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ॥

He never lets his disciple suffer loss and face hurdles and difficulties. He never lets him fall. The relationship between the Guru and the disciple is so deep and strong that the Guru always listens to him and keeps watch over him.

'The Guru is ever with and near me.

*I continuously contemplate Him and ever
remember Him.'* P. 394

ਗੁਰੁ ਮੇਰੈ ਸੰਗਿ ਸਦਾ ਹੈ ਨਾਲੇ ॥

ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਤਿਸੁ ਸਦਾ ਸਮਾਲੇ ॥

There are many such utterances recorded in history. During the time of Sovereign Tenth Guru Sahib, there was a small town at a distance of 25 miles from Chandigarh towards Paonta Sahib. Now it has become a little bigger. It is called Raipur Rani. A Rani (queen) used to rule there, while the name of the town was 'Raipur'. It had a small fort. A simple and decent family lived there. The man's name was Sohna, while his wife was named Mohna. They were filled with the desire to have a glimpse of *Waheguru* (Sikhs' name for God; wondrous Preceptor) in their present human birth, because this human incarnation is not obtained again and again. The Guru's edict is -

*'Kabir, difficult to obtain is the human
birth. It comes not again and again, just as
the ripe fruit of the forest, which when falls
to the ground, attaches not again to the
branch.'* P. 1366

ਕਬੀਰ ਮਾਨਸ ਜਨਮੁ ਦੁਲੰਭੁ ਹੈ

ਹੋਇ ਨ ਬਾਰੈ ਬਾਰ ॥

ਜਿਉ ਬਨ ਫਲ ਪਾਕੇ ਭੁਇ ਗਿਰਹਿ

ਬਹੁਰਿ ਨ ਲਾਗਹਿ ਡਾਰ ॥

Human birth comes not again and again. The present birth is the time, when you can meet the Lord, otherwise, nobody knows where you may be born next time. That birth too will come after having hung

upside down in the mother's womb for nine months. Nobody knows whether you will be born in a poor man's home or some other home. If He (God) is existent now, He can be obtained. No wall has been built in this birth. Many devotees give up heart by saying that such and such person attained to God after practising penances, austerities and meditations for a hundred years. No; God is not impressed by these things; He is conquered by love.

*'I say verily unto you all,
He, who loves, alone finds the Lord.'*

Tavprasad Swaiyas, Tenth Guru

**ਸਾਚੁ ਕਹੈ ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਸਭੈ ਜਿਨ ਪ੍ਰੇਮੁ ਕੀਓ
ਤਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਇਓ ॥**

Where it is written that God is met only by him who has practised penances and austerities? Show me any such example. In no way other than that of love is He met. By mere mechanical recitation of His Name is He not met, says Guru Sahib. There is a bird which continues saying - 'Thou art, Thou art.' What is needed is love and devotion in the heart. Through love and devotion God can be attained in this very life -

'By meeting the True Guru, man comes to know the perfect way.

While laughing, playing, dressing, and eating, he gets emancipated.' P. 522

**ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰਿ ਭੇਟੀਐ ਪੁਰੀ ਹੋਵੈ ਜੁਗਤਿ ॥
ਹਸੰਦਿਆ ਖੇਲੰਦਿਆ ਪੈਨੰਦਿਆ
ਖਾਵੰਦਿਆ ਵਿਚੇ ਹੋਵੈ ਮੁਕਤਿ ॥**

Guru Sahib has not separated us from the rest of society. Nowhere have we been directed to repair to the forests. However, we have been directed to get up early in the morning all right.

'He who calls himself a Sikh of the Great True Guru, should rise early and meditate on God's Name.

He should make efforts early in the morning, take bath and have ablution in the tank of Nectar.' P. 305

**ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਜੋ ਸਿਖੁ ਅਖਾਏ
ਸੁ ਭਲਕੇ ਉਠਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ ॥
ਉਦਮੁ ਕਰੇ ਭਲਕੇ ਪਰਭਾਤੀ
ਇਸਨਾਨੁ ਕਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰਿ ਨਾਵੈ ॥**

It has been made a daily routine. Do your work, and yet you can attain to God. God is not very far; he is very near you; He is by your side. How close is God to you? Now plastic paper has been invented, which is extremely thin. Earlier, the wing of a butterfly was regarded as the thinnest. Guru Sahib says that so much thin is the gap between man and God -

'Between me and the Lord is the fine curtain like the wings of a butterfly but seeing Him not, I deem Him distant.' P. 624

ਭਾਂਡੀਰੀ ਕੇ ਪਾਤ ਪਰਦੋ ਬਿਨੁ ਪੇਖੇ ਦੁਗਾਇਓ ॥

A curtain as thin as the wings of a butterfly separates you from God. But the connection or union is absent. Elsewhere, Guru Sahib says that the two lie on the same bed. The bed of the two is common and one. The innermost consciousness or the self is the bed of the 'jeev' (sentient being, soul) as well as of the Divine Being but between the two there is a division. However, this division has been created by the 'jeev' (sentient being) himself and not by God. Guru Sahib says -

'The self that is the wife and the Divine Spouse together live, yet between them is erected the tough wall of egoism.' P. 1263

**ਧਨ ਖਿਰ ਕਾ ਇਕ ਹੀ ਸੰਗਿ ਵਾਸਾ
ਵਿਚਿ ਹਉਮੈ ਭੀਤਿ ਕਰਾਰੀ ॥**

Try to understand what I am saying. We have built the wall of egoism which is thin like plastic or the wings of a butterfly. This is not demolished -

'This wall of egoism by the Master (Guru),

perfectly-endowed is shattered ...' P. 1263
ਗੁਰਿ ਪੂਰੇ ਹਉਮੈ ਭੀਤਿ ਤੋਰੀ.....॥

Until the Perfect Guru is met, the 'jeev' (sentient being) cannot cause a hole in this wall; he cannot demolish it, so strong it is—
'... whereby has Nanak with the Lord attained union.' P. 1263
..... ਜਨ ਨਾਨਕ ਮਿਲੇ ਬਨਵਾਰੀ ॥

Now we have come to know this much that God abides neither in the jungles nor in the mountains. But many persons have such beliefs. Well! they are all right because there are men of all stages and levels. Every person's belief gets formed according to his stage and level. Our belief is that Tenth Guru Sahib lives at Hazoor Sahib. There is another belief. They say that Tenth Guru Sahib lives at Hemkunt Sahib. The Muslims believe that 'Allah-Talla' (God) abides at Kaba-Sharif. Saint Kabir explains this in a very ironic manner. He says - 'People told me to undertake a pilgrimage to Mecca. When the Muslims advised me again and again to undertake this pilgrimage, I decided - 'All right, let me go.' I made preparations and set out on the pilgrimage. When I left *Kashi* what did I see? I was surprised to see God standing before me. He quarrelled with me very badly and said - 'O Kabir! all these persons are blind and ignorant. Have you also become blind? I have blessed you with the eyes to see Me. You see Me daily. How were you deluded to believe that I abide there?'

'Saith Kabir: I was going on a pilgrimage to Mecca and God met me on the way. The Lord started quarrelling with me saying - who told you that I am at that place alone?' P. 1375

**ਕਬੀਰ ਹਜ ਕਾਬੇ ਹਉ ਜਾਇ ਬਾ
ਆਗੈ ਮਿਲਿਆ ਖੁਦਾਇ ॥
ਸਾਂਈ ਮੁਝ ਸਿਉ ਲਰਿ ਪਰਿਆ**

ਤੁਝੈ ਕਿਨਿ ਫੁਰਮਾਈ ਗਾਇ ॥

God said to Kabir, "Who told you that I am confined in that spot? I am all-pervasive. I am present in all beings. I abide within every person. I give power to the eyes to see, the ears to hear, the tongue to speak, the mind to think. I bestow understanding, intellect and heart. I give everything. I am doing everything. And yet I am not being recognized. You knew me all right. Why did you set out on the pilgrimage?" He made another ironic remark also so that we may understand the truth -

*'Saith Kabir: Listen thou Mullah, why climb the minaret?
God is not deaf.
He, to invoke whom dost thou cry 'azan' (Prayer call),
In the heart search for Him.'* P. 1374

**ਕਬੀਰ ਮੁਲਾਂ ਮੁਨਾਰੇ ਕਿਆ ਚਢਹਿ
ਸਾਂਈ ਨ ਬਹਰਾ ਹੋਇ ॥
ਜਾ ਕਾਰਨਿ ਤੂੰ ਬਾਂਗ ਦੇਹਿ
ਦਿਲ ਹੀ ਭੀਤਰਿ ਜੋਇ ॥**

O Mullah! you are making such loud prayer-calls to God. Is God deaf? He is not deaf at all. In fact, He has such fine ears that—

*'The elephant's trumpet reaches Him later,
While the ant's prayer he hears first.'*
Akai Ustat

**ਹਾਥੀ ਕੀ ਚਿਘਾਰ ਪਲ ਪਾਛੈ ਪਹੁਚਤ ਤਾਹਿ
ਚੀਟੀ ਕੀ ਪੁਕਾਰ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਸੁਨੀਅਤ ਹੈ ॥**

God is, in fact, so near that none else is nearer than He is.

When God abides so near, it should be very easy for us to meet Him. God is near in the human birth, but not in other incarnations. Then the distance increases. If an ox or an elephant wants to meet God, he cannot because the difference has increased. Guru Sahib says, "Only this present human

incarnation is useful and profitable. It has to be used to your advantage. God is with you and near you. Daily are you touching Him, hearing Him and His power is flowing into you -

*'With the gift of human incarnation granted to thee,
Now is thy opportunity to have union with the Lord.'* P. 12

**ਭਈ ਪਰਾਪਤਿ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹੁਗੀਆ ॥
ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ ॥**

My dear! your turn has come; take advantage of it. If you miss your turn of meeting with the Lord, you will have to repent afterwards." "Then, sir, should we give up our work and business?" Guru Sahib says, "Who asks you to give up work? Do your work.

*'With thy hands and feet engage in work -
Thy heart in the immaculate Lord keep absorbed.'* P. 1376

ਹਾਥ ਪਾਉ ਕਰਿ ਕਾਮੁ ਸਭੁ ਚੀਤੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਨਾਲਿ ॥

Improve your mind and bring it round to remain absorbed in God." Guru Sahib does not make you lazy. He asks you to work honestly and sincerely -

'In joy abide by working in the way of God.' P. 522

ਕਮਾਵਦਿਆ ਸੁਖ ਭੁੰਦੁ ॥

Earn as much as you can but make honest earnings. But do one thing. It is God who is the Giver unto you. Share your earnings with the needy; don't consume everything yourself. Doing honest work, practising Name meditation and sharing your earnings is the way of your life; it is not an acquisition or achievement."

So, in this way, the omnipotent Guru affords a glimpse of the Lord abiding within the self. He demolishes the wall of egoism. There is no way other than this of

uniting with God. This method is not known by man himself. It is learnt from the Guru -

'He, whose Home it is, has put the lock to it, and gives the key to the Guru.

Without seeking shelter of the True Guru, man cannot get the key, though he may make various other efforts.' P. 205

**ਜਿਸ ਕਾ ਗਿਹੁ ਤਿਨਿ ਦੀਆ ਤਾਲਾ
ਕੁੰਜੀ ਗੁਰ ਸਉਪਾਈ ॥
ਅਨਿਕ ਉਪਾਵ ਕਰੇ ਨਹੀ ਪਾਵੈ
ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਸਰਣਾਈ ॥**

In this context, there are many other examples because when something is to be brought home to the devotees, several examples have to be given, so that the message or teaching becomes embedded in the mind, and even an ignorant person understands it. God has put the lock to His Mansion. This lock has been there for millions and billions of years, and its key is with the Guru (Holy Preceptor). If you can go to the Guru and obtain the key from him and he opens the lock, then you will have a glimpse of God. Now you have come to know about the condition of meeting the Lord, and that condition is that the key is with the Guru -

'Without seeking shelter of the True Guru, man cannot get the key, though he may make various other efforts.' P. 205

**ਅਨਿਕ ਉਪਾਵ ਕਰੇ ਨਹੀ ਪਾਵੈ
ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਸਰਣਾਈ ॥**

You may use as many methods as you like, God is not met, because the correct path is not known without the Guru. People are following wrong paths. They harbour wrong conceptions. Perfect Gurus are not to be found. Those who have seen the Lord with their own eyes, only their evidence is correct -

*'Listen to the true narrative of the holy,
Who utter what with their eyes they have
beheld.'* P. 894

ਸੰਤਨ ਕੀ ਸੁਣਿ ਸਾਚੀ ਸਾਖੀ॥

They narrate what they see with their own eyes and not what is hearsay. Search for such *Gursikhs* and keep their company. In their company, you will find with love and devotion the right path to God, otherwise you will go astray, you will be misled. If you keep the company of the spiritually blind, you will not find the way because they themselves do not know where is east and where is west. God has not given them eyes. So, in this way, holy congregation! when we align ourselves with the Guru, who is omnipotent, we become more firmly aligned with the Sikh. We do not know that if we have become aligned with the Guru, the Guru too has become related to us. If we are honest, the Guru's relation with us is so strong that -

'If a man takes one step towards the Guru to seek his refuge, the Guru takes a million steps to receive him.'

Kabit (111), Bhai Gurdas Ji

**ਚਰਨ ਸਰਨ ਗੁਰੂ ਏਕ ਪੈਂਡਾ ਜਾਇ ਚਲ,
ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੋਟਿ ਪੈਂਡਾ ਆਗੇ ਹੋਇ ਲੇਤ ਹੈ।**

Some of you have travelled four miles and some fifty to come here. The Guru travels thousands of times more to come close to you in order to uplift you and see you through the world-ocean -

'If the devotee offers just a cowrie to the Guru with love and devotion ...

Kabit (111), Bhai Gurdas Ji

ਭਾਵਨੀ ਭਗਤਿ ਭਾਇ ਕੋਢੀ ਅਗੁ ਭਾਗ ਰਾਖੇ ..॥

If the devotee places just a cowrie before the Guru as his offering and pays obeisance -

'... he (the Guru) bestows all the treasures on him in lieu thereof.'

Kabit (111), Bhai Gurdas Ji

..... ਤਾਹਿ ਗੁਰੁ ਸਰਬ ਨਿਧਾਨ ਦਾਨ ਦੇਤ ਹੈ॥

He opens gates of all the mundane and miraculous powers to him to pick up whatever he likes. So generous is the Guru to his devotees. He looks not at the offering but values the sentiment of devotion behind it. He is bound by love and devotion -

'The Lord hungers for love and devotion.'

Bhai Gurdas Ji, Var 10/7

ਗੋਬਿੰਦ ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਦਾ ਭੁਖਾ॥

So, the relationship between the Guru and the Sikh (disciple) is so strong and firm that no other bond of affection can equal it, neither of mother, nor of father, nor of anybody else. If there is a Guru (Holy Preceptor), he lives with the disciple all the time, accompanies him everywhere and is a fast friend -

'Those are true friends who are one's companions of the way;

And when their reckoning is called for, instantly render it.' P. 729

ਸਜਣ ਸੇਈ ਨਾਲਿ ਮੈ ਚਲਦਿਆ ਨਾਲਿ ਚਲੰਨਿ॥

ਜਿਥੈ ਲੇਖਾ ਮੰਗੀਐ ਤਿਥੈ ਖੜੇ ਦਿਸੰਨਿ॥

A friend in need is a friend indeed, who stands by you in adversity. Such a true friend is none other than the Guru, in whom you have faith that he will liberate you.

I was standing in my native village Dhamot. There, Lala Amar Nath was lying on his cot. He said, "Wherefrom have you come?" I said, "From Rara Sahib." He started weeping. He was a Sood by caste. I said, "Lala Ji! do you also have faith and devotion somewhere?" He said, "Love and devotion! Well, listen to what happened with me."

He said, "Once I fell ill and owing to illness I died. The messengers of Death

came and caught hold of me. I was terrified. I called upon every holy personage I knew to come to my rescue, but in vain. At last I said - 'O holy man of Rarewaley! I used to go to my in-laws after paying obeisance to you. Kindly come to my rescue.' I was wonderstruck. Like a flash of lightning, he came and stood before me. He said to Death's messengers - 'Don't take him away as five to six years of his life are still remaining. You have committed a blunder. Leave him.' I came to my senses. In that state of awareness, I donated my 25 bigha orchard to the Rara Sahib hermitage.' It was adjoining our land in the village.

He said, "I paid obeisance to the Sant Maharaj and donated the orchard at his lotus feet." When my wife noticed that I had gained consciousness, she came running. I was quickly picked up from the hearse and taken to the cot. I said to her - "Look! I have come back to life, but I am not going to talk long. I want to say only this much that I have donated my 25 bigha orchard alongwith the trees at the feet of the holy man who has revived me." She said, "We need you, not the orchard." Thereafter, I recovered in a month. I was fit to move about. Then I went to Rara Sahib. I narrated the entire happening to Sant Maharaj Ji. he said, "Brother! talk to the Junior Sant Ji." I talked to the Junior Sant Ji. He said, "Lala Ji! we cannot go there to cultivate the land. Let us put its value. That money you may spend here on anything you like with your own hands. Will you put the value or should I do it?" I said, "Sir, you may kindly put the value of the land." He said, "Then don't say that we have overvalued the land or undervalued it." I

said, "No sir, I won't do so." He said, "Including the trees, the value of your orchard is Rs. 2500/- at the rate of Rs. 100 per bigha." In reality it was worth lakhs of rupees. I was about to talk about it, when he said, "Look! I had told you in advance that you were not to question our evaluation."

He said, "I got constructed a room with Rs. 2500/-. At the hermitage, only my name is written, but of none else." The true friend is one who liberates you in the Divine Court -

*'Those are true friends who are one's companions of the way;
And when their reckoning is called for,
instantly render it.'* P. 729

**ਸਜਣ ਸੇਈ ਨਾਲਿ ਮੈ ਚਲਦਿਆ ਨਾਲਿ ਚਲੰਨਿ ॥
ਜਿਥੈ ਲੇਖਾ ਮੰਗੀਐ ਤਿਥੈ ਖੜੇ ਦਿਸੰਨਿ ॥**

True friends are those who stand by you through thick and thin, while fair weather friends desert you after taking advantage of you. The bond between the Guru and the Sikh (disciple) is very strong and deep. The Guru remembers the disciple's love and devotion again and again. There is a story from which you will understand it clearly. In the small town of Raipur Rani lived a very rich family. They happened to meet a 'sadhu' (holy man) to whom they said, "We have to meet God in this very birth." He said, "You should offer devotional worship to the 'Thakurs' (idols of the gods in a Hindu temple). You should ritually bathe them and offer food to them." He explained to them the method of doing so.

On that day, they (husband and wife) went to the well early in the morning. First, they bathed themselves, and then they

filled a pitcher of clean water. The lady put it on her head and they set out to bathe the 'Thakurs' and offer food to them. On the way, they found a Sikh (disciple) of the Tenth Guru Sahib lying wounded and bleeding on the roadside. He said, "O wayfarers! give me a little water to drink. Look! you appear to be good folk. Kindly give me a single draught of water to drink. Please be quick."

They said, "My dear! we would have given you. We have no objection but first we have to bathe the 'Thakurs' (idols of the gods)."

He said, "O dear folk! how is it that you have love for the 'Thakurs' (gods) and you don't love God's creatures? God will be pleased with you only when you love His creatures. Please give me a mouthful of water for life is ebbing out of me."

But they said, "Pure water, we have to offer it first to the 'Thakurs'."

He said, "Then my dear! you are grossly misled. The 'Thakurs' won't afford their glimpse unto you. The path you are following is wrong. You have become aligned with the stone idol, not with the 'Living Divine Light' that is all-pervasive."

Guru Sahib tells us that God is not a dead thing. He is living and awake both within us and without -

'The Infinite Lord is both within and without.

In each being is the Lord pervasive.' P. 293

ਸੋ ਅੰਤਰਿ ਸੋ ਬਾਹਰਿ ਅਨੰਤ ॥

ਘਟਿ ਘਟਿ ਬਿਆਪਿ ਰਹਿਆ ਭਗਵੰਤ ॥

Meditate on God. Don't just utter 'Waheguru-Waheguru' (God) daily without feeling and devotion. Contemplate God

after understanding Him with love and devotion. When you meditate on the Name Divine by understanding the Lord, then even a little meditation will bear infinite fruit because what you are contemplating, your object or goal, is before you. You are not contemplating in the absence of your soul. It is not that your mind is wandering hither and thither, that you have no idea of God and that love for Him does not arise in your heart. If love and devotion is missing, you have to make great effort. Such is the Guru's edict -

Refrain: O Khalsa! contemplate the Living Light of God ...

ਧਾਰਨਾ - ਜਪੋ ਖਾਲਸਾ ਤੁਸੀਂ ਜਾਗਦੀ ਜੋਤ ਨੂੰ-2.

'He whose mind dwells, night and day, on the Ever-effulgent Light and who gives not a moment's thought to aught but the one.

Who bears Perfect Love, with Faith, and believes not even mistakenly in fasting, tombs, crematoriums and hermitages;

Nor in pilgrimages, nor customary charities, nor a set code of self-discipline,

And believes in the One alone and not another;

And when God's Light illumines perfectly his heart,

Then is he known a Khalsa, purest of the pure!'

Swaiyyas, Tenth Guru

**ਜਾਗਤ ਜੋਤ ਜਪੇ ਨਿਸ ਬਾਸੁਰ,
ਏਕ ਬਿਨਾਂ ਮਨ ਨੈਕ ਨ ਆਨੈ ॥**

**ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਤੀਤ ਸਜੈ,
ਬ੍ਰਤ ਗੌਰ ਮੜੀ ਮਟ ਭੂਲ ਨ ਮਾਨੈ ॥**

**ਤੀਰਥ ਦਾਨ ਦਇਆ ਤਪ ਸੰਜਮ,
ਏਕ ਬਿਨਾ ਨਹਿ ਏਕ ਪਛਾਨੈ ॥**

**ਪੂਰਨ ਜੋਤ ਜਗੀ ਘਟ ਮੇ,
ਤਬ ਖਾਲਸ ਤਾਹਿ ਨਖਾਲਸ ਜਾਨੈ ॥**

(... to be continued)

JAPU JI SAHIB

Treasure Eternal

Prof. Beant Singh
Mobile - 93160 56182

(Continued from P. 85, issue April, 2016)

ਪੰਚ ਪਰਵਾਣ ਪੰਚ ਪਰਧਾਨੁ ॥
ਪੰਚੇ ਪਾਵਹਿ ਦਰਗਹਿ ਮਾਨੁ ॥
ਪੰਚੇ ਸੋਹਹਿ ਦਰਿ ਰਾਜਾਨੁ ॥
ਪੰਚਾ ਕਾ ਗੁਰੁ ਏਕੁ ਧਿਆਨੁ ॥
ਪੰਚ ਪਰਵਾਣ ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੁ ॥
ਪੰਚੇ ਪਾਵਹਿ ਦਰਗਹਿ ਮਾਨੁ ॥
ਪੰਚੇ ਸੋਹਹਿ ਦਰਿ ਰਾਜਾਨੁ ॥
ਪੰਚਾ ਕਾ ਗੁਰੁ ਏਕੁ ਧਿਆਨੁ ॥

Panch parvan panch pardhan.
Panche pavaihn Dargaih maan.
Panch sohai Dar-Rajaan.
Panche ka gur ek dhyan.

Word meanings:

panch: the Elect; those persons who have heard the Name and believed in it, whose mind is absorbed in it and have imbibed faith in it; *parvan*: approved, accepted; *pardhan*: eminent among men; *Panche*: the Elect, the holy saints; *Dargaih*: Divine court, God's court; *maan*: respect, honour; *pavaihn*: obtain; *sohai*: look graceful and dignified; *Dar-Rajaan*: Royal court; *Guru*: Holy

All shall welcome them saying, 'Come, sit down.' (S.G.G.S., P.252)

They adorn the Divine court in the same manner as do the kings in their royal courts. Dignified and graceful are the Elect at whose doors stand the kings seeking boons. All their concentration is focused on the Guru (Holy Preceptor) through whose

teaching they contemplate the one Lord.

ਜੇ ਕੋ ਕਹੈ ਕਰੈ ਵੀਚਾਰੁ ॥
ਕਰਤੇ ਕੈ ਕਰਣੈ ਨਾਹੀ ਸੁਮਾਰੁ ॥
ਜੇ ਕੋ ਕਹੈ ਕਰੈ ਵੀਚਾਰੁ ॥
ਕਰਤੇ ਕੈ ਕਰਣੈ ਨਾਹੀ ਸੁਮਾਰੁ ॥

Je ko kahai, karey vichar.
Kartay kay karney ka nahi sumaar.

Word meanings:

Preceptor; *Ek dhyan*: one object of concentration.

kahai: describe;

karey vichar: reflect over God's

Explanation:

Only the Lord's Elect are acceptable and approved in God's court. Only their life is successful and fruitful because God has come to like them. Only the Elect (the holy) are eminent both here and hereafter. Only they obtain honour in God's court. The others are spurned. Such is the Guru's edict:

ਰੇ ਰੇ ਦਰਗਹ ਕਹੈ ਨ ਕੋਊ !!
ਆਉ ਬੈਠੁ ਆਦਰੁ ਸੁਭ ਦੇਊ !!
ਰੇ ਰੇ ਦਰਗਹ ਕਹੈ ਨ ਕੋਊ !!
ਆਤ ਬੈਠੁ ਆਦਰੁ ਸੁਭ ਦੇਊ !!

Ray ray dargeh kahai na ko-oo. Aa-o baith aadar subh day-oo.

"None shall address them rudely in God's court.

creation; *kartay*: Creator; *karney*: doing; *nahi sumaar*: cannot be computed.

Explanation:

If someone tries to describe God's creation and His deeds, he cannot succeed. By becoming absorbed in the Guru's holy Word, one cannot comprehend the Lord's creation fully. God's creation is beyond computation.

ਧੌਲੁ ਧਰਮੁ ਦਇਆ ਕਾ ਪੂਤੁ ॥
ਸੰਤਖੁ ਥਾਪਿ ਰਖਿਆ ਜਿਨਿ ਸੂਤਿ ॥
ਜੇ ਕੋ ਬੁਝੈ ਹੋਵੈ ਸਚਿਆਰੁ ॥
ਧਵਲੈ ਉਪਰਿ ਕੇਤਾ ਭਾਰੁ ॥
ਧਰਤੀ ਹੋਰੁ ਪਰੈ ਹੋਰੁ ਹੋਰੁ ॥
ਤਿਸ ਤੇ ਭਾਰੁ ਤਲੈ ਕਵਣੁ ਜੋਰੁ ॥

ਧੌਲੁ ਧਰਮੁ ਦਇਆ ਕਾ ਪੂਤੁ ॥
ਸੰਤਖੁ ਥਾਪਿ ਰਖਿਆ ਜਿਨਿ ਸੂਤਿ ॥
ਜੇ ਕੋ ਬੁਝੈ ਹੋਵੈ ਸਚਿਆਰੁ ॥
ਧਵਲੈ ਉਪਰਿ ਕੇਤਾ ਭਾਰੁ ॥
ਧਰਤੀ ਹੋਰੁ ਪਰੈ ਹੋਰੁ ਹੋਰੁ ॥
ਤਿਸ ਤੇ ਭਾਰੁ ਤਲੈ ਕਵਣੁ ਜੋਰੁ ॥

Dhaul Dharam daya ka poot.
Santokh thaap rakhiya jin soot.
Je ko bujhey hovai sachiar.
Dhavlay ooper keta bhaar.
Dharti hor paray hor hor.
Tis te bhaar taley kavan jor.

Word meanings:

dhaul: mythical Bull supporting the earth; *Dharam*: righteousness; *daya ka poot*: progeny of compassion or pity; that is, righteousness prospers in the heart where there is pity or mercy; *santokh*: contentment; *thaap rakhiya*: balanced; *soot*: system or principle; *bujhai*: understands; *sachiar*: Truthful; *keta bhaar*: how much weight; *dharti hor*: another Bull below the earth, many bulls below many earths; *taley* : below; *kavan jor*: whose power.

Explanation:

How is propped the earth on which we are living? Many people say that the earth

is propped by a bull. If this is true where is that bull standing? In this way, how many bulls under various earths will you have? If there is any bull, that is of righteousness which is born of pity or mercy. The earth is supported by righteousness. By His grace, God has made 'righteousness' the binding principle which holds the creation together. This righteousness has given birth to contentment. If a person understands it, he can become the 'Abode of Truth', he can attain to the state of being 'truthful'.

ਜੀਅ ਜਾਤਿ ਰੰਗਾ ਕੇ ਨਾਵ ॥
ਸਭਨਾ ਲਿਖਿਆ ਵੁਡੀ ਕਲਾਮ ॥
ਏਹੁ ਲੇਖਾ ਲਿਖਿ ਜਾਣੈ ਕੋਇ ॥
ਲੇਖਾ ਲਿਖਿਆ ਕੇਤਾ ਹੋਇ ॥
ਕੇਤਾ ਤਾਣੁ ਸੁਆਲਿਹੁ ਰੂਪੁ ॥
ਕੇਤੀ ਦਾਤਿ ਜਾਣੈ ਕੋਣੁ ਕੂਤੁ ॥
ਕੀਤਾ ਪਸਾਉ ਏਕੋ ਕਵਾਉ ॥
ਤਿਸ ਤੇ ਹੋਏ ਲਖ ਦਰੀਆਉ ॥
ਜੀਅ ਜਾਤਿ ਰੰਗਾ ਕੇ ਨਾਵ ॥
ਸਭਨਾ ਲਿਖਿਆ ਵੁਡੀ ਕਲਾਮ ॥
ਏਹੁ ਲੇਖਾ ਲਿਖਿ ਜਾਣੈ ਕੋਇ ॥
ਲੇਖਾ ਲਿਖਿਆ ਕੇਤਾ ਹੋਇ ॥
ਕੇਤਾ ਤਾਣੁ ਸੁਆਲਿਹੁ ਰੂਪੁ ॥
ਕੇਤੀ ਦਾਤਿ ਜਾਣੈ ਕੋਣੁ ਕੂਤੁ ॥
ਕੀਤਾ ਪਸਾਉ ਏਕੋ ਕਵਾਉ ॥
ਤਿਸ ਤੇ ਹੋਏ ਲਖ ਦਰੀਆਉ ॥

Jia-jat rangam ke nav.
Sabhna likhia vari kalam.
Eh lekha likh janai koey.
Lekha likhia keta hoey.
Keta tan sualihu roop.
Keti daat janey kaun koot.
Kita pasau, eko kavau.
Tis te hoey lakh dariyao.

Word meanings:

Jia-jat: living beings, creatures; *rangan*: colours or kinds; *nav*: names; *sabhna*: all;

likhiya: wrote; *vari kalam*: flowing pen; *lekha likhia*: the fate writ by God; *koey*: only a rare one knows; *keta hoey*: what is this fate? *tan*: strength; *sualihu roop*: beautiful form; *pasau*: world expanse; *eko kavau*: one note or command; *lakh dariyao*: millions of streams started flowing.

Explanation:

God has created living beings of many kinds and names and colours. There is no end to them, but on the brows of all God has written their fate with his flowing pen. Only a rare person can know it. If this account is written, it will be infinite. This means that there is no end to God's creation. It is beyond estimation and description. God's power is infinite; extremely beautiful is He and infinite are His boons. Who can estimate them? With the single note or command has God wrought the entire creation. By His command started flowing millions of streams.

ਕੁਦਰਤਿ ਕਵਣ ਕਹਾ ਵੀਚਾਰੁ ॥
 ਵਾਰਿਆ ਨ ਜਾਵਾ ਏਕ ਵਾਰੁ ॥
 ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰ ॥
 ਤੂ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ ਨਿਰੰਕਾਰੁ ॥
 कुदरति कवण कहा वीचारु ॥
 वारिआ न जावा एक वार ॥
 जो तुधु भावै साई भली कार ॥
 तू सदा सलामति निरंकारु ॥
Kudrat kavan kahan vichar.
Variyan na java ek var.
Zo tudh bhavai sai bhali kar.
Tun sada salamat Nirankar.

Word meanings:

kudrat: strength, ability, capacity; *kavan*: what; *kahan vichar*: describe, say; *varian na jae*: can't be a sacrifice; *ek var*: once; *bhavay*: pleases; *bhali kar*: Good

work; *sada salamat* : eternal; *Nirankar*: the Formless One.

Explanation:

I have no strength or ability to describe the Lord's vast and variegated creation. O Lord! I am capable of being sacrifice unto Thee not even once. Thou art eternal. What pleases you is good and admirable. That is, the only right and proper thing is to live in accordance with God's Will and Ordinance.

Commentary:

In the first four verses of this stanza, the Gursikh attaining to the Door of liberation through listening, believing and imbibing the Name Divine has been called a '*Panch*' [Lord's Elect]. In *Vedantic* language, we will say that '*Panch*' is the man who has realized the Lord through listening, believing and contemplating Him. There is a difference between the two conceptions. The *Vedantic* listening, believing and contemplating is an effort of the mind, that is, thinking or reflection. In Guru Sahib's conception, it is hearing, believing and contemplating the Name, and not of reflection bereft of the Name, because Guru Sahib does not accept any realization of God without the Name Divine; for instance:

ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਨਾਹੀ ਦਰਿ ਢੋਈ ਝੂਠਾ ਆਵਣ ਜਾਣੁ ॥
 ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਨਾਹੀ ਦਰਿ ਫੋੜੈ ਝੂਠਾ ਆਵਣ ਜਾਣੁ ॥
Naam binaa naahee dar dho-ee jhoothaa aavan jaan.

'Without devotion to the Name is not found shelter at the Divine Portal.'

(S.G.G.S., P.992)

ਨਾਮ ਬਿਹੁਨਾ ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੋਈ ॥
 ਨਾਮ ਬਿਹੁਨਾ ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੋਈ ॥
Naam bihoonaa mukat na ho-ee.

'Without the Name man is emancipated

not.' (S.G.G.S., P.1344)

ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਪਾਵਹਿ ਮੋਖ ਦੁਆਰੁ ॥
ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਪਾਵਹਿ ਮੋਖ ਦੁਆਰੁ ॥

Naam ratay paavahi mokh du-aar.
'One devoted to the Name the Door of
Liberation attains.' (S.G.G.S., P.941)

Reflection or thinking will continue automatically with the practice of Divine Name meditation, because the Name-practitioner is not a lifeless instrument. He is a living, intelligent and thinking person. It was his thinking and reflection which had brought him to the Guru's refuge, made him pray for the grant of the Name-boon and put him on the path of listening, believing and contemplating the Name. The chief thing is Name-meditation, and reflection is going to be conducive to it. When Fifth Guru Sahib counted the three salient things in the 'Mundavani (The closing seal) - 'Name, Truth and contentment', reflection being naturally with them, came to be mentioned- 'Truth, content and contemplation'. It is the Name meditation which is going to lead reflection to success. Guru Sahib's aim is not to create narrators and speakers but Guru-wards or God-directed human beings whose detailed description is given in 'Sidh Gosht'. The same have been called 'Panch' (God's Elect) in this stanza. Mere thinking or reflection does not remove the dross of ego; nor does it remove mind's uneasiness and bring peace and mental poise.

ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਜਗੁ ਰੋਗਿ ਬਿਆਪਿਆ ਦੁਬਿਧਾ ਡੁਬਿ ਡੁਬਿ
ਮਰੀਐ ॥

ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਜਗੁ ਰੋਗਿ ਬਿਆਪਿਆ ਦੁਬਿਧਾ ਡੁਬਿ
ਡੁਬਿ ਮਰੀਐ ॥

*Naam binaa jag rog bi-aapi-aa dubidhaa
dub dub maree-ai.*

'In alienation from the Name is the
world gripped by malady,
And in duality sinks and dies.'

(S.G.G.S., P.1125)

ਨਾਮੇ ਰਤੇ ਹਉਮੈ ਜਾਇ ॥
ਨਾਮੇ ਰਤੇ ਹਤਮੈ ਜਾਇ ॥

Naamay raatay ha-umai jaa-ay.
'Imbued with the Name, self-conceit is
stilled.'

(S.G.G.S., P.941)

Divine Name meditation is the panacea of all human ailments. God, His creation and His doings are beyond description. Whoever ventures on this task finally finds that he is unequal to it. The earth is propped by righteousness born out of compassion. The doings of the Lord Creator are beyond computation. Whoever tries to do so is bound to regret. No amount of pen, ink and paper can describe the Lord Creator's countless deeds, who is so powerful and capable that with a single note he wrought the entire expanse of the world and millions of rivers started flowing. Therefore, Guru Sahib says: 'O Lord Creator! viewing your countless deeds, gifts, powers and beauty of the variegated forms created by you, let me be a sacrifice unto you. Let me ever sing your laudations and be absorbed in you who art eternal and unchanging. O Lord! bless me that I may ever remain in this state and do only that which pleases you.' Here, Guru Sahib has reiterated the Lord's attributes stated in the sloka, following the 'Moolmantra' also:

'In time's beginning and all the ages
through was He in existence.' The principle
of 'living in obedience to Divine Ordinance
and Will' has also been reiterated here.
Another message conveyed in this stanza is:
When you analyze nature with the
principles of natural sciences, don't turn

your back upon God, don't become an apostate. Absorb yourself in singing His laudations. Follow the Guru's edict:

ਅੰਤਰਿ ਬਸੇ ਬਾਹਰਿ ਭੀ ਓਹੀ ॥
 ਨਾਨਕ ਦਰਸਨੁ ਦੇਖਿ ਸਭ ਮੋਹੀ ॥
 ਅੰਤਰਿ ਬਸੇ ਬਾਹਰਿ ਭੀ ਓਹੀ ॥
 ਨਾਨਕ ਦਰਸਨੁ ਦੇਖਿ ਸਭ ਮੋਹੀ ॥
 Antar basay baahar bhee ohee.
 Nanak darsan daykh sabh mohee.
 'He abides within and He is also found
 without.' (S.G.G.S., P.294)

Stanza XVII

Introduction:

After affording a glimpse of the Lord Creator's multitudinous deeds, His boons, beauties and wonders and His infinite power working on and below this earth, Guru Sahib directs our gaze on the Lord Himself. Now he deals with human beings inhabiting this earth. In stanza XVII, he refers to the virtuous among them and again draws our attention towards the Lord overseeing them. Similarly, in stanza XVIII, he refers to those involved in sins and evils, but once again, he takes us towards the Lord who is unchanging and immutable.

ਅਸੰਖ ਜਪ ਅਸੰਖ ਭਾਉ ॥
 ਅਸੰਖ ਪੂਜਾ ਅਸੰਖ ਤਪ ਤਾਉ ॥
 ਅਸੰਖ ਗਰੰਥ ਮੁਖਿ ਵੇਦ ਪਾਠ ॥
 ਅਸੰਖ ਜੋਗ ਮਨਿ ਰਹਹਿ ਉਦਾਸ ॥
 ਅਸੰਖ ਭਗਤ ਗੁਣ ਗਿਆਨ ਵੀਚਾਰ ॥
 ਅਸੰਖ ਸਤੀ ਅਸੰਖ ਦਾਤਾਰ ॥
 ਅਸੰਖ ਸੂਰ ਮੁਹ ਭਖ ਸਾਰ ॥
 ਅਸੰਖ ਮੋਨਿ ਲਿਵ ਲਾਇ ਤਾਰ ॥
 ਅਸੰਖ ਜਪ ਅਸੰਖ ਭਾਤ ॥
 ਅਸੰਖ ਪੂਜਾ ਅਸੰਖ ਤਪ ਤਾਤ ॥
 ਅਸੰਖ ਗਰੰਥ ਮੁਖਿ ਵੇਦ ਪਾਠ ॥

ਅਸੰਖ ਜੋਗ ਮਨਿ ਰਹਹਿ ਉਦਾਸ ॥
 ਅਸੰਖ ਭਗਤ ਗੁਣ ਗਿਆਨ ਵੀਚਾਰ ॥
 ਅਸੰਖ ਸਤੀ ਅਸੰਖ ਦਾਤਾਰ ॥
 ਅਸੰਖ ਸੂਰ ਮੁਹ ਭਖ ਸਾਰ ॥
 ਅਸੰਖ ਮੋਨਿ ਲਿਵ ਲਾਇ ਤਾਰ ॥
 Asankh jap asankh bhau.
 Asankh puja asankh tap tau.
 Asankh granth mukh Veda-path.
 Asankh jog man rahain udas.
 Asankh bhagat gun-gian vichar.
 Asankh sati asankh datar.
 Asankh sur muh bhakh sar.
 Asankh mon liv lae tar.

Word meanings:

asankh: countless men; *Jap*: are engaged in recitation of God's Name; *bhau*: have love and devotion for the Name; *puja*: God's worship; *tap-tau*: practising penances and austerities by sitting around fires; *granth*: scriptures; *mukh*: with mouth; *Veda-path*: read or recite the Vedas; *jog*: those practising Yoga; *rahain udas*: remain unattached with Maya or material riches; *bhagat*: God's devotees or saints; *gur-gian*: God's knowledge and attributes; *vichar*: reflect, contemplate; *sati*: pure and chaste; *datar*: donors, givers; *sur*: brave men; *muh*: face; *bhakh sar*: suffer blows of weapons; *mon*: practising silence, or silent sages; *liv lae tar*: remain absorbed in silence and trance contemplating the Lord.

Explanation:

In God's creation, there are countless human beings who recite God's Name and practise love and devotion for Him and His creatures. Numerous are reading the Vedas and other scriptures with their mouth and numerous are engaged in practising yoga, living in a state of detachment from the world. Countless are God's saints reflecting

on His knowledge and attributes. Countless are celibates chaste and pure, and countless are generous donors. Countless in the Lord's creation are the brave suffering steely blows of weapons. Countless are engaged in observing vows of silence and remain absorbed in trance.

ਕੁਦਰਤਿ ਕਵਣ ਕਹਾ ਵੀਚਾਰੁ ॥
 ਵਾਰਿਆ ਨ ਜਾਵਾ ਏਕ ਵਾਰ ॥
 ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰ ॥
 ਤੂ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ ਨਿਰੰਕਾਰ ॥੧੮॥
 ਕੁਦਰਤਿ ਕਵਣ ਕਹਾ ਵੀਚਾਰੁ ॥
 ਵਾਰਿਆ ਨ ਜਾਵਾ ਏਕ ਵਾਰ ॥
 ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰ ॥
 ਤੂ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ ਨਿਰੰਕਾਰ ॥੧੯॥
Kudrat kavan kahan vichar,
Varian na javan ek var.
Jo tudh bhavai sai bhali kar.
Tun sada salamat Nirankar.

Word meanings an Explanation :

Given in stanza XVI

Sense: What to speak of finding the extent of entire creation, you cannot count even those persons who are engaged in Divine Name recitation and meditation, those who are engaged in God's devotional worship, practising penances, yoga and spiritual trances.

Stanza XVIII

ਅਸੰਖ ਮੂਰਖ ਅੰਧ ਘੋਰ ॥
 ਅਸੰਖ ਚੋਰ ਹਰਾਮਖੋਰ ॥
 ਅਸੰਖ ਅਮਰ ਕਰਿ ਜਾਹਿ ਜੋਰ ॥
 ਅਸੰਖ ਗਲਵਫ ਹਤਿਆ ਕਮਾਹਿ ॥
 ਅਸੰਖ ਪਾਪੀ ਪਾਪੁ ਕਰਿ ਜਾਹਿ ॥
 ਅਸੰਖ ਕੂੜਿਆਰ ਕੂੜੇ ਫਿਰਾਹਿ ॥
 ਅਸੰਖ ਮਲੇਛ ਮਲੁ ਭਖਿ ਖਾਹਿ ॥
 ਅਸੰਖ ਨਿੰਦਕ ਸਿਰਿ ਕਰਹਿ ਭਾਰੁ ॥

ਨਾਨਕੁ ਨੀਚੁ ਕਹੈ ਵੀਚਾਰੁ ॥

ਅਸੰਖ ਮੂਰਖ ਅੰਧ ਘੋਰ ॥

ਅਸੰਖ ਚੋਰ ਹਰਾਮਖੋਰ ॥

ਅਸੰਖ ਅਮਰ ਕਰਿ ਜਾਹਿ ਜੋਰ ॥

ਅਸੰਖ ਗਲਵਫ ਹਤਿਆ ਕਮਾਹਿ ॥

ਅਸੰਖ ਪਾਪੀ ਪਾਪੁ ਕਰਿ ਜਾਹਿ ॥

ਅਸੰਖ ਕੂੜਿਆਰ ਕੂੜੇ ਫਿਰਾਹਿ ॥

ਅਸੰਖ ਮਲੇਛ ਮਲੁ ਭਖਿ ਖਾਹਿ ॥

ਅਸੰਖ ਨਿੰਦਕ ਸਿਰਿ ਕਰਹਿ ਭਾਰੁ ॥

ਨਾਨਕੁ ਨੀਚੁ ਕਹੈ ਵੀਚਾਰੁ ॥

Asankh murakh andh-ghor.

Asankh chor haram-khor.

Asankh amar kar jahren jor.

Asankh gal-wadh hatiya kamahen.

Asankh papi pap kar jahren.

Asankh kuriar kurei phirahen.

Asankh malechh mal bhakkh khahen.

Asankh nindak sir karahain bhar.

Nanak neech kahai vichar.

Word meanings:

moorakh andh-ghor: rank fools or blind fools; *chor:* thieves; *haram khor:* those who thrive on others' wealth; *amar Kar:* who commit excesses by sheer force; *jahren:* depart from the world; *gal-wadh:* cut-throats, killers; *hatiya kamahen:* commit murders; *papi:* sinners; *pap:* sins; *kar jahren:* commit sins and finally depart; *kuriar:* those who tell lies and whose hearts have become havens of falsehood; *kurei phirahen:* wander or indulge in falsehood; *malechh mal:* men with malicious intent and design who utter malice and lead a mean, impure and ignoble life; *nindak:* slanderer; *sir bhar:* carry the burden of slander on their head; *neech:* humble.

(... to be continued)

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੀ ਨਵੀਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ, ਰਿਨੀਊਵਲ ਅਤੇ ਪੁੱਛਗਿਛ

ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤ ਪੁਸਤਕਾਂ, ਗਾਇਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਦੀਆਂ ਕੈਸਟਾਂ, CD.'S, VCD.'S, DVD.'S MP3 ਦੇ ਆਪ ਜੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ Address's ਤੋਂ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜੀ।

For all enquiries about 'Atam Marg' viz. renewal, new membership, non-receipt of the magazine etc. and also for procuring audios, videos & CDs; and books authored by Sant Waryam Singh Ji, please contact the following

England (U.K.)

For U.K. renewal of Atam Marg Magazine please forward cheque \$ 30.00 payable to A.M.S.S.E.C.T. (U.K.) 9 Elizabeth Road, Walsall, West Midlands WS5 3 PF

**Atam Marg Spiritual Scientific
Educational Charitable Trust (U.K.)
9 Elizabeth Rd.,**

Walsall West Midlands, WS5 - 3PF U. K.

Contact : Mrs. Gurbax Kaur,
Mr. Jagtar Kulair : Tel : 0044-1212002818
Fax : 0044-1212002879
Voicemail : 0044-8701654402
Raj Mobile : 0044-7968734058
Email : info@atammarguk.com

U.S.A.

Vishav Gurmat Roohani Mission Charitable Trust, Contact : Baba Satnam Singh Ji Atwal, Po. Box No. 32845, Sanjose, CA - 95152, U.S.A.
Phone & Fax :- 001-408-263-1844,
vgrmctusa@yahoo.com

S. Baldev Singh Grewal
Fremont, U.S.A - 001-510-249-9456

Canada

Bhai Sarmukh Singh Pannu
Phone - 001-604-433-0408

Bhai Parmjit Singh Sandhu
Cell: 001-250-600-3072

Bhai Tarsem Singh Bains
Cell : 001-604-862-9525, Phone : 001-604-599-5000

IN INDIA

09417214391, 09417214379 09814612900, 9417214378
Email: atammarg1@yahoo.co.in

Foreign Membership

	Annual	Life
U.S.A.	60 US\$	600 US\$
U.K.	40 £	400 £
Europ	50 • Euro	500 • Euro
Aus	60 US \$	600 US\$

Australia

Bibi Jaspreet Kaur
Cell : 0061-406619858
Email :jaspreetkaur20@hotmail.com